SYNOPSIS
UNIVERSÆ
MEDICINÆ PRACTICÆ,
SIVE
DOCTISSIMORUM VIRORUM
DE MORBIS
Eorumque Cauſis ac Remediis Judicia.

ACCESSERUNT NUNC DEMUM

Caſus nonnulli oppido rari.

PARS SECUNDA
AUTHORE

J. ALLEN, M. D.

EDITIO NOVISSIMA

Omnibus auctior, additis præterea FORMULIS remediorum ex quinta AMSTELODAMENSI deſumptis.

Τῆς αὐτῆς διανοίας ἐϛὶ γνῶναι τὰ ὀρθῶς εἰρημένα.
Ἱπποκρατ. περὶ διαίτης.

VENETIIS,
MDCCLIV.

EX TYPOGRAPHIA REMONDINIANA.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

CAP. X.

Sive Fasciculus Morborum decimus.

PLICA POLONICA.

Boneti sententia.

(*Plica in Polonia endemia; alibi cognita.*)

PLICA capillorum morbus est *Polonis*, plerumque *endemius*, tam maribus quam fœminis, imo pueris & infantibus; item in aliis regionibus, ut in *Helvetia*, *Alsatia*, & *Belgii parte* ad *Rhenum*, ac in *Hungaria* cognitus, ast non tam frequens. *Hungaria* interdum animalia hoc morbo infestari, præsertim equos, testatur *Sennertus*.

(*Morbus gravissimus.*) Art. 993 Est autem plica affectus capillorum gravis, malignus, periculosus, in quo capilli capitis indissolubili implicatione, & agglutinatione, seu invisicatione contorquentur, cum gravissima totius corporis artuumque tam superiorum, quam inferiorum capitisque læsione, antequam capilli complicentur, magno dolore, sudore plerumque comitante.

(*Incurabilis.*) Art. 994. Præcisio capillorum intempestiva in sic affectis est admodum periculosa. „ Nulla certa & appropria„ ta remedia hujus morbi hactenus inventa sunt, quæ illum „ perfecte sanare vel penitus extirpare valeant, & quoniam in „ his regionibus nusquam invenitur, supervacuum erit de illo „ diutius expatiari.

TINEA.

Turneri sententia.

(*Tinea.*) Art. 995. Sahafati seu tinea: Angli sonant *a Scall-*

d' Head. Hujus affectus tres ſpecies ab authoribus numerantur, viz. *tinea ſicca*, *humida*, & *lupinoſa*, quæ revera ſunt tantum varii gradus ejuſdem affectus; ſed prætermiſſis hiſce diviſionibus minus neceſſariis morbus definiri poteſt;

(*Definitio morbi*.) ulcuſcula manantia capitibus infantum exorta a vitioſo, corroſivo, aut ſalino humore, glandulas cutaneas exedente, quæ tractu temporis texturam earum deſtruunt, & deprædantur. In primo gradu velamine albido, ſicco, furfuraceo, aut ſquamoſo caput obducitur.

(*Ejuſdem gradus varii*.) In ſecundo gradu caro ſubjacens granulata apparet, ad inſtar ſeminum in ficubus tranſverſim ſectis. Gradus tertius eſt ulceroſus, ſicut *achores* & *favi*.

(*Ratio nominis*.) Nomen deſumitur a *vermiculo tinea* ob ſimilitudinem foraminum, quæ ab iſto animali in chartis & veſtimentis effodiuntur.

(*Curatio*.) Art. 996. Ad amovendam incruſtationem fotus & unguentum ſequentia ab *Ambroſio Paræo* laudantur; ℞. *Rad. alth. lapath. acut. aceroſ.* ana q. ſ. coque in *lixivio tenui*, cui addatur modicum *aceti* pro fotu bis in die uſurpand. unguentum conficitur ex *foliis naſturtii hortenſis* cum *axungia porcina* contuſis vel frixis, quod 24. horis opus abſolvet; ad radicalem autem curam hujuſce mali contumaciſſimi recte perficiendam conſulatur author, qui de eo pulchre ſcripſit, & optima remedia ex probatiſſimis ſcriptoribus cum judicio accumulavit „ Sed negotium adhuc abbreviare poſſumus: Experientia etenim edo„ ctus ſum hunc affectum ſola *Piſſelei Indici* inunctione (amo„ ta prius incruſtatione, ut ante dictum fuit) tuto ac cito „ ſanari poſſe.

TRACTATUS DE OCULORUM MORBIS COGNOSCENDIS & CURANDIS.

(*Subjecti dignitas*.) Art. 997. Oculum nobiliſſimum totius corporis organon (quod emphaſi quadam *lux corporis* appellatur) curam medicorum præcipuam mereri damnum illud ingens, quod a cæcitate patimur, teſtatur.

Series Morborum Ocularium (primariorum ſaltem, quibus reliqui referri poſſunt) a ſcriptoribus paſſim recenſitorum in ordinem redacta.

No-

Nomenclatura Morborum.

	Art. 998. Emphyſema, Tumor flatulentus.	
	Pladoroſis, Tuberculum lividum.	1000
	Acrochordon, verruca.	1001
	Pſorophtalmia, lippitudo pruriginoſa.	1003
	Xerophthalmia, lippitudo arida.	1005
	Sclerophthalmia, lippitudo dura.	1007
Morbi	Scleriaſis, lippitudo ſchirroſa, livida.	1008
vel vitia	Tracoma, aſperitas interna.	1009
palpebra-	Trichiaſis, pilorum vitium.	1011
rum.	Mandoroſis, defluvium pilorum.	1012
N. XVI.	Anchyloblepharon, coaleſcentia palpebrarum.	1013
	Lagophthalmia, ſuperior palpebra juſto brevior.	1014
	Atoniatonblepharon, defectus quoad motum.	1016
	Hippos, oculi nictatio.	1017
	Ectropium, inverſio palpebræ inferioris.	1018
	Phthiriaſis, pediculatio.	1020
	Ophthalmia, inflammatio oculi.	1021
Morbi	Oedema, tumor œdematoſus.	1033
Tunicarum	Hypopyon, ſanies ſub cornea.	1036
& Humo-	Phlyctænæ, puſtulæ miliares.	1037
rum. N.	Anthracoſis, carbunculus oculi.	1039
XIV.	Synchyſis, humorum confuſio.	1040
	Pterigium, unguis oculi.	1041
	Proptoſis, ruptura corneæ.	1045
	Rhexis, ruptura tunicarum cum humorû effluxu.	1047
	Oule, cicatrix, leucoma, &c.	1049
	Hypoſphagma, Suggillatio.	1052
	Hypochyma, ſuffuſio, vel cataracta.	1054
Morbi ac	Glaucoma, mutatio humoris chryſtallini in glau-	
vitia reli-	cum colorem.	1062
qua in	Epiphora, catarrhus oculi.	1064
prioribus	Proptoſis, exitus oculi fere ex orbita.	1069
claſſibus	Atrophia, tabes oculi.	1073
minus	Mydriaſis, pupillæ dilatatio.	1971
com prehen-	Meiopis, pupillæ anguſtia.	1072
ſa. N. XV.	Plege, oculorum vulnera & contuſiones.	1073
	Elcos, ulcus oculi.	1074
	Paralyſis, muſculorum reſolutio.	1078
	Strabiſmus, oculorum diſtortio.	1790
	Encanthis, excreſcentia carnoſa.	1018
	Anchilops, ægilops, & fiſtula lacrymalis.	1083
	Amblyopia, hebetudo viſus.	1985
	Amauroſis, gutta ſerena.	1088
	Myopia, propinqua viſio.	1093
	Presbytia, affectus priori contrarius.	1094
	Nyctalopia vitium duplex infravidendum.	1095

Emphysema.

(*Emphysema.*) Art. 999. Emphysema sive oculi inflatio est Tumor *flatulentus* palpebrarum citra coloris mutationem subito accidens: in corporibus cachecticis & scorbuticis est affectus levioris momenti. (vid. Emphysema 1298.)

Pladarosis.

(*Pladarosis.*) Art. 1000. Pladarosis, *sarcomatis* quodammodo species, morum ob similitudinem vocata, est tuberculum lividum in palpebris nascens, non in margine, sed frequentius in medio cilii superioris, doloris expers; est Tumor in *cista* contentus, sicut Atheroma, steatoma, & meliceris; quæ in palpebris etiam quandoque accidunt. Hi Tumores extirpatu haud difficiles sunt. (vid. Art. 1304.)

Acrochordon.

(*Acrochordon.*) Art. 1001. Acrochordon, sive *verrucæ* oculi latiori sensu pro excrescentia præternaturali accepta, est vitium multifarium, *viz.*

(*Hydatis.*) 1. *Hydatis* in superiori palpebra quæ est excrescentia substantiæ pinguis, infantibus maxime familiaris, quæ in majorem molem quam reliquæ, accrescere solet, unde tota palpebra quandoque œdematosa fit; si sit recens & parva, sæpe sponte evanescit, vel medicamentis facile curatur.

(*Crithe.*) 2. *Crithe seu Hordeolum*, quod est tuberculum in summa palpebra ortum, prope cilia, quod *grano hordei* simile est, unde nomen mutuatur: Foveatur cera alba, vel adipe Gallinæ, vel saliva jejuni, vel corpore musci abjecto capite fricetur, vel sanguine columbæ vel perdicis. Si omnia frustra, sectione opus est.

(*Grando.*) 3. *Chalazion* seu *Grando*, quæ ab Hordeolo parum aut nihil differt, nisi forma externa, & forsan quod sit aliquanto durior.

(*Tophus.*) 4. *Lithiasis*, *sive Tophus*, cum materia verruca contenta ad *cretæ vel lapidis* substantiam accedit.

(*Curatio.*) Art. 1002. Hæc omnia Tubercula in cistis continentur, ut plurimum operationes manuali extirpanda sunt: nihilominus vero recordandum est, has operationes, utcunque leviores videantur, non *sine cautela*, *temere* suscipiendas esse.

Psorophthalmia.

(*Psorophthalmia.*) Art. 2003. „ Psorophthalamia sive *Lippitudo pruriginosa* est morbus palpebrarum *Psoræ* in reliquo corpore non multum absimilis, ab acri & mordaci humore proveni-

„ veniente, palpebrarum margines leviter inflammante, quando-
„ que in tuberculis minimis erumpente, alias farinacea vel pru-
„ riginosa scabie incrustante.

(*Curatio.*) Art. 1004. Est malum contumaciſſimum & curatu difficillimum, præcipue si fuerit inveteratum. Ut curatio re-
„ gularis instituatur, imprimis mittendus est sanguis, & deinde
„ exhibendæ sunt doses aliquot calomelanos alternis vel tertiis
„ noctibus; & bibendæ sunt aquæ minerales cathartícæ singu-
„ lis auroris, quales sunt *Ebeshamenses* & nostrates *Alforeden-*
„ *ses*, *Lidfordenses* vel *Hortenses*. „ Interim foveantur oculi quotidie fotu sequent. ℞. *Fol. ros. rub. sambuc. ana Mj. sem. lin. fœnugr. ana* ℥ij. *carui* ℈j. *coq. in q. s. aq. & vin. alb. ad* ℔j. *pro fotu bis vel ter in die usurpand.* Inflammatione & humorum acrimonia in hunc modum sublatis vel lenitis demum palpebræ liniment. sequent. illinantur. ℞. *Ung. Pom.* ℥j. *stor. Sulph.* ℨß. *Camphor.* ℈j. *ol. ros. q. s. M.* vel cum Infus. sequent. humectentur bis terve in die. ℞. *Fol. Nicotiam. opt.* ℈j. *flor. rorismarin. P. I. superaffund. aq. calcis bullient.* ℔ß. *infund. per hor. quadrant. & coletur.* Valere potest etiam unguentum *Ophthalmicum Pharm. Londinens.*

Xerophthalmia.

(*Xerophthalmia.*) Art. 1005. Est etiam genus *aridæ Lippitudinis*, quod Ξηροφθαλμία Græci appellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, sed rubent tantum, & cum dolore quodam fere levi, ac prurigine graves sunt, & palpebræ citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhæresunt.

(*Curatio.*) Art. 1006. „ Quoad curam præmissis præmitten-
„ dis, quemadmodum in quibusdam similibus oculorum morbis,
„ *Celsus* commendat *vipam* oculis noctu apponendam; nec video
„ quid panis tosti oleo appropriato aliove liquore idoneo im-
„ buti applicationem prohibet; fotus emolliens in Articulo de
„ *Psorophthalmia* memoratus hic etiam locum habet.

Sclerophthalmia.

(*Sclerophthalmia.*) Art. 1007. Sclerophthalmia est *Lippitudo dura*, sicca, dolorosa, callositatem crassam in palpebris efficiens, earumque motum valde impediens. Ad effectus alterutriusque priorum fere semper quoad medendi rationem referenda est.

Scleriasis.

(*Scleriasis.*) Art. 1008. Scleriasis vel scleroma oculi est *duries palpebrarum scirrhosa*; vix a sclerophtalmia differt nisi gradu, unde prorsus malum incurabile evadit.

Tracoma.

(*Tracoma.*) Artic. 1009. Tracoma est internæ palpebrarum partis asperitas, cum pruritu & rubore, sæpe & pustulis semen milii referentibus, ab humore acri. Gradus ejus sunt *sycosis*, & *rylosis*.

(*Curatio.*) 1010. Præter generalia, *revellentia*, *intercipientia*, *topica* sint *mollientia*, postea *refrigerantia*, ultimo *detergentia*. *Paraus* seq. instar omnium esse scribit, si parum *vitrioli* in *multa aq. ros.* solvas.

Trichiasis.

(*Trichiasis.*) Art. 1011. Trichiasis vel Phelangosis est vitium pilorum in ciliis, duplici ordine crescentium, vel saltem introrsum spectantium, atque ita oculum lædentium. Opthalmiam non raro inducit. Forcipe evellendi sunt hi pili nocentes, si fieri possit, secus cura non est expectanda.

Madarosis.

(*Madarosis.*) Art. 1012. Madarosis sive Ptilosis est *defluvium pilorum vel palpebrarum glabrities*, ex vehementia alicujus morborum trium supra recensitorum plerumque oritur. *viz. Psorophthalmia*, *Xerophthalmia* vel *Scleroblepharon*.

Anchyloblepharon.

(*Anchyloblepharon.*) Art. 1013. Anchyloblepharon est palpebrarum inter se invicem vel inter ipsas & tunicam conjunctivam *coagmentatio vel potius coalescentia*. Interdum (ut ajunt) est vitium infantibus connatum; sed frequentius ob incuriam in curandis ulcoribus vel aliis quibusdam oculorum morbis provenit. Coalescentiæ præternaturales manu chirurgica cum cautela separandæ sunt; & oculus tanquam in vulneribus & ulceribus topicis appropiatis tractandus.

Lagophthalmia.

(*Lagophthalmia quid.*) Art. 1014. Lagophthalmia est cum superior palpebra justo est brevior: vel nativa est, vel a cicatrice vel convulsione, vel cum infantes in cunis sursum vel retro semper spectant.

(*Curatio.*) Art. 1015. Curatur *mollientibus*. Si a cicatrice, sectio fit supra eam figura *falcatæ lunæ*, in plagam *litus* injiciendus est. „ Sed revera est malum ut plurimum prorsus insanabile. „

(An-

Atoniatonblepharon.

(*Atoniatonblepharon.* Art. 1016. Atoniatonblepharon est affectus palpebræ superioris ex impotentia musculi attollentis ortus, hinc motus ejusdem superne in totum amissus est; provenire potest a *paralysi*; (novi quosdam a *nativitate* sic affectos) a vulnere vel contusione gravi discissis scilicet istius musculi fibris: hujus rei documentum habemus satis notabile ac æque deplorandum in insigni quodam *Baronetto Anglicolis* fere omnibus noto ex ictu infelici calcis equinæ. Fœmina quædam a *fistula lacrymali*, qua aliquandiu afficiebatur, ope chirurgica sanata, hunc delectum in supercilio contraxit, &, quod mirum videatur, idem in *neporem* traductus est, nimirum virium imaginationis impressione: filia etenim, cum prægnans esset cum matre prædicta cohabitans, & intuitu ac consuetudine quotidie utens filium peperit similiter oculo affectum & insanabilem mansurum. Et fatendum est quidem Atoniatonblepharon a quacunque causa oriundum esse prorsus incurabile, neque curatio sectione, ut nonnulli suadent, temere tentanda est, ne gravius malum, nempe *Lagophthalmia* accersiatur.

Hippos.

(*Hippos.*) Art. 1017. Hippos est instabilitas palpebrarum, cum palpebræ inordinato motu continuo clauduntur & aperiuntur, hujusmodi nictatio ut plurimum est hæreditaria; interdum vero ex mala consuetudine comparatur, vel a gravi aliquo affectu, ut terrore ira vel timore accidit: sub curam medicam proprie dictam nunquam cadit.

Ectropium.

(*Ectropium.*) 1018. Ectropium est affectus *inferioris palpebræ*, quæ invertitur, & deorsum trahitur, ut interna pars cum deformitate videatur, & instar rubræ carnis appareat; neque enim superiori committitur, sed pendet ac hiat. A paralysi, convulsione, vel vulnere male curato plerumque oritur.

Art. 1019. Hoc curant *astringentia* (inquit *Forestus*) in *aqua ros.* in qua ferrum ignitum sit extinctum; seq. sæpe expertus est, ℞. *Butyr. rec. diligenter lot. in aq. commun. & postea in aq. plantag. vel ros.* ℥iiß. *turiæ præp. & in aq. ros. lot. aloe in aq. plantag. lot. siep. alb. cum opio* ana ʒiß. *camphor. lot.* ℈j. f. ung. quo vesperi inunge & aq. calida ablue. De operatione Chirurgica vide Celsum.

Phthi-

Phthiriasis.

(*Curatio.*) Art. 1020. Phthiriasis sive *palpebrarum pediculatio* est vitium in quo pediculi inter pilos nascuntur. Malum est (*inquit Sennertus*) minime contemnendum: acres enim fluxiones concitat, & oculi tandem ab iis valde læduntur; idem varia medicamenta enumerat; sed non opus est, ut hic recensentur; nam sola inunctione saponis nigri pediculi cujuscunque generis facili negotio necandi sunt. vid. Art. 1569.)

Ophthalmia.

Riverii sententia.

(*Morbi definitio, & divisio.* Art. 1021. Ophthalmia sive Lippitudo est oculi inflammatio cum tumore, rubore, & dolore; levis inflammatio *phlogosis* appellatur, quando utraque palpebra inversa sit, ut vix ab iis oculi contegantur, rubrumque magna ex parte iridem occupet. Alia est ophthalmia *sicca*, alia *periodica*. Elegantem hujus affectus descriptionem habe-
„ mus apud *Lommium*; „ Vehemens oculos urget inflammatio
„ cum multo dolore, & tensione, & tumore & ardore & ru-
„ bedine; interdum etiam cum tanta punctione, ut occuli tan-
„ quam ab infixa acu aut spina stimulari videantur; fervente
„ humore implentur, sequiturque pituita modo paucior, modo
„ uberior; sed & sordes quædam majoribus angulis inhæresunt;
„ & ubi gravius est malum, vicina etiam loca ad malas usque
„ attolluntur, circum circa arteriæ vehementer pulsant; vasa
„ sanguifera tenuia urgent, conspicuaque redduntur, quæ per
„ sanitatem in albo fuerant obscura.

(*Curatio.*) Art. 1022. *Venæsectio* docente *Avicenna* usque ad lypothymiam celebranda est; *cucurbitulæ* scapulis & spinæ dorsi affigendæ; *catharsis* lenientibus instituenda. Remedium sequens inflammationem sedat, & fluxionem cohibet. ℞. *Alb. ovi unius* agitetur cum frusto *aluminis* satis magno, donec unguenti consistentiam adeptum sit, quod extendatur super linteum, & oculo tepide applicetur, post horas 2. vel 3. auferendum est, ne humores nimis astringat. Unguentum fieri potest ex *butyro* & succo *nicotianæ* simul coctis maxime efficax. In declinatione collyria magis *resolventia* usurpanda sunt, ut ℞. *Sarcocol. nutrit.* i e. per plures dies in lacte macerat.) *tutiæ præparat.* ana ʒiß. *aloe* ℈j. *myrrh.* ∈ß. *mucilag. sem. fœnugr.* ξß. *aq. fœnic. euphras.* ana ξiß. m. f. collyr.

(*In morbo inveterato.*) In ophthalmiis inveteratis, cum alia remedia non sufficiant, ad *mercurialia* tanquam ad sacram anchoram confugiendum est. In graviori casu convenit *Setaceum*; aliquando etiam *masticatoria*, & decoctum *e lignis* prosunt.

Cov-

Couvardi sententia.

(*Ophthalmia humida & sicca.*) Art. 1023. Ophthalmia est inflammatio tunicæ adnatæ cum dolore & ardore torquens. Optime dividitur in *humidam* & *siccam*, prout scilicet cum majore vel minore humoris profluvio stipatur. In ξηροφθαλμία vel ophthalmia *sicca* oculus quidem intumescit cum dolore quodam, leni rubedine, & pruritu, & gravitate, & cum levi etiam humoris fluxione per vices, saltem, non enim datur, ophthalmia absolute *sicca*.

(*Prognosis.*) Art. 1024. Copiosiores lacrymarum effusiones, ut ut mordaces, ophthalmiam non diutius duraturam indicant. Ophthalmia laborantem alvi profluvio corripi bonum est, inquit *Hippocrates*.

(*Curatio.*) Art. 125. Ut recte instituatur ophthalmiæ cura *a venæsectione* incipiendum est; conveniunt etiam *cathartica* mitiora, privatim *aquæ minerales purgantes*, vel *sal mirabile* in aqua communi solut.

(*Varianda est pro ratione morbi stadiorum.*) Quoad *topica* considerandus est præ omnibus morbi status:

(*In principio.*) In principio, factis debitis *evacuationibus*, ℞. *Aq. euphrag. fœnic. dulc.* ana ℥j. *tut. præpar.* ʒß. *trochisc. alb. rhas.* ℈j. f. mistura ℞. *feminin.* ℥j. *succ. fœnicul. dulc.* ℥ß. *camphor.* ℈. *albumen ovi unius*, probe conquassando misceantur, & redigantur in pultem forma cataplasmatis applicand. Huic usui quoque inserviunt mucilagines *seminum cydon. psyl. papav.* &c. quæ sæpius renovandæ sunt, ne acorem contrahant.

(*In augmento.*) In augmento ℞. *Aq. Plantag. rosar. pallidarum* ana ℥ß *sacchar. saturn. vel ceruss. lot.* ℈j. *s. p. sal. armon.* ℈ß. f. s. a. mixtura. ℞. *Aq. solani* ℥ij. *succ. sedi* ℥ß. *opii thebaici gr.* ij. *albumen ovi* q. s. conquassando probe f. mixtura ophthalmica. Si comitetur epiphora, sine *vitriolatis* commixtis incassum laboramus.

(*In statu.*) In statu *resolventia* remedia *repellentibus* prævalere debent, inquit *Riverius*, præcipue fotus *e flor. sambuci parat.* discutiendi gratia, sed mallem ego sequens adhibere, ℞. *Fol. euphrag. fœnic. ana* Mj. *semin. fœnugr. aloes lot. ana* ʒij. *aq. font. pauco aceto acescentis* (ita ut gustu leviter deprehendi poterit) ℔j. coquantur simul ad dimid. consumpt. colatura, servetur ad usum.

(*In declinatione.*) In declinatione sola *sarcocollæ*, uti suadet *Sennertus*, maxime conandum est, si opthalmia sordes reliquerit, quod priusquam aliquod applicueris medicamentum ophthalmicum, penitus eluantur seu detergantur.

(*Ophthalmia sicca.*) Art. 1026. In ophthalmia sicca *emollientia* & *lenientia* perpetuo intermiscenda sunt, ne *discutientium* &

ex-

exsiccantium medicamentorum usu inflammatio asperior & intensior reddatur.

Pitcairn. in MSS.

(*Ophthalmia interna.*) Art. 1027. Ophthalmia externa diligenter distingui debet ab ea, quæ simul est & externa & interna: *interna* est inflammatio retinæ, quam nemo (quantum scio) descripsit; dabo itaque signum pathognomonicum, & in praxi utilissimum: nam si signa *externæ* ophthalmiæ adsint, viz. rubor, calor, dolorque, & nihil aliud visui se offerat, est solum ophthalmia *externa*; at si præter illa *externa* signa videantur ophthalmico oculis suis observari muscæ in aere volitantes, pulvisve quilibet obscurus vagare, aliarumve rerum incerta simulacra, tum erit ophthalmia *interna externæ conjuncta*.

(*V. S. copiosa.*) Art. 1028. Nullus est morbus, qui natura sua *venæsectionem* sæpius postulet, quam ophthalmia. „ Et ex „ observatione quorundam Chirurgorum Gallicorum constat u- „ nam Arteriæ Temporalis Sectionem plus valere ad inflamma- „ tionem minuendam, quam duas vel tres iteratas venæsectiones.

Farrago sententiarum.

(*Epidemica.*) Art. 1029. Interdum ophthalmia est *epidemica* & *contagiosa* ex aere inclementiori. In curanda ophthalmia aliquando apprime convenit *venæsectio* in pede ob majorem revulsionem. Ubi humores sunt acriores & corrosivi, collyriis addenda sunt remedia *fixa metallica*, viz. *tutia præparata*, *lapis calaminaris*, *cerussa sacchar. saturni*, imprimis *flores Zynci*, & *flores Jovis*, quos *Barbette* insigniter commendat. In levi inflammatione frustum *carnis vitulinæ* vel *bovinæ* applicatum morbum discutit. *Ettmull.*

(*Prognosis.*) Art. 1030. Ophthalmia ab uno oculo adalterum facillime, ac citissime frequenter transit. Tumor, sicut aliarum partium *Plegmones*, vel medicamentis discutitur, vel ad suppurationem & disruptionem vergit, & exinde ulcera consectaria, vel denique, quod pessimum est, ex intempestivo & imprudenti frigidiorum Topicorum ac repellentium usu *gangrænescit*. Medici præstantiores uno ore monent, ne topica in principio ophthalmiæ applicemus; multi enim cæci facti sunt medicamentorum copia.

(*Ophthalmia scrophulosa.*) Art. 1031. „ Ophthalmia frequen- „ tissime est *scrophulosa*; quo in casu præter *evacuantia* remedia „ *mercurialia* & *specifica* exhibenda sunt, item *millepedes* & *herb.* „ *euphras.* in cerevisia infus. pro usu communi per longum tem- „ pus; sed præ omnibus, quotcunque mihi hactenus innotescunt, „ *aquæ minerales cathartica*, quales sunt *Ebeshamenses* & nostræ „ *Alfordenses*, *Lidfordenses*, *Holtenses*, &c. diutius epotæ mor-

„ bum

„ bum hunc pertinacissimum subigunt, aut saltem inducias pa-
„ ciscuntur; ut aliquoties observavi. Pro usu externo collyri-
„ um sequens, ℞. *Mercur. dulc.* ʒij teratur in mortario lapideo
„ affundendo *aq. ros.* ℥ij. per 4. vices, & agitetur pistillo ferreo
„ candenti toties calefacto. Prodest interdum *cataplasma de po-*
„ mis Fulleri, & etiam fotus sequens *Boyleanus*, ℞. *Flor. meli-*
„ *lot. sambuc. calend. ana* Mi *sem. lin. fœnugr. cymin. psyl. cy-*
„ *den. ana* ℈ß. *hord. parlat.* ʒß. coq. in aq. font. & vin. cana-
„ rienſ. ana p. æ. ad ℔j. pro fotu in doloribus magnis.

(*Virtus Æthiopis mineralis.*) Art. 1032. D. *Cheyne* in Tracta-
tu suo de Arthritide testatur *Æthyopem mineralem* larga dosi bis
in die sumptum diuque continuatum spem Medici nunquam
destituere in cura Ophthalmiæ inveteratæ, immo etiamsi *Scro-*
phularis sit. p. 50.

Cataplasma sequens Ettmulleri in gravissimis inflammationi-
bus dolorem sedare solet; ℞. *Pulp. pom. dulc. assat. q. v. alb. ovi*
unius cum sacchar. crystal. bene conquassat. *camphor.* gr. xij.
misce.

Stercus vaccinum more Cataplasmatis tepidum ab animali o-
culo appositum Ophthalmiæ mederi dicitur. Ex Ephemer. Leo-
politan.

Oedema.

(*Oedema.*) Art. 1033. Oedema oculi est inflatio sive Tumor
Oedematosus in albo oculi, i. e. in tunica conjunctiva sine co-
loris mutatione, valde prominens; est malum satis conspicuum.
Cum pruritu mordaci plerumque incipit, tanquam locus ictus
esset *spiculo apis vel culicis morsu*, frequentius in æstate quam hye-
me accidit. *Banister.*

Art. 1034. „ Est etiam alia species Oedematis oculi minus
„ recte a quibusdam authoribus sic vocati, quod nihil aliud est
„ quam Emphysema in palpebris contingens, horum posterius
„ frequentissime vidi, & etiam prius semel vel bis conspexi;
„ sed hoc ad alium Articulum pertinet. (Art. 999.)

(*Curatio.*) Art. 1035. Ad hujus curationem ut recte fiat,
præter alias appropriatas evacuationes *cucurbitula* cum scarifica-
tione humeris sunt affigendæ; topica quod attinet, *fotus* ex di-
scutientibus Vino & Aqua incoctis sunt proficui, ut etiam *Mu-*
cilag. sem. lin. & fœnugr. cum solutione Myrrh. & aloe in Aq.
rosar.

Hypopyon.

(*Hypopyon.*) Art. 1036. Hypopyon est *collectio puris sub cor-*
nea (secundum *Kennedy* in ophthalmographia sua *inter cornea*
laminas) ab ophthalmia vel contusione violenta plerumque or-
tum ducens. Intentiones curativæ sunt doloris sedatio & puris
eva-

evacuatio per diſcutientia, *&c. Covvard.* „ Si materia purulen-
„ ta diſcuti nequeat, ipſa cornea lanceolæ mucrone caute &
„ prudenter aperienda eſt, quæ operatio periculo vacat, neque
„ ſemper poſt ſe cicatricem fædam relinquit. Inciſione facta,
„ & pure expulſo oculus eandem medicationem poſtulat, ac in
„ vulneribus oculorum vel poſt cataractæ detractionem.

Phlyctænæ.

Covvardi ſententia.

(*Phlyctæna quid.*) Art. 1037. Phlyctænæ ſunt ulcera nunc in adnata, nunc in tunica cornea emergentia, velut tot minimę veſicæ aqua repletæ, quales ſolent aquæ ferventis in aliquas corporis partes affuſione excitari, vulgo apud *Anglos Byſters in the Eyes* appellantur, & inſtar *granorum millii* apparent, & cum uſitatius ab acri & corrodente humore producantur, vehementem dolorem & lancinationem pariunt. „ Hæ puſtulæ in tunica
„ cornea *albidæ* ſunt, in adnata rubeſcentes.

(*Indicationes curativæ.*) Art. 1038. Præmiſſis rite evacuantibus, *diſcutientia & exſiccantia* conveniunt, quæ varianda ſunt, prout morbus ſit in augmentu, ſtatu, vel declinatione. „ Detergendæ ſunt Phlyctænæ cum *melle roſar. addito pauxillo unguent. Ægyptiac. vel cum pulvere nicotianæ* (cum cautela uſurpato.) Poſt deterſionem ſanandæ & exſiccandæ ſunt cum *Collyrio ex Aq. plantag. & Trochiſc. Alb. Rhas. Kennedy.*

Anthracoſis.

(*Anthracoſis.*) Art. 1039. Anthracoſis ſive Carbunculus oculi eſt Tuberculum graviſſimum in oculo ex inflammatione naſcens, & ad Ophthalmiam referri poteſt.

Synchyſis.

(*Synchyſis.*) Art. 1040. Synchyſis eſt humorum oculi confuſa admixtio ab ictu, vulnere, vel contuſione violenta, vid. vulnus ſeu contuſ. oculi.

Pterygium.

Ettmulleri ſententia.

(*Morbi deſcriptio.*) Art. 1041. Pterygium, vel (Latinis) Unguis, ſeu oculi pannus, eſt tunica quædam præternaturalis ab uno oculi angulo, frequentius interiori, enata; quæ ſucceſſive accreſcendo tandem ad pupillam pervenit, interdum eſt tenuis, albida, interdum craſſior, & carnoſior, aſpera, doloroſa, imo cancroſa, quæ non eſt attingenda.

(*Cu-*

(*Curatio.*) Art. 1042. Commendatur ablutio oculorum cum proprio *lotio* matutino; usurpanda sunt remedia *abstergentia*, ut *saccharum cand. os sepiæ*, *crocus*, *vitrum*, vel *butyrum Antimonii*, succus *chelidon. maj. vitriol. alb.* In malo pertinaciori tuto confugiendum est ad *Mercur. sublimat.* item *succus formicarum rub. express.* & cum aq. ophthalmica appropriata permistus commendatur.

(*Differentia.*) Art. 1043. Ungulam oculi distinguere solent in *membranosam*, *varicosam & adiposam*; membranosa, alias paniculus appellata, est excrescentia carnosa ac nervosa, quæ operationem valde dubiam & incertam admittit; nec tractabilior est secunda species cultro tentanda, propter insignem venarum dilatationem & turgescentiam; ultimam adiposam scilicet coloris albicantis & substantiæ quodammodo pinguis, reliquis duobus benigniorem tuto extirpare licet, de operatione consulantur *Author*, ut etiam *Celsus*.

(*Curatio & Prognosis.*) Art. 1044. Si Pterygium sit recens, *ærugine*, *alumine usto*, *sacchar. cand.* &c. absumi potest; fel animalium fere omnium valde commendatur. Pterygium revera est malum periculosum & curatu difficillimum; est etiam frequenter contagiosum ab uno oculo in alium transiens & fere semper metus est, ne cancrosum evadat.

Proptosis.

(*Proptosis.*) Art. 1045. Proptosis seu Straphyloma est revera *Hernia oculi* & isto nomine designari debet: disrupta etenim tunica cornea quocunque accidente uvea seipsam protrudit, Tumorem vel *Ramicem* faciens, qui a similitudine aliquali rerum quarundam varia apud Græcos sortita est nomina, uti *Straphyloma*, *Melon*, *Helos*, *Myocephales*, &c. (Vid. Art. 1069.)

(*Curatio.*) Art. 1046. Quoad curam in principio haud incongruum erit experiri quid valent *Collyria astringentia*, si ex horum usu spes frustretur, ad chirurgicam operationem accedendum est, nimirum ad evacuationem humoris aquei per *paracentesin*, quæ periculo vacat; iste enim humor de novo supplebitur, & vulnusculum curatu non est difficile.

Rhexis.

(*Rhexis.*) Art. 1047. Rhexis est Tunicarum oculi ruptura *cum humorum effluxu a vulnere*, contusione violenta, vel ingenti exulceratione orta, cæcitatem perpetuam inducit, si humores omnes emanarunt. Nihilominus vero Globus oculi in hoc casu quandoque humore aquoso replebitur, utcunque tamen haud usque ad dimensionem naturalem: in hoc statu oculo artificiali vitreo deformitas eleganter resarcitur. Si solus humor aqueus

reli-

reliquis in oculo manentibus effluxerit, natura frequenter hunc denuo suppeditat, & oculi pulchritudo ac visio conservantur.

(*Curatio.*) Art. 1048. In hisce gravissimis oculorum læsionibus semper convenit *venæsectio* quam ociſſima, item *enematum* injectiones, & in vulnus vino rubro cum exiguo melle prius ablutum, instillandus est *sanguis columbinus* ex animali vivo, vel mixtura ex *melle rosarum vitell. ovor. & lacte muliebri* adhiberi potest, & superimponendæ sunt linteæ *albumine ovorum cum tantillo albumine bene agitato imbutæ*. Post hujusmodi Medicationem aliquandiu continuatam *Collyrium ex Myrrh. Aloe & Croc. in Aq. Rosar.* usui erit.

Oule sive Cicatrix.

Couvardi sententia.

(*Albugo quid. Varietas & prognosis.*) Art. 1049. Albugo seu Leucoma est macula corneæ albescens; quo latior & crassior est, eo magis visum obscurat, & quo magis corneæ superficiei incumbit, eo magis albicat, & quo propius ad nigredinem vergit, eo altius suas egit radices, & vix curabilis existit. Quæ e *cicatrice* relicta exoritur difficillime dissipatur, quæ *ophthalmiam* sequitur, frequenter sua sponte facessit.

(*Curatio.*) Art. 1050. Totus curationis cardo in *emollientibus, resolventibus*, seu *discutientibus*, vertitur, quæ tamen cum summa cautela sunt usurpanda. Pro *cicatricibus* tollendis *topica* acriora, imo *catharetica* aliquando prudenti manu adhiberi debent, & primo tentanda est via lenioribus, & postea ad fortiora licet devenire. ℞. *Rad. altheæ* ℈j. *folioc. malv. euphrag. chelidon. maj. ana Mj. sem. lin. fænugr. ana* ℥iij. *flor. melilot.* p. j. coq. in aq. font. q. s. ad ℔ij. hujus decocti vapor oculis apertis calide excipiatur frequentissime. Mallem ego in his oculorum medicamentis utendis formam *fomentationis*, quam *vaporis* commendare, præcipue si eidem decocto, dum calescat, pauculas *salis* seu *spiritus alicujus volatilis* guttas instillaveris, quod tum forte prodesse poterit, nisi nimiam affuderis spirituum quantitatem, quæ oculorum tunicas feriat, & irritet. Alii utuntur *saccharo cand. in aq. fœnicul. seu euphrag. solut. succus fœnicul. vel chelidon.* cum guttulis aliquot *balsam. Peruv.* potenter albuginem discutit, inquit *Riverius*. Sequens ex *Riverio* feliciter expertus sum, ℞. *Aq. ros.* ℈iv. dissolve in ea paululum *salis armoniac.* ita ut linguam feriat, deinde imponatur in vase aurichalceo, donec *cæruleum* colorem acquirat. *Fella animalium* præcipue *lucii piscis*, succus *chelidon.* &c. sunt remedia calida & acria, ideoque convenit ea excipere mucilaginibus *gum. tragacanth. sem. cydon.* &c. vel cum pulv. *Trochisc. alb. rhas.*

Et-

Ettmulleri sententia.

(*Pro cicatrice in oculo. Remedia aliquot. Scarificatio Oculi.*) Art. 1051. Albugo seu Leucoma est cicatrix albida post variolas vel alia ulcuscula in oculo. Pro nubecula & albugine delenda conveniunt *fel anguillæ*, *ol. papyri*, *succ. chelidon. maj. aq. sapphirin. mercurius sublimatus*. „ Solemne est apud Chirurgos Gal-
„ licos ad vitium amovendum operationem instituere, quam vo-
„ cant *scarificationem oculi*. Instrumentum ad hoc opus perficien-
„ dum quod *Scarificatorem* nominant, fit ex aristis hordeaceis,
„ N. xx. vel xxv. puta, ad instar penicilli colligatis; cum hu-
„ jusmodi autem scopis sive verriculis oculum abradunt, quan-
„ doque usque ad effusionem exigui sanguinis, alternis vel ter-
„ tiis forsan diebus idem repetendo ad quartam, quintam vel
„ plures vices; finita in hunc modum singula scarificatione ocu-
„ lum cum aqua tepida multoties abluunt, imo fere continuo
„ per totum diem, & deinde noctu pulpam pomi assati appli-
„ cant: atque hæc est scarificationis methodus, accuratiorem
„ vero hujus operationis rationem, non modo in hoc vitio, sed
„ etiam in quibusdam aliis oculorum affectibus vernaculo ser-
„ mone evulgandam brevi, ut opinor, exspectare licet.

Hypospbagma.

(*Hypospbagma.*) Art. 1052. Hyposphagma sive *suggillatio* oculi est sanguinis ex ictu vel lapsu, ruptis aut contusis vasis, vel alio modo apertis, in oculorum tunicis adnata, vel cornea, in easdemque effusio, colore primum rubeo, postea livido vel nigro. Cui malo & hoc accidit, si corneam magis occupet, objecta omnia colorem ad rubrum vergentem præ se ferunt; nam & ad corneam venulæ porriguntur, ea parte, qua iridem spectat; & ex vicinis vasis sanguis in eam effundi potest.

(*Curatio.*) Art. 1053. Si malum sit ingens opus est venæsectione & purgatione, & topica debent esse *discutientia*. *Galenus* in initio fotum usurpat ex decocto *Fænugræci* & *Melilori* & postea *astringentia*. *Sennertus*. In oculorum suggillationibus optimum est sequens cataplasma, ℞. *Rad. symphyt. maj.* ℥vj. *sigil. Solomon.* ℥ij. *flor. sambuc.* ℥iß. *farin. fabar.* ʒj. coq. in q. s. aq. font. *Decoctum* sit pro fotu, & ex *radicibus*, &c. f. cataplasma.

Cataracta.

Couvardi sententia.

(*Definitio.*) Art. 1054. Suffusio sive cataracta est pupillæ ob-

ſtructio ab opaco aliquo interpoſito inducta, quæ viſum minuit, aut extinguit.

(*Cauſæ.*) Cauſæ hujus affectus ſunt ut plurimum obſcuræ, aliquando tamen evidentes, uti contuſio, nimis aſſidua ad lucernam lectio, balneorum uſus inordinatus, & in genere quicquid fluxionem ad oculos promoveat; *epiphora* nonnunquam in *cataractam* tranſit.

(*Differentiæ.*) Differentiæ ſuffuſionum ſunt variæ, nempe 1. ratione craſſitiei vel tenuitatis materiæ, ex qua pellicula conſtat. 2. ratione coloris, an alba ſit, vel nigra, citrina, vel viridis, aut ſubfuſca. 3. a ſitu, num etenim uveæ, num corneæ propius adhæreat; Certum enim eſt cataractam ſemper inter *aveam* & tunicam *ſcleroticam* contineri, in quo nunc humore aqueo, inſtar ſyndonis, innatare & fluctuare videtur, nunc firmiter tunicis, præſertim uveæ, adhæreſcere.

Art. 1055. Suffuſio in initio diſcuti poteſt, ut multi fidei integerrimæ authores teſtantur.

(*Curatio. Regula de Cataractis.*) Suffuſio nigra, nec medicamentis, nec acu curabilis eſt. Sequens eſt optima regula de cataractis, ſcilicet; *ſi quando videatur accreſcere, & diſcutientium medicamentorum vires excedere, ſufficientitemporis ſerie permittatur calleſcere, donec depoſitoria idonea naturaliter reddatur.*

(*Operatio.*) Modus operationis perficiendæ unicus eſt; intrudendo ſcilicet acum depoſitoriam per adnatam & corneam e minoribus oculorum angulis verſus naſum, & cataractam eadem involvendo, tandemque ad oculi baſin deponendo, ut ibidem reſideat, ſeu leni manu figatur. Poſt hæc uſitatum eſt, quietem per plures dies patienti imperare vel in lecto vel extra, & *ſtypticis* aliquibus ſeu medicamentis *agglutinantibus* oculum male affectum obducere.

(*Poſt operationem quid faciendum.*) Art. 1056. „ Statim poſt „ operationem ſimul ac acus oculo evulſa fuerit, inſtillandæ „ ſunt guttæ aliquot *ſanguinis columbini* a vivo animali, & toti „ oculo ſuperimponantur linteæ duplicatæ *albumine ovorum cum* „ *fruſtulo aluminis conquaſſato & tantillo melle roſaceo bene irrigatæ.*

Art. 1057. „ Suffuſio, quæ a morbo aliquo graviori, a pertinaci cephalalgia, vel a contuſione violenta ortum duxerit, „ eſt omnium longe peſſimæ indolis.

(*Prognoſis.*) Suffuſiones, quæ ſunt virides, vel cineritiæ, „ item quæ ferri rubiginoſi, margaritarum vel teſtudinis mari„ næ colorem referunt, acu curabiles ſunt: e contra ſuffuſiones „ nigræ vel flavæ item cretæ, plumbo, malo citreo, colore „ ſimiles, non attingendæ ſunt. Præter colorem, ratio etiam „ habenda eſt ſubſtantiæ, & conſiſtentiæ ſuffuſionum, quæ a „ fricatione oculi palpebris operti dignoſcendæ ſunt; frictio

„ enim

„ enim oculi cum digito suffusionem reddit latiorem & extensiorem cum vel sine disruptione; si autem pristinam figuram „ statim recuperat sine disruptione, operationem fausto eventu „ successuram esse sperare licet: sin vero ex frictione suffusio in „ partes & frusta desiliat, operatio nullatenus molienda est, sed „ cunctandum est, donec suffusio firmior & maturior evaserit.„ (*Nota quædam.*) Art. 1058. „ De operandi modo alibi dictum est (Art. 1055.) sed in ipsa operatione quædam adnotanda occurrunt, ibidem minus memorata. In cataractis adhuc imperfectis interdum simul ac acus infigitur, statim oculus *inundatione humoris lactei impleri* videtur, quem ab ipsius cataractæ vesiculis acu sauciatis provenire credibile est. Quandoque oculus acu introducta *cruore plenus* conspicitur. Alias intromissa acu *cataracta statim duplo grandior* augeri videtur, *tuberosis ostrearum testis* (*vel spermati ranarum in paludibus*) quodammodo similis. Hæc accidentia saltem ad tempus operationi impedimento esse solent. Cataractæ nonnullæ, utcunque aspectu benignæ ac pulchræ ante operationem conspiciuntur, sunt tamen adeo *tenaces ac rigidæ*, ut acui depositoriæ obtemperare omnino respuant, & quoties iterum assurgunt. „ Aliæ etiamsi septennes vel octennes fuerint, sunt tamen *molles tanquam gelatinæ*, atque ita vim acus eludunt. Aliæ *Uveæ* tam firmiter adhærent, ut acu separari nequeant, atque hæ sunt omnium pessimæ ab ictu vel contusione violenta ortum plerumque ducentes. Quod ad accidentia antedicta, nimirum *humoris lactescentis*, *cruoris*, &c. in operatione contingentia attinet, octiduo vel noniduo plerumque sponte evanescere solent, reliquiæ tamen quædam aut fragmenta interdum manere possunt. Post operationem visio quandoque statim, sed frequentius circa nonum diem aliquatenus succedit, at non perfecta & fortis ante duas vel tres septimanas, vel forsan tot menses præteritos expectanda est. *Banister & alii.*„

Pitcairnii sententia.

(*Error Riverii, Plempeii, &c.*) Art. 2059. Signum pathognomonicum a *Riverio*, *Plempeio*, & aliis traditum suffusioni nullatenus convenit, nempe affirmant suffusionem tum ingruere, cum varia simulacra ante oculos volitant, pili, araneæ & similia, quæ apparitiones ex omnium opinione, si perpetuo offerantur, est vera & legitima suffusio: has apparitiones ascribunt corpusculis humori aqueo innatantibus, quæ cataractam efformant; verum naturam oculi ignorant: Nam corpuscula humori aqueo innatantia nullum sensum in retina depingunt; imo ea quæ corneæ exteriori adhærent nullam sui in retina picturam exprimunt, nec cicatricis corneæ ulla est imago, neque ob eam vel eas (si plures sint) ullæ rerum obvolitantium fiunt appa-

ritiones: Ea enim est concavitas retinæ, ut ad objectum in ea depingendum, hoc est ad congregandos in uno ejus puncto omnes radios, e quovis objecti puncto emissos, debeat objectum visibile removeri a retina ultra distantiam corneæ a fundo oculi. Hinc sequitur, si incipienti cataractæ conjungantur etiam simulacra muscarum &c. tum oculi etiam *Gutta Serena* laborant.

Farrago sententiarum.

(*Prognostica signa aliquot.*) Art. 1060. Si suffusio sit profunda, pupilla angusta apparet; intra sex menses plerumque confirmata evadit. Oculo digito compresso suffuso nonnihil diffluens & latior facta, & postmodum ad pristinam magnitudinem revertens nondum matura est; si vero nullam patitur mutationem discuti potest. *Riverius*. Si oculus suffusione affectus soli obversus nullam possit lucem percipere, frustra est omnino operationis periculum facere; est etenim cataracta cum *Amaurosi* conjuncta, quod malum est incurabile. *Barbette*.

(*Opacitas humoris crystal.*) Art. 1061. Cataractam revera ut plurimum nihil aliud esse quam *opacitatem præternaturalem humoris Crystallini* videre licet Transact. Philosoph. N. 373. Et hanc fuisse opinionem plurium Chirurgorum Gallicorum, viz. *Maitre Jan*, *Antoine*, *Bissau*, *Heister*, &c. ex horum authorum lectione plane constat; Cataractas autem membranosas rarissime occurrere fere omnes consentiunt. vid. Artic. subseq.)

Glaucoma.

(*Glaucoma.*) Art. 1062. Glaucoma est mutatio humoris crystallini in glaucum colorem humore crystallino per exsiccationem condensato. *Oribasius in lib.* viij. *cap.* 46. dicit, Glaucoma & suffusionem veteres unum eundemque morbum esse existimarunt. *Paulus Æginetta* idem asserit. Valde curiosæ sunt disquisitiones *Gallorum de distinctione inter suffusionem & Glaucoma*. vid. *Act. ad sci.* Vol. Vol. XII. p. 47. *item* Vol. XXII. p. 36. &c. Posteriores tamen *Græci proprie Glaucoma saltem pro humoris crystalini in glaucum colorem mutatione accipiunt*. Quod ubi fit, visio impeditur; nam humore isto pelluciditate spoliato species visibiles *ad retinam* perfecte transferri nequeunt. Cognoscitur hoc malum, quod citra pupillam insignis & profunda apparet albedo, & omnia tanquam per fumum aut nebulam videntur. A cataracta ergo distinguitur, quod *albedo profundior* appareat, in cataracta *in ipsa pupilla & fere juxta corneam*. *Sennertus*. (vid. Art. præcedentem.)

Si-

Situs Humoris Cryſtallini vitiatus.

(*Situs humoris Cryſtallini vitiatus.*) Art. 1063. Eſt & aliud vitium humoris Cryſtallini, viz. *Situs naturalis mutatio*, ubi, ſcilicet, latiore ſua parte, quæ lentis majoris inſtar compreſſa eſt, Pupillæ foramini non recta opponitur, ſed vel ſurſum declinat, vel deorſum, ad latera: & quidem ſi Cryſtallinus humor ſitum mutet in uno oculo, in altero vero naturalem retineat; vel ſi ambo difformiter ſitum mutent, ita ut alter ſurſum, alter deorſum, vel ad latera vergat, res geminatæ apparent; *mutatur enim planum*, ut loquuntur optici: hic affectus, ſicut antecedens, eſt omnino incurabilis. *Sennertus.*

EPIPHORA.

Couvardi ſententia.

(*Epiphora quid.*) Artic. 1064. Epiphora eſt præternaturalis oculorum defluxio, quæ *Anglis* ſonat *a Rheum in the Eyes*; humore ſcilicet ſeroſo acri fere continuo depluunt oculi genas excoriante.

(*Curatio.*) Art. 1065. Intentiones curativæ ſunt 1. humoris peccantis alio derivatio *per veneſectionem*, *cucurbitulas*, *veſicatoria*, *cathartica*, &c. 2. acrimoniæ per remedia idonea correctio, quæ plerumque vino *chalybeato amaro* feliciter peragitur; aliquando vinum ſimplex libe aliter epotum epiphoram ſanat (præcipue non aſſuetis idem bibere), & poſtremo, præmiſſis recte prædictis evacuationibus & alterantibus, *topica aſtringentia* adhibere licet.

Pitcairnii ſententia.

(*Oculorum catarrhus, ejuſdem curatio.*) Art. 1066. Epiphora eſt quaſi ſpecies *catarrhi* in glandulis oculorum. Præmiſſis univerſalibus uſurpandi ſunt *fotus aſtringentes*, *linimenta*, & *collyria*, &c. Cataplaſma ſequens ex *Platero* egregias habet vires, ℞. *Pulp. pomorum acidorum* (vulgo vinoſ. dict.) *in aq. roſ. macerat.* ℥ij. *mucilag. ſem. fœnugr.* ℥ß. *album. unius ovi. lapid. hæmatit.* ʒß. *cort. granat.* ʒj. *ol. roſ.* q. ſ. m. f. Cataplaſma tepide applicandum.

Farrago ſententiarum.

(*Aq. ophthalmica præcellens.*) Art. 1067. Epiphora antiqua & quæ ſenibus accidit, difficulter curatur, imo frequenter in *fiſtulam lacrymalem* degenerat. Remedia in principio debent eſſe blande *aſtringentia* & poſtea *ſiccantia*; *lapis calaminaris* eſt ſin-

gularis. Aqua ophtalmica sequens ex *Hoffmano* valet fere in omnibus oculorum affectibus usque ad miraculum ℔. *Vin Rhenan. Aq. plantag. rosar. ana* ℥iij. *tut. præp.* ʒij. *myrrh. elect. pulv.* ʒiß. coq ad tertiæ partis consumptionem sub finem in nodul. suspend. pulv. *virid. æris.* ℈j. *camphor. gr.* viij. colatura sine expressione sit pro usu; utilissima quoque est *aq. sapphrina*, item *collyrium certum*.

(*Rheuma oculi.*) Art. 1068. Huc pertinet, si non idem sit, Rheuma sive *fluxus Oculi*, *vel delacrymatio*, quod est serosorum vel tenuium humorum ab oculo profluvium, sine insigni inflammatione: a *Fistula lacrymali*, *vel ab ungula* male curata quandoque oritur, & tunc prorsus incurabilis existit; vulgo vocatur a *Vweeping Eye*.

Proptosis.

(*Proptosis.* Art. 1069. Proptosis est exitus oculi fere ex orbita, ex contusione, &c. vid. contusionem Oculi & Vulnera Art. 1052 1073. huc referri potest buphthalmia, magnus oculus, sive oculi valde prominentes, vulgo *Gogle Eyes*, a naturali conformatione oriundi. Quomodo ab alio morbo eodem nomine insignito differt. (vid. Art. 1045.)

Atrophia.

(*Atrophia.*) Art. 1070. Atrophia oculi, sive imminutio, profunditas vel macies oculi, est quando omnes oculi partes imminuuntur & contabescunt. Nusquam hunc morbum, ut memini, tanquam *particularem* inveni, nisi a tabe universali provenientem; *Celsus* vero & alii hunc agnoscunt; adeo infrequenter, ut opinor, contingit, ut peculiarem medelam vix postulet: ad hanc classem pertinet *Microphthalmos*, sive parvus oculus, *The Pink Eye or the Pig-Eye* a naturali conformatione ortus.

Mydriasis.

(*Mydriasis.* Art. 1071. Mydriasis, sive *Pupillæ Dilatatio*, est cum foramen illud, quo uvea tunica ad species visibiles admittendas donata est, ita præter naturam versus iridis circulum ampliatur, ut visio hac de causa lædatur. Objecta visibilia grandiora apparent & minus distincta: alia est *nativa*, alia *adventitia*, prior est incurabilis; si a siccitate oriatur, humectantia indicantur. Interdum est *guttæ serenæ* prodromos.

Meiopis.

(*Meiopis.*) Art. 1072. Meiopis, sive *Pupillæ Angustia*, est ma-

malum præcedenti contrarium; nimirum cum pupilla angustior est quam naturaliter esse debet. Hi affectus insanabiles sunt.

Plege.

(*Plege.*) Art. 1073. Oculorum vulnera, sive a punctura, incisione, vel contusione sunt periculosissima. Omni arte fluxus humorum exhibendus est, *viz.* venæsectione, hirundinibus, *&c.* & febris supprimenda testaceis, emulsionibus, *&c.* Interim remedia externa sunt ante omnia *Sanguis columbinus e vivo animali in oculum vulneratum instillatus, aq. hordei & mel rosar. pro collyrio, oxyrrhodium* i. e. *acetum, in quo fol. ros. rubr. incocta fuerint cum albumine ovor. conquassat.* pro defensivo. Sequens cataplasma habet *Turner.* Art. *Chirur.* p. 370. Vol. Ii 2ß. *Fol. ros. rubr. sambuc. ana* Mj. *coq. in q. s. lact. vaccin. colatur.* ℔ss. *add. mic. panis alb. q. s. ut reducatur leni coctione ad debitam consistentiam sub finem addendo vitellum unius ovi cum tantillo croco minutim sciss. f. cataplasma* subtepide applicand. illinendo prius palpebram tumefactam cum *ung. sambucin.* consulatur author loco citato.

Elcos.

(*Elcos.*) Art. 1074. Ulcera in tunica conjunctiva vel cornea, a quacunque causa oriantur, a vulnere, inflammatione, a variolis vel combustionibus, &c. periculosa sunt, & aliquando curatu difficilia, & semper metuendum, ne opacam cicatricem post se relinquant.

(*Curatio.*) Artic. 1075. Quoad curam, materia ad oculum fluens divertenda est & evacuanda, sordes detergendæ, dolor, si adsit, mitigandus, & nativa oculi temperies restituenda & conservanda. Detergentia & exsiccantia sunt usurpanda, lenia tamen & temperata, sine asperitate & mordacitate. Ad ulcera detergenda (inflammatione, si adsit, prius penitus sublata) vix datur præstantius remedium quam *aq. ophthalmica sapphrin. Bat.* & deinde *collyrium ex sarcocol.* in cap. de ophthalmia laudatum, & postremo *collyr. tum trochisc. cum camphora, sacchar. saturn. vel lap. calamin. præp.* &c. oleum ovorum valde commendatur.

(*Species variæ.*) Art. 1076. D. *Banister* a priscis medicinæ scriptoribus octo vel decem species ulcerum in oculo accidentium enumeravit, ut *ulcus rotundum, inustum, sordidum, depascens, cancrosum*, &c. Sed distinctio nimis subtilis videtur. Verum enimvero notatu dignum est ulcus istud, quod *Græci Peribrosin* nominant in Angulo oculi cum pruritu vix tolerabili conjunctum. Sequens medicamentum ab authore valde comprobatur. ℞. *Mucilag. sem. cydon. lin. in aq. plantag. & parietar.*

extract. ana ℈j. *vitriol. alb. in aq. rosar. solut.* ℥ß. *vitriolum album est antidotus ad pruriginem.*

Covvardi sententia.

(*Prognosis, & curatio ulcerum ocularium.*) Art. 1077. Omnia oculorum ulcera sunt periculosa & curatu difficillima. Totus eurandi cardo in usu *detergentium* & *exsiccantium* vertitur, quibus tamen sæpissime addi debent *lenientia* sive *anodyna*. Non differt horum ulcerum ab aliorum curatione methodus tractandi, nisi quod ob teneritudinem & insignem partium usum cura non vulgari suscipienda sint. Porro his in casibus conveniunt *agglutinantia* cum *detergentibus* mixta; inter quæ liquorem ex ovo cocto & indurato sacchari cand. q. s. repleto in cella vinaria extillantem maxime commendat *Riverius*; quod medicamentum, si magis *abstersivum* desideres, addito *myrrha pulverisata* pauculo saccharo cand. supra præscripto, magis proficuum reddetur.

Paralysis.

(*Paralysis.*) Art. 1078. Paralysis oculi est affectus musculorum ocularium paralyticus, ex quo motus vel penitus amittitur vel multum impeditur. Est malum, uti credo, rarissime contingens; utcunque nihil habet in se peculiare a paralysi aliarum partium diversum quoad theoriam vel therapiam.

Strabismus.

(*Strabismus.*) Art. 1079. Strabismus seu strabositas est oculorum unius vel utriusque respectu ad se invicem distortio, sive *obtutus transversus*, vulgo *a Squinting*. Ex inæquali musculorum ocularium exercitio provenit. Infantes hunc affectum facile contrahunt; interdum ob incuriam nutricum, quæ malo situ ad fenestram cunabula disponunt. Adolescentes quoque interdum in eum incidunt, vel a vitiosa oculorum praxi, vel a contagione, dum alios hoc morbo affectos intuentur.

(*Curatio.*) Art. 1080. Strabismus difficillime curatur; si a cunabulis perperam versus fenestram locatis ortum duxerit, mutanda est eorum situatio. *Paulus Æginetta* ad hoc vitium emendandum larvam machinatus est, & faciei adaptavit, ita ut per duo foramina recta tantum antrorsum liceret prospicere. Ego ad adolescentulum quendam generosum strabismo affectum accersitus, statim, ac intellexi unum tantum oculum affici, consului, ut *sanus subligaculis probe claudatur* per duas septimanas, quo facto alter oculus omnimodorum motuum liberrime potitus integre sanatus est, & in futurum cum altero motus so-

sociales recte servavit, & nunc elapsis aliquot annis sine recidivatione juvenem eleganti forma præditum in bonum virum evasurum fore spero.

Enchantis.

(*Enchantis.*) Art. 1081. Ex curatione unguis vitia nascuntur, quæ ipsa aliis quoque de causis oriri solent. Interdum fit in Angulo parum ungue exciso, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: ἐγκανθὶς Græce nominatur. Excipi Hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, nequid ex ipso Angulo abscindatur. Tum exiguum linamentum respergendum est vel cadmia, atramento sutorio, *&c. Celsus.*

(*Curatio.*) Art. 1082. „ Enchantis est excrescentia carnosa in „ majori oculi angulo caruncułæ lacrymali adhærens; si mollis „ & laxa fuerit, *Alumine usto & saccharo cand.* deleri potest; „ sin vero tumor fit durior & grandis filo per medium transmisso detinendus est, & forcipe abscindendus, & vulnus tinctura myrrhæ & melle rosaceo fovendum. „ *Kennedy.* „ In „ operatione suscipienda cavendum est, ne *glandula lacrymalis* „ nimium lædatur, exinde enim fluxus oculi perpetuus conti„ nuo in genam depluens supervenire solet, quemadmodum in fistula lacrymali male curata plerumque accidit. „ Vid. Art. „ 1068.

Fistula Lacrymalis.

Couvardi sententia.

(*Morbi nomina & descriptio.*) Art. 1083. Anchylops, Ægilops, & Fistula lacrymalis apud authores promiscue usurpantur; ægilops vero est tumor (vel potius ulcusculum) caruncułæ majoris ad internum oculi canthum, anchylops nominatur, cum adhuc nondum sit ulcerosus; fistula lacrymalis proprie appellatur.

(*Progressus.*) Quando ulcus sinuosum ibidem efformatur; compressione digiti liquor e cantho ovi vitello similis, & fœtorem emittens extillat; humor corosivus viam facit, aut invenit,

(*Et exitus.*) Unde meatus colatorii nimis patentes facti, perpetuo stillicidio vexantur; imo frequenter os *ethmoideum* penetrat, erodit, & ad *cariem* miserabilem deducit; in quo statu non nisi *cauterio* actuali curabilis est, hujusmodi fistula frequenter cancrosa evadit, & tunc *Riverius* monet remediis non esse attingendam.

(*Curatio.*) Art. 1084. Cura est totaliter chirurgica, nisi quod intus dari possunt pauca *evacuantia* & remedia quædam humorum acrimoniam *destruentia*, præcipue *mercurialia*, & de-

co-

coctum *e lignis*. In initio ſi anchylops adhuc ſit, *repellentia* maxime proficua ſunt, ut ſuppuratio præveniatur, huic uſui inſerviunt *refrigerantia*, *aſtringentia*, & *vitriolica*: Si vero nec refrigerantibus repelli nec reſolventibus diſcuti poterit, quin ad ſuppurationem vergat, aperiendus eſt abſceſſus, & *detergentibus*, ac *cicatrizantibus* ſecundum artem tractandus. Alii ſunt qui curam ægilopis moliuntur *inſtrumento chirurgico*, per os naſi tramitem perforando, quo liquor perpetuo extillans per naſum evacuetur. „ Sed graviter errant, qui exiſtimant *perforationem* „ hoc commodum præſtare, ut materia per os effluat; foramen „ enim oſſis a carne ex ipſo pullulante brevi obſtruetur. Os „ non eſt perforandum niſi præſente maxima ipſius corruptione, „ quæ perveniat uſque ad cavitatem internam ipſius naſi; ſola „ ſiquidem ejus ſuperficie corrupta ſat fuerit partem læſam „ ſcalpro abradere, euphorbium inſpergere, &c. præmitti debet „ *ſetaceum*, quod tanti eſt momenti, ut inveteratam fiſtulam „ lacrymalem ſine hoc præſidio vix curari poſſe in aliquibus „ obſervaverim. *Hercules*, *Saxon.* & *Hildanus*. „

Viſus Hebetudo.

Couvardi ſententia.

(*Hebetudo viſus.*) Art. 1885. Hebetudo viſus eſt caliginoſus videndi modus, cum objecta nebula velut tenui obvoluta apparent; primus eſt hic ſtatus ingruentis mali pejoris, niſi præveniatur, prodromus; & *cataractam* aliquando ob incuriam patientis, aut inſcitiam medici inductam præcurrit.

(*Unde.*) A ſtatu ſanguinis viſcido & pituitoſo oriri poteſt, vel a ſpirituum animalium penuria, vel ab humoris in oculo defectu, vel ex mala partium conformatione.

(*Curatio.*) 1086. Ad hanc oculorum hebetudinem diſcutiendam indicantur remedia, quæ ſanguinis lentorem tollunt & quę ſpirituum animalium penuriæ occurrunt. Quandoque convenit *venæſectio*, & deinde *chatarticum cum calomel.* exhibere. *Millepedes* inter ſpecifica recenſentur; *ſalia volatilia* & *deobſtruentia* in ſanguinis lentore mira præſtant; ſalivationem per *maſticatoria*, potius quam *tabaci* fumo, excitatam prodeſſe autumno; *cereviſia oxydorica pharm. Bat.* propinari poteſt; *collyria vitriolica* & *aſtringentia* ſunt vitanda; convenit *aqua ophthalmica ſapphrina Bat.* In genere duæ regulæ ad viſum utiliſſimæ, licet non uſquequaque ſufficientes, ſtatuantur.

(*Duæ regulæ ad viſum prolongandum.*) 1. Ut mane quolibet, nullo habito ad tempeſtatem reſpectu, *frigida* caput, tempora, & pone aures alluamus. 2. Ut a *calidis* & *piperatis eduliis*, nec non *potulentis ſpiritoſis*, quantum fieri poſſit, abſtineamus.

(*Eu-*

(*Euphraſia vires.*) Art. 1087. „ Euphraſia quoquo modo ſumpta, ſeu in pulverem redacta, & cum vino albo pota, ſeu „ per ſe ſola maſticata & deglutita, ſeu in vino vel cereviſia „ infuſa, ſeu in aqua ad modum theæ, ſeu ſuccus ejus expreſſus, „ *videndi facultatem mirifice roborat & adauget, debilem aut* „ *amiſſam reparat & reſtituit. Arnoldus de Villa nova & alii.*

Gutta Serena.

Couvardi ſententia.

(*Definitio.*) Art. 1088. Gutta ſerena ſeu Amauroſis eſt viſus abolitio, ſine ullo ſenſibili vitio in oculis apparente, ab obſtructione *nervi optici* orta, influxum ſpirituum animalium prohibente. Quæ a cauſa quacunque ſubitanea exoritur facilius curatur, quam cui deplorabile illud infortunium obrepit. In vera amauroſi pupilla nigrior & amplior ſolito apparet, ſed non ſemper, & gravitas ſupercilia premit.

(*Curatio.*) Art. 1089. Quoad therapiam poſt univerſalia (ubi indicantur) medicamentis *volatilibus*, *antiſcorbuticis*, *chalybeatis*, *mercurialibus*, *cephalicis*, & *nervinis* cura tentanda eſt; vix aliquid ſperandum eſt a *topicis*; ſi aliquibus utamur, debent eſſe *diſcutientia*.

Pitcairnii ſententia.

(*Signum pathognomonicum.*) Art. 1090. Si nullis ophthalmiæ ſignis apparentibus, muſcæ aut araneæ & ſimilia oculis ob verſari videntur, ſignum eſt *pathognomonicum* guttæ ſerenæ naſcentis.

(*Curatio.*) Art. 1091. Curatio hujus affectus medicamentis *mercurialibus* tentanda eſt, imo *ſalivatione* & decocto *guaiaci*.
Art. 1092, „ Tutiora ſunt *purgantia* (inquit *Ettmullerus*) quam „ *vomitoria*; conveniunt *ſudorifera*, maxime *ſaſſafras* & *eupraſia*, *junip. roſmarin. millepedes*, *maſticatoria*, &c. “

Myopia.

(*Myopia.*) Art. 1093. Myopia, ſive luſcitio, eſt propinqua viſio, quam *nos Angli* vocamus *Purblindenſs*; a naturali conformatione oritur; qui autem oculos ita formatos habent, nunquam cæcutiunt, neque conſpicillorum in extrema ſenectute indigent.

Presbytia.

(*Presbytia.*) Art. 1094. Presbytia eſt affectus myopiæ contrarius; e longinquo melior eſt viſio, quam propinqua; ſenibus præcipue accidit, & eſt malum prorſus incurabile; conſpicilli vero egregio ſunt adjumento.

Ny-

Nyctalopia.

(*Nyctalopia.*) Art. 1095. Nyctalopia eſt malum duplex, cujus ſpecies duæ ſunt ſibi invicem contrariæ. In prima ſpecie viſio noctu vel in locis obſcuris eſt præſtantior, in clara luce valde diminuta & fere nulla. In altera ſpecie niſi clara & ſplendida luce nihil omnino cernitur. Hæc ſunt vitia a mala conſtructione oculi orta, ideoque incurabilia.

Hæmorrhagia Narium.

Sydenhami ſententia.

(*Hæmorrhagia narium & hæmoptoe interdum a febre pendent.*) Art. 1096. Nonnullæ febres intercurrentibus annumerari debent, quæ vulgo pro ſymptomaticis tantum habentur; hujuſmodi ſunt hæmorrhagia narium & hæmoptoe. Primo ut plurimum appulſu febris præ ſe fert indicia, qua derepente ſibi per nares, qua data porta, faciente viam, dolor & calor ſinciput adhuc torquent; ſanguis per vices profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, & mox denuo iterum atque iterum erumpit; donec tandem remediorum uſu vel ſponte omnino ceſſat, ita tamen ut ægro ſingulis annis a recidiva metuendum ſit.

(*Curatio.*) Art. 1097. Sanguinis fervorem nimium atque ebullitionem ut compeſcamus convenit *venæſectio* (ſanguis eductus eſt pleuriticorum ſimilis) item *victus tenuis ac incraſſans* imperandus eſt; quotidie injiciendum eſt *enema refrigerans*, & doſis *diacodii* hora ſomni exhibenda eſt. Quoad externas applicationes, lintea quadruplicata immerſa *aquæ frigidæ*, in qua *ſal prunellæ* diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoveantur nuchæ, ac utrinque cervici ſæpius in die. Item poſt univerſas evacuationes peractas liquor ſequens applicetur; ℞. *Vitriol. Hungar. alum.* ana ℥j. *phlegmat. vitriol.* ℔ß. coque tamdiu, donec omnia fuerint diſſoluta, liquorem frigefactum filtra, & add. *ol. vitriol.* partem duodecimam; turunda ex linteo raſo liquore hoc probe humectata, nari ex qua ſanguis ſtillat, indatur per dies duos iſthic relinquenda.

(*Cortex Peruv.*) Art. 1098. „ Quando hæmorrhagia narium a *febre* pendeat, *cortice Peruviano* profligari poteſt, æque ac hæmoptoe, de qua alibi. (536.)

(*Nota bene.*) Art. 1099. „ Opinione vulgari hæmorrhagias „ ordinario ex arteriolarum evaneſcentium ruptura accidere ſta„ tutum eſt; Sed in errore magnopere verſantur: in omni ete„ nim *critica ſaltem hæmorrhagia* ſive narium, ſive partium cir„ ca fauces & guttur, ſive pulmonum ſive renum, ſive hæmorrhoi„ dum, ſive uteri, ſanguinis fluxus *mediantibus glandulis* omni„ no fit, *per ductus ſcilicet excretorios* ſanguis exilit, quod pro„ be notandum eſt.

Etmulleri ſententia.

(*Quinam hæmorrhagiis obnoxii ſunt.*) Art. 1100. Quidam hypocondriaci, ſcorbutici & cachectici variis & ſtupendis hæmorrhagiis obnoxii ſunt, ita ut ſanguis non unciatim, ſed libratim effluat.

(*Curatio.*) Art. 1101. In nimia effervescentia & ſanguinis fervore conveniunt *blanda acida*, item ſuccus *menth. urtic.* &c. *martialia* pluribus ſcopis in curandis hæmorrhagiis ſatisfaciunt: *martialia* etenim per ſe ſemper aſtringunt, per accidens aperiunt, ut obſervare licet in menſibus nimis fluentibus & obſtructis. Ipſe novi exempla infantum & adultorum etiam frequenter hæmorrhagiis narium obnoxiorum ſolo eſu *paſſularum* curatorum.

(*Hæmorrhagia habitualis.*) In hæmorrhagia *habituali* ſequens electuar. eſt proficuum; ℞. *Pulp. paſſular.* ℔ß. *pulv. rhabarb.* ℥ij. *tart. vitriolat.* ℈j. *ſyr. cydon.* q. ſ. m. (Materia medica in hæmorrhagia late patet, ſequentia ſimplicia ſunt inſigniora) *folia plantaginis, urtic. millefol. heder. terreſt. polygon. flor. roſ. rub. balauſt. cort. granac. rad. ſymphyt. maj. biſtort. tormentil. muſcus terreſt. gallæ, ſem. hyoſcyam. papaverina*, (*catechu*) *uſnea cran. human. gum. Arab ſang. dracon. lapid hæmatit. tinct. mart. ſacchar. ſaturn. ſtercus aſininum* aut *ſuillum* & *caninum*. Externe *bufo ſicc. ſtercus porcinum recens excretum, bol. Armen. pil. lepor. crepitus lupi, alumen uſtum*, &c.

Farrago ſententiarum.

(*Aliquid notandum in V. S.*) Art. 1102. Phlebotomia ad revellendum ampliori foramine celebrari debet, & ut magis confertim ſanguis effluat, inter detrahendum eundem multum prodeſt vulnus ſæpius digito occludere, dein aliquantulum ſanguinis emittere.

(*Deligatio artuum.*) Art. 1103. Deligatio artuum hæmorrhagiæ ſiſtendæ conducit; notandum eſt tamen artus omnes ſimul non diu ligandos eſſe, quoniam ſanguis in extremis diu detentus, & a corde nimis exulans lypothymias terribiles inducit. *Album Græcum* in omnibus hæmorrhagiis eſt medicamentum ſingulare; *ſpiritus vitriol. vel ejuſdem ol. in aq. ſimpl. ſtillat.* in hæmorrhagiis periculoſis eſt extremum remedium & raro fallax.

(*Remedia varia.*) Art. 1104. Reliqua melioris notæ ſunt *calcanthum rubefactum, colophonium pulveriſatum, ſtipticum regis, ol. terebinth. decoct. catechu, decoct. incraſſans, decoct. ſtyptic. elect.* Boyleanum, *pulvis Galeni, elect. ſtyptic. tinctura roſar. epithema de ſacchar. ſaturni* in caſu deploratiſſimo moribundo poſt omnia tentata feliciter expertum ſum.

Ol-

Olfactus amissus.

Ettmulleri sententia.

(*Olfactus amissus raro curatur.*) Art. 1105. Olfactus amissus rarissime recuperatur, præcipue in senibus. Præ reliquis multum confert *majorana* quoquo modo usurpata, item *rosmarinus*, suffitus ex *succino*, *gum. animæ*, &c. quæ valent in *catarrho* hic locum habent. (470.)

(*Ozæna.*) Art. 1106. Ozæna est ulcus sordidum in naribus latens, frequenter est venereum, interdum cancrosum evadit.

(*Curatio.*) Art. 1107. Ad curationem conveniunt folia & unguentum *e nicotiana*, si crusta adfuerit, cum *oleo amygd. dulc.* removenda est; interdum usurpantur fumi ex *cinnabar.* & *mercur. dulc.* in injectionibus, imo nonnunquam *mercurius sublimat.* Galli utuntur *mercur. præcip. cum unguent. ros.* subact. & cum turundis applicato. (972.)

(*Polypus narium.*) Art. 1108. Polypus narium est sarcoma seu excrescentia carnosa in naribus ex earum summitate pronascens, & nasum nunc replens, nunc in fauces usque descendens, a *polypo pisce* nomen accepit, nunc mollis est, & lubrica, nunc una nunc pluribus radiculis se affigit. Excrescentia hæc nunc alba, nunc livida apparet, si livescit, & dolet, fere cancrosam naturam sapit; & non attingendus est polypus cancrosus.

(*Raro curatur.*) Polypus narium est malum curatu admodum difficile. „ *Rhasis* polypum *hæmorrhoides narium* appellat ob simi„ litudinem. De ejusdem extirpatione videantur scriptores chi„ rurgici. Si in ulcus cancrosum degeneraverit, admittit cura„ tionem fictam & fucatam; in hunc finem unguentum sequens „ est valde proficuum, ℞. *Unguent. de plumbo*, *succ. solan. ana* „ ℥j. *aq. ros.* ʒß. diutissime agitentur in mortario plumbeo & „ f. ung. “

Art. 1109. „ Riverius distinguit inter *sarcoma & polypum*, „ & quidem jure merito; Sarcoma (inquit) est excrescentia „ carnea in naribus genita, *hypersarcosi* simillima in imis narium „ partibus succrescens; Polypus vero in summis ac superioribus „ juxta nasi radicem. Cura tentanda est primo astringentibus „ lenioribus, & deinde medicamentis potentioribus, inter quæ „ eminet *mercurius præcipitat. rub. cum melle rosaceo permistus*; „ remedia adhuc *magis caustica* cum cautela usurpanda sunt, „ idque *decrescente luna*, cum tumor imminuitur. “

LINGUÆ VITIA.

Ettmulleri sententia.

(*Gustus læsiones.*) Art. 1110. Gustus læsiones. In amisso gustu con-

convenit *Raphanus* ante paſtum maſticatus, item *cephalica* & *nervina*. Sed guſtus & odoratus vitia, ſi inveterata ſint, ſunt curatu difficilia, maxime in ſenibus.

(*Aphonia.*) Art. 1111. Loquela amiſſa frequenter a linguæ *paralyſi* accidit; curatur *aromaticis*; convenit decoctum *ſalviæ*, *cruc. ſiuap.* &c. in vino, item *roſmarinus*, *rad. pyreth. zinzib.* ſed præ reliquis ſuccus *ſalviæ*.

DENTIUM & GINGIVARUM MORBI.

(*Dentium caries & nigredo.*) Art. 1112. Dentium caries & ingredo fit a nimis calidis, frigidis, dulcibus, acidis, fumis ex mercurio, a ſcorbuto, &c.

(*Curatio.*) Art. 1113. Vitanda ergo ſunt antedicta, & dentes a cibo repurgentur & vino eluantur. *Pumex* bis vel ter ignitus & vino albo extinctus & in pulverem ſubtiliſſimum redactus albiſſimos facit dentes, quidam ſolo pulvere *panis uſti* utuntur (qui optimum & tutiſſimum eſt dentifricium.) *Cinis nitoriana* eſt turpe medicamentum, ſed dentes reddit albos. Ad dentium ſordes tollendas & colorem vitioſum emendandum varia extant dentifricia in practicorum libris; ℞. *Os ſepiæ* ʒj. *rad. pyreth. lapid. pumic. alum uſt.* ∈j. *cinnam. lign. aloe tart. Rhenan. ana* ſ. pulv. ſubtiliſſimus. Pro uſu domeſtico pulv. *panis uſti* ad dentes mundandos ſing. auroris, & poſtea opiatum ſequens uſurpandum, ℞. *Pulv. flor. roſ. rub.* ʒij. *myrrh. elect.* ∈ij. *alum. uſt.* ∈j. *ſacchar. ſaturn.* ʒj. *cremor. aq. calc. ſupernatan. opobalſam. ana* ʒij. *aq. hungar.* q. ſ. miſce. Poſt uſum hujus abluatur os cum vino rubro.

(*Curatio.*) Art. 1114. In dentifriciis uſurpandis optime cavendum eſt, ne crebrior & durior attritus gingivarum, eas atterat & abſumat.

(*Dentium vacillatio.*) Art. 1115. Ad dentes firmandos valet ſolutio *terræ japon.* ʒij. in vin. rub. ℔ß. pro lotione (inquit *Boyle* multis in locis) conducit etiam *gum. lac.* quocunque modo uſurpatum.

(*Gingivæ putridæ.*) Art. 1116. In gingivis putridis & dentium vacillatione inde orta, ℞. *Gum. lac.* ʒij. *cremor aq. calc. ſupernatat.* ʒj. *alum. uſt.* ∈j. *flor. roſ. rub.* ∈ß. m. f. pulv. ſubtiliſſimus cum pauco *mel. roſ.* uſurpand. vel cum vino rub. gallico in quo infuſa ſunt *fol. roſ. rub. rac. tormentit.* &c. In graviori malo ad *unguentum Ægypt.* deveniendum eſt (vel *mel. unguent. Ægypt. ſupernatans*) plura videantur in cap. de ſcorbuto. De gingivis putridis & dentium vacillatione. Interim multum valet *tinctura gum. lac. Fulleri.* „ Præ reliquis autem, quotcunque in libris inveniuntur, *pro dentibus firmandis, iiſdemque & gingivis a putrefactione conſervandis, nec non oris fœtore pra-*

caven-

„ *cavendo*, non datur præstantius remedium quam *Masticatio fo-*
„ *liorum Nicotianæ* modica quantitate: eo etenim sufficiunt grana
„ quatuor pro una vice, idque tantum semel in die usurpan-
„ dum, per horæ quadrantem in ore detinendo. Interim super
„ omnia improbandus est *turpissimus quorundam mos totis diebus*
„ *masticandi*, non ad hos laudabiles fines consequendos, sed pla-
„ ne nescientium quare, forsan solummodo fœdissimæ consuetu-
„ dini indulgendi gratia.

(*Dolores dentium.*) Art. 1117. Oleum *Buxi* dentium dolores quosvis ad miraculum sedat (inquit *Riverius*) *oleum origani* est in frequenti usu. *Pix livid.* in ore detent. dolorem tollit, ut ab amico accepi. *Rad. pyrethri* in ore manducat. pituitatem evacuat & dolorem lenit. Decoctum *nicotianæ* in ore detentum dentium dolorem potenter sistit (inquit *Ettmullerus*). „ Sed ultra omnia,
„ quæ hactenus novi, *succus* radicis *iridis luteæ* dolenti denti
„ affricatus vel ipsa *radix* in ore masticata in instanti quasi ex
„ incantamento dolorem ex causa quacunque oriundum fugat.
„ Communicator affirmat se quadragies ad minimum pari suc-
„ cessu tentasse; ego etiam ipse sæpius expertus sum & *plurimi*
„ *ex meo suasu idem fecerunt*: si dentis cavitas sit magna, impo-
ni potest plumbum foliatum.

(*Nota bene.*) Art. 1118. Nonnunquam (inquit *Sennertus*, & ipse idem plus semel observavi) per dentium radices & maxillæ foramina, per quæ vasa in eas subeunt, sensim extra effluit sanies e dente corrupto & *tubercula in mala* vel *mento* excitat, quæ nullo modo curantur, nisi dens extrahatur. Vide locum *p.* 262. *Vide etiam Cheselden* Anat. *p.* 19.

(*Vermes dentium.*) Art. 1119. Decoctum *sabinæ* in ore detentum vermes dentium elicit, ut auctor est *Ettmullerus*.

AURIUM MORBI.

Ettmulleri sententia.

(*Inflammatio & ulcus aurium.*) Art. 1120. In inflammatione & ulcere aurium adest insignis ardor in aure, & dolor tensivus, & pulsatilis vehemens cum rubore, quandoque conjuncta est febris, interdum delirium, & motus convulsivi.

(*Methodus curandi.*) Art. 1121. Insensibiliter discutitur, vel suppuratur; convenit *venæsectio*, item *sudorifera* tanquam in aliis inflammationibus. Externa non nisi cum cautela sunt usurpanda, fomenta tamen ex *emollientibus* & *discutientibus* sunt proficua. Si discuti nequeat, ad *suppurantia* accedendum est, ut *cepæ sub cineribus* assat. pulv. *rad. lilior. alb. caric. pinq. ol. cham. amygd. amar.* &c. Ulcere rupto, si pus effluens sit album, æquale, &c. melius est, quam si sordidum, sanioſum, &c. fuerit: sufficit,

si modo

ſi modo mundus ſervetur meatus auditorius, id quod optime mediante *urina humana* aſſequimur; ſi ulcus fuerit ſordidiſſimum urinæ addi poſſunt ſuccus *cepæ* & *mel. roſar.*

(*Otalgiæ curatio.*) Art. 1122. Otalgiæ, ſive auris doloris cauſæ frequentiſſime eſt inflammatio, de qua modo dictum eſt; interdum vero ab acri humore provenit, ubi non eſt adeo inſignis ardor & pulſatio. Fumus *nicotianæ* cum fiſtula inverſa auri immiſſus valet ad dolorem compeſcendum, item *millepedes in ol. communi* vel *amygd. amar. infuſi*, & *ol. ſcorpion.*

(*Vermes in auribus.*) Art. 1123. Si dolor autem a vermibus fuerit, dolor tunc vage lancinans, hinc inde rodens percipitur: educendi ſunt vivi, aut intus enecandi;

(*quid agendum ſit.*) *lac tepidum* auribus immiſſum dulcedine ſua vermes allicit, ita ut prodeant: ſuccus *abſynthii* interficit, vel angit eoſdem, item *oleum nucleorum perſicorum*, *vel amygd. amar. diacolocynthidis quercetani* cum granis aliquot *mercur. dulc.* item *elix. propriet. argentum vivum* in aq. appropriata incoct. &c.

(*Tinnitus.*) Art. 1124. Tinnitus aurium frequentiſſime eſt affectus chronicus & valde moleſtus, interdum in omnimoda ſurditate terminatur; raro curatur, ſæpe recidivat.

(*Curatio.*) Art. 1125. Præmiſſis univerſalibus, ſuffitus ex *ſuccino*, *olibano*, & *gum. animæ* eſt egregius; *ſpiritus ſal. armoniac.* cum bombyce in aurem immiſſus tanquam ſingulare a *Lindano* laudatur; item *fel lucii piſcis*, *ol. caſtor. zibet.* &c. in uſu ſunt.

Riverii ſententia.

(*Surditas.*) Art. 1130. Surditas & gravis auditus ſecundum magis & minus tantum differunt, eo affecti ægre ſonum percipiunt; auris afficitur vel in exteriore vel in interiore parte.

(*Cauſa.*) Meatus auditorius interdum *cerumine* vel alia quavis ſorde obturatur; in interiore parte auris affici poteſt humoribus in cavitate collectis, qui frequentius *pituitoſi* ſunt.

(*Curatio.*) Art. 1131. Obturatio externæ aurium cavitatis oculis ipſis dignoſcitur, ſi ad ſolem cavitatem introſpicias. „ Pro „ cavitate externa eluenda uti licet decocto *folior. ſalviæ* & *flor.* „ *roriſmarin.* in p. æ. aq. & vin. alb. facto, quod cum ſypho„ ne prudenter injiciatur.“ Nihil æque conducit in ſurditate a cauſa interna etiam poſt centum remediorum uſum, quam ut æger præmiſſis præmittendis *ſulphureis balneis* caput madefaciat; ſedeat ſub canali balneorum, & verſo epitonio, aquam accipiat. *Ova formicarum* contrita & cum ſucco *cepæ* in aurem infuſa quam vetuſtiſſimam ſurditatem perſanant. Si affectus ſit contumaciſſimus poſt omnia incaſſum tentata excitare licet *pryaliſmum* ex inunctione mercuriali.

Ettmulleri sententia.

(*Remedia externa.*) Art. 1132. Inter remedia externa in surditate præ reliquis granum *moschi*, vel *ambræ*, vel *ziberthi* cum bombyce involutum & vesperi auribus immissum est optimum remedium, præcipue in senibus; laudatur etiam *fel anguillæ* cum *spiritu vini*, & *fel perdicis* a *Lindano*, liquor ex ovis *formicarum* expressus, si quid aliud, admodum confert. Sunt qui valde commendant sufflitum *ex sulphure* mediante fistula in aurem transmissum; extremum remedium est salivatio. *Vapor auricularis Fullerí.*

UVULÆ RELAXATIO SIVE PROCIDENTIA.

(*Uvulæ relaxatio.*) Art. 1133. Gurgulio seu uvula est glandula pendula ad formationem & modulationem vocis conferens, quæ defluxionibus, æque ac aliæ glandulæ, obnoxia est; si infra tumeat, supra gracilis evadit. E palati extremo propendet, inque fauces & gulæ caput fertur, itaque hæc loca titillatione quadam afficit, metuque præfocationis sollicitat.

Biverii sententia.

(*Causa.*) Art. 1134. Humor pituitosus in columellam defluens, eam humectat, emollit, & relaxat, ut longior facta partem superiorem œsophagi tangat, & nauseam pariat.

(*Curatio.*) Art. 1135. Evacuantia universalia eadem esse debent ac in *catarrho*. In principio *topica astrigentia* & *repellentia* conveniunt, quemadmodum in curatione *anginæ*, quibus postmodum *resolventia* & *exsiccantia* erunt admiscenda: Remedia autem forma pulverum potius quam liquidorum sunt ut plurimum utiliora & efficaciora, præsertim si nulla adsit inflammatio.

(*Excisio.*) Excisio est ultimum remedium, sed cum suprema cautione admolienda est; nam valde periculosa est (inquit *Hippocratis Progn.*) de qua operatione videantur authores chirurgici. „ Audiamus *Tulpium*. A medicis *prolapsus palati* vel omnino præ„ termittitur, vel leviter tractatur; & tamen vitium est non mi„ nus grave quam rarum. Vidi equidem tumorem hunc in pa„ lato adeo celeri gressu exortum, ut vix licuerit cogitare de „ *Gargarismate*, ne dum de aliis auxiliis; præterquam de sola „ *scalpelli incisione*, qua dextre & festinanter id temporis insti„ tuta vidimus non modo effluxisse inde plurimum aquæ, sed „ detumescente palato ad se rediisse hominem extinctioni jam „ proximum. Unum ex optimis remediis pro uvula prolapsa est „ *semen cannabis* in posca parum coctum pro gargarismate (in„ quit *Ettmullerus*).

(*Remedia varia.*) „ Proficua quoque esse possunt sequentia

„ pro

„ pro arbitrio vel potius judicio periti medici uſurpata; *deco-*
„ *ctum catechu, decoctum rad. tormentil. cum pauco ſale armonia-*
„ *co & alumine crudo, gargariſma pro uvula, pulvis uvularis.*“

APHTHÆ.

Boerhaavi ſententia.

(*Aphtha quid & quas partes occupat.*) Art. 1136. Aphthæ ſunt parva, rotunda, ſuperficiaria ulcuſcula os internum occupantia; ſunt enim exulcerationes ultimorum emiſſariorum, hinc occupant omnia loca, ubi talia emiſſaria hiant; adeoque labia, gingivas, genas internas, linguam, palatum, fauces, tonſillas, uvulam, gulam, ſtomachum, inteſtina tenuia, (ad anum uſque) ubique fere eadem ſpecie. Præcedere ſolent, febris, incipiens cum diarrhœa vel dyſenteria, nauſea, appetitus proſtratus, præcordiorum anxietas, debilitas magna, evacuatio notabilis, ſtupor, ſomnolentia.

(*Varius aputharum color.*) Varius eſt aphtharum color, albus, fuſcus, flavus, lividus, niger, quarum poſteriores ſunt pejoris notæ. Sapor omnis aboletur; adeſt plerumque oris ſiccitas, interdum, cruſtis deciduis, ſalivatio vel diarrhęa adoritur, imo dyſenteria ex vaſorum dilatatione.

(*Curatio.*) Art. 1137. Ut curetur optime hoc malum, exhibenda ſunt *calida*, *diluentia*, *reſolventia*, & *abſtergentia*, ut cruſta in facilem citumque lapſum diſponatur; ſimulac lapſus conciliatus eſt, tum *anodyno*, *demulcente*, & ſimul parum *corroborante* medicamento utendum, uti *gelatin. C. C.* vel ſeq. ℞. *Aq. roſ. ſtillat. ſyr. papav. alb. ana* ℥ij. *vitel. ovor.* ij. Miſce, hujus pauxillum ore aſſiduo contineatur. In fine dandum *cathartico corroborans ex rhabarbaro*, &c.

Ettmulleri ſententia.

(*Aphtha unde.*) Art. 1138. Aphthæ ſuccedunt frequentius febribus ingentibus, aliquando oriuntur ex vitio ſalivæ, & cruditate ventriculi. Aphthas futuras in morbo cognoſcimus ex ſopore & ſingultu; qui toto morbi decurſu non dormiverunt, in ſoporem incidunt, & tunc aphthæ prodeunt. Singultus accidit, ſi ſint ex ventriculo, & tunc plerumque ſunt deteriores.

(*Curatio.*) Art. 1139. Nil pejus quam ſæpius purgare in hoc malo. Tota curatio conſiſtit in *humectatione*, quæ emolliat, & leniter calefaciat; optimum eſt *decoctum raparum cum nitro*, item *decoctum herb. bellidis major. cum ficubus & ſal prunel.*

Farrago ſententiarum.

(*Laudanum ultimum remedium.*) Art. 1140. *Spiritus vitrioli vel*

sulph. melli rosaceo permistus in pueris ac adultis a *Riverio* commendatur; si vero morbus sit valde pertinax (inquit idem) & humorum fluxus copiosus, adeo ut vita sit in summo periculo, extremum remedium est *Laudanum*, quod dolorem sedat, & humorum fluxum inhibet.

(*Cortex Peruv.*) Art. 1141. Post febrem aphthæ, vel singultus, vel horum utervis, si non sponte faceſſat, sed in longum tempus decurrat, facile fugatur usu *corticis Peruv.* Usurpari potest ad os colluendum gargarisma sequens ℞. *Succ. pomorum agrestium* (omnium opt. *Cochagee*) ℔ß. *syr. de rub. idæ.* ℥j. m. *Sydenham. scct. mcn.*

(*Remedium singulare.*) Art. 1142. „ Sequens omnibus remediis, „ quæ hactenus expertus sum, multis parasangis antecellit in „ hoc morbo vincendo ℞. *Terr. japon. pulverisat.* ℥iij. *coq. in aq.* „ *calc.* ℥xij ad tertiæ partis consumptionem, colaturæ add. *sac-* „ *char. saturn.* ℈j. *mel. ros.* ℥ij capiat æger coch. j. singulis ho- „ ris vel sæpius, teneatque paulisper in ore & sensim deglutiat: „ est remedium vere aureum. Videantur plura in cap. de infan- „ tum morbis. (1559.)

GUTTA ROSACEA.

Ettmulleri sententia.

(*Gutta rosacea.*) Art. 1143. Gutta rosacea est rubor faciei tuberosus, pustulosus, guttis interdum sanguineis similis, qui nasum sæpe & genas inæqualiter & valde tingit, potatoribus satis frequens est; ut plurimum ad mortem usque comitatur. Præmissis universalibus conveniunt *saturnina*, &c.

Turneri sententia.

(*Morbi nomina & descriptio.*) Art. 1144. Gutta rosea seu rosacea ita dicitur a parvis rubicundis quasi guttulis, sive tuberculis igneis per universam faciem, & præcipue nasum hinc inde sparsis. Appellatur etiam *rubedo maculosa*. „ Rectius vero, me ju- „ dice, INSIGNIA BACCHANTIUM FLAGRANTI FULGO- „ RE RADIANTIA. Est morbus profecto apud *Damnonios* & „ *Belgas* maxime familiaris & fere *Endemius* ob pravam bibendi „ consuetudinem. „ Tres gradus a quibusdam numerantur, viz. *Rubedo simplex*, *rubedo pustulosa*, & *rubedo ulcerosa*; " facies & „ nasus aliquando in molem prodigiosam supercrescunt, adeo „ ut vultus aspectu horrifico plane tremendus & monstruosus „ evadat.

(*Ad gradum eminentem provectus.*) „ Novi quendam hoc mor- „ bo *glorioſe* affectum, cui inter pocula, quibus liberrime in- „ dulsit, sanguis per ipsam cutem variis in locis exilire con- „ suevit, & ubertim confluere, quod per aliquot momenta po-

tatio.

„ tationis negotio impedimento eſſe ſolebat; mox vero ſuppreſſa
„ hæmorrhagia, ut canis immundus vel amica luto ſus ad ſor-
„ dem & illuviem ſe recipere ſolent, ita ille ad chariſſimam
„ compotationem lætus redibat, ibique commorari ſolitus, do-
„ nec vultum in *torrem* accenderet, tantum non ignem unde-
„ quaque ſpargentem, ipſis tenebris fulgentem. „

(*Sobriis raro accidit.*) Art. 1145. Agnoſcendum eſt interim hunc morbum maxime abſtemiis & temperatis interdum ſed rarius accidere; ut plurimum enim ſpirituoſorum liquorum ingurgitatione accerſitur.

(*Curatio.*) Art. 1146. Ut ad curam ſternatur via, imperandus eſt *victus humectans & refrigerans*, & idem regimen obſervandum ac in *pſora*, vel in *eruptionibus ſcorbuticis*; ſed maxima adhibenda eſt cautela in his mutationibus faciendis; a liquoribus calidis & ſpirituoſis ad victum tenuem & potum refrigerantem non eſt facilis tranſitus. Ex *antimonio & mercurio præparata* tam interne quam externe ſunt maxime proficua. Author noſter more ſolito quamplurima remedia ex *Sennerto*, *Mayernio*, &c. accumulavit, ſed in calce monet ſe multoties opem tuliſſe ſingularem remediis facile parabilibus & minus pompoſis, nimirum cum *ſale tartari*, *nitri*, *ſacchar. ſaturni pomato* admiſt. *albumine ovorum* cum *fruſto aluminis* aut cum granis aliquot *camphoræ* & *ſublimat.* item *ol. myrrhæ*, ſequens valde efficax perhibetur, ℞. *Ovum duriuſcule coctum, eximatur vitellum & cum pulv. myrrh. elect.* ſuppleatur locus, & in cellaria ſuſpendatur, ut per deliquium fluat: hoc etiam eſt *coſmeticum* inſigne, ut & *unguentum faciale Bat.*

(*Remedia varia.*) Art. 1147. „ In eruptionibus puſtuloſis le-
„ vioribus linimento ſequente feliciter uſus ſum; ℞. *Ung. dia-*
„ *pomphol.* ℈ß. *mercur. dulc.* ℥j. *alum. uſt.* ℈ß. *ol. rhod. gut.* iij.
„ *ol. roſ.* q. ſ. miſce. In graviori caſu linimento & lotione ſe-
„ quentibus præmiſſis rite præmittendis; ℞. *Litharg. auri* ℥j.
„ *ſacchar. ſaturn.* ℈j. *ung. pomat. fragrantiſſim.* ℥j. *ol. rhod. gut.*
„ iv. *amygd. dulc.* q. ſ. m. f. linimentum pro locis in facie ma-
„ xime affectis ſing. diebus veſperi illinendis. ℞. *Aq. plantag.*
„ ℥vj. *ſucc. limon.* ℥ij. *mercur. ſublimat.* gr. xij. *camphor.* ℈j. in-
„ fund. clauſe & calide per horæ dimidium, colatura ſit pro
„ lotione bis vel ter in die uſurpanda. Hæc ultima eſt *Aq. di-*
„ *vina Fernelii*, & ſequens *Pitcairnii*. „ ℞. *Litharg. aur.* ℥ij.
mercur. ſublimat. corroſiv. ℥j. *acet.* ℥x. *infund. per hor.* 12. *in vaſe ſtanneo ſæpius agitando; poſt ſubſidentiam effundatur liquor limpidus. Uſus tempore inſtillentur guttæ aliquot ol. tart. per deliquium, donec lacteſcat.* „ In eundem finem adhiberi poteſt etiam *Alu-*
„ *minatum Bateanum* præmiſſis rite præmittendis.

CAP. XI.

Sive Fasciculus Morborum undecimus.

MORBI CUTANEI.

Ettmulleri sententia.

(*Cutis nigredo.*) Art. 1148. CUTIS nigredo est vel *nativa*, vel *accidentalis*, prior est incurabilis; posterior, quæ ab ardore solis contrahitur, succo *citri* tollitur; idem facit *spiritus vini camphoratus*, item *tinctura benzoes*.

(*Curatio.*) Interdum sapones odorati cosmetici a delicatis expetuntur, qualis est sequens; ℞. *Sapon. Venet.* ℔j. *amygd. amar. nucleor. persic. excort. ana* ℥ij. *pulv. rad. ireos flor. aron. ana* ℥j. *sal. tart.* ℥ß. *ambræ grismoch. cum spiritu rosar. solut. ana* ʒß. *zibet.* gr. v. cum q. s. essentia *benzoes* f. massa saponiformis. „ „ Sequens est cosmeticum insigne ℞. *Flor. bismuth.* ʒij. *ung. pomat. albiss. & fragrantiss.* ʒvj. *ol. rhod. gut.* ij. misce. Ut etiam *arcanum cosmeticum*. „

(*Lentigines.*) Art. 1149. Lentigines sunt maculæ obscure flavescentes magnitudine lentis, faciem, collum, & manus defœdantes; cuti pertinacissime adhærent, nec facile curantur in iis, quibus per aliquod tempus efflоruerunt.

(*Curatio.*) *Lac virginale, ol. tart. per deliquium, ol. myrrhæ per deliquium cum albumine ovi parat.* &c. ad lentigines tollendas a quibusdam usurpantur.

(*Ephelides.*) Art. 1150. Ephelides sunt maculæ cutaneæ fuscæ & interdum asperæ, mulieribus communes, quæ potissimum frontem, interdum genas, imo collum & manus deturpantes, in longum & latum sæpe ad palmæ-magnitudinem se explicant; gravidas in specie afficiunt, in quibus etiam per reliqua ingravidationis signa dignoscuntur.

(*Maculæ hepaticæ.*) Art. 1151. Maculæ hepaticæ sunt obscure flavi coloris interdum ad palmæ fere magnitudinem, nunc minores cum cutis aliquali asperitate; occupant imprimis collum, pectus, atque dorsum, interdum manus cum singulari pruritu. Curantur ut *Lentigines* (1149.)

(*Sudamina*) Art. 1152. „ Sudamina sunt papulæ sudorum „ in collo, pectore, brachiis, &c. oriuntur a sudore bilioso cu„ tem exasperante. „ *Schmirz*. Milii granis similia sunt, causa proxima est serum plus minus acre. *Ettmuller.*

Essere.

(*Essere.*) Art. 1153. Essere est tuberculorum genus in *Græcorum*

rum & Latinorum ſcriptis non occurrens; ſed ab *Avicenna & Arabibus* deſcribitur, & in noſtris regionibus frequenter reperitur. Vocatur *Eſſere*, *Sora & Sare*; erumpunt tubercula parva ad rubrum vergentia, duriuſcula, cum inſigni pruritu, ſubito univerſum corpus occupant, non ſecus ac ſi ab *Apibus*, *vel Veſpis*, *vel Culicibus* homo demorſus, aut *Urticis* percuſſus eſſet, ex biliоſis & ſalſis humoribus oriuntur. Tubercula hæc plerumque brevi temporis ſpatio, etiam nulla cura adhibita, ſponte evaneſcere ſolent; & fortaſſe morbus eſt paulo lenior & benignior, quam eruptio illa quam nos vocamus *a Rasb*, vel quam Eryſipelatis ſecunda ſpecies Sydenhami (1168.) In opere practico circumſpectione & cautela opus eſt, præcipue ſi cum eo febricula conjuncta fuerit; nam in hujuſmodi eruptionum diagnoſi, prognoſi, & curatione *primæ notæ medicos* deceptos novimus.

(*Phlyctænæ.*) Art. 1154. Phlyctænæ ſeu Phlyctenes ſunt veſiculæ parvæ pruriginoſæ & ferventes, ſero limpido repletæ, quæ intra digitos & circa carpos oriri ſolent: Interdum in ſcabiem & ſerpiginem degenerant, curantur ut aliæ eruptiones cutaneæ.

(*Sirones.*) Art. 1155. Sirones ſunt puſtulæ in volis manuum & plantis pedum æſtivo tempore emergentes, & cum inſigni pruritu moleſtantes, in quibus latent ſubtiliſſimi *vermes Sirones* dicti; acu effodiendi ſunt; uſurpanda ſunt *unguenta & lotiones mercuriales*.

(*Vari.*) Art. 1156. Vari ſunt tumores parvi & duri ex rubedine in ſummitate tandem albeſcentes, ut plurimum in facie & collo oriuntur magnitudine ſeminis cannabis. Juvenes utriuſque ſexus ad venerem aptos præ cæteris moleſtant; ubi rubor intenſus conjunctus eſt, difficilis eſt ſatis curationis, & licet puſtulæ removeantur, rubedo tamen permanet, cui ſi inflammatio & raucedo conjungantur *Lepræ* imminentis ſignum eſt. *Lac virginis*, *ſachar. ſaturn. eſſentia benzoes*, *camphorata*, &c. uſurpari poſſunt.

(*Curatio.*) Art. 1157. Lichen, ſerpigo & Herpes ſunt affectus ſibi ipſis cognati, gradibus vero a ſe invicem diſtantes.

Art. 1158. In Lichene cutis eſt aſpera cum puſtulis hinc inde erodentibus, cruſtis furfuraceis & cum ſummo pruritu ad partes vicinas ſerpentibus.

HERPES.

Turneri ſententia.

(*Herpes ſimplex.*) Art. 1159. Herpes ſimplex eſt cum puſtulæ ſingulæ (plerumque in facie) oriuntur; ſunt albidæ, aut flavæ, & acuminatæ cum baſi inflammata; a puris guttula, quam continent, exoneratæ ſponte exareſcunt.

(*Serpigo*.) Art. 1160. Herpetis ſpecies ſecunda eſt *Serpigo*, nos Angli vocamus *a Tetter*, vel *a Ringvvorm*. Puſtulæ minutæ accumulatim exurgunt, quandoque figura rotunda vel annulari cum dolore & pruritu inſigni. Serpigo ad digeſtionem nunquam pervenit, tantum ex ſcalptura humore tenui defluit.

(*Curatio*.) Art. 1161. Difficillime curatur, poſtquam enim penitus extincta videtur, certis anni temporibus repullulare ſolet. Vulgus uti ſolet atramento; ſed in morbo pertinaci præmitti debent univerſalia; egregie faciunt *aquæ minerales cathorticæ* & poſtea ſequens linimentum, ℞. *Unguent. roſat.* ℥j. *mercur. præcip.* ʒj. *Arcan. corallin.* ʒß. *ol. Rhod. gr.* ij. m. efficax etiam eſt *lac ſublimat.* ut aliquoties expertus ſum, ſed uſurpandum eſt cum cautela, ne inflammationem inducat. Lotio ſequens a *Paræo* commendatur, ℞. *Sulph. calcanth. alum. ana* ʒj. macerentur in q. ſ. *aceti fortis*, & coletur liquor pro lotione.

(*Herpes miliaris*.) Art. 1162. Herpetis ſpecies tertia eſt *Herpes miliaris*, idiomate noſtro audit *the Shingles*. Ex innumeris parvis puſtulis conſtat variis in corporis partibus erumpentibus, viz. Cervice, pectore, lumbis, femoribus, &c. Locus affectus nonnihil inflammatur, æger leviter febricitat, aſſurgunt puſtulæ albidæ & ſuppurantur, ſuccedunt parvæ rotundæ cruſticulæ ſemina milii referentes, unde nomen.

(*Curatio*.) Art. 1163. In hoc morbo tractando indicationes curativæ quoad remedia interna eædem omnino ſunt ac in *Eryſipelate*; cavendum eſt primario, ne repercutiantur puſtulæ; conveniunt ergo diſcutientia: puſtulæ eminentiores forcipe ſcindantur, & applicetur *ceratum ex oleo & cera*, ut veſtimentis minus hæreant. In declinatione adhibere licet *exſiccantia*, *ut unguentum diapomphol. tutiæ*, vel potius noſtrum *ceratum de lapide calaminari* „ Applicatio ſequens valde efficax perhibetur ℞. *Sem.* „ *ſinap. contuſ.* ℥iß. *vitriol. virid. in q. ſ. aq. plantag. ſolut.* ℥j. „ *miſce. Unguentum Herpeticum Bateanum uſui eſſe poteſt.* „

Art. 1164. „ Herpes miliaris ad naturam *Pſoræ* proxime ac„ cedit (inquit *Vviſeman*) quapropter *cathartica mercurialia*, „ nec non *alterantia*, ad curam rationalem expoſcit. „

Schmitzii ſententia.

(*Herpes exedens.*) Art. 1165. Herpes exedens eſt puſtuloſa inflammatio cum pruritu & rubedine, partem, in quam ſerpit, exulcerans; oritur a bile ardentiſſima; facile ſummum corpus ad epidermidem uſque penetrat, ubi cum retinetur, nec ultra expirat, eam partem exedit.

(*Curatio*.) Art. 1166. Frequens *catharticorum* uſus adhibendus eſt. Proſunt *unguentum Diapomphol.* & *alb. Rhaſ.* nec non *plumbi lamina in aqua aluminoſa diu macerat.* Si tumor uſque adeo

adeo acris, ut ulcus phagedænicum excitet, quod mitioribus nequaquam cedit medicamentis, ad valentiora recurrendum; ad *Arſenic. ſublimat. optime trit.* & cum *unguento alb. mixt.* Denique ſi magis magiſque ſerpat ulcus, ad *ferrum ignitum* accedendum.

ERYSIPELAS.

Sydenhami ſententia.

(*Eryſipelas.*) Art. 1167. Eryſipelas ſeu ignis ſacer quamcunque partem corporis occupat, at præ reliquis faciem; ex improviſo corripitur æger, dum ſub dio verſatur (ruſticis *ſyderatio* audit) pars affecta pauliſper intumeſcit cum dolore & rubore ſummis, (ac ingenti æſtu, & denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ aucta magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt. Senſim latius ſerpit malum, & de loco in locum progreditur & febrem habet conjunctam.

(*Alia ſpecies.*) Art. 1169. Alia eſt etiam ſpecies, licet rarius occurrens, ex nimia ſpirituoſorum liquorum compotatione plerumque orta; febriculam, quę agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum fere corpus eruptio, quæ *urticarum puncturas* referunt, & nonnunquam in *veſiculas* attolluntur, mox recedunt cum pruritu vix tolerando, quoties ſcalpturam ſubeunt, denuo apparent.

(*Curatio.*) Art. 1169. *Venæſectio* convenit & poſtero die lene *cathartic um*, & *paregoricum* hora ſomni. Pro uſu externo *fotus diſcutiens*, & miſtura ſequens, ℞. *Spir. vin.* ℥ß. *theriac. Andr.* ʒjj. *pulv. piper. long. caryoph.* ana ʒjj. miſce, charta emporetica hac miſtura madefacta parti circumvolvatur. Sanguis in hoc affectu eſt pleuriticorum ſimilis, & quandoque ſecunda, vel tertia *Venæſectio* poſtulatur.

Art. 1170. Altera ſpecies pari fere modo amolienda eſt, niſi quod remediis externis minus egeat.

Ettmulleri ſententia.

(*Differentia ab inflammatione.*) Art. 1171. Eryſipelas digito leviter preſſum maculam albam oſtendit & ſubito rurſus rubeſcit, quod non fit in inflammatione, niſi fortius prematur. *Scorburici* huic morbo ſunt obnoxii.

(*Curatio.*) Art. 1172. *Purgatio* eſt ſumme vitanda; *venæſectio* eſt periculoſiſſima: Eſt enim morbus *cutaneus*; ideoque interne *diaphoreticis* cura eſt inchoanda & abſolvenda, inter quæ *Rob. Sambuci* eminet, eſt potens *ſudoriferum*. Externe omnia unctuoſa aſtringentia & actu frigida ſunt fugienda. *Spiritus Theriacalis camphoratus* eſt remedium laudabile.

(*En-*

(*Curatio.*) Eryſipelata per unguenta oleoſa aut mucilaginoſa inepte tractata ſubito ſerpentem inducunt *gangrænam*.

Freindii ſententia.

(*Catharſis in Eryſipelate capitis.*) Art. 1173. De *purgatione* in in Eryſipelate haud convenit inter authores, ſed omnia dubitanter proponunt, & in ultimo morbi diſcrimine, vel nulla dant conſilia, vel timiditatis atque hæſitationis plena; mihi vero ſatis experimentis eſſe edoctus videor, ut pronuntiem in *capitis Eryſipelate*, ſi quando cerebro tentato oboriatur Coma, delirium, nervorum diſtentio, aut nullam ſubeſſe ſalutis ſpem, aut *purgantia* maxime profectura. Neque in his rerum anguſtiis expectandum eſſe, quod & in variolis experimur, dum vel febris lenita ſit, vel tumor plane ſubſederit. Nam cardiacis refrigerantibuſve remediis contra febrem pugnare, topica admovere, quid demum aliud eſt, quam nugas agere, donec in medio curationis curſu æger intercidat? Exemplum ſingulare hujus praxeos in medium profert doctiſſimus author *De Feb. commentar.* vij. p. 117. uod vide.

Farrago ſententiarum.

Art. 1174. Eryſipelas foris intro verti non bonum: intus vero foras bonum (inquit *Hippocr.*)

(*Epithema.*) Art. 1175. Epithema ſequens *a Barbette* commendatur, ℞. *Trochiſc. alb. rhaſ.* ℥j. *camphor.* ℈j. *ſp. vin.* ℥j. *aq. ſambuc.* ℥vj. f. miſtura, cum hac madefiant lintea, & calide applicentur, & ſæpius renoventur, quoties ſicceſcunt.

Vindicatio mixturæ Sydenhami.) Art. 1176. D. *Turner* valde commendat miſturam ex *ol. ſambuc.* & *aq. calcis* cum pauco *ſpiritu vini camphorat.* Exiſtimat miſturam *Sydenhamy* eſſe nimis calidam, ſed (credo) inexpertus loquitur; eſt enim profecto medicamentum in hoc affectu omnem laudem exuperans, ut per vicennium multiplici experientia comprobavi. *Cataplaſma fimi vaccini* eſt valde proficuum ad dolorem leniendum.

(*Eryſipelas ſymptomaticum.*) Art. 1177. In Eryſipelate *ſymptomatico* convenit linimentum ſeq. ℞. *ol. ſambucin. lixiv. ten.* ana ℙ. æ. agitentur invicem diutiſſime in phiala, donec in unguentum coaleſcant: valet etiam *lotio ad Eryſipelas Fulleri*, quam ex experientia ſua author laudat. (Vid. *Eſſere* 1153.)

PSORA.

Ettmulleri ſententia.

(*Scabies humida & ſicca.*) Art. 1178. Scabies eſt vel *humida*, quæ apparet ſub forma ulcuſculorum cutaneorum; vel *ſicca*, quæ ſaniem exſiccatam & incruſtatam repræſentat.

(*Curatio.*) Art. 1179. Humida facilius curatur quam ſicca. purgandum eſt cum *helleboro* & *mercurialibus*; conducunt *abſorben-*

bentia & ſudorifera ex antimonio præparata, decoct. *e lignis, viperina, rob. ſambuc.* &c. externe conveniunt remedia ex *ſaturno. mercurio, ſulphure, calce viv. camphora, nicotiana, litarg.* &c ℞. *Ung. nicotian.* ℥ß. *flor. ſulph.* ℥ij. *mercur. dulc.* ℥j. *ol. hyperic.* q. ſ. m. conveniunt etiam balnea ex *herbis & radicibus appropriatis.* (in lixivio tenui coctis) Vide plura in cap. de morbis infantum. (1561.)

Celſi ſententia.

(*Pſora quid.*) Art. 1180. Scabies (ſive Pſora) eſt durities cutis rubicundior, ex qua puſtulæ oriuntur, quædam humidiores, quædam ſicciores. Exit ex quibuſdam ſanies; fitque ex his continuata exulceratio pruriens, ſerpitque in quibuſdam cito. Atque in aliis quidem ex toto deſinit, in aliis vero certo tempore anni revertitur. Quo aſperior eſt, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur; itaque eam, quæ talis eſt, ἀγρίαν *Græci* appellant, id eſt *feram*.

(*Prognoſis.*) „ In juvenili ætate ſæpe ab aliis morbis præ„ ſervat, vel eos ſanat; diuturnior in lepram migrare poteſt; in „ ſenibus contumax & curatu difficilis; *ſicca* difficilior curatu, „ quam *humida*; quæ ex interno humorum vel viſcerum vitio „ oritur; & plerumque critice erumpit; minime impedienda, „ nec intus repellenda.

Vvilliſii ſententia.

(*Quas partes obſidet.*) Art. 1181. Pſora ſive Scabies eſt puſtularum in corpore ſparſim eruptio, præcipue circa juncturas artuum, & inter digitos, ab humore acri & ſalſo procedens, ob pruritum inſignem ſcalpendi neceſſitatem inducens.

(*Contagioſa.*) Nullius certe morbi labes (*peſte* tantum excepta) facilius aut certius quam *Pſora* propagatur.

(*Curatio.*) Art. 1182. Præmiſſa *venæſectione* utiliſſime propinatur cereviſia medicata ſequens, ℞. *Rad. polypod. querc. lapath.* ana ℥iij. *ſen. opt.* ℥iv. *epithym. turbith. mechoacan.* ana ℥ij. *ſantal. citr.* ℥j. *ſem. coriandr.* ʒvj. præpara ſ. a. & f. ſaccul. pro cereviſ. cong. iv. poſt dies v. vel vj. hauriatur & ſumatur ℥xij. plus minus omni mane per viij. vel x. dies. Pro uſu externo *ſulphur* in hoc morbo virtutem quandam ſpecificam habere videtur, & linimentorum fere omnium eſt baſis. ℞. *Axung. porcin.* ℥iv. *flor. ſulph.* ℥ß. *pulv. zinzib.* ʒß. *ol. tart. per deliq.* q. ſ. m. f. unguentum, cui odoris gratia addi poſſunt guttæ aliquot. *ol. rhod.* Unguenta alius facilior & multo elegantior pruritus ſanandi modus; nempe, ut induſium ex *hydrargyro* ſunt periculoſa.

(*Alia methodus curationis.*) Reſtat adhuc *Aq. font. cum ſulphure pulveriſat. incoct. & exſiccatum ſuper nudum corpus per 4. vel 5. dies* geſte-

geſtetur; ita namque morbus iſte ſine balneatione, aut litus ſqualore, aut malo odore curari ſolet. Pauperes *flores ſulphuris* cum lacte intus ſumant.

Farrago ſententiarum.

(*Sapo niger.*) Art. 1183. *Corellus* pro pauperibus & militibus commendat ſolam *ſaponis nigri* lotionem, ſed cito abluenda eſt, ne cutem excoriet.

(*Radix helleborí albi.*) Art. 1184. ℞. *Pulp. ſubtiliſſim. rad. hellebori albi* q. v. *flor. lact.* q. ſ. m. f. *Unguentum.* Acrem dolorem excitat, & interdum inflammationem; ideoque omnibus minus convenit: morbum vero, ubi uſurpari liceat, fere ſemper certo ſanat. *Decoctum ejuſdem radicis* eſt forſan medicamentum tutius & elegantius.

(*Animalcula.*) Art. 1185. Ex pruritu intolerabili hunc affectum jugiter comitante *animalcula* in cauſa eſſe, & morbi eſſentiam conſtituere quidam ſuſpicati fuerunt; unde etiam ejuſdem *contagium* adeo prompte communicari crediderunt: ſed nondum aliquid de hac re compertum habemus niſi quod a Dre. *Bononio* traditum invenimus *Philoſ. Tranſact.* N. 283. qui (ſi ei fides adhibenda ſit) rem extra dubium poſuit: ille enim loco citato animalculum deſcripſit figura externa inſtar teſtudinis, ejuſdemque iconem exhibuit; ova quoque facto ſcrutinio reperit, unde generatione citiſſima quemadmodum pediculi producuntur. Curioſus videat locum.

(*Salivatio.*) Art. 1186. In morbo inveterato & remediis aliis haud cedenti excitare licet *Ptyaliſmum.*

(*Remedia potentiora.*) Art. 1187. In officinis optimum remedium eſt *unguentum ex oxylapato.* Potentiſſima ſunt balneum & linimentum ex *Barbette.* Interne *æthiop. mineral. bezoar. mineral. carn. viperin. antimon. diaphor. tinct. antimon. decoct. e lignis gum. guaiac.* &c. Extreme *unguentum herpeticum*, *unguentum pſoricum mercuriale*, *lotio mercurialis*; *hæc* poſtrema cum cautione ſunt uſurpanda.

IMPETIGO.

Villiſii ſententia.

(*Impetigo quid, ejuſdem graphica deſcriptio.*) Art. 1188. Impetigo varia ſortitur nomina, appellatur *Lichen*, *vitiligo*, *lepra græcorum*, &c. Imprimis papillæ ſive puſtulæ rubræ, modo ſingulares, modo plures ſimul congeſtæ in variis corporis partibus, præſertim vero in brachiis aut cruribus exoriuntur; quibus ſingulis novæ adjunguntur, & latius ſerpentes ſeſe in orbem diffundunt, cujuſque harum ſuperficies & nonnihil albida & ſquamoſa apparet, unde, ſi ſcalpatur, ſquamæ decidunt, & ichor

ſæ-

ſæpe tenuis exſudat, qui tamen mox exſiccatus, in ſquamam rurſus cruſtaceam indureſcit.

(*Differentia hujus morbi a Pſora & Lepra.*) Hic affectus quandoque membra ſingularia infeſtat, reliquis partibus intactis; & eſt naturæ mediæ inter *ſcabiem* & *lepram*; differt a *priori*, quoad puſtularum formulas; namque in *Pſora* ubique fere ſingulares, & ſpatiis licet exiguis, ab invicem remotæ exiſtunt, *hic* plures conglobatim, & quaſi per racemos magnis intervallis ſejunctos erumpunt. *Lepra* multo immanior eſt & horrenda, viz. cruſtacea & ſquamoſa, ubique continua, & per totum corpus diffuſa.

(*Curatio.*) Art. 1189. Impetigo difficulter admodum curatur, &, ſi in affectionem quaſi leproſam tranſeat, incurabilis ut plurimum evadit.

(*Per remedia magna.*) Remedia fere tantum *magna* in curando hoc affectu valent, cujuſmodi ſunt *veneſectio*, *cathartica mercurialia*, *ſerum lactis* (medicatum) *acidulæ calybeatæ*, *herbarum expreſſiones ſucculent. Decoct. e lignis*, *medicamenta chalybeata*, *ſalivatio*, &c. Sæpius lui venereæ aut ſcorbuto ſupervenit. Balneatio interdum nocet; novi plures haud graviter impetiginoſos *Bathoniam* profectos, inde prorſus leproſos rediiſſe. *Acidulæ purgantes* contra impetiginem leviorem juvare aliquoties comprobavi, ſed plus valent *aquæ Tunbrigenſes*, &c. ſed præ reliquis remedia *viperina* in hoc affectu, ut & in *elephantiaſi* & ipſa *lepra* inſignem habent virtutem. Inter topica balnea aut linimenta e *pice liquida* confecta, cæteris quibuſque longe præſtant; formulæ utriuſque apud authorem ſubduntur. Fortiſſima ſunt *unguenta mercurialia*.

(*Lepra.*) Art. 1190. „ Quantum confert ad hunc morbum „ curandum *corpus in ipſo mari frequenter abluere & aquas ma-* „ *rinas ſæpiſſime ac diutiſſime innatare* eſt experimentum ſatis „ notum & peritiſſimis medicis comprobatum.

Ettmulleri ſententia.

(*Lepra.*) Art. 1191. Lepra convenit cum ſcorbuto confirmato; eſt etenim ſummus & contumaciſſimus *ſcabiei ſcorbuticæ* gradus; in lepra vero longe major eſt ſucci nutritii corruptio, quam in ſcabie, quatenus non tantum cutis, ſed etiam ſubjacentes partes carnoſæ exulcerantur; ſcabies ferina & inveterata in lepram degenerare ſolet.

(*Signa diagnoſtica.*) Contagium ad tertiam vel quartam generationem interdum propagari ſolet. Inter ſigna externa apparet cutis nunc ad colorem lividum & nigrum vergens; nunc flaveſcens & ex rubro nigricans. Aeri expoſita mox corrugatur, exaſperatur & infrigeſcit, tota apparet unctuoſa, ut aqua ipſi inſperſa vix hæreat, ſenſim craſſeſcit, rugoſa & aſperior reddi-

tur;

tur; furfure nunc purpureo nunc albicante, ac si calce incrustata esset, imprimis in facie adspersa videtur, multisque nodositatibus, tuberculis mobilibus & indolentibus, potissimum pone aures, circa frontem, mentum, & artus defœdatur, & morphæa, impetigine, & scabie sicca pertinaci, aliisque pustulis afficitur (de reliquis signis diagnosticis consulatur auctor. (pagin. 587.)

(*Prognosis*.) Art. 1192. Lepra inveterata incurabilis est, sanguis in lepra fœtidus est & nigrescens; serpigo, & impetigo in manuum ac pedum digitis, cum pilis parvis ascendentibus est malum signum.

(*Curatio*.) Art. 1193. Tanquam *Lues Venerea* curanda est. *Viperinæ* maxime conducunt. *Balnea*, *Thermæ*, &c. in usu sunt.

Turneri sententia.

Art. 1194. Lepra Græcorum apud nos saltem non est adeo frequens, aut maligna, ac apud exteros, ubi comparata sunt *Nosocomia* Sti. *Lazari*, ut ob funestam morbi contagionem infecti ab humano genere prorsus dissocientur. *Ambrosius Pareus* animadvertit in nonnullis *Germaniæ* regionibus eam inveniri, sed frequentius in *Hispania*, & per totam *Africam*, & quibusdam locis in *Gallia*.

(*Quibus regionibus frequentior est*.) Art. 1195. Lepra ut plurimum circa cubitos & genua primo erumpit, mox latius serpit; & per universum fere corpus sensim caput attollit.

(*Curatio*.) Art. 1196. Lepra hæreditaria & inveterata est prorsus incurabilis. Ad hunc affectum curandum veteres & recentiores quoque commendant remedia *viperina*, item *ex antimonio*, *mercurio*, & *sulphure* præparata, *guaiacum oxylapat. polyopod. epithem.* &c. *Jacobus Dovynetus* virtutes decocti *corticis ulmi* magnopere extollit cum vino albo diutius propinati, asseritque remedium esse certum; extat in *Pharm. Bat.* Etiamsi omnes fere scriptores in viperarum laudibus tanti sunt, *Fernelius* tamen & *Palmarius* eas esse omnino inutiles affirmant, præcipue in corporibus calidioribus.

(*Salivatio*.) Ipse *ptyalismus* ad hunc morbum contumaciissimum penitus eradicandum impar frequentissime invenitur. Inter cætera linimentum sequens in usum adhibere soleo, ℞. *Unguent. e flor. aurant.* ℥j. *mercur. præcip. alb.* ʒiß. *camphor.* ʒß. *vitriol. alb. ust.* ℈j. misce „ Author noster copiosa formularum segete „ ex optimis scriptoribus collectarum abundat, & revera de „ *morbis cutaneis* erudite ac pulchre scripsit.

Ex Cl. Deodato apud Fabricium Hildanum.

(*Elephantiasis descriptio*.) Art. 1197. Elephantiasis *Græcorum*, seu *Lepra Arabum*, est affectus contagiosus plurium vitiorum con-

congerie corpus defœdans. In cute vel faciei, vel frontis, vel genarum, cubiti, femorum, manuum, pedumve tubercula facile mobilia, indolentia, & ex livore ad rubedinem tendentia, horridumque aſpectum præbentia epullulant; in ore, in palato, in faucibus circa linguæ radicem, tubercula nunc flaveſcentia, nunc ſublivida exoriuntur; in pedum digitorum interſtitiis, vel in plantis, in craſſa præſertim & dura illius parte, item in aliis artuum locis ulcera effloreſcunt, hæc ulcera & fiſſuræ veram cutem penetrant, lata ſunt, & ulterius ſerpunt labiis calloſis ac pertumidis, atque læſa facile cruentant, indolentia licet: ulcera quoque nares depaſcunt; adſunt tumores in aurium ambitu, craſſeſcunt labia, pedes manuſque valde inflatæ ac tumidæ ſunt.

Etmulleri ſententia.

Art. 1198. Elephantiaſis *Arabum* ita vocatur, quia cutis tumida, rugoſa, & aſpera apparet. Senes vino liberalius indulgentes quandoque invadit.

(*Morbus deſcribitur.*) Eſt tumor pedum (crurumque) rubicundus, lividus ſeu nigricans cum ulceribus varicoſis, equibus ſerum acre limpidum effluit; interdum etiam ſolæ cruſtæ furfuraceæ totos pedes occupant (*Lepra eſt univerſalis*). Affectus ut plurimum eſt criticus, ideoque cavendum eſt ab externis repellentibus, ne gravius malum excitetur.

Turneri ſententia.

(*In noſtris regionibus vix occurrens.*) Art. 1199. Elephantiaſis ſive *lepra Arabum* eſt morbus in noſtris regionibus, ſaltem nunc dierum vix cognitus. Ab *Aretæo* eleganter deſcribitur; nomen accipit (inquit ille) ab aſpectu fœdo & deformi, ex partium inæquali protuberantia, & cutis denſitate ac ſcabritie, hinc inde rugis & fiſſuris, labiis tumidis interſperſæ, *elephantis* cutem quodammodo referentis. Mendicantem in agro prope *Londinum* jacentem vidimus morbo huic maxime affini miſerrime laborantem.

(*Eſt incurabilis affectus.* (Art. 120. Hic affectus apud authores *Leontiaſis* & *Satyriaſis* appellatur; & ob magnitudinem morbi a pleriſque medicis plane incurabilis merito agnoſcitur. *Remedia ad lepram Græcorum*, ſi quæ alia, hic locum habent. *Decoctum ulmi Pharm. Par.* potanti graveolentiſſimos movet ſudores inquit author) & cum vino albo epotum *ab Elephantiaſi & Lepra Græcorum* liberat.

Tournei ſententia.

(*Æthiopibus familiaris.*) Art. 1201. In Inſulis Caribarum *Æthiopes* ſervituti mancipati (& etiam inter incolas alterius co-

lo-

loris nonnulli) *Elephantiasi* sunt obnoxii; graviori alicui morbo ut plurimum est succedanea, iis præcipue, quibus ex dura necessitate infortunium est victu insalubri sustentari, accidere solet. Hic sequitur morbi hujusce *graphica descriptio*, quam videre licet apud authorem, eadem fere cum modo ab *Aretæo* memorata. Morbo jam plene formato homo cæteroquin bene se habet, neque incommoditatem ullam sentit, nisi molestum onus monstruosi cruris, quocum tamen per viginti annos duræ servitutis muneribus, quibusdam saltem, fungi novimus. Elephantiasis *amputato crure* solet statim alterum invadere.

COMBUSTIO.

Ex Pavio apud Hildanum.

(*Combustionis definitio.*) Art. 1202. Combustio est solutio continui epidermidis, & cutis ut plurimum, nonnunquam etiam carnis musculosæ, venarum, arteriarum, nervorum, &c. vi ignis impressa: hanc autem combustionem sequuntur mox dolor acerbissimus, inflammatio, pustulæ; &, si combustio profunda, corpusque cacochymicum fuerit, facillime degenerat in ulcus fœtidissimum & malignum.

(*Primus gradus.*) Art. 1203. Tres sunt gradus combustionis. In *primo gradu* cutis rubicunda est, dolor acerbissimus & pungitivus, non aliter, ac si cutis urticis fricata esset, mox inflatur locus & elevantur pustulæ, in quibus aqua clara & alba continetur, tandem quoque epidermis separatur; primum & præcipuum negotium est ut impediamus, ne pustulæ oriantur, hocque fit locum combustum *in oleum* vel *aquam calidam* quantocius immergendo, vel ad *ignem* admovendo;

(*Intentio curativa.*) Hinc *cepæ* in mortario cum *sale* contusæ & pauco *sapone* empyreuma ad se attrahunt.

(*Gradus secundus.*) Art. 1204. In *secundo gradu* pars illico inflatur, rubescit, dolet, urit, & ipso momento pustulæ elevantur: est enim vi ignis contracta atque densa.

(*Curatio.*) In hoc casu ubi vera cutis combusta & contracta fuerit, non cepæ, sal, sapo, &c. applicanda sunt, sed remedia *emollientia*, *calida* & *humida*; toti loco ambusto imponatur sequens unguentum; . *Unguent. basil.* ℥j. *ol. ros. lilior. alb. ana* ℥ß. *vitel. ov.* N. ij. misce, & applicato defensativo, pars affecta involvenda est fascia in oxycrato madefacta; unguento prædicto addi potest *crocus*, vel etiam *opium* in extremo dolore.

(*Gradus tertius.*) Art. 1205. In *tertio gradu* ipso momento, dum res ignita adhæreat corpori cutis illico evadit nigra vel saltem livida, & obtuse sentit, si scalpello pungatur; est enim dura & exsiccata crusta, ea cum deciderit, remanet ulcus profundum & putridum.

(*Curatio,*) Art. 1206. Tertius gradus est admodum periculo.

losus; est enim metus gangrænæ; quo circa *eschara* in diversis locis ad carnem usque *incidenda* est, idque fieri debet primo vel secundo die, hoc facto, *unguentum* in secundo gradu præscriptum applicari potest, *defensativum*, &c. convenit *venæsectio* revulsionis gratia. Sequens autem fomentum vim habet sedandi dolorem, cutem emolliendi, & digestionem promovendi; ℞. *Rad. altb.* ℥ij. *sem. cydon. fænugr. ana* ℥ß. *flor. cham. melilot. ana* Mj coq. in aq. font. q. s. pro fotu (& add. *sp. vin.*) Si vero combustio adeo magna fuerit, ut in gangrænam degeneret, caute & cum judicio procedendum est, & semper aliquid applicandum, quod putredini adversetur.

(*Vesiculæ semper incidendæ.*) Art. 1207. Pustulæ statim ab initio in omni combustione incidendæ sunt, ut aqua acris & fervida effluere queat.

(*Oculorum combustio.*) Art. 1208. In oculorum combustionibus, fluxio humorum ad partem *venæsectione* & omni arte inhibenda est; oculis continuo instilletur *lac muliebre* cum *aq. ros.* commistum, & applicetur sequens cataplasma; ℞. *Pulp. pomor. assat.* ℥ij. *farin. fænugr.* ℥j *hord.* ℥j. coq. in lacte vaccin. & f. cataplasma, cui add. *croc.* ℈ß. Interim universalia recte instituantur. In omni combustione, ubi dolor est vehemens & ultra tolerantiam, applicari potest cataplasma ex *mic. panis alb. in lacte coct.* cum pauco *croco* & *opio* ad dolorem mitigandum, ad tempus saltem, sed in oculorum combustionibus cavendum est de *opio*. *Sanguis columbinus* ab animali tepidus eximium habetur *anodynum*.

(*De cicatrice turpi præcavenda.*) Art. 1209. Magna adhibenda est cura ne turpis cicatrix post combustionem curatam relinquatur, ut autem hoc incommodum vitetur, ab initio usque ad finem curationis *emollientia* sunt usurpanda, & postea applicanda est *lamina plumbea spissa mercurio inuncta*.

(*Facies pulvere pyriocombusta quomodo curanda.*) Art. 1210. Si facies pulvere *bombardico* combusta & grana pulveris cuti infixa fuerint, illico extrahendus est pulvis, quantum fieri poterit, acu vel alio instrumento acuto; si vero chirurgus in principio non advocatus fuerit, ita ut cutis jam cicatrizata, maculæ vero nigræ relictæ fuerint, necesse est denuo exulcerare cutem *vesicatorio*.

(*Combustio a fulmine.*) Art. 1211. Ignis a *fulmine* omnium vehementissimus & periculosissimus est, in se continet facultates quasdam supernaturales, quibus animal quandoque protinus extinguitur. Si partes externæ lædantur secundum gradum ustionis sunt medicandæ, sicut in aliis combustionibus, nisi quod *putrefacientia* & *escharam relaxantia* hic locum non habent; sed *eschara* statim scalpello *excidenda* sunt; & interne optima *cardiaca* sunt propinanda.

(*Vires ſp. vini in ambuſtis* .) Art. 1212. Omnibus remediis quotquot adhuc inventa fuere, *ſpiritus vini* facile palmam præripit in ambuſtis, cum cutem ſubjacentem ab omni putrefactione tueatur, ac vendicet, atque eo nomine curationem quam cito abſolvat, digeſtionem, quæ non niſi admodum tarde ſua tempora percurrit, etiam non moratus: nempe ſi lintea *ſpiritu vini* imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel ſimili, læſis, quum primum hoc infligitur malum, applicentur, eademque ſpiritu dicto madefacta ſubinde repetantur, donec dolor ab igne penitus evanuerit, & poſtea ſolummodo bis in die.

Farrago ſententiarum.

(*Remedia varia* .) Art. 1213. In ambuſtionibus ſuperficiariis (inquit *Turner*) mihi ſolemne eſt imponere *ol. lini & aq. calc.* ſimul conquaſſat. vel *ol. ſambuc. & alb. ovor.* Veſiculæ aqueæ reſecandæ ſunt, *& unguent. diapomph.* vel quo melius eſt *ceratum noſtrum de lapide calaminari* locis excoriatis applicando. Inde ceratum (pluribus intentionibus ſatisfaciens) convenit etiam in gradu ſecundo ambuſtionis. Et revera eſt medica mentum omnem ſuperans laudem, non modo in hoc caſu, ſed etiam in *vulneribus & ulceribus* curandis. Extat apud authorem exemplum curationis ambuſtionis graviſſimæ, in qua tota praxis venuſte illuſtratur. Chirurgus librum conſulat. „ Ubi plures partes, „ vel totum corpus ambuſtum eſt, raro ægri convaleſcunt, ſed „ vehementia ſymptomatum miſere moriuntur.

(*Nonnulla vulgaria.*) „ *Vviſeman* commendat cataplaſma ex „ *fimo equino* ad empyreuma extrahendum. *Calx viva multoties* „ *lota cum ol. lini vel hyperici*, item *ceratum ex ceruſſa & ol.* „ *lini ſpirit. vim campherat.* &c. ſunt remedia vulgaria, ſed mi„ nime contemnenda. Sequens eſt *Boyleanum*, ℥. *Sacchar ſaturn.* „ ʒß. *acet. vin. alb. opt.* ℥jv. f. ſolutio, deinde add. *ol. ſambucin.* „ q. ſ. ut fiat unguentum.

CA-

CAP. XII.

Sive Fasciculus Morborum duodecimus.

TUMORES IN GENERE.

(*Definitio tumoris.*) Art. 1217. NUsquam unquam vidi definitionem tumoris, nisi ex aliqua parte peccantem; quocirca sequentem in medio protuli. Tumor in genere est præternaturalis alicujus partis, vel totius corporis, magnitudo *mole morbosa* aucta.

Ettmulleri sententia.

(*Tumores, eorumdem tres species.*) Art. 1218. Tumores proprie dicti oriuntur vel a *stagnatione*, hoc est ab impedito fluidorum transitu; vel a *congestione* paulatina, ubi facta quasi secretione tumores procreantur; vel denique per novi humoris in parte generationem & collectionem; Exempla primæ speciei habemus in phlegmonibus, tumoribus œdematosis, flatuosis, &c. Per congestionem paulatinam nascuntur tumores critici; per novi humoris in parte generationem producuntur tophi, cancri, ganglia, tumores omnes in cystide contenti, &c.

(*Intentiones curativæ.*) Art. 1219. Remedia quod attinet, tumoribus in genere applicanda in tres classes dividuntur (secundum totidem curationis intentiones) in *resolventia*, *discutientia*, & *suppurantia*, repellentibus a medicis sanioribus jam ex usu merito repudiatis.

(*Resolventia primi gradus.*) Art. 1220. *Resolventia*, *emollientia*, seu *attenuantia primi gradus* sunt *radices & herbæ malv. alth. mercurial. violar. lilior. alb. parietar. flor. melilot. sem. lini*, *fænugr. caricæ pingues*, *uvæ passæ*, *axungia*, *medullæ*, *ol. amygd dulc. lilior. alb. unguent. dialth.* &c.

(*Secundi gradus.*) Art. 1221. Resolventia *secundi gradus* sunt *radices & herb. apii*, *puleg. cepæ coct. chærefolii*, *sambuci*, *cicut. scabios. flor. hyper. troci sambuci*, *chamæm. adeps anserin. ursin. gum. tacamahac. styrac. liquid. terebinth. farin. fabar. spermaceti*, *ol. cham. amygd. amar. hyperic. laurin. empl. de cicuta cum ammoniac. diachylon.*, &c.

(*Tertii gradus.*) Art. 1222. Resolventia *tertii gradus* sunt *radices & herb. bryon. cucumer. agrest. raphan. cepæ crud. asari*, *cill. absynth centaur. min. nicotian. sem. sinap. crucæ*, *cymini*, *sum. ammoniac. galban. bdell. sagapen. opopanac. elem. myrrh. nigdus hirundin. spir. urinæ*, *armoniaci*, *spir. vini*, *fermentum. ol. lateritium*, *scorpionum*, *terebinth. lumbricorum*, *nicotianæ*, *petro-*

leum, balſ. ſulph. Unguentum martiatum, diachylon cum gummi, oxycroc. diaſulphuris, de cicuta cum ammoniaco; de ranis cum mercurio. Ex ſimplicibus prædictis varia fieri poſſunt compoſita, fomenta, cataplaſmata, &c.

(*Diſcutientia.*) Art. 1223. *Diſcutientia* ſunt prædictis vicina (imo pleraque ſimplicia compoſita reſolventium tertii gradus ſunt diſcutientia) talia ſunt, quæ quæ ſequuntur, *radices faniculi, ireos, ariſtolochiæ rotund. cucumer. aſinin. pyreth. zinzib. flor. ſambuci, plantæ aromaticæ. origan. puleg. thym. majoran. roſmarin. abſynth. ſalviæ, rutæ, ſabin. lavend. ſalv. croci, anthos, bacc. junip. lauri* N. M. *mac.* &c. *aromata, ſem. anethi, cymin. fænic. rutæ, ſinapeos, caſtor, camphoræ, ol. lumbric. cham. cymin. axiſi, ſpicæ, terebinth. ſuccini, ſulphuris, ſtercora animalium*, &c. Ex prædictis ſimplicibus fieri poſſunt fotus, cataplaſmata, &c. ſequens cataplaſma potenter diſcutit; ℞. *Flor. laur. roriſmarin. rut. ana* Mj. *flor. cham. ſambuc. ſummit. aneth. ana* Mſ. coq. in aq. & vin. a. p. æ. ad mollitiem, deinde add. *far. fabar. furfur. ſtercor. vaccin. ana* ℥iij. *mellis* ℥iv. m. f. cataplaſma. „ Fotus ſe- „ quens eſt valde diſcutiens; ℞. *Summit. hyperici abſynth. cen-* „ *taur. min. ana* Mij. *flor. cham. ſambuc. ana* p. ij. *bacc. junip.* „ *laur. ana* ℥iß. *coq. in livix. ten.* ℔vj. *ad* ℔iv. *in colatur. diſ-* „ *ſolv. ſal. ammoniac. crud.* ℥j. *& uſus tempore add. ſp. vin. com-* „ *mun.* ℔j. „

(*Diaphoretica interne.*) Art. 1224. Externis hiſce commodiſſime ſimul adhiberi debent diaphoretica interna ex alcalium republica deſumpta.

(*Suppurantia.*) Art. 1225. *Suppurantia* denique ſunt medicamenta, quæ maturationem faciliorem ac promptiorem reddunt: eminentiora autem ſunt, quæ ſequuntur; *radix alth. lior. alb. brioniæ, alth. flor. melilot. chamæm. croci ſem. lini, fænugr. far. hord. tritici, mic. panis alb. caricæ pingues, gum. ammoniac oleum, lilior. alb. chamamil. unguent. alth. fermentum acre, ſapo Venetus, ſtercus bovinum*, &c. Sequens cataplaſma eſt valde efficax, ℞. *Rad. alth. lilior. alb. ana* ℥ij. *fol. malv.* Mj. *pulv. ſem. lini* ℥j. ad mollitiem coctis add. *cep. ſub cineribus aſſat.* ℥vj. *Unguent. baſil. ol. lilior. alb.* q. ſ. m. f. ſ. a cataplaſma. Præ reliquis egregium ſuppurans eſt *lac*, in quo coctus eſt *ſapo Venetus*, plus minus pro ratione indicationis, hoc appoſitum cum linteis multiplicatis mire maturat & aperit abſceſſus.

(*Phlegmone quid.*) Art. 1226. Phlegmone ſive inflammatio eſt tumor ad tactum renitens cum tenſione, rubore, dolore pulſatorio, & ardore; nunc quidem genuina ex ſanguine puro, nunc vero ſpuria, ad eryſipelata, vel œdematoſos tumores, vel ſcirrhos proprius accedens.

(*Prognoſis.*) Omnes inflammationes vel inſenſibiliter diſcutiuntur, vel ſuppurantur, vel male tractatæ in gangrænam abeunt

(*Cu-*

(*Curatio.*) Art. 1227. Interne conveniunt *ſudorifera ex alcalibus*; & omnia ea, quæ in *pleuritide* uſitata ſunt, hic commode uſurpari poſſunt, v. g. *ſpermaceti* cum *antimon. diaphoret.* additis quibuſdam *ſalibus volatilibus*. Externe in initio decoctum *ſulphuris* in urina, quod a *Paracelſo* laudatur, item *ſtercus vaccinum*, *equinum*, &c. Si ſit eryſipelatoſa conducit *ſpir. vin. camphorat.* cum *ſtor. ſambuci* incoct. In ardore magno religioſe vitanda ſunt oleoſa. Si diſcuti nequeat remediis ſupra memoratis, ad ſuppurationem producenda eſt medicamentis appropriatis, modo recenſitis, & cum maturus fiat, niſi ſponte rumpatur, aperiendus eſt abſceſſus vel lanceola vel cauſtico *ex lixivio de ſapone & calce viva in lapidem ſimul coctis*; & poſtea mundificandus, & conſolidandus; omnibus his intentionibus ſatisfacit linimentum ſequens, ℞. *Terebinth. clar.* ℥j. *mel. roſ.* ℥vj. *balſ. Peruv. vitel. ov. ſolut.* ℥ß. miſce f. linimentum *digeſtivum*.

(*Inflammatio mammarum.*) Art. 1228. Sæpe ex lactis coagulo in mammis, aut quod alias ſtagnat aceſcentia vitioſa, inflammatio mammarum lactantibus accidit; hæc autem aliquando eſt eryſipelacea; adſunt tumor, dolor, rubor, &c.

(*Prognoſis.*) Inflammationes omnes mammarum ſunt periculoſæ, quia ut plurimum abeunt in *abſceſſus*, & hinc in ulcera ſanioſa, interdum etiam in *fiſtulas*: ſi non abeunt in abſceſſus, indurantur in *ſcirrhos*, qui levi errore abeunt in *cancros*: rariſſime enim inflammationes mammarum, in ſpecie ex lactis coagulo, diſcuti poſſunt.

(*Curatio.*) Art. 1229. In genere in omnibus mammarum affectibus obſervandum eſt, quod mamilla affecta raro ad ſanitatem perducatur, niſi altera ſana lacte exſiccetur; quia dum lac influit ad unam mammam, etiam fluit ad alteram, & ſic malum exaſperatur. *Aqua calcis vivæ*, ſi quæ alia, inflammationem omnem avertit, reſolvit, & diſcutit. Unum ex experti ſſimis ad mammarum inflammationes remediis eſt cataplaſma factum ex farinis, viz. *Ex farina fabarum, lupinorum, & lentium in oxycrato coctis, & ſubactis, & cum albuminis ovi pauco miſtis*; emplaſtrum de *ſperm ceti Myſincht.* empl. *de cicuta*, &c. inflammationes ſimiliter reſolvunt. Sed raro diſcutiuntur hi tumores, ideoque tutius eſt ſuppurationem promovere.

(*Tumores duri.*) Art. 1230. „ Ubi tumor eſt durus ſine „ inflammatione, convenit ſequens ceratum. ℞ *Summit. abſynth. pulv.* ℥ij. *ſem. lentium, fœnugr. feniculi ana* ℈ij. *ſucc. hyoſcyami cicut. ana* ℈iij. *unguent. dialthea* ℈ij. *axung. anatis, anſeris ana* „ ℈j. *ſevi cervin.* ℈ij. *ſtyrac. liquid.* ℈ß. *cera* q. ſ. f. ceratum. Cicuta per ſe applicata nimium incaleſcit, & cutem exulcerat, „ ſed in vino cocta, & cum axungia porcina contuſa, hoſce „ tumores duros emollit. *Vviſeman.*

(*Inflammatio testium.*) Art. 1231. Inflammatio testium frequentissime oritur ex ictu vel compressione violenta inter equitandum; adsunt dolores gravissimi; & nonnunquam convulsiones, & vomitus, & interdum metus est gangrænæ, nisi cito discutiatur; aliquando in abscessum tendit.

(*Curatio.*) Art. 1232. Curam quod attinet; *mittatur sanguis* copiosissime quamprimum, & injiciatur *enema leniens & emolliens*; interna eadem esse debent, ac in aliis morbis inflammatoriis. Externe pro discutiendo tumore & resolvendo expertissimum est cataplasma ex *farina fabarum cum oxycrato* cocta & applicata, addi etiam commode potest *sem. cymini*, item *flores chamæli & meliloti*, & erit magis discutiens; si tumor discuti nequeat, *suppurandus* est cum maturantibus mitioribus.

(*In scirrhum vel cancrum transitus.*) Inflammatio male curata plerumque in scirrhum tranfit, & quandoque in cancrum abit, præsertim si punctiones acutæ sentiantur: in hoc casu *discutientia* sunt usurpanda, maxime autem conducit *Emplastrum de cicuta cum ammoniaco*.

(*Furunculus quid.*) Art. 1233. Furunculus (quem nos vocamus *a Boil*) est inflammatio parva in locis extimis orta, *in* acutum tuberculum tendens, ovum columbinum magnitudine non excedens, cum rubore & dolore, interdum cum ardore atrocissimo, ac si carbo igneus admotus esset.

(*Quomodo tractandus est.*) *Art.* 1234. „ Furunculi ut plurimum periculo vacant; demonstrant plerumque constitutionem „ firmiorem, materiam peccantem foras propulsantem. Repellere „ est nefas; discuti non possunt, nec debent; frequentius sponte „ sua suppurantur, & aperti ex se coalescunt, si non, tantillo „ *balsam. Peruv.* consolidari possunt. Si *habituales* sint, internis „ *alterantibus* præcavendi sunt, in quem finem *rosmarinus*, item „ *radix bardanæ* a quibusdam specifice prodesse habentur. „

Sennerti sententia.

(*Parulis.*) Art. 1235. Gingivæ quandoque inflammatione (quæ Græcis Parulis dicitur) cum dolore corripiuntur, & apostemata patiuntur, quæ in ulcera, interdum cancrum, fistulas, gangrænam desinunt.

(*Prognosis.*) Malum per se patet, quod nisi maturis præsidiis succurratur, in apostemata & ulcera diuturna, imo nonnumquam in gangrænam, vel in cancrum incurabilem abit.

(*Curatio.*) Art. 1236. Per *revulsionem*, *derivationem*, & *gargarismata appropriata*, &c. opera danda est in initio, ut præcaveatur apostematio; si vero ad suppurationem vergat, *caricæ* per medium discissæ imponantur. Si abscessus ponte non aperiatur, scalpello aperiri potest. Apertus abscessus *hydromelite* mundetur, tandemque ulcus exsiccetur & claudatur.

Celsi

Celsi sententia.

(*Epinyctis quid.*) Art. 1237. Pessima pustula est, quæ Epinyctis vocatur, ea colore vel sublivida, vel subnigra, vel alba esse consuevit; circa hanc autem vehemens inflammatio est, & cum aperta est, reperitur intus exulceratio muscosa, colore humori suo similis. Dolor ex ea supra magnitudinem ejus est, neque enim ea faba major est. Atque hæc quoque oritur in eminentibus partibus, & fere noctu, unde nomen quoque a *Græcis* ei ἐπινυκτὶς est impositum. „ Periculosa non sunt hæc tubercula, „ molesta tamen ob dolorem; noctu inquietudinem pariunt, & „ adustum ac vitiosum succum in corpore redundare significant.

(*Quomodo tractandæ sunt.*) „ Omnino suppurandæ sunt „ epinctides, saniem ejiciunt sanguineam, *digestivis & mundificativis* tractandæ sunt, &, ut *furunculi*, curandæ. „

(*Terminthus.*) Art. 1238. Huic tuberculo cognatum esse „ creditur Terminthum; verum quid proprie terminthus anti„ quorum fuerit (inquit *Sennertus*) vix satis constat, nisi „ quantum ex *Galeno* habetur, qui scribit terminthorum nomen „ nigras quasdam pustulas in cruribus maxime orientes, a fi„ guræ, coloris, magnitudinisque similitudine, quam cum „ terminthorum, id est, cicerum fructu (ut vulgo vertunt, seu „ ut alii, & rectius terebinthi fructu) habent, derivatum, „ significare. „

PHYMA, PHYGETHLON, BUBO, & PAROTIS.

Hi sunt quatuor Glandularum Tumores Inflammatorii insigniores.

Ettmulleri sententia.

(*Phyma.*) Art. 1239. Phyma est tumor glandularum (sub maxilla inferiore) rotundus, acuminatus, plus minus rubens ac dolens; statim augetur & suppuratur.

(*Curatio.*) „ Facilius curatur in pueris, difficilius in juve„ nibus & adultis, sed in his rarius accidit. „ In cura a re„ pellentibus cavendum est, ideoque illius conatus adjuvandus est medicamentis *maturantibus* impositis. „ Applicari potest „ *diachylum cum gummi*, sed præstat cataplasma *suppurans*. „

(*Phygethlon.*) Art. 1240. Phygethlon, Latinis Panus ob similitudinem fungi arboris adnascentis, est tumor durus, phymate major magisque rubeus ac dolens.

(*Curatio.*) Curatur (interdum) *discutientibus*, pro quo scopo convenit *oleum tartari fœtidum* vel *ligni guaiaci*, his interdum *emollientia* cum *anodynis* junctis adduntur, &c. sed frequentius suppurantur.

Sennerti ſententia.

[*] (*Bubo.*) Art. 1241. Bubo eſt tumor inflammatorius in inguine vel ſub axilla; cum rubore & dolore apparet, & plerumque febris levior accidit; & quidem ſi per criſin accidit bubo, eodem erumpente, ſtatim levatur alius morbus.

(*Prognoſis.*) Bubones *benigni* (non enim hic de *venereis* & *peſtilentialibus* agitur) non ſunt periculoſi præcipue ſi ſtatim ſuppurentur; ſi vero diu protrahantur, & tardius maturentur, periculo non vacant, cum in fiſtulas periculoſas facile abeant.

(*Curatio.*) Art. 1242. Curatio bubonum & aliarum inflammationum inſtituenda eſt eadem; hoc tamen probe notandum eſt, quod *ſuppurantia*, quæ adhibentur, debeant eſſe *fortiora* quam in aliis inflammationibus; glandulæ etenim ſunt frigidiores quam aliæ parte, neque habent adeo exquiſitum ſenſum. „ Quamobrem *cucurbitulæ* cum fructu applicari poſſunt; in hunc „ finem etiam conducunt *fermentum acre*, *ſapo niger*, *ſtercus columbinum*, *ſem. ſinap. urticæ*, *caricæ*, *cepæ aſſatæ*, &c. „

Ettmulleri ſententia.

(*Parotis.*) Art. 1243. Parotides ſunt glandularum ponc aures inflammationes: plerumque poſt male judicatas febres protruduntur a fauſto naturæ conatu. Maturationi opera danda eſt, & tractandi ſunt ſicut *bubones*, & aliæ inflammationes ad ſuppurationem vergentes.

(*Ranula.*) Art. 1244. „ Ranula eſt tumor ſublingualis, „ mollis, albicans, & quaſi pellucidus, œdematis ſpeciem præ „ ſe ferens, linguæ motum ac loquelam impediens. Periculo ut „ plurimum vacat, niſi diuturnior fuerit, vel male tractatus; „ tunc enim metus eſt, ne *cancroſus* evadat. „

(*Curatio.* Art. 1245. „ Aperiendus eſt cultro, vel potius ferro „ ignito, prodire ſolet mucus ovi albumini colore & conſiſtentia ſimiiis. Compertum eſt etiam aliquando *lapillos* ibidem „ generari; ideoque a chirurgo ſemper explorandi ſunt. Poſt „ apertionem os abluatur ſæpius in die *cum decocto hordei mel roſar. & tinct. myrrh.* „

(*Paronychia quid.*) Art. 1246. Paronychia eſt tumor ordinario obveniens in extremitatibus digitorum, ultimis nempe articulis, ita tamen, ut non excludantur reliqui articuli. Quandoque eſt erraticus, & ex uno digito in alium tranſit, ita ut uno perſanato mox vicinius inquietur, donec omnes ſucceſſive infeſtaverit: tantus eſt dolor, ut ſubinde univerſum brachium conſenſu afficiatur.

(*Cau-*

(*Cauſa.*) Oritur ex humore acri admodum corroſivo, immediate *perioſteum*, & ipſi adhærentes *tendines*, occupante; ſupervenit inflammatio ad apoſtema vergens, ſed frequentius *gangraneſcit*.

(*Curatio.*) Art. 1247. Quo citius ichor maturatur, eo minus periculum eſt oſſis cariei, in hunc finem quidam applicant *ſterquilinium*, & ſic dolor & tumor optime diſcutitur, & ſiſtitur: „ Cataplaſma *Lumbricorum vivorum* ſubito atrocem dolorem ſedat, uti teſtantur plurimi authores. „ Ubi vero paronychia altiores egerit radices, opus eſt *inciſione*, quæ etiam tutiſſima eſt, & quidem uſque ad ipſum os; facta inciſione *theriaca* cum *ſpiritu vini* ſoluta digito applicanda eſt.

(*Paronychia pedis digitorum.*) Art. 1248. Huc quoque pertinet affectus pernicioſiſſimus, qui *pollices pedum* cum doloribus atrociſſimis infeſtat, & nihil aliud eſt quam *paronychia pedis digitorum*, cui gangræna & ſphacelus, & eandem medendi methodum poſtulat. Tutiſſima eſt digiti *reſectio*.

(*Duæ ſpecies.*) Art. 1249. „ Paronychia revera eſt malum „ minime contemnendum, *Latinis* dicitur *panaritium*; ejuſdem „ duæ ſunt ſpecies, una *benigna*, vulgo *a Mhuflavv* appellata; „ altera *maligna a Felon* dicta; in priori ſpecie ſuppuratio facile „ procuratur, & materia albicante emiſſa facillime ſanatur. Al„ tera vero eſt periculoſiſſimum malum, & fere nunquam cura„ tur ſine *inciſione matura* ad os uſque.

(*Pernio.*) Art. 1250. Perniones pedes & manus affligunt tempore hyemali; partes affectæ tument, & ex albedine ad aliqualem cæruleſcentiam inclinant, (pruriunt vehementer) dolent, & tandem, nunc cum, nunc ſine exulceratione evaneſcunt. (præmiſſis univerſalibus) Partes affectæ illinantur cum *petroleo*, quod præſervat & curat. „

(*Curatio.*) „ *Unguentum roſatum cum ol. terebinth.* in *rapo aſſato* eſt remedium comprobatum (inquit *Viſeman.*

ANEURISMA.

Sennerti ſententia.

(*Aneuriſma unde ſit.*) Art. 1251. Aneuriſma eſt tumor ex tunicæ interioris arteriarum apertione, & exterioris dilatatione: aperitur vel venæſectione imperita, cum exterior tunica, utpote mollior, coaleſcit denuo, interior, ut durior, aperta manet; vel a cauſa externa.

Vviſemani ſententia.

(*Opinio noſtratis Vviſeman.*) Art. 1252. Noſter clariſſimus *Vviſeman* exiſtimat aneuriſmata non fieri ex dilatatione vel relaxatione tunicæ exterioris arteriæ, ſed potius ab *ambobus tunicis ruptis*, vel *ſanciis*, unde tumor ab effluxu ſanguinis in muſculorum interſtitiis efforma-

formatur: hæc autem opinio multo probabilior videtur; utcunque sit tamen, eodem res redit, quoad curandi methodum.

Art. 1253. „ Aneurismata quandoque fiunt [proculdubio simplici arteriæ tunicarum *dilatatione* (ut cum sanioribus quibusdam medicis sentiamus) quemadmodum in *venis varicosis* frequentissime accidere solet; [saltem in hunc modum ab origine plerumque nascuntur, utcunque tamen diuturniora cum fuerint, & in grandem molem aucta, tunicæ arteriales multis in locis rumpuntur, præcipue interna, ut ex omni sectione patuit. Accuratam hujus affectus historiam si quis velit, adeat D. *Freind* Hist. Med. *p.* 179. &c. Pro accuratiore adhuc aneurismatis naturæ explicatione. Vid. Philos. Transact. N. 402.

(*Historia.*) Art. 1254. In Transact. Philosoph. N. 265. Insignis extat Historia *Aneurismatis Aortæ*. Homo per infortunium aliquod violentam pectoris concussionem passus in *Hæmoptysin* incidit, qua diutius perseverante tandem mortuus est. Secto cadavere *Aneurisma Aortæ* repertum erat adeo ingenti mole, ut totum latus Thoracis dextrum impleverit. “

Ettmulleri sententia.

(*Aneurismat. causa N. B.*) Art. 1255. Aneurisma est tumor a collectione sanguinis arterioši ab arteria exesa aut laxata nimis, aut rupta ex quacunque violentia, ab imperita in venæsectione vulneratione. Frequentia sunt aneurismata a vehementi *cordis palpitatione*, ita ut ramus arteriæ descendentis intumescat. Aneurima frequentius collum occupat, interdum crura & brachia, sed rarius, ex violenta commotione.

(*Diagnosis.*) Est tumor mollis tactui cedens, aliquando tamen non cedens, alias cum, alias sine pulsu, colore a reliqua cute non variat. „ *Exinde maximum periculum habet*, “

) *Prognosis.*) quod interdum ab imperitis chirurgis habeatur pro abscessu suppurato; unde si aperiatur, subito sub manibus ægri cum sanguine animam emittunt. „ In collo ne unum quidem curatum vidi (inquit *Barbette*), palliativa cura diu vivere possunt, “

(*Curatio.*) Art. 1256. Si aneurisma sit a venæsectione inepta, mox ligetur pars læsa *ligatura* forti, & fiat *venæsectio* in latere opposito. Curiosum est quod observat *Horstius*, quod applicatio *laudani opiati* arteriæ hæmorrhagiam sistat. Notum est emplastrum *Galeni ex thure, aloe, pilis leprinis, & albumine ovi*, item multum conducunt *lamina plumbea, emplastra astringentia* (cum *saccharo. saturni*). His irritis cura per operationem chirurgicam facienda est, viz. per *deligationem* arteriæ (superne tantum). De nova methodo *Gallorum* in aneurismate vide locum *p.* 1286.

VA-

VARIX.

Ettmulleri sententia.

(*Varix quid.*) Art. 1257. Varix est tumor ex laxata venarum tunica, unde sanguis in venis fere stagnat. Malum est frequens mulieribus in ultimis gestationis mensibus, uti & post partum difficilem. Hic affectus quibusdam non parum proficuus est ad conservandam sanitatem, in specie melancholia hypocondriaca (unde fluxus hæmorrhoidalis iis salutaris est.)

(*Curatio.*) Art. 1258. Cura a *ligatione* magna ex parte pendet; fotus *ex alum. fruct. acac. (flor. ros. rub. cort. querc.* &c.) in aceto coct. convenit.

(*In ruptura venarum.*) In ruptura venarum, & gravi hæmorrhagia optimum euporiston est *stercus suillum* forma pulveris adsperssum cum linteis ex *astringentibus* expressis & admotis cum *fasciatione*, &c.

HÆMORRHOIDES.

Vvisemani sententia.

(*Hæmorrhoides quid.*) Art. 1259. Hæmorrhoides ani sunt venarum hæmorrhoidalium tumores *varicosi*, morbus est *simplex*, quando venæ solæ intumescant, vel *compositus*, cum partes vicinæ afficiantur, vel cum quasi novum corpus generetur ipsis adhærens, vel appendens; unde (ob similitudinem aliqualem ita dicta) *ficus*, *crista Galli*, *condylomata*, &c. producuntur.

(*Apertæ vel cæcæ.*) Art. 1260. Hæmorrhoides sunt vel *apertæ*, i. e. sanguinem effundentes vel *cæcæ*, tumentes scilicet, sine hæmorrhagia, exquisite tamen dolentes.

(*Curatio.*) Art. 1261. Alvus aperta sedulo servetur. Ad inflammationem, quæ sæpe accidit, valet sequens fotus; ℞. *Fol. plantag. polygon. summit. rub. equiset. ana* M ß. *flor. verbasc.* Mij. *lim. lini* ℥ij. *flor. ros. rub. cort. granat. balaust. bacc. myrt. ana* ℥vj. coq. in q. s. aq. font. & vin. rub. pro fotu.

(*In dolore magno.*) In extremitate doloris, ℞. *Ol. vitel. ov.* ʒij. *opii* gr. vij. m. item *balsf. sulphur. Rulandi* dolorem sedat.

(*In fluxu nimio.*) Art. 1262. In fluxu nimio sanguinis, *venæsectio*, *cucurbitulæ*, &c. conveniunt revulsionis gratia. Interne *astringentia* & *opiata*, quemadmodum in aliis hæmorrhagiis; externe suppositoria ex *cort. granat. flor. balaust. thure, mastich.* &c. *cum gum. tragacanth. ichthyocol. alb. ovor.* &c.

Et-

Ettmulleri ſententia.

(*Differentia ab alio morbo.*) Art. 1263. Diſtinguendus eſt ante omnia fluxus hæmorrhoidalis verus, a diarrhœa cruenta ſcorbuticorum, alias vocata dyſenteria ſcorbutica mendoſa (636.) Hæmorrhoides veræ attritu excrementorum plerumque aperiuntur, & ſanguis cum excrementis una evacuatur; ſed ſi ſanguis promiſcue excernatur tam ante quam poſt excrementa ſine dolore & torminibus, probabile eſt, quod ſit fluxus ſcorbuticus. Hæmorrhoides ad venerem omnino impotentes reddunt cum magno fœminarum tædio.

(*Apertio.*) Art. 1264. Hæmorrhoides conſueto fluore ſuppreſſo, ſive in cæcas degenerantes, aperiendæ ſunt; de aperiendis iiſdem vide locum *p.* 173. Remedia *aloetica* fluxum hæmorrhoidum promovent. „ Externe convenit *hirudinum* ſuctio, vel fri„ ctio ani cum *foliis ficus recentibus modice tritis*, quæ forti im„ preſſione lac acre ac fere cauſticum plorant, cujus acrimo„ nia vaſa tumentia ſucceſſive aperiuntur; vel ſi hoc non ſuf„ ficiat, intrudantur *ſuppoſitoria ex hiera picra cum pulvere co„ locynthidos & melle parata*, quæ hæmorrhoides inſigniter ſti„ mulant, & cataplaſma *ex ſtercore columbino, ſem. ſtaphidis agria* „ *& lupinorum* applicare poteſt.“

(*Dolores.*) In doloribus conducit fotus ex decoct. *verbaſc. flor. ſambuc. & ſem. hyoſcyam.* Laudatur *ſcrophularia*, ſed *chelidonium minus* eſt inſtar omnium pro uſu interno quocunque modo uſurpatum. *Camphora* & *ſacchar. ſaturni* pro uſu externo in unguentis.

(*Varia Remedia.*) Ad hæmorrhoidum exulcerationem linimentum ex *auro fulminante*, & *ol. amygd. dulc.* eſt ſingulare experimentum apud *Anglos*.

Riverii ſententia.

(*Fluxus immodicus.*) Art. 1265. *Mercurialis* docet *tamarindos* præcipue miram poteſtatem habere ad compeſcendum hæmorrhoidum fluxum. In fluxu immodico fotus ex *verbaſc. rapſo barbato, fol. plantag. flor. roſ. rub. balauſt.* &c. *in aq. ferrat.* & *vin. aſtringens. decoct.* convenit; ut & *unguentum comitiſs.* curato hæmorrhoidum fluxu, præcavendum eſt, ne redeat, quod fit *victus* ratione convenienti, *venæſectione* bis vel ſæpius in anno, *purgatione* leni, &c.

(*In gravi dolore.*) Art. 1266. Oleum *buxi* præ cæteris dolorem lenit, ſi illius gutta una ſupra hæmorrhoides apponatur, vel cum *ol. ſem. lini* miſceatur, item *ſaccharum ſaturni in aq. roſ.* pro fotu dolorem ſedat.

Mayernii ſententia.

(*Remedia varia externa, & interna.*) Art. 1267. Chalybs ſeu ferrum eſt ſpecificum in hoc affectu obſtructiones viſcerum tollens, atram bilem domans & plurimum dulcificans, viſcera roborans, &c. Cereviſia parari poteſt cum *battituris*, vel *ferri rubigine*, & *herbis* & *radicibus ſpecificis*, &c. *Aquæ ſpadenſes* & *mineralis acidulæ*, multum valent. *Vernix*, qua utuntur pictores eſt remedium ſingulare in curandis hæmorrhoidibus, tam apertis, quam latentibus; ſi apertæ fuerint, & nimis tenaciter vernix cuti adhæreat, addatur *ol. roſarum*: hujus uſu ſanatus eſt *Carolus* quintus a muliere, cum nulla ope curari poſſet; vernix autem præparatur ex *ol. lin.* ℥xij. *tereb. Ven.* ℥iv. *ſandarac. puriſſim. ſive gum. junip.* ℥iij. liquentur ſimul lento igne, &c. De *ſuppoſitoriis* vide locum. ℞. *Unguent. popul.* ℥ij. *cochinel. in alkool. levigat.* ʒij. *ſacchar. ſaturn.* ʒj. *ol. hyperic.* q. ſ. miſceantur diuturna agitatione in mortario plumbeo, f. unguentum e bombyce applicandum & continuo geſtandum.

Farrago ſententiarum.

(*Vires ſcrophulariæ.*) Art. 1268. Si quis hæmorrhoidum dolore inſano torqueatur, (inquit *Sennertus*) minimum quid *ſcrophulariæ*, vel radicis vel foliorum, cum cibo aut potu capiendo, ſtatim dolore liberatur, ſive ipſam plantæ ſubſtantiam ſiccam vel viridem, ſive decoctum ejus aſſumat.

(*Unguent. de linaria.*) Sedandis hæmorrhoidum doloribus (inquit Cheſneau) præſtantiſſimum eſt *unguentum de linaria a Voulphio* inventum, & pluribus medicis *Germaniæ* communicatum; ſimile anodynum, licet variis uſus fuerim; nunquam inveni; ſequenti modo paratur. ℞. *Herb. linar. cum floribus q. v. decoquatur cum adipe porcin. quouſque adeps valde vireſcat fiatque unguentum, uſus tempore adjiciatur vitelli ovi tantum quantum unguenti quantitas requirit.*

(*Cepæ & porri, &c.*) Art. 1269. *Cepe* vel *porrum* ſub cineribus coctum cum *ol. roſ.* & *pauco croco* valde laudatur a *Solenandro* (& pro certo *porrum* cum butyro in ſartagine frixum dolorem quaſi ad miraculum ſedat.) De viribus *chelidon. minoris* in hoc affectu conſulatur *Solenander*, qui de hoc morbo egregie ſcripſit. *Oleum ſuccini* per ſe uſurpatum dolorem atrociſſimum compeſcit. Sequens linimentum eſt admodum proficuum. ℞. *Balſam. ſulph. terebinth. unguent. nicotian. ana* p. æ. m. f. linimentum & ſequens *Boyleanum*, ℞. *Sacchar. ſaturn.* ʒß. *acet. opt.* ℥iv. *ſol. ſambucin.* q. ſ. m. f. linimentum. *Roſmarinus* ſingulis auroris come-

comestus hæmorrhoides penitus tollit. Ad dolorem & ardorem compescendum, & fluxum immoderatum lente sistendum, instar arcani (inquit *Dolæus*) medicis junioribus commendo vile sed proficuum hoc remedium ℞. *Alcool. lapid. sciss. q. v. cum butyri non salsi q. s. f. unguent.* Aliquando etiam sequentia in usum adduci possunt; *Tabulæ divinæ, fotus ad hæmorrhoidum dolorem, fotus ad hæmorrhoidum fluxum immodicum, electuarium styptic. Cataplasma de ovis, enema de verbasco, unguentum hæmorrhoidale.*

Ettmulleri sententia.

(*Hernia varicosa.*) Art. 1270. Hernia varicosa est tumor varicosus venarum spermaticarum; tactu patet, quasi funiculi tensi hinc inde oblique distributi & nodi inæqualiter uvæ in modum conglomerati observantur, cum testiculi plus minus relaxatione; dolor aliqualis (aliquando acutus) percipitur. Difficile est malum, & quod etiam interdum cancrosi aliquid occultum habet.

(*Curatio.*) Art. 1271. „ In genere medicamenta quæ conducunt in aliis tumoribus *varicosis*, præcipue *hæmorrhoidibus cæcis*, in hoc affectu etiam sunt proficua; *deligationem* aptam vix admittit; opem fert psychrolusia vasa relaxata contrahendo firmandoque, ut & lotiones & fotus astringentes frigide usurpati, & præ reliquis sequens, ℞. *Liquor. corariorum, quo utuntur subigendis coriis* ℔j. *sacchar. saturn.* ʒij. *alum.* ʒiß. f. solutio quæ sit pro usu prædicto; conveniunt *venæsectiones*, purgationes cum *Hellebor. nigr. & calomel. Rubigo ferri cum gum. Ammoniac. millepedes, Tinctura Hellebor. nigri, absorbentia, antiscorbutica*, &c. sed ante omnia *oleum lini* frequenter intus sumptum expertus laudo.

(*Oedema.*) Art. 1272. Oedemata sunt tumores molles, qui digito prementi cedunt, & pressionis vestigia diutius retinent, frigidi, indolentes, & albicantes, sæpius in cruribus evenientes. In leucophlegmatia totum corpus œdematosum videtur. „ Oedema frequentissime a pituita sola originem trahit, & *perfectum œdema* nominatur; quandoque vero cum aliis humoribus mixtum est, & *imperfectum* appellatur; hujusmodi sunt „ *Oedema Phlegmonodes, Erysipelatodes, Scirrhodes*, &c. " Hi tumores aliis morbis plerumque supervenire solent, imprimis chronicis interdum etiam affectibus soporosis & convulsivis, gravidis quoque familiares sunt.

(*Curatio.*) Art. 1283. Conveniunt interne *stomachica*, & *aromatica*, intermistis interdum *sudoriferis* & *diureticis*: externe fotus & cataplasmata *discutientia* ex *absynth. roremarin. cham. salv. puleg. rut. flol. sambuc. melilot. cham. bacc. junip.* in lixivio & vino coct. addi potest etiam *sulphur vivum* inter coquendum.

Ster-

Stercus quorundam animalium cum *urina humana* valde profi-cuum perhibetur.

Wviſemani ſententia.

(*Prognoſis.*) Art. 1274. Oedema ut plurimum non eſt periculoſum; quidam corporis craſſioris, & crapuloſi cruribus œdematoſis diutius vivunt; ex hydrope aut phthiſi malum caloris nativi defectum oſtendit; in abſceſſum tendens periculoſum eſt; ſi indureſcat, in ſcirrhum abire ſolet. Quoad curam medicamenta interna eadem ſunt ac in *cachexia* & *hydrope*; externa *diſcutientia*, *faſciatio*. „ Præ reliquis vero pro uſu interno re-„ cordandum eſt *tincturam Hieram* eximias vires obtinere.

Ettmulleri ſententia.

(*Scirrhus qualis eſt tumor.*) Art. 1275. Scirrhus eſt tumor durus tactui renitens, indolens, immobilis; ut plurimum ſenſim generatur in partibus mollioribus; præter glandulas occupat alias partes, imprimis carnoſas, ſive internas, nempe viſcera, ſive externas quaſcunque. N. B.

(*Prognoſis.*) Scirrhus eſt vel indolens & *legitimus*, vel *dolens* & præterea nonnihil liveſcens & nothus qui ſubinde eſt cancroſus, unde ſi curatur periculum eſt, ne in cancrum degeneret. „ Scirrhus, qui doloris eſt expers, & cui pili increſcunt, in-„ curabilis omnino habetur; coloris lividi valde periculoſus & „ ſæpius in cancrum degenerat; imperfectus exiguus, aliquo „ modo dolorificus aliquando licet rariſſime curatur.

(*Curatio.*) Art. 1276. „ Quoad curam inſtituenda eſt catharſis „ cum mercurio dulci & helleboro nigro, & aliquoties repe-„ tenda; & in intervallis cum fructu exhiberi poſſunt *pulveres* „ *abſorbentes*, *antimon. diaphoret. cinnab. antimon. Elec. nigrum*, „ *decoctum e lignis*, *milleped. viv. vel prep.* „ Interim externe „ uſurpanda ſunt *reſolventia* fortiora cum *diſcutientibus* moderatis permiſta, ut tumor ſucceſſive reſolvatur. *Stercus bubulum* aceto incoctum ſcirrhum mirifice diſſipat; item *oleum tartari rectificatum*, *fœtidum* licet, tumores duros potenter emollit & diſcutit, ut etiam cataplaſma ex *brion.* cum *ſtercore caprillo*, Scirrhus, ſi non poteſt ſenſim reſolvi, non eſt ſuppurandus, ne cancroſus evadat, intactus omnino eſt relinquendus, aut applicatione *nitri* in aceto diſſoluti in lapideam duritiem indurandus. „ Scirrhus, qui omni ſenſu deſtituitur, eſt incurabilis.

(*Scrophulæ.*) Art. 1277. Strumæ ſeu ſcrophulæ ſunt tumores vel *indolentes* & benigni, vicinis partibus colore ſimiles, mobiles, &c. vel *dolentes* fixi, colorem ſubcæruleum vel ſublividum repræſentantes, hæ ſtrumæ malignæ dicuntur, vix aut ne vix quidem curabiles.

(*Curatio.*) Prioris generis ſtrumæ *diſcutientibus* tentandæ ſunt; *empla-*

emplaſtrum de cicuta cum ammoniaco; in incipientibus convenit fotus cum ſpongia *aqua calcis* ebria, *empl. de ranis cum mercurio*. Scrophulæ ſuppuratæ non ſunt ſtatim aperiendæ; ſed quamdiu fieri poteſt, abſceſſus clauſus ſus linquendus eſt, propterea, ut eo major glandulæ ſtrumoſæ pars per maturationem in pus abeat, nam tota, ſi fieri poſſit, eſt abſumenda. Interne convenit *purgatio* cum *helleboro nigro* & *mercurio dulci*, & *acidum abſorbentia*, &c. oſſibus adhærentes fere incurabiles ſunt.

Vviſemani ſententia.

(*Definitio.*) Art. 1278. Struma ſeu ſcrophula eſt tumor „ durus, inæqualis, rariſſime dolorificus, reliquo corpori plerumque concolor, aliquando leviter rubeſcens aut liveſcens „ a peculiari ſeri ſanguinis aciditate ortus, quod ubicunque in glandulas, muſculos, membranas, imo ipſa oſſa incidit, coagulatur & indureſcit. Glandulæ ſunt ſedes hujus morbi frequentiores, præcipue autem ac primario glandulæ meſenterii, quæ nunquam intactæ ſunt, ſi morbus alicubi in corpore vig eat. Cernitur frequentiſſime in labiis maxime ſuperiori, illud incraſſat, & fiſſura obſignat.

(*Prognoſis.*) Art. 1279. „ Prognoſis a magnitudine morbi & reliquis ægroti conſtitutionis circumſtantiis plerumque deſumitur; eſt morbus admodum difficilis curatu, & ubi hæreditarius, inſanabilis, ut etiam in ætate grandioribus, vix poſt annum quadrageſimum curatur.

(*Curatio.*) Art. 1280. Medicamenta interna ſunt *cathartica*, *alterantia*, & *ſpecifica*, *millepedes*, *lac aſininum*, *decoct. ſarſa*, *Pulv. ad ſtrumas Batean. ſpognia caleinata*, *paronychia cum folio rutaceo*, &c. Sudoris provocatio eodem modo ac mediis, ut in *Lue venerea*, inſtituta hic plurimum facit, immo vel ſola ſtrumas tollit; &c. „ Externe indicationes ſunt *reſolutio*, *ſuppuratio*, & *extirpatio*: Strumæ molliores aliquando reſolvuntur; ſtrumæ phlegmonoides frequenter ſuppurantur, ſed antiquæ, duræ ac crudæ raro ad perfectam ſuppurationem perveniunt. Si ſtruma ſit mobilis & libera, extirpatio per *inciſionem* eſt cura promptiſſima; ſin vero ſtrumæ ſint grandiores & profunde jacentes extirpatio per *cauſtica* melius efficitur, inter cauſtica ad hoc inſtitutum optimum eſt, iſtud, quod conficitur ex *calce viva in lixivio ſaponis* cocta. Apertione per cauſticum facta, ſtruma eſcharoticis eſt abſumenda, huic uſui inſervire poteſt *pulvis ſine pari* dictus ex æquali parte *mercurii ſublimat. auripgment. & calcis viv.* mitior eſt *mercurius præcipitatus*, cum, vel ſine *alumine uſto*, lente tamen operatur.

(*Conſulendus eſt auctor.*) Art. 1281. „ Præſtantem hunc tractatum Authoris, chirurgus juvenis iterum atque iterum diligenter evolvat.

Far-

Farrago sententiarum.

(*De viribus tussilaginis.*) Art. 1282 Notarunt quidam medicamenta ad curandas scrophulas in ultima lunæ phasi majori cum successu assumi, & in novilunium usque continuari debere. Decoctum *folior. tussilaginis* interne sumptum per longum tempus ultra omnia, quæ hactenus nota sunt, hunc morbum tollit, ut experimento fidelis *Francisci Fuller* mihi quondam amicissimi constat; videatur locus medic in. gymnastic. p. 39.

(*Paronychia, &c.*) Pro specifico etiam habetur *paronychia folio rutaceo in* cerevisia infusa, Infusum *rorismarini* instar theæ, item *rad scrophulariæ* ab *Ettmullero* summe laudantur. „ *Lamium* in „ coctum ipsum coagulat; serum intus sumptum & coagulum „ ulceribus applicatum sine alio quocunque remedio morbum „ sanant, ut a quodam rustico accepi, qui & ipse & aliquis „ ejusdem vicinus, ambo deploratissime strumosi, curati. „ Extat historia strumarum deletarum applicatione manus hominis mortui in *Act. Philos.* Sequens emplastrum strumas resolvit, vel ad suppurationem deducit, & nunquam fallit, *ait Zacutus cum juramento lib. 1. prax. admirand. observ. 101. ℞. rad. brion. magn. in taleola; ten. sect.* ℔ ß. *frige in sartagine quousque contabescat, cola & add. terebinth. abietis* ℔ ß. *cer.* ℥v. *f. unguentum* f. a.

(*Tumores albi.*) Art. 1283. Sub strumarum nomine veniunt, aut venire possunt, articulorum *tumores albi dicti*, & revera plerumque sunt pessimi commatis, de his empirici, & tyrones nonnunquam graviter hallucinantur, illos cum *artuum luxationibus* confundentes, unde mille mala; quocirca cautela opus est.

(*Prognosis.*) Art. 1284. Hi tumores discuti nequeunt, aut saltem rarissime & quam difficillime; si autem in abscessus vergant, pandoræ pyxides sæpius includunt, ossium caries, ligamentorum putredines, ulcera fistulosa, & curatio denique non raro saltem imperfecta erit, articulis scilicet inflexibilibus relictis, & quod adhuc pejus, tandem aliquando *tabes universalis* induci solet.

(*Curatio.*) Art. 1285. Curatio interna eadem est ac in aliis strumosis affectibus. *Suffusio frigida* hic multum prodest, speciatim a fide dignis mihi nunciatum fuit plures curatos fuisse artum aliquandiu detinendo *sub flumine molari decidentis aquæ*, idem experimentum aliquoties repetendo. Atque hic attestantem habemus *Cheyneum* hoc remedii genus in isto affectu esse *infallibile*. vid. *Tractat. de Arthritide*, p. 87. Apta deligatio parti affectæ tempestive inducta fluxionem plerumque prohibet. Cunctatio periculosa est: abscessus enim hujusmodi summam chirurgi peritiam postulant, ut supra dictum est.

SPINA VENTOSA.

Vvisemani sententia.

(*Spina ventosa.*) Art. 1286. Spina ventosa est scrophulæ quædam species, quæ est ossis protuberantia cutis colore non mutato; raro accidit, nisi in infantibus & junioribus. In ossibus minoribus, uti cranii, maxillæ, digitorum, &c. est curabilis; non vero in majoribus.

(*Curatio.*) Art. 1287. Aperiendus est locus juxta protuberantiæ longitudinem ac os carioſum eodem modo tractandum est, ac in ulceribus cum ossibus cariosis postea dicetur.

Art. 1288. „ Chirurgus curiosus consulat *D. Freind*, *Hist.* „ *Med.* Vol. II. p. 54. &c. de hujus affectus natura & indole „ a libris *Rhasis & Avicennæ*.

CANCER.

Ettmulleri sententia

(*Cancer tumor singularis.*) Art. 1289. Cancer est tumor plane singularis, ac omnino sui generis. Punctio ab ægro primo percipitur; a pisi magnitudine successive; modo citius modo tardius incrementum capit, & progressu temporis evadit tuberculum durum, nigricans, lividum; quando exulceratus sit, ardor est acerbissimus instar aquæ fortis corrodens & depascens cum insigni putrilagine, & fœtore; venæ tumorem ambiunt hinc inde turgidæ & nigricantes, tanquam *pedes cancrini* (unde nomen sortitur.) Strumas & schirrhos male tractatos frequentius subsequitur; mammis vero per se inchoat, in genitalibus utriusque sexus interdum adoritur.

(*Noli me tangere & lupus.*) In partibus faciei externis, ore, naso, labiis, &c. appellatur *noli me tangere*, item *lupus*, revera sunt *cancrorum* species.

(*Cura palliativa.*) Opera danda est progressum impedire, ne exulceretur cancer. „ Postquam enim cutis disrupta fuerit, cer- „ to certius hominem miserrime interimit, carnem ubique avi- „ dissime depascendo, fungos tanquam brassicas floridas uber- „ tim protrudendo, per acrimoniam humoris causticam vasa „ nervosa & sanguifera destruendo & erodendo; unde icoriscopiosa effusio cum vitæ fere dispendio; hæmorrhagiæ frequen- „ tes & mortem optatam accelerant. „ Cataplasma ex *cicuta* potenter mitigat cancrum (sed cavendum est, ne cutem excoriet) *fonticuli* sunt inurendi. Interne conveniunt purgantia ex *helleboro & mercurio dulci*, decoctum *lignorum*, *millepedes*. „ *item pulveres testacei & lac asininum*, &c. Cancer ulceratus vix aut

ne

ne vix quidem curatur. *Oleum ſtercoris humani* in ulceribus cancroſis eſt ſummum remedium; ſi enim oleo hoc illinitur, ulterior progreſſus præcavetur. Multum quoque faciunt medicamenta *ſaturnina*, acidum acre corroſivum, mire abſorbentia & edulcorantia; ſed cura radicalis in *arſenico* conſiſtit (ſi verbis fides habenda ſit.)

Hildani ſententia.

(*Curatio per medicamenta.*) Art. 1290. Galenus, cancri curandi rationem duplicem ſtatuit, quarum prima perficitur medicamentis humores atrabilares expurgantibus; altera conſiſtit in extirpatione tumoris. Quantum attinet ad primam niſi ſtatim ab initio adminiſtrata fuerit, parum aut nihil ad ſanitatem poſſe, certum eſt; quandoquidem jam materia ita compacta atque indurata eſt, ut medicamentis purgantibus non cedat. Altera via a *Galeno* præſcripta eſt extirpatio tumoris; hanc autem nonnulli *ferro candente*, alii medicamentis *eredentibus*, reliqui vero *cultro inciſorio* perficiunt.

(*Cauterium.*) Quantum ad *cauterium actuale*, illud cum *Albucaſi* in ſcirrhoſis & cancroſis humoribus atque ulceribus ſuſpectum habeo, quandoquidem vi ignis, qui id ſummo gradu caloris & ſiccitatis agit, magis indureſcit materia atrabilaris fitque malignior.

(*Eſcharotica.*) Porro extirpatio quæ fit medicamentis *eſcharoticis*, aut *ſepticis*, ſive quovis ſimili medicamento erodente, mihi quoque propter nobilitatem partis affectæ, ſuſpecta eſt. Adde experientiam docuiſſe cancroſa ulcera hujuſmodi medicamentis exacerbari, atque pejora fieri.

(*Inſtrumenta.*) Supereſt extirpatio, quæ manu & inſtrumentis incidentibus fit, quæ præ aliis eligenda eſt, & tamen ſua habet incommoda & difficultates.

Farrago ſententiarum.

(*Cancri occulti non medicandi.*) Art. 1291. Quibus occulti cancri fiunt (inquit *Hippocrates in Aphoriſ.*) eos non curare melius; curati enim cito pereunt; non curati vero longius tempus perdurant, i. e. (ſi mentem ſenis recte aſſequor) remedia plus nocent, quam proſunt, & officioſa medicatio mortem accelerat.

(*Epithema.*) Art. 1292. Certe, ſi quid aliud, epithema *Vviſemani* cancro occulto cum fructu aliquo applicari poteſt, quod fit ex ſolutione *ſacchari ſaturni in aq ſpermat. ranarum*, cui urgente dolore graviori, addi poſſunt *trochiſci alb. rhaſ. cum opio.*

„ Emplaſtrum ſi velis, ſit *de minio ſimpl. Pharm. Lond. edit. ult.*
„ *in linteo extenſum*, quod mitiſſimum eſt ac innocuum.

(*Qualis cancer extirpandus.*) Art. 1293. Cancer parvus, inci-

piens, liber, loco apto ſitus, vaſis magnis non adcretus, cauſa externa ortus, in juvenili ſanoque corpore, ſolus in toto corpore cum bona ſpe curationis extirpari poteſt.

(*Qualis non attingendus.*) Art. 1294. Quibus ſunt cancri in cavitate corporis, aut palato, ſede, vel utero, ſi ſecentur, vel urantur, ulcera cicatrice induci non poſſunt.

(*Remedium empiricum.*) Art. 1295. Inter remedia *Empirica* valde prædicatur ſequens pulvis, ℞. *Verrucar. calcibus poſterioribus equi maſculi adhærent.* ℥ij. abluantur aqua communi, deinde in vino albo per noctem infundantur, & poſtea exſiccentur & in pulverem reducantur, doſ. ℈ß. bis in die in vehiculo qualicunque idoneo. *Sapo veneta ad* ℥j. bis in die exhibita, vel forma pilulari, vel in vehiculo appropriato diſſoluta, cancrum operatione quadam occulta vel ſpecifica ſanare dicitur. *Vide Turneri Art. Chirurg.* p. 83. Vol. I.

(*Remedium empiricum.*) Art. 1296. Opportunum eſt monitum *D. Vvinter* in hoc caſu. Cancro laborantes (inquit) incipiant, ubi plus ſæpe finire ſolent, ad *dietam lacteam & aquas Briſtolienſes*, tanquam ad ſacram anchoram, confugiendo, & medicamentorum farraginem, præcipue *mercurialium & topicorum* vitando.

(*Remedia varia.*) Art. 1297. Interne etiam exhibentur *antimonialia*, *mercurialia*, *viperina*, decoct. *e lign. millepedes*, &c. *ceruviſia ad cancrum*, *ceruviſia ad ſcrophul.*

TUMORES FLATULENTI.

Sennerti & aliorum ſententia.

(*Tumor flatulentus unde.*) Art. 1294. Tumores flatulenti (quos Græci *emphyſemata* vocant) a flatibus ſeu ſpiritu flatuoſo oriuntur: materiam flatibus producendis præbet humor craſſus, pituitoſus vel melancholicus. Cognoſcuntur hi tumores, quod pars in molem nunc majorem nunc minorem attollitur, ſine coloris mutatione; ex diſtentione autem interdum dolor aliquis excitatur, nulla tamen gravitas ſentitur, digito preſſi foveam nullam relinquunt, & ut plurimum periculo vacant; accidunt frequenter in palpebris, genubus, ſcroto, præputio, &c.

(*Curatio.*) Art. 1299. Conveniunt interne flatus *diſcutientia*. Non temere aperiendi ſunt hi tumores, præcipue in articulis exiſtentes, in aliis locis punctura facillime curantur. Applicationes externæ debent eſſe *diſcutientia*. „ Emplaſtrum ſi velis, „ ſit *de cymino cum exigua calce viva*. Plura emphyſemata novi „ (*inquit Turner*) diſcuſſa applicatione calcis vivæ latæ more „ cataplaſmatis, ut etiam linteis aqua calcis forti imbutis. Ca-

„ ven-

„ vendum eſt ut accurate diſtinguatur ab *aneuriſmatibus*. Vid.
„ *Art.* 1155.

(*Tumores Capſulares.*) Art. 1300. Tumores in ſuis propriis folliculis incluſi non ſunt adeo difficiles tractatu ac ſtrumæ: hujuſmodi ſunt ganglium, lupia, meliceris, atheroma, ſteatoma, bronchocele, &c. Obſervatum fuit, quod hi tumores capſulares ſubinde *Lunæ phaſes* imitantur.

(*Ganglium.*) Art. 1301. Ganglium eſt tumor in tendine corpori concolor, doloris periculique expers. Curatur frequenter ſola *frictione* ſicca diuturna, aliquando frictione cum *ſaliva* abſque aliorum medicamentorum uſu; quidam applicant *laminam plumbeam argento vivo inunctam*; „ vel ſequens emplaſtrum ter-
„ tio vel quarto quoque die renovandum, ℞. *Empl. de ranis*
„ *cum mercur.* ℈ß. *de cicuta cum ammoniac.* ℥ij. *argenti vivi gr.*
„ xvi. *min.* ℥j. *cum ſtyrac. liquid.* q. ſ. m. f. emplaſt. vel ℞. *Mer-*
„ *cur. dulc.* ℥ij. *Galban. colat.* ℥j. *miſce pro emplaſt.* his remediis
„ non cedens *ſectione* tollendum eſt.

(*Lupia.*) Art. 1302. Lupia eſt tumor mollis & rotundus in juncturis & locis ſiccis ortus; a *Ganglio* parum, ſitu ſaltem, & mollitie, diſcrepans; materia frequenter in folliculo continetur; eandem fere cum Ganglio recipit curationem.

(*Meliceris, Atheroma, Steatoma.*) Art. 1303. Meliceris, Atheroma, & Steatoma ſunt tumores, qui materiam habent peculiarem in propria tunica aut folliculo clauſam: Si enim materia intus contenta ſit melli ſimilis, *meliceris*, ſi pulti frumentaceæ, quæ ἀθήρα dicitur, *Atheroma*; ſi ſebo, *Steatoma* appellatur. Omnes hi tumores ſunt corpori reliquo concolores, a parvulo incipiunt & diu ac paulatim excreſcunt. Non ſunt periculoſi, diu tamen durant, & circum feruntur, interdum vero ſponte in abſceſſum deſinunt, quod ſi non fiat, non tam difficulter ut *ſcrophulæ* ac *ſcirrhi* curantur.

(*Curatio.*) Art. 1304. Curatio eorum omnium eadem fere eſt, eandemque requirunt diætam ac pharmaciam cum *œdematoſis* „
„ ut plurimum ſunt adeo benigni, ut internis vix indigeant. „ Si ſponte non aperientur *ſectio* inſtituenda eſt; ita ut cyſtis cum ſuis contentis penitus tollatur; ſi enim aliquid de tunica illa relinquatur, tumor regenerabitur. „ Vel ulcus fiſtuloſum fæ-
„ diſſimum difficilis & tardæ curationis relinquetur, ideoque
„ quod *cultro* nequit auferri *cauterlis* abſumendum eſt, ne ite-
„ rum repullulent.

(*Talpa ſeu Teſtudo.*) Art. 1305. Talpa ſeu Teſtudo eſt tumor mollis & latus, ex impuris humoribus inter cranium & cutem putreſcentibus collectus, *talpæ* aut *teſtudinis* formam referens.

(*Prognoſis.*) Art. 1306. Hujuſmodi apoſtemata, ut & alii capitis erodentes affectus, propter cerebri viciniam & futurarum

cranii proclivem in cariem lapſum periculo non vacant, quæ corruptionem cranii jam induxerunt, mala ſunt.

(*Curatio.*) Art. 1307. Quoad curam, præmiſſis univerſalibus, tumor *reſolventibus* & *diſcutientibus* tentandus eſt, ſi diſcutientibus tolli non poſſit (quod raro fit) *ſuppurantia* adhibenda ſunt, & quidem neque ſemper perfecta ſuppuratio expectanda eſt, ſed ſi aliqua ſaltem ſuppurationis ſigna adſint, tumor mature aperiendus eſt, ne os *cariem* contrahat.

(*Natta.*) Art. 1308. Tumor, quem Natam, Nattam, & Naptam appellant, eſt magnus & mollis ſine dolore & colore, in dorſo præcipue excreſcens, quandoque tamen in humero & aliis partibus erumpens, a tenui quidem radice pendens, ita tamen incrementum ſumens, ut aliquot libras pendat, & melonis vel cucurbitæ quantitatem æquet, qui cum non ſemper eaſdem figuras habeat, ideo etiam diverſis nominibus ab authoribus appellatur. Materia quidem in eo interdum videtur carnoſa, ſed non vere caro eſt, verum adipi ſimilis. Non curatur niſi *ex ſectione*. „ In Tranſactionibus Philoſophicis N. extat hiſtoria „ *ingentis Nattæ* maxillæ inferiori adnaſcentis, viginti pondo „ pendentis, cujus baſis fuit quinque digitos lata; abſciſſa erat & homo perfecte ſanatus.

HERNIA.

Ettmulleri ſententia.

(*Herniæ quot.*) Art. 1309. Herniæ veræ ſunt tantum duæ, nempe inteſtinorum vel omenti extra abdomen elapſus, eorum poſterior non eſt adeo moleſtus neque periculoſus, ac prior. Nomen vero late ſumptum plures alios tumores comprehendit; ut in ſequentibus patebit.

(*Hernia in genere definitio.*) Art. 1310. Hernia itaque proprie dicta in genere eſt prolapſus inteſtinorum tenuium aut omenti ex limitibus ſuis a vulnere aut laxatione peritonæi. Aliquando eſt hæreditarius, ita ut hernioſi parentes hernioſos generent filios, ſed rarius (novi talem progeniem.)

(*Quibus in locis accidit.*) Hernia in adultis ut plurimum eſt incurabilis. Ex Hernia frequenter morbus *Iliacus* producitur; interdum inteſtina inflammantur, & gangræna corripiuntur. Herniæ ordinario & frequenter fiunt in inguine, ſcroto aut umbilico; aliquando vero in aliis locis, nunc ſupra nunc infra umbilicum, nunc in lateribus longe ſupra inguina, nunc in ſuperiori femoris parte muſculoſa, nunc juxta ſpinam dorſi, &c. ex obſervatione *Barbette*. „ Valde curioſa eſt obſervatio *M. Mery* „ *de Hernia veſicæ ſcilicet urinariæ in ſcrotum prolapſæ*, aut ſal„ tem ibidem munere ſuo fungentis: exiſtimat enim hoc vitium

„ ma-

„ malæ conformationi ortum ſuum ſemper debere. *Memoir. de*
„ *l' Acad.* Vol. XVII. *p.* 146. *p.* 146. &c.

(*Curatio.*) Art. 1311. Inteſtina fæcibus cum *enemate* carminante & emolliente prius exonerata, in loca ſua cum cautela reponenda, mediante *fotu* ex emollientibus & carminativis cum *ſpiritu vini*, &c. & ita repoſita in ſitu naturali omni arte & debitis ſubligaculis retinenda ſunt, ne denuo excidant, adeo ut peritonæum ruptum aut laxatum conſolidetur. Interne conveniunt *vulneraria*, ſpeciatim commendatur *perfoliata* item *ſymphytum majus*; continuus in dorſo decubitus eſt Herniarum *panacea*, etiam in ſenibus. „ Quicunque *Hernia* debilitatur ſummopere debet cavere (ut prudenter admonet *D. Harris in* „ *Diſſert. Med. & Chirurg.*) a ventriculo cibis incongruis implendo, ſpiritibuſque furibundis nimis perturbando, & a colicis doloribus ſpaſmiſque excitandis, atque a tuſſi importuna contrahenda, quoniam iſtæ corporis concuſſiones ac tumultus ſolent hernias horride amplificare.

(*Hernia reductionem reſpuentes.* Art. 1312. „ Herniæ inteſtinales reductionem reſpuentes periculum ſubitaneum minantur. „ Symptomata quaſi *Paſſionis Iliacæ* ſuperveniunt, dolores graviſſimi, vomitus enormes, ſingultus, & demum pulſus languidus, & ſudores frigidi, diagnoſis indubitata inſtantis gangrænæ, & mortis appropinquantis. Audentes interdum *ſectionem* moliuntur cum ſucceſſu tamen valde ancipiti; nam res „ eſt perquam difficilis & periculi plena, nec temere tentanda; „ & hac præcipue de cauſa, quoniam, fere ſemper, non niſi „ ſero nimis operatio ſuſcipitur.

(*Pneumatocele.*) Art. 1313. Pneumatocele ſeu Hernia ventoſa, eſt tumor membranarum teſtium a flatibus ortus, eſtque ſaltem inflatio teſtium, nunc unius, nunc utriuſque, nunc ſcroti quoque adeſt dolor tenſivus ſine gravitate.

(*Herniæ temporariæ.*) Art. 1314. „ Infantes ex eorum tempe„ riei humiditate & fibrarum laxitate huic affectui ſunt valde „ obnoxii, & a flatibus intra eorum inteſtina occluſis ſæpenu„ mero adoritur *extemporanea quædam Hernia inguinalis*, & „ quandoque etiam *teſticulorum*, quæ ſtatim facta flatuum ex„ plofione ſubſidit.

(*Duratio.*) Art. 1315. Hæc Hernia flatulenta eſt omnium leviſſima, & curatu facillima; conveniunt interne flatus *diſcutientia* & remedia ad *colicam flatulentam*; externe *fotus diſcutientes*, *cataplaſma ex farina fabarum*, *ſem. cimin. fimo vaccin. ſulph. viv.* &c.

(*Hydrocele.*) Art. 1316. Hydrocele ſive Hernia aquoſa eſt tumor aquoſus teſtium a lymphæ receſſu teſtibus impedito; eſt hydrops teſtium particularis, & a tumore ſcroti, qui in aſcite acci-

accidit, distinguitur; similis est Herniæ carnosæ, sed in aquosa induci potest fovea, quod non fit in carnosa; præterea pelluciditate se prodit.

(*Curatio*.) Art. 1317. Tentanda est cura interne cum *hydragogis & diureticis*, externe *discutientibus*; hic quoque valet cataplasma, in sectione de Hernia ventosa descriptum (1315.) cum additione *balsam. sulphuris*. De operatione chirurgica vide locum, *p.* 991.

(*Sarcocele*.) Art. 1318. Sarcocele seu hernia carnosa est tumor a carne superflua adnascens; ex contusione vel ictu plerumque oritur, & ex insensibili principio sensim augetur, secus ac in aliis testium tumoribus; est fere indolens, sed ægri pondus percipiunt. „ est revera *sarcoma* vel potius *tumor scirrhosus*; & „ metus est, ne temporis progressu in *cancrum* abeat: ideoque „ *castratio tempestiva* imperanda est, de qua consulantur scriptores chirurgici. Caro superflua quandoque *tunicarum scroti communium secunda* adnascitur, & non *testiculis*, quo in casu „ sine horum læsione tolli potest.

(*Prognosis*.) Art. 1319. „ Sarcocele (inquit *Barbette*) medicamentorum ope vix tollitur; chirurgiæ vero opera raro „ sine ablatione testiculi; ad inguina ubi se extenderit fere incurabilis habetur. „

(*Curatio*. Interne conveniunt medicamenta ad *strumas*. „ Speciatim a scriptoribus fere omnibus commendatur *radix anonidis* intus sumpta per longum tempus. „ Externe *resolventia & discutientia*, *emplastrum de cicuta cum ammoniaco* „ *de ranis cum mercurio*, sed ex hoc vis testis periclitabitur. „ nihil proficientibus ad auxilium chirurgicum deveniendum est. Fiat „ itaque foramen cauterio potentiali adhibito *in superiori tumoris parte*, & suppurantia medicamenta applicentur, ut hoc „ modo, si possibile sit, caro ea tolli possit; quamvis tamen „ visitatione omne pus non est emittendum ut tanto melius carnis reliquiæ consumi possint. Supereſt *castratio*, ut ante dictum sit.

(*Hernia varicosa*.) De Hernia varicosa, vide sect. de Varice (1270.)

(*Bronchocele qualis est tumor*.) Art. 1320. „ Bronchocele, „ sive hernia gutturalis improprie dicta, est tumor prominens in gutture, amplo spatio, protuberans corpori con„ color, utcunque mollis & mobilis, & doloris expers; „ modo caro hebes includitur, modo humor aliquis melli aquæ„ ve similis, interdum etiam minutis ossibus pili immixti; ut „ plurimum periculo vacat; quandoque vero materia putrescens „ malignam induit naturam, unde in cancrum degenerans mor„ tem inferre solet.

(*Prognosis*.) „ *Alpinorum* monitus incolis est morbus *endemius*.

(*Curatio*.) Art. 1321. „ Præmissis universalibus, humor pec-

„ cans

„ cans discutiendus & absumendus est. Inter *topica* laudat *Aetius bdellium* & *caprinum stercus* in aceto liquatum. Si medi„ camentis non cedat, ex *Regerii* consilio admovendi sunt duo „ *seronæi*, ut sensim humor defluat: & superfluum postea eroden„ tibus paulatim est absumendum. Denique si venis, arteriis „ & nervis implicata non fuerit, *incisione* potest extrahi cum „ cysti; hanc operationem *Galli* fœliciter moliuntur. De hoc „ tumore consulatur *Turner. Art. Chirurg. pag.* 178. &c. Vol. I. „ Item in Appendice *p.* 21. &c. Etiamsi sit tumor in cysta in„ clusus; tamen extirpatu difficillimi eventus ex structura lo„ ci. „ Qui hanc operationem aggreditur, *Lupum auribus tenet.*

ANI PROCIDENTIA.

Ettmulleri sententia.

(*Ani procidentia.*) Art. 1322. Ani procidentia fit, quando sub fæcum excretione intestinum rectum ita prominet & protenditur, ut non possit rursum sponte retrahi intra corpus, aut licet retrahatur, mox incipiat denuo prolabi.

(*Causa.*) Est interdum malum chronicum (præcipue quando a paralysi ortum ducit) & difficulter curatur. Ani procidentiæ causæ sunt alvi adstrictio, diarrhœa, dysenteria, vel præcipue tenesmus; difficillima est curatu, quando hæmorrhoides comitem habet.

(*Curatio.*) Art. 1323. Si adsit inflammatio prius arcenda est cum fotibus *mollientibus* & *discutientibus*, & remotis impedimentis reponendus anus in situ naturali: Alvum leniter laxantia pro re nata sunt quandoque propinanda: „ Alias absente „ inflammatione aut tumore foveatur *astringentibus*, quæ etiam sub forma *suffitus* usurpari possunt, „ *Paræus* spongiam *astrin„ gentibus* imbutam ano applicat. Stans alvum exoneret æger, „ sic enim non tam facile excidit. Inter *astringentia* mihi non„ dum innotescit remedium efficacius quam *fotus pro hernia va„ ricosa*. (1271.) „ Tenesmus frequenter affligit, in tali casu „ remedia ad tenesmum adhibenda sunt.

(*Reductio.*) Art. 1324. „ Intestinum rectum foras prolapsum „ a frigore externo periclitatur, ne gangrænescat, quapropter „ citissime reducendum est. Reductio quandoque perfici potest „ *artificio sequente*, aliis mediis incassum tentatis, viz. nates „ patientis extensa manu quinquies, sexies aut pluries verbe„ rando, quo musculi ani levatores intestinum rectum in prio„ rem sedem attollent.

VERRUCÆ & CLAVI.

Ettmulleri ſententia.

(*Verrucæ & clavi.*) Art. 1325. „ Quales tumores vel potius „ excreſcentiæ ſunt verrucæ & clavi nemo non novit. Verrucæ „ ſunt vel planæ ſeu ſeſſiles, vel penſiles acrochordones appel- „ latæ.

(*Curatio verrucarum.*) Art. 1326. Si verrucæ in ſola cute ſint radicatæ facile curantur vel tolluntur, ſin vero a ſubjectis tendinibus originem ducant, vix radicitus extirpari poſſunt citra ingens periculum; idem etiam de clavis pedum verum eſt. Succus *chelidon. maj.* vel *eſulæ* vel *dentis leonis* vel *tithymali*, &c. ſæpius illitus verrucas abſumit. *Aqua*, in qua ſolutum eſt *ſal armoniacum* eſt experimentum *Borelli*: „ Atque hoc eſt medi- „ camentum unicum certiſſimum quod ſe cognoſcere in tota „ medicina faſſus eſt *D. Mapletoft* haud pridem *Profeſſor Gresha- „ menſis*: hoc quidem remedium eſt ut plurimum maxime effi- „ cax, ſed non certiſſimum & infallibile, neque tamen ars no- „ ſtra omnium nobiliſſima, eſt adeo incerta, ſicut vir doctiſſimus „ ſuggeſſerit.

(*Curatio clavorum.*) Art. 1327. „ Clavus (inquit *Celſus*) „ nonnunquam quidem etiam alibi, ſed in pedibus tamen ma- „ xime naſcitur, præcipue autem ex contuſo, quamvis inter- „ dum aliter, doloremque movet. Clavi a *Plinio Mortisini* appel- „ lantur. „ Ad curam quod attinet, *emolliendi* ſunt cum *emplaſtro mynſicht. e galbano crocat. cum ſale armoniaco*, & poſtea *evellendi* ſunt; eidem uſui inſervire poteſt *emplaſt. de ranis cum mercurio*. Item recipiatur *caro bubula* recens, cujus fruſtulum inſtar emplaſtri iis alligetur, & ſæpius removeatur; ſic enim cito ſponte dilabi dicuntur.

Art. 1328. De cornibus non lubet differere, quoniam paucio- ra ſunt viſibilia.

CAP. XIII.

Sive Faſciculus Morborum decimus tertius.

CONTUSIO, &c.

Ex obſervatione & inter legendum.

(*Contuſio.*) Art. 1329. Corpora noſtra vel a caſu ab alto, vel ictu violento, vel compreſſione ponderis incumbentis, &c. ſæpiſſime læduntur; partes carnoſæ contunduntur, & ipſa oſſa luxantur & quandoque franguntur.

(*Ecchymoſis.*) Ex prædictis cauſis accidit plerumque *ecchymoſis* cum vel ſine tumore, quæ revera eſt accumulatio vulnuſculorum cum attritu ſolidorum & vaſculorum, unde liquida ſtagnant, coeunt, & interdum putreſcunt, cohærentibus quandoque integumentis externis, vel iis etiam interdum hinc inde læſis.

Ettmulleri ſententia.

(*Curatio.*) Art. 1330. In ecchymoſi curanda imprimis opera danda eſt, ut ſanguis extravaſatus, congrumatus, & acore inquinatus, ſucceſſive reſolvatur, inſenſibiliter abſumatur, & per meatus ſeu porulos corporis eliminetur. Conveniunt remedia interna *acidum abſorbentia*, ſanguinem congrumatum *reſolventia*, ſimul & blande *diaphoretica*, eminet *ſperma ceti* cum *lapillis cancrorum*, *ſuccin. præparat. coral. rub.* &c. *Antimonium diaphoreticum*, & *ſalia volatilia* ſunt egregia. Externe imprimis *reſolventia*, & ſanguinem grumatum inſenſibiliter diſſipantia ſunt uſurpanda, huc facit *ſpiritus vini* nunc ſimplex nunc *camphoratus*, *nunc crocatus*, cum linteis applicatus, efficacius erit ſi addatur *theriaca*, & etiam *balſam. Peruv.* maxime in contuſionibus levioribus applicatio *carnis bubulæ* in tenues lamellas ſectæ optime conducit.

(*Caveatur a Gangræna.*) Quod ſi his & ſimilibus remediis ecchymoſis nequeat diſſipari, opera danda eſt, ut ſanguis extravaſatus in pus convertatur; ſi vero metus ſit gangrænæ, mox pars contuſa profunde ſcarificetur, & ſanguis congrumatus, quantum fieri poteſt, eximatur, & tanquam gangræna tractetur, de qua alibi (1384.) „ In omni contuſione graviori convenit *venæſectio*.

Farrago ſententiarum.

(*Remedium ſingulare.*) Art. 1341. Quidam adoleſcens ex alto ce-

ceciderat; & omnia membra admodum contuſa fuerunt, ut brevi moriturus videretur. Pater ipſius accepit *favos cum melle* & coxit in vino ad conſiſtentiam unguenti, quod extendit ſuper *corium vervecis recenter mactati*, eoque ægrum involvit, reiterata per triduum operatione, æger omnino curatus eſt, ex *Riverio*.

(*Vires dulcamaræ.*) Art. 1332. ℞. *Fol. ſolani lignoſi ſive dulcamar.* Miv. *ſem. lini ſubtiliter pulveriſat.* ℈iv. coq. in vin. *moſchatellin. cretic. aut larido porcin.* ad conſiſtentiam cataplaſmatis, quod loco contuſo tepide admoveatur: unius noctis ſpatio tumorem capitis humani magnitudine reſolvit & contuſiones deploratas muſculorum ſanavit (inquit *D. Hulſe apud Raium*) vires quoque ejuſdem plantæ pro uſu interno ſunt egregiæ; eſt enim baſis *infuſi traumatici* apud *Fullerum*; addit author ſingulare eſſe experimentum ad caſum ab alto & contuſionem: cruorem quippe extravaſatum & grumeſcentem mirifice diſſolvit, &c.

(*In ſimplici contuſione.*) Art. 1333. In ſimplici contuſione ſufficiunt embrocationes cum *ol. roſar. myrtil. & aceto*, & applicatio cataplaſmatis ſequentis vel hujuſmodi ℞. *Far. hord. fabar. ana* ℈iij. *pulv. nuc. cupreſſ. balauſt. alum. rup. ana* ℥ß. *roſ. rub.* ℥iij. *ol. roſ.* ℈iß. *alb. ov.* N. iij. *acet.* q. ſ. m. f. cataplaſma. Ex *Vviſeman.*

(*Remedia varia.*) Art. 1334. Præter remedia modo recenſita interdum in uſum venire poſſunt ſequentia; *Bolus ad caſum*, *pulvis ad caſum*, *oleum ſem. lini* intus ſumptum; *emplaſtrum ſmeeticum*, &c.

Ettmulleri ſententia.

(*Contuſio capitis.*) Art. 1335. Gravior contuſio capitis interdum cranium findit, vel in loco contuſo, vel loco oppoſito (& vocatur *contrafiſſura*), nunc penetrat utramque laminam, nunc externam illæſa interna, nunc e contra.

Signa fiſſuræ cranii.) Signa fiſſuræ ſunt multiplicia, ut vomitus bilioſi, vertigo, ſanguinis per os, nares, &c. effluxus, ſubitanea obmuteſcentia, & brevi ſuperveniens delirium, convulſio, paralyſis; ſymptomata hæc ſuperveniunt nunc mox in principio, ubi gravior fuerit læſio, nunc quarto vel ſeptimo die, ubi levior. Si æger firmiter teneat funiculum inter maxillas & chirurgus fortiter trahat, ſi habeat fiſſuram, in loco fiſſo dolorem percipiet. Neceſſe eſt ut plurimum, ut perforetur cranium, ut ſanguini & ſaniei pateat exitus. Obſervandum eſt, quod vulnera ſimplicia capitis interdum poſt quartum vel ſeptimum diem contrahant dolores, hinc rigorem & febrem; hæc ſi ſuperveniant, & alia adſint ſymptomata, ſuſpicio eſt fiſſi vel fracti cranii, ſin vero non adſint alia ſymptomata, non ſtatim

ad

ad *trepanationem* accedendum eſt; febris enim ex aliis cauſis oriri poteſt. „ In contuſionibus cranii & læſionibus meningum ſe- „ptimo vel undecimo die gravis ſupervenit *ophthalmia*, & eſt ſignum mortis imminentis. *Baglivi*. „

Boerhaavii ſententia.

(*Capitis contuſionis effectus*.) Art. 1336. In capitis contuſionibus, & inde ex collecta materie, interdum creantur varii tumores, eryſipelas, œdema, dolores, convulſiones, oſſis & perioſtei putredines, febres, mors. ——— Cranium in junioribus intropr-eſſum, vel in adultioribus poſt fracturam intropulſum, cerebrum premit; pro varietate loci preſſi, pro varia magnitudine, profunditate, acutie, punctura prementis, producit hebetudines, ſopores, vertigines, tinnitus, caligines, delria, vomitum bilis, dolores capitis, convulſiones, paralyſes, lotii fæcumque ſpontaneum exitum, apoplexias, febres, mortem.

(*Concuſſio vehemens.*) Concuſſus validus capitis interdum eadem facit rumpendo comprimendo &c. „ In his affectibus religioſe conſu- „ laturlaudatus author *in c. de capitis vulneribus*, qui (ſi quid ego „ judicando valeo) omnium ſcriptorum eſt facile princeps. In „ contuſionibus gravioribus ſemper recordandus eſt *aphoriſm.* „ *Hippocratis*, nempe omne quod contuſum, neceſſe eſt, ut pu- „ treſcat, & in pus vertatur. „

Ettmulleri ſententia.

(*Luxatio Oſſium*.) Art. 1338. Luxari dicuntur oſſa, quando eorum capita ex ſitu naturali removentur; hæc autem luxatio fit a vi externa ut plurimum, quandoque vero oritur a cauſa interna; namque hoc malum iis, qui ſcorbuto laborant, aut qui affectibus catarrhalibus ſunt obnoxii, nonnumquam accidit; in his enim funiculi nervei laxantur & reſolvuntur, & fere inſenſiles fiunt, unde *paralyſi ſcorbutica* ſubinde ſupervenire ſolet.

(*Duplex*. Art. 1338. Duplex eſt luxatio nempe *perfecta*, quando os a ſede ſua omnino amoveatur, vel *imperfecta*, quando non totaliter a ſinu ſuo extruſum ſit os, ſed hæreat adhuc in ſui receptaculi margine.

(*Prognoſis*.) Artic. 1339. Præ cæteris omnibus os femoris difficillime luxatur, iſtius etiam luxatio eſt omnium curatu difficillima; in adultis raro aut nunquam reſtituitur ſine miſerrima in perpetuum claudicatione; ratio eſt, quoniam ligamentum fortiſſimum, quo in receptaculo ſuo illigatum eſt, vel ruptum ſit, vel inſigniter relaxatum. „ Valde probabile eſt (*obſervante* „ *Cheſelden ex duobus diſſectionibus Anat.* pag. 33.) quod os „ femoris nunquam vel rariſſime luxetur, & quod fractura cer-

„ vi-

„ *vicis istius ossis* pro luxatione frequentius accipiatur, unde „ femur decurtatur, &c. Impossibile enim est (ut cum illo di- „ cam) quod caput ossis inter musculos firmum ac stabilem „ locum inveniat ambulationis munere obeundo, tamquam in „ acetabulo. „ Luxatio in talo seu pedio est omnium periculo- sissima, ubi sunt os tali, calcanei, tria ossa innominata, os cubiculare, &c. ibidem quoque copiosissimi sunt tendines, unde dolor atrocissimus, inflammatio, quandoque etiam convul- sio. „ Os humeri (*ex observatione Barbettiana*) raro luxatur, „ & etiam ita raro reducitur, quin aliquantulum protuberet, „ quam ob causam patiens sæpenumero manum ad caput porri- „ gere nequeat. Dorsi vertebrarum ad interiora luxatio malum „ lethale censetur; idem de costis ad interiora luxatis plerumque „ dicendum est.

(*Curatio.*) Art. 1340. Quoad curam luxationis; os luxatum, membro extenso, mature reponendum est, quo facto, nil aliud incumbit chirurgo, nisi ut commodis ligaturis os firmet, apte- que collocet, ac inflammationem facile superventuram, & alios affectus marure arceat. Fasciationes non debent esse nimis *strictæ*, ne compressis vel coarctatis vasis oriantur tumores; neque tamen nimis *laxæ*, ne pars semel restituta denuo ex loco elabatur. Si adsit inflamma- tio, antequam membrum repositum sit, nihil prius tentandum est, quam infammatio discussa fuerit; quandiu durat, tamdiu pars ine- pta est extensioni, sin vero violentius luxatio inflammata extenda- tur, supervenit ex nimio dolore convulsio interdum lethalis.

(*Inflammatio.*) Ut ergo inflammatio imminens præcaveatur, vel præsens discutiatur, conducit fotus sequens, ℞. *Summit. hyperic.* Miß. *beton. chamæmel. roriſmarin. ana* Mj. *rad. consolid. maj.* ℥iij. *aristoloch. rotund.* ʒvj. *sem. quatuor calid. maj. ana* ℈ß. coq. in aq. font. & vin. ana q. ſ. ad ℔ij. ſit pro fotu, & in eodem humectentur fasciæ tepide circumvolvendæ: ubi major adfuerit contusio, augeatur quantitas *rad. consolid.* ubi levior, *Aristolochiæ*; ubi urgent dolores *capita papaveris* possunt addi.

(*Oedema.*) Supervenit quandoque tumor *œdematosus*, in quo casu illinantur partes affectæ cum *oleo volatili* penetrante, con- venit etiam *perroleum*, item *balſ. Peruvianum* cum *ſpiritu juniperi* temperatum. In luxationibus prodest inunctio cum *oleo hyperici* & *ol. terebinth.* Ol. distillatum fœtidum *tartari* est horrendum ratione odoris, sed tamen nihilominus est nobile admodum ra- tione efficaciæ; conveniunt ex *lumbricis* parata pro usu externo & interno. Experientia didici, *ovum cum oleo terebinthinæ & pauco aceto conquassatum* in luxationibus esse remedium utilissi- mum, omnibus intentionibus satisfaciens. *Bellostе.* Convenit etiam illud *Boyleanum* nempe *furfur tritici in aceto* coctum.

(*Fractura ossium.*) Art. 1341. In fracturis ossium, vel fran- gitur os secundum *latitudinem*, hoc est transversim; vel secun-

dum

dum *longitudinem* finditur, quod proprie dicitur *fissura*. Fracturæ in senibus frequentius occurrunt, quam in junioribus, quoniam illorum ossa sunt aridiora.

(*Longitudinales*.) Art. 1342. Fracturæ ossium longitudinales, i. e. *fissuræ* difficile cognoscuntur, sed facillime curantur; neglectæ aut non rite curatæ ulcus post se trahunt; imprimis si in loco fisso ossis caries superveniat, admodum periculosæ sunt, & sæpius ad membri abscissionem deducunt.

(*Transversales*.) Art. 1343. Fracturæ *transversales* sunt cognitu faciliores, curatu difficiliores. Os fractum in medio sui dat fracturam leviorem, quam circa articulum.

(*Prognosis*.) Fractura cum vulnere & multa partium contusione & læsione est gravius malum & perquam periculosum, ut etiam quando os in plura frustula frangatur. In adultis femur fractum rarissime aut vix unquam sine claudicatione restituitur. Minora ossa fracta intra 7. vel 14. diem fere sanantur; ossa majora intra 20. ad 40. præter propter curationem recipiunt.

(*Curatio*.) Art. 1344. In cura fracturarum duo scopi chirurgo incumbunt, nimirum ossa fracta facta extensione in situm naturalem reponere, & reposita per fascias & ferulas firmare; tunc enim natura eadem denuo firmiter conglutinat, & formatur *callus*, qui substantia quidem similis est ossi, conformatione vero sola ab eodem differt. Si adsit inflammatio, curanda est, antequam aliquid circa fracturam tentandum est, qua curata, atque osse reposito illinatur locus fracturæ cum *ol. hyperic.* vel *ol. lumbricorum terrest.* cum guttis aliquot *ol. therebinth.* & applicetur *emplastrum ex tacamahac.* cum pauco *ol. distillat. rorismarini* malaxatum; applicato emplastro imponantur ferulæ tres aut quatuor ad summum, quæ postmodum conjungantur per tria ligamenta; Ligationes autem debent esse moderatæ; nam si sint *arctæ* nimis partem suffocant, & gangrænam inferunt.

(*Vires osteocollæ*.) Experientia constat præ cæteris quibuscunque *lapidem osteocollæ* a ʒß. ad ʒj. intus sumptum esse remedium singulariſsimum in callis ossium fractorum generandis, & augmentandis, utcunque obscurissimum sit, quomodo operatur.

(*Fracturæ complicatæ*.) Hactenus de fracturis simplicibus; quædam cum vulnere complicatæ sunt, post repositionem ergo ossis vulnus considerandum venit, quod, ut alia vulnera, de quibus postea, tractandum est; emplastrum fracturæ applicandum perforatum esse debet in loco vulneris, ut ita beneficio foraminis vulnus commode tractari possit. Si os iterum frangatur, non frangitur in callo, sed circa callum.

VULNERA.

Boerhaavi ſententia.

(*Vulneris in genere hiſtoria* .) Art. 1345. Vulnus eſt ſoluta unio recens, cruenta, partis mollis a corpore duro & acuto facta. Partes vulneratæ ſenſim magis magiſque a ſe mutuo recedunt; cruor plerumque primo cum impetu effluit, dein ſenſim ſponte ſiſtitur; tum cruſta ſanguinea cavo vulneris innaſcitur, & liquor dilutus, rubellus, tenuis effluit; labia vulneris incipiunt rubere, calere, dolere, tumere, retorqueri; atque eodem tempore febricula cum calore & ſiti adeſt; (in magnis vulneribus) hinc tertio, quartove die ſerius vel ocyus vulneri adeſt liquor tenax, albus, pinguis, æqualis, pus; eodem tempore rubor, calor, dolor, tumor, retorſio labiorum, febricula, ceſſant, vel minuuntur; & ſenſim cavum vulneris a fundo ſurſum, & ab ambitu verſus centrum, creſcente carne impletur, coeunte margine albo; poſtremo ſiccatur vulnus, & obducitur cicatrice.

(*Vulnera arteriarum*. (Art. 1346. Ex arteria majori tota diſſecta oritur hæmorrhagia lethalis; arteria vero non nimis magna tranſverſim diſſecta, retroſiliens, atque inter ſolida vicina ſe recondens, ſibimet obturaculo eſt; ſin vero arteria tranſverſim vulnerata non totaliter diſſecta fuerit, oritur hæmorrhagia perpetua, ea autem ſedata a tenuitate cicatricis cedente aneuriſma.

(*Hæmorrhagiæ*.) Art. 1347. „ Ad hæmorrhagias vulnerum ſiſtendas „ præter vaſorum ligaturas & fibularum linariarum applicatio- „ nes, *ſtyptica* quamplurima in conſuetudinem veniunt; uſitatio- „ ra ſunt, quæ ſequuntur; *Pulvis Galenicus, alum. uſt. colcothar. „ vitrioli, muſcus Indiæ, ſtyptic. regis, oleum terebinth. tinctura „ antiphthiſica Ettmulleri, vel potius Michaelis* (*vid. Ettmulleri „ Vol. I.* p. 476.) præſtantiſſimum quidem remedium, *Helvetii „ ſtypticum*, viz. *tinct. chalybis cum tartaro præparati ſpir. vin. „ extract.* atque hoc eſt ultimum remedium eorum, quæ ſunt „ melioris notæ; niſi quis *nova lumina* conſectari velit, *ignes „ fatuos*. Non deerunt Thraſones ac fumi venditores, quamdiu „ mundum adeo credulum invenire poſſint. Proh dolor! nun- „ quid ſermo hic de vulgari tantum opinione movetur? Utinam „ ne dicam hujuſmodi impoſtores *fautores habere Equites Aura- „ tos*, *Camerarios*, &c. Sed regerent *torquem epilepticum* tempore „ *Oribaſii* in uſu fuiſſe; ita quidem majores noſtri, omni ævo, „ & *Hippocrates* ipſe impudentiſſimis agyrtis mundum infeſtari „ conqueſti ſunt. *Exiguum opii fruſtulum* in foramen arteriæ „ ſanguinem fundentis intruſum *hæmorrhagiam* extemplo ſiſtere „ dicitur. *N. B.* Stypticum Doct. Eatoni idem eſſe vel ſaltem

„ non

„ non multum diverſum a ſtyptico Helvetii apud exteros ali-
„ quamdiu obſoleto & nunc demum tanta cum oſtentatione re-
„ divivos; in ambobus vim maximam a ſpiritu vini oriri eoſ-
„ demque effectus ipſum ſpiritum vini ſolum præſtare luculen-
„ ter demonſtravit D. Sprengellius. Tranſact. Philoſoph. Num.
„ 383. „

(*Nervorum vulnera*.) Art. 1348. Nervi toti diſſecti retroſiliunt, ſe recondunt, ramulos vulnere paulo ſuperiores trahunt, & vicinis dolorem obſtructionemque creant, parti vero infra vulnus poſitæ ſtuporem, immobilitatem, marcoremque. Nervi puncti, vel dimidiato diſciſſi, dolores, aliquando primo obtuſos, nonnunquam vivos excitant, primo in loco vulneris, poſt per omnes nervos nexos, vicinoſque; hinc calores, tumores, rubores late ſparſos, febres, deliria, ſpaſmos, inflammationem, inflammati aperturam cum evacuatione acris, tenuis, & copioſiſſimi ſæpe ſeri; poſtea inſenſibilitatem producunt, vel gangrænam & mortem.

(*Tendinum ac membranarum*.) Eadem fere parum mutata etiam in tendinibus diverſimode læſis obtinent; & membranæ, tendinum nervorumque ſæpe productæ quum ſint, ſimiliter quoque afficiuntur.

(*Suturæ curandi*.) Art. 1349. „ Tendines magni recens abſciſſi
„ vel rupti ſutura reſarciri poſſunt, extremitates ita conjungen-
„ do, ut glutine naturali vel callo quodammodo uniantur, &
„ uſus artuum conſervetur. Chirurgi Gallici frequenter & etiam
„ aliqui ex noſtratibus hoc præſtant cum fauſto eventu. Extat
„ apud *M. Petit* inſtantia *amborum tendinum Achitis* penitus diſ-
„ ruptorum *ſola ligatione* ſine ulla ſutura curatorum. Vid. *Me-*
„ *moir de l'Acad. Anno* 1722. p. 68. „

(*Curatio*.) Art. 1350. „ Nervorum ac tendinum vulnera (*in-*
„ *quit Barbette*) putredinem facile concipiunt, & ſunt admo-
„ dum periculoſa; punctura eſt periculoſior quam ſectio. His
„ vulneribus probe animadvertendum eſt frigida externe valde
„ nocere; hoc non tantum de medicamentis ſed etiam de aere
„ intelligendum eſt. Medicamenta debent eſſe moderate calefa-
„ cientia & exſiccantia, minime acria, qualia ſunt *oleum lum-*
„ *bricorum*, *rutaceum*, *hyperici*, *terebinthinæ*, *cera*, *ſp. lavend.*
„ *romp. elixir propriet. balſamum Peruvianum*, *opobalſamum*, *gum.*
„ *elemi*, *ſpiritus vini*, &c. In punctura recenti tendinis aut ner-
„ vi (ut loquitur *Job Mek'ren*) illico foramini imponatur plu-
„ maceolum ſequenti vel ſimili miſtura madefactum. ℞. *Ol.*
„ *therebint. ſp. vin. ana p. j. ol. ceræ in quo aliquid euphorbii ſo-*
„ *lutum p. ij. miſce*, huic ſuperimponatur plumaceolum ſiccum,
„ mox ſpatula parum ignita applicetur, ut calor & vis miſtu-
„ ræ ad interiora læſa deferatur, hoc peracto, plumaceolum

„ *unguent. Basil.* inunctum priore remoto admoveatur, & supe-
„ rimponatur *Emplast. stipt. Paracelf.*

(*Nota bene*.) In punctura tendinis juxta observationes & „ ratiocinia D. *Cheselden* brachium in situ acclinato non extenso „ tenendum est. „

(*Punctura tendinis*.) Art. 1351. „ Inter venæsectionem ce-
„ lebrandam homines interdum, maxime ab imperitis chirurgis,
„ a *punctura tendinum* in artus amittendi, atque adeo in vitæ
„ discrimen conjiciuntur. Qui vero hujusmodi punctura ple-
„ ctuntur, dolorem non statim sentiunt, sed duodecim horis
„ post phlebotomiam se eodem affici conqueruntur, non tam in
„ orificio nuper facto, quam in partibus ad axillam tendentibus,
„ ubi tandem dolor se figit, & tunc maxime percipitur, cum
„ brachium extendatur; attamen læsa pars tumore admodum in-
„ signi non afficitur, eodem avellanæ magnitudinem vix supe-
„ rante, sed ex orificio *humor aqueus* vel *ichor* quidam jugiter
„ distillat, quod quidem præcipuum punctura tendinis *diagno-*
„ *sticum* est habendum.

(*Curatio*.) Curatur cataplasmate sequent. ut propriis oculis „ observavi; ℞. *Rad. lilior. alb.* ℥iv. *coq. ad teneritudinem in lact.* „ *vaccin.* ℔ij deinde ℞. *farin. lini avenac. ana* ℥iij. *coquantur* „ *farinæ ad cataplasmatis consistentiam in q. s. lactis a radicibus* „ *prædictis colati, & radicibus contusis misceantur*; f. cataplasma „ parti affectæ calide applicandum mane & vesperi. *Sydenham*. „ Ego quoque hujusce cataplasmatis efficaciam semel atque iterum „ expertus sum. „

(*Vulnera qualia lethalia*.) Art. 1352. Vulnera sequentia sunt lethalia; cerebelli, item cerebri profunda adeo, ut medullam oblongatam multum lædant, medullæ spinalis profunda vulnera, maxime parte superiori; cordis in cava penetrantia; magna quoque vulnera pulmonis, hepatis, lienis, renum, pancreatis, mesenterii, stomachi, intestinorum, uteri in gravidis, vesicæ circa arterias ejus majores, aortæ, carotidum, & similium arteriarum venarumque magnarum. Vulnera magna bronchiorum, vulnera utroque latere thoracis cavitatem penetrantia, diaphragmatis præcipue in ejus parte nervosa, vulnera magna ventriculi, intestinorum tenuium, &c.

Ettmulleri sententia.

(*Musculi temporalis periculosa*.) Art. 1353. Vulnera musculi temporalis sunt periculi plena, & rarius curantur, (inferunt plerumque *spasmos horrendos*.)

(*Curatio*.) Art. 1354. Cura vulnerum consistit in unione partium separatarum, quod opus est solius naturæ, quæ beneficio succi nutritii ad omnes partes distributi sensim sensimque eas-

eaſdem renovat, & reducit; chirurgi autem opus eſt hic adjuvare eam, in hoc bono opere ſequendo ejuſdem ductum, removendo imprimis impedimenta externa, ac applicando remedia, quæ parti ſint familiaria ac amica, *vulneraria* & *balſamica* appellata. In curandis vulneribus interne prodeſſe *vulneraria & alcalia*, inter quæ eminent *album græcum*, *cancer fluvialis*, *mercurialia*, &c. „ Imo tota curatio interna conſiſtit in blandiori *diaphoreſi* pro„ movenda & conſervanda; ideoque *mixtura ſimplex* vulneratis „ optime convenit. „ In vulneribus recentibus non neceſſe eſt, ut cura in longum protrahatur; ſed potius ſuppreſſa hæmorrhagia, & remotis corporibus extraneis, ſtatim inſtillentur guttæ aliquot *balſ. Peruvian. ſimpl.* quod interdum vulnus cito conglutinat: interdum tamen neceſſe eſt, ut, neglectis balſamicis, *digeſtiva* applicentur methodo vulgari, ubi, ſcilicet, conjuncta eſt contuſio, uti in vulneribus *ſcloperorum* evenit.

(*Digeſtiva.*) *Digeſtiva* (1367.) ordinario conſtant ex *terebinthina* & *vitello ovi* tanquam baſi, quibus pro re nata, nunc *mellis parum* cum *myrrha* aut *balſ. Peruv.* aut *gum. elemi*, &c. addendum, imprimis ſi circa partes nerveas, quæ alias facile putreſcunt, ſuppuratio expectanda eſt. *Elixir proprietatis* omnes noſtri corporis putredines arcet ob *myrrham*, ut & *colcothar vitriol.* ab *Helmontio* laudatum, ex hoc *Felix Vuurzius unguentum ſuum fuſcum* parabat. *Balſamum Peruvianum* reliquis balſamis præfertur, profi. cuum quoque eſt *balſamum ſaturni therebinthinatum*, & *balſamum ſulphuris cum oleo hyperici factum*; laudatur *oleum Momordicæ*, *oleum Hyperici* ex ſeminibus expreſſum, cui proprii flores infuſi ſunt, eſt egregium, *ſpiritus theriacalis* pro lavandis vulneribus recentibus, eſt optimum putredinem prohibens, &c.

(*Turundæ.*) Art. 1355. Turundis parce utuntur ſaniores practici, neque unquam ſine premente neceſſitate; nam nimis frequenter & diu uſurpatæ conſolidationem impediunt, item partes cutaneas circa labia ad occalleſcentiam ſolent diſponere.

Quod ſequitur de turundarum uſu & abuſu, & de rara ſolutione vulnerum, ex libro valde raro & vix comparando *Johannis Baptiſtæ Magati* de rara medicatione vulnerum, &c. decerpſi.

(*Turundæ & penicilli.*) Art. 1356. Turundæ & penicilli nihil aliud ſunt quam corpora extranea partis affectæ naturam infeſtantia, & in illis expellendis ſemper laborat; partem vulneratam diſtendunt, comprimunt, eidemque ſunt oneri, & propterea fluxionis periculo eam exponunt. Veruntamen turundarum & penicillorum uſus aliquando ſaltem admittendus eſt ac neceſſario, & in quibuſdam caſibus æſtimandus, viz. quando ob complicatum affectum remoranda eſt vulneris ſanatio, ut quando viſcera vulnerata ſunt, & in cavitate thoracis aut abdo-

minis materia continetur aut sub cranio collecta est, & simili rerum statu olim.

(*Solutio rara vulnerum*.) *Romani Chirurgi*, ne sua laude fraudentur, & longa & sedula observatione novum curandi vulnera modum, quo rarissime solvuntur, adinvenere, qui cum experientiæ potius quam rationi & procerum nostrorum doctrinæ inniti videretur, eum *Cæsar Magatus*, ad methodum reducere conatus est; Modus *Ludovico Septalio* clarissimo *Italiæ* ornamento valde arrisit, ipsumque ad praxin felici successu adhibuit, & suis scriptis commendavit. Quoties vulnus solvitur ac detegitur, toties interturbatur & a proprio munere distrahitur natura: & quamvis accedat utilitas ex nova recentium medicamentorum impositione, attamen majus est detrimentum quod ex crebra solutione sequitur, quam commodum ex nova medicamentorum impositione, quorum virtute vulnus haud destituitur, *sanaria etenim est diuturnæ natura opus*. Status vulneris sub tegumentis oculis mentis cognosci potest; in quibusdam vero casibus solutio & delecto vulneris est perquam necessaria, nempe, quando manualis aliqua operatio requiratur ad peregrinum corpus vel ossis aliquam portionem evellendam, &c. quando caro spongiosa supercrescat, quando ingentis putredinis, vel sordidorum excrementorum abundantiæ sit suspicio, quando adsit dolor vehemens vel erosio & pruritus; sub his & similibus circumstantiis detegenda sunt vulnera, ut congruis remediis his malis occurratur.

(*Ulcerum*.) Art. 1357. In medicina experientia docet eandem curandi rationem a vulneribus ad ulcera transferri posse, idque adeo felici successu, ut sæpe deplorata ulcera, & innumeris tractata remediis, facillimo negotio hac via sanabilia evadunt, corporibus solummodo prius a cacochymia *bene purgatis* & ulceribus a sordibus detersis.

(*Vulnera sclopetorum*.) Art. 1358. Vulnera sclopetorum post extractionem globuli plumbei, sicut alia vulnera cum contusione conjuncta curanda sunt; convenit *venæ sectio*; revulsio enim (inquit *Galenus*,) quæ e directo fit, celerrimam utilitatem adfert, die proximo *enema lenitivum* injici debet, & fotus sequens usurpari, ℞. *Summit. hyperici, centaur. min. scord. absynth. ana* Mj. *flor. ros. rub. chamam. melilot. sambuc. ana* Miß. *furfur.* p. j. coq. in aq. font. ad ℔iiß. colatur add. *vin. auster.* ℔j. *sp. vin.* ℥vj. pro fotu. Si pus laudabile obtineatur, nimirum album, æquale, leve, minime fœtidum, &c. res in vado est; sin vero pus non fuerit secundum votum, cum unguentis admisci debet *præcipit. rub. Vuiseman.*

(*Periculosa*.) Art. 1359. Sclopetorum vulnera sunt omnium pessima ac periculosissima; nam adest semper insignis contusio,

&

& partium dilaceratio; tardius ad ſuppurationem perveniunt. Vix ante tertium vel quartum diem.

(*Curatio.*) Art. 1360. Ad curam quod attinet, omni extraneo ex vulnere prius exempto, loco digeſtivi communis, optime applicatur *balſamum Parei*, ſingulariter commendatum ad curam vulnerum ſclopetis inflictorum; deſcriptio hæc eſt a *Sennerto* & *Barbette*, ℔. *Ol. lilior. alb. vel violarum* ℔iv. in hoc coq. *catelli* duo nuper nati ad oſſium uſque diſſolutionem, poſtea add. *lumbricorum terreſtrium* in vino coct. ℔j. coquantur ſimul colaturæ, adde *terebinth. ven.* ℥iij. *ſp. vin.* ℥iſſ. m. f. linimentum, quod egregie conducit ad ſedandum dolorem, & maturanda vulnera ſclopetorum. Ubi autem ſuppuratum eſt vulnus, & omne contuſum ſeparatum, *mundificativa* ſunt uſurpanda, & vulnus ſic. tractandum eſt, donec ſponte caro nova ſuccreſcat.

(*Capitis vulnera.*) Art. 1361. Vulnera capitis ſuperficialia facile curantur cum *balſamo Peruviano*, vel *oleo hyperici*, imponendo deſuper *emplaſtrum de betonica*; ſed reliquis omnibus quotcunque pro capitis vulneribus convenit *emplaſtrum e gum. elemi*, ſive *linimentum Arcæi*, vitanda ſunt omnia unctuoſa; convenit etiam *gum. elemi cum terebinth. miſtum* in cranii vulneribus. De eximiis virtutibus hujus unguenti audi ſis ipſum inventorem. Hujus linimenti a nobis inventi ea vis eſt ut concoquat, digerat, mundificet, atque carnem etiam inducat; hujus certiſſimi in omni periculo faciendo uſus nunquam me pœnituit: & cui omnes ii quicunque fuerint experti, *balſami nomen* non immerito fecerint.

(*Cranium nudatum.*) Art. 1362. Pericranio læſo, ut nudet diu os, vel ut putrefiat, os privatus vaſis perioſtei adeoque & ſuis, ſtagnat in his liquor, putrefactus ſquamam ſeparat, unde os flavum, fuſcum, nigrum, tandem foliolum deponit. In hoc caſu curatio (tuto, prompte, & expedite) fit os leviter *parvæ terebræ* diverſis viciniſque locis uſque ad medium perforando, unde *exfoliatio* cavetur, perioſteum inde renaſcitur applicando plumaceola *ſpiritu vin. maſtichino* imbuta, & cura citiſſime præſtabitur. Ex *Boerhaave*, „ quem chirurgus præcipue „ minus exercitatus in vulneribus capitis & calvaria læſa præ „ reliquis omnibus quibuſcunque diligenter conſulat, & errores „ in praxi evitabit. In omnibus capitis vulneribus, præcipue „ gravioribus, ubi cranium denudatum fuerit, danda eſt opera, „ inter medicandum, partem vulneratam, quantum poterit, a „ frigore externo tueri. „

(*Balſamum Samaritanum.*) Art. 1363. Balſamum *Samaritanum* in curandis vulneribus valde commendatur a quibuſdam, privatim a *M. Le Clerc*, quod conficitur ex *vino & oleo oliv.* diuturna coctione in balſamum redactis: eſt etiam aliud magis compoſitum, quod frequenti uſu comprobatum eſt; ℔. *Vin.*

Hispan. ol. ana ℏß. *sacchar. cand. mel. violar. ana* ℨij. coquantur simul lento igne & f. balsamum, *Bellosie*.

(*Inflammatio vulnerum*.) Art. 1364. Inflammationem vulnerum præ reliquis sistit *aqua calcis*, vel per se, vel cum *camphora*, aut *sacchar. Saturni* sociat.

(*Synovia*.) Art. 1365. Synovia est fluxus aquæ albicantis ex articulis vulneratis, estque periculosum symptoma, & subinde partium atrophiam relinquit: ut compescatur, inspergatur pulvis astringens; quidam chirurgus recepit *usneam cran. human.* & *laccam pictorum ana*.

(*Curatio*.) Alias singulare experimentum est *stercus porcinum* cum sanguine vulneris invicem mistum, ac coctum, & ita vulneri applicatum instar cataplasmatis. *Ettmuller*.

U L C E R A.

Ettmulleri sententia.

(*Ulcus quid*.) Art. 1366. Ulcus est solutio continui ab acredine corrodente cum partium quarundam ablatione; corrodens hoc in ulceribus est acre acidum, alimentum parti proprium in excrementum acre, sive in saniem immutans; ulcus autem est vel simplex vel complicatum, sinuosum, fistulosum, carriosum, &c. Ulcera antiqua maciem, febres lentas, aliaque mala æque excitant, ac ulcera pulmonum.

(*Curatio*.) Art. 1367. Ulcera diuturniora sine internorum usu rarissime curantur; interna autem debent esse *acidum absorbentia* & *destruentia*, & *sudorifera*, præcipue decocta *lignorum*, *antimonialia*, *viperina*, & *volatilia*; inter purgantia optimum est *extractum hellebor. nigr. cum mercurio dulci*, sed omnibus præferenda sunt *vomitoria*, sæpius repetita, ad facilem ulcerum curationem reddendam: His etenim & hujusmodi internis omnino neglectis, frustra frequentissime chirurgicum imploratur auxilium. In ulceribus ipsa *salivatio mercurialis* in auxilium vocanda est. Antiqua ulcera interdum claudi non possunt, nisi in loco opposito fiat *fonticulus*. Quoad remedia externa, in genere sunt *digestiva*, *mundificantia*, *sarcotica*, & *epulotica*, quæ pro varietate conditionis ulceris curandi a prudenti chirurgo usurpanda sunt.

(*Digestiva*.) Sequens est *digestivum* probatissimum, ℞. *Terebinth. Vener.* ℨj. *vitel. ovi unius*, *mel. ros.* ℥vj. *ol hyperic.* ℥j. fiat unguentum; interdum addantur *gum. olemi*, *unguentum basilic. thus*, *mastiche*, *farina hordei*, &c.

(*Mundificantia*.) *Mundificantia* a chirurgis usurpata quamplurima sunt, insigniora tamen, quæ sequuntur; *radix apii*, *aristolochiæ utriusque*, *fol. nicotianæ*, *flor. hyperici*, *album græcum*, *cam-*

camphora, balſamum Peruvian. myrrha, aloe, euphorbium, ex ſulphure praparata, ſaturnina, æs viride, arſenicum, aqua calcis viva, mercurius dulcis, mercurius præcipitatus, balſamum ſulphuris, oleum & unguentum nicotiana, unguentum ægyptiacum, apoſtolorum, „ *item oleum camphora*, viz. *camphora in dupla quantitate ſpiritus nitri ſoluta*, &c. „

(*Sarcotica & Epulotica.*) *Epulotica* gradualiter tantum differunt; ſequens valde proficuum perhibetur, ℞. *Unguent. diapomphol. tutiæ ana* p. j. *diaſulph. Rulandi* p. ij. *ol. nicotian.* parum M. „ Vix datur præſtantius quam emplaſtrum de *lapide calamiнari* D. Turner. „

Art. 1368. In ulceribus veruſtis emplaſtrum ſequens eſt egregium, ℞. *Calcis viva bis vel ter lot. & parum exſiccat.* q. v. *ol. limi* q. ſ. miſce, & cum *bolo Armen.* vel *bol. rub.* tingatur ad carneum quaſi colorem.

(*Callus.*) Art. 1369. In ulcere diuturniore aut male tractato aliquando ſupervenit *callus*, qui nunc cingit ſimpliciter ambitum ſeu orificium ulceris ipſius, nunc vero totum ſinum ulceratum incruſtat, & occupat, & talia ulcera ſinuoſa cum callo interno vocantur *Fiſtulæ*, quæ difficiles ſunt curatu propter callum, qui niſi auferatur, ſunt incurabiles.

(*Fiſtulæ.*) Amplificandus eſt ſinus cum *rad. gentian.* & abſumendus eſt callus cum *pulv. alum. uſt. mercurio præcipit. ſucc. nicotian.* &c. Aliquando neceſſe eſt, ut tota fiſtula *cultro* incidatur, & aperiatur, & deinde callus abſumendus cultro vel antedictis remediis.

(*Caries.*) Art. 1370. Caries oſſis frequenter accidit in ulceribus inveteratis, quæ eſt corroſio ipſius oſſis, & quaſi ejuſdem ulcus; ſi os denudatum fuerit, primo oleoſum quodammodo & pingue apparet, hinc ſucceſſive flaveſcit, deinde nigreſcit, & poſtea foraminulatum redditur, & quaſi teredinibus perforatum; ſi abſconditum fuerit os, ſpecillo expiſcanda eſt caries; tunc enim os in fundo non glabrum ſed inæquale, & ſcabroſum percipitur, quin & quæ affluunt ex ulcere ſordes & excrementa pinguia oleoſa & acria majorique copia, & ulcera nequeunt ad cicatricem perduci. Labia ulceris ſunt dilatanda, remedia unctuoſa vitanda; pulvis *euphorbii* eſt expertiſſimum remedium, huic proximum eſt *radix irid. Florent. mercurius dulcis* valde commendatur, ut & *oleum garyophyllorum* ad exfoliationem promovendam.

(*Curatio.*) *Oleum camphora*, viz. *camphora in dupla quantitate ſpiritus nitri ſolutæ* a quibuſdam prædicatur. *Hiſt. de l'Acad.* Vol. IX. p. 74. Si hæc & ſimilia ſucceſſu careant, denudandum eſt os, & abradendum; & ſi corruptio ſit profundior, terebrum, vel quod potius eſt, *cauterium actuale* adhibendum eſt: nam ultra omnia ferri igniti tactus oſſis humi-

„ ditatem exsiccat, idemque ad promptam desquamationem dis-
„ ponit. „

Vvisemani sententia.

(*Ulcera simplicia.*) Art. 1371. In ulceribus simplicibus tractandis non rarò mihi fuit usitatum ulcus digerere, detegere, & incarnare cum *unguento basilic.* & *mercurio præcipit.* in proportione majori vel minori pro re nata invicem commistis, & postea ulcus *cicatrizantibus* claudere: Sed rarissime inveniuntur ulcera simplicia; complicantur enim ut plurimum variis accidentibus, ut intemperie, dolore, fluxione, &c.

(*Intemperies.*) Art. 1372. „ Ulceribus quandoque accidit
„ *intemperies* curationem tantopere impediens ut hanc expectare
„ non detur, nisi illa prius corrigatur; hæc autem est qua-
„ druplex.

(*Calida.*) „ In intemperie calida pus acre est, labra ulceris
„ rubra, & adest insignis dolor. „ Usurpanda sunt *refrigerantia*, moderate *astringentia*, & *repellentia*; talia sunt *fotus astringentes*, *unguentum album camphoratum*, *refrigerans Galeni*, *populn.* & *similia*.

(*Frigida.*) Art. 1373. In intemperie *frigida* „ labia ulceris
„ mollia sunt, albicantia, & ubi res male succedit, livida eva-
„ dunt. „ Conveniunt *fotus discutientes* & *attenuantes* quemadmodum in tumoribus *œdematosis*, & unguenta ac emplastra debent esse *exsiccantia* & *detegentia* quæ satis nota sunt.

(*Humida.*) Art. 1374. In intemperie *humida* „ caro mollis
„ est & flaccida, sæpe supercrescens, humorum fluxus copiosus; „
hic indicantur *exsiccantia* & *astringentia*, qualia sunt *unguentum diapompholyg. rutia*, *e calce lota*, *nutritum*, *desiccativum rubrum*, &c.

(*Sicca.*) Art. 1375. „ Ulcera cum intemperie sicca conjun-
„ cta, ubi pus paucum aut fere nullum, difficulter sanantur. „
Topica debent esse *humectantia*, fotus ex *emollientibus*, unguenta & emplastra & *digestiva* conveniunt; *unguentum basilic.* & *mercur. præcipit.* apprime conferunt. In his omnibus hactenus memoratis remedia interna non sunt negligenda.

(*Ulcera cum dolore.*) Art. 1376. In ulceribus cum ingenti dolore vix ferendo, præmissis rite internis, quæ indicantur, attendendum est ad conditionem ipsius ulceris, ut deprehendatur vera doloris causa; inspiciendum est, an humor sit crassus, qui *sordes* vocatur, vel tenuis & ischorosus, qui *sanies* appellatur; uterque peculiariter *detergentibus* corrigendus est, his rite peractis manente adhuc dolore ad *lenientia* & *anodyna* confugiendum est; cataplasmata ex *mucilag. sem. psylii*, *cydoniorum*, *farbord. croc. vitel. ovi*, &c. *unguentum popul.* *refrigerans Galeni*, &c.

&c. refrigerant & dolorem leniunt; ſed pro varietate cauſarum varia exurgit indicatio.

(*Fungus.*) *Art.* 1377. In ulceribus frequenter caro *ſpongioſa* ſive *fungoſa* ſuccreſcere ſolet, a nimio humorum affluxu ortum ducens, vel a chirurgi imperitia; ſupprimenda eſt medicamentis *exſiccantibus*; imo *cathareticis* & *cauſticis* abſumenda eſt; mitiora ſunt *lapis tutiæ*, *alumen uſtum*, *mercurius præcipit.* fortiora *vitriolum Romanum*, *aq. lapidis medicamentoſ.* *aq. viridis Fallopii*, &c. „ De reliquis ulcerum affectionibus & accidentibus conſu-
„ latur author, qui candide & modeſte ſcripſit. „

Belloſtii ſententia.

(*Euporiſt.*) Art. 1378. Coronidis loco ſubnectere haud pigebit & experimentum illud *M. Belloſte* propter ſingularem illius virtutem in ulceribus curandis; quod quidem *euporiſton* nihil aliud eſt quam *decoctum foliorum juglandii in aqua cum pauco ſaccharo*; modus utendi eſt linteolum imbuendo, & ulceri imponendo, & non ſæpius quam ſecundo vel tertio quoque die eandem applicationem renovando, donec ulcus ſanatur. Hoc medicamentum utcunque ſimplex & vulgare videatur, ſuppurat, detergit, incarnat, putredini reſiſtit, &c. certius & fœlicius quam aliud quodcunque remedium hactenus notum, inquit author, qui multo copioſior eſt in illius laudibus, p. 260.

Vuiſemani ſententia.

(*Fiſtula in Ano.*) Art. 1379. Ad ulcera pertinet Fiſtula in Ano, quæ eſt ulcus ſinuoſum a phymate vel hemorrhoidibus internis ut plurimum ortum ducens.

(*A phymate.*) Fiſtulæ quæ a phymate oriuntur, ſunt pejores, dolentes admodum & curatu difficiliores, utpote in muſculorum interſtitiis profunde penetrantes, & cuniculos agentes, & quanto ſinus ab ano ſunt remotiores, tanto deteriores, quoniam apertionem per *inciſionem* non admittunt. „ Sic arbitra-
„ tus eſt *author noſter*; quoniam in iſto rerum ſtatu neceſſe eſt,
„ ut muſculus ani ſphincter diſcindatur: Sed D. *Berbek Chirur-*
„ *gus Eboracenſis*, vir probus, & hac operatione ſpeciatim ce-
„ leberrimus, aſſeruit ſe ſphincterem ani frequenter penitus di-
„ viſiſſe, & etiam ſi ægri durante vulneris curatione fæces con-
„ tinere nequeant, poſt conſolidationem facultatem ſphincteris
„ retentricem redintegratam fuiſſe. *Vid.* Cheſelden *Anat.* pag.
„ 63. „

(*Ab hæmorrhoidibus.*) Art. 1380. Fiſtulæ ab hæmorrhoidibus internis originem trahentes inter tunicas inteſtini recti ſenſim generantur, & perforationem exiguam habent juxta ani ambitum,

tum, unde saniem tenuem sive ichorem sine dolore emittunt; progressu vero temporis superveniunt pruritus & excoriationes; orificia tandem callosa evadunt, & quandoque ad tempus claudantur, & deinde certis intervallis denuo erumpunt.

Sennerti sententia.

(*Fistulæ non temere curandæ.*) Art. 1381. Fistulæ, si copiosa fluxu, aut fœtore, aut alio modo, nihil incommodi afferant, sed potius natura superfluos humores e corporibus *cacochymicis* & *cachecticis* cum ægri commodo pereas evacuet, curari non debent, sed servari. Fistulæ vero simplices & recentes sine periculo curari possunt.

(*Incisio per filum.*) Art. 1382. Incisionem quod attinet, si ea sine periculo, ne scilicet musculus ani lædatur, & fæces præter voluntatem egrediantur, tentari possit, fit vel *filo seu laqueatione*, ut appellant, vel *ferro*. *Filo* ita fit; Sumatur filum ex serico, vel seta equina, aut aliud, quod non facile putrescat, id immittendum in extremitatem specilli stannei vel plumbei, instar acus perforati, & in fistulam intrudendum, digitoque, *oleo rosacco* inuncto, in rectum intestinum immisso, filum apprehendendum, specillum extrahendum, & duæ extremitates ejus connectendæ, & quotidie vel a chirurgo, vel ab ipso ægro arctius constringendæ, donec tota fistula incisa sit; hinc callus absumendus, & ulcus curandum.

(*Incisio cum instrumento ferreo.*) Art. 1383. Ferro *incisio* celerius hoc modo fit; in fistulam specillum plumbeum immittendum, usque dum in intestinum rectum penetret, & hinc instrumento falcato digito in anum immisso secundum styli plumbei ductum fistula incidenda, cavendo tamen, ne hæmorrhoides lædantur, & hæmorrhagia excitetur. Incisione peracta, penicillum *albumine ovi* & *pulveribus astringentibus* illitum immittere decet; die sequente Hippocrates *æris flore usto* conspergit, & frustulum spongiæ melle illitum intrudit, ut fistula aperta servetur, idque diebus septem continuat, donec callus absumatur; interim spongia vino austero madida imponenda, ut humores reprimantur. De *callo* absumendo alibi dictum est. (1369.)

GANGRÆNA & SPHACELUS.

Ettmulleri sententia.

(*Gangræna & Sphacelus quid.*) Art. 1384. Gangræna significat incipientem partis mortificationem, cum dolore tamen & aliquali ardore conjuncta est. Sphacelus vero seu necrosis e contra est perfecta mortificatio, in qua omnimoda vitalitatis est carentia;

tia ; differunt ergo ſaltem gradualiter gangræna & imminens ſphacelus.

(*Cauſæ.*) Art. 1385. Interdum ſupervenire ſolet fracturis, vulneribus male tractatis, ulceribus cacoeth. & tumoribus, imprimis ſanguineis; aliquando autem a cauſis internis oritur.

(*Diagnoſis.*) In partibus gangrænoſis color mutatur in pallidum, obſcurum, ſubliveſcentem, aut cæruleum, & tandem in nigricantem: caro autem tenſa mox evadit flaccida & mollis, & ſphacelo facto, cutis ſponte a partibus ſeparatur, & *aqua quædam decolor* pravi odoris effluere ſoleti, & pars affecta *halitum cadaveroſum* ſpirare.

(*Prognoſis.*) Art. 1386. Certiſſimum eſt gangrænam a cauſa interna lethalem eſſe: Auferatur enim licet membrum, iterum regerminabit malum, & neceſſario mortem poſt ſe trahet.

(*Curatio.*) Art. 1387. Ad gangrænam ſiſtendam interna omnia ſunt *ſudorifera* & *alexipharmaca*; externe autem decoctum *calcis vivæ* eſt mirabile, vel ſolitarium, vel efficacius, ſi in eodem incoquatur *ſulphur vini* (*camphorato.*) In graviori gangræna, præmiſſa profunda ſcarificatione, conducit *fimus equinus*, in vino aut urina coctus, fuit experimentum & ſecretum *Sylvii & Barbettii*, (& melius eſſet ſi adjiciatur *ſpiritus ſal. armoniac.*) In uſum quoque venire ſolet *unguentum ægyptiacum* calide uſurpatum, facta prius, ut artis eſt, ſcarificatione, &c.

„ Chirurgis noſtratibus ſolemne eſt locis ſcarificatis *oleum terebinth. calidum cum trientе tinctura myrrhæ & aloe* adhibere, „ *& emplaſtrum e theriaca Londinenſi calefactum ſuperimponere.* „

Boerhaavii ſententia.

(*Signa gangrænæ.*) Art. 1388. Signa Gangrænæ ſunt phænomena inflammationis ſubito ablata ſine correctione cauſæ, ſenſus hebes, color pallidior, cinereus, fuſcus, lividus, &c. mollities, flacciditas, ad tactus veſtigia non reſurgens, puſtulæ ichore lymphatico ſubflavo vel rubello plenæ in loco inflammato; ubi a frigore, pruritus & punctura ingens, una cum rubore intenſo, quem brevi nigredo mortifera ſequitur.

(*Perfecta necroſis.*) Art. 1389. In perfecta necroſi ſenſus motuſque integre tolluntur (gravitas aliqualis quodammodo in parte ſentitur;) color eſt lividus, fuſcus, niger; caro eſt flaccida, & frigida; adeſt fœtor cadaveroſus, corruptio mortifera profunda, omnia vicina depaſcens in oſſa uſque. Gangrænæ illico ſuccurrendum; ſphacelus illico extirpandus. In ſenio fere ſemper a quacunque cauſa lethalis eſt, ita in hydropicis, phthiſicis, & ſcorbuticis.

(*Curatio.*) Art. 1390. Ut ſuppuratio acceleretur, conducit *ſcarificatio* putrefacti uſque ad vivorum initia; ſic enim ſuffocatio-

tione nimia imminuta, loco ſerpentis gangrænæ fit abſceſſus, quo cutis & adeps gangrænoſa plerumque a ſubjectis adhuc vivis ſeparantur. Inciſa pars *calidis liquoribus, corruptioni reſiſtentibus, & duritiem eſcharæ emollientibus* fovenda; toti parti affectæ aſſiduo applicanda *cataplaſmata calida*, & cum calore continuo ſuſtentato agentia; huc etiam plurimum facit rarior partis detectio, quam vulgo fieri ſolet.

(*A gelu gangræna.*) Si ab impacto *acri gelu* gangræna fiat, pars *nive impoſita* vel impoſitis linteis *aqua gelida* humectatis operienda erit, donec ſpiculis frigoris in nivem vel aquam receptis, iterum ſolvi incipiat, redeunte vita: aliter caloris applicatu pars putreſcit, actis nec eductis ſpiculis; eo autem peracto *calidis* refocillandus *cardiacis*, & in *ſudorem uſque* calefaciendus æger eſt. De *amputatione* videatur locus N. 496. & conſulantur reliqui ſcriptores chirurgici.

Belloſtii ſententia.

(*Remedium ſingulare.*) Art. 1391. *Belloſtius* ſequens unicum remedium inſtar omnium ad gangrænam & ſphacelum venditat. ℞. *Spirit. nitr.* vel *aq. fort.* p. ij. *argenti viv.* p. j. fiat ſolutio; in hoc liquore madefiant lintea, & parti gangrænoſæ circumvolvantur, & prompte ſeparabitur mortuum a ſano, neque opus eſt, inquit author, ut aliud quodcumque medicamentum ad gangrænam ſiſtendam excogitemus; non enim reperitur aliud, quod tam cito, & tam certo, penſum abſolvat.

CAP. XIV.

Sive Fasciculus Morborum decimus quartus.

CHLOROSIS.

Ettmulleri sententia.

(*Chlorosis quid & cachexia muliebri differt.*) Art. 1392. Chlorosis sive febris alba virginum longe distat a *cachexia* muliebri, hæc enim antecedit aut insequitur menstruum suppressionem; chlorosis vero est affectus proprius virginibus, aut quibus mariti non satisfaciunt. Hoc morbo affectæ pallent, habentque sub oculis coronam subcæruleam vel subrubescentem, tristes sunt, & adest sæpius febricula lenta, & quasi erratica, pulsus inæqualis & varius, vomitus etiam interdiu infestat, ac præcordiorum anxietas, &c. Menstruum suppressio est fere tantum effectus hujus morbi. Tales volunt (inquit *Lindanus*) cohabitare viro.

Riverii sententia.

(*Morbi descriptio.*) Art. 1393. Pallent ægrotæ, & adest gravitas corporis, segnities, intumescentia faciei & palpebrarum, palpitatio cordis, difficultas spirandi, somnolentia, rerum absurdarum appetentia &c.

(*Curatio.*) Art. 1394. Præmissis universalibus *chalybeatis* & *amaris* restituendæ sunt; & in frigidioribus decoctum *ligni guaiaci* multum juvat.

MENSTRUATIO.

(*Menstruario.*) Art. 1395. „ Mulierum profluvii menstrui „ rationes expedire & theoriam exponere admodum difficile & „ longum esset, & professæ nostræ brevitati minus congruum; „ ideoque pauciſſimis solummodo attingam. Menstrua, perinde, „ ut *de cæteris quibuscunque humoribus* notum est, (quantum- „ cunque a *medico quodam magni nominis nuper defuncto* dissen- „ tire videar) *e solis excretoriis ductibus glandularum uterinarum, „ ibidem locatarum, & isti muneri inservientium prodire sine dif- „ ficultate asserere audeo*: quod satis manifestum est ex ipsa partium *anatomia*, ex chylo scilicet supervacaneo in humorem „ istiusmodi viscidum cocto, & in orbe sanguinis paulatim ac- „ cumulato. Insignis est menstruorum præ eo sanguis *lentor æ-*

„ *vi-*

„ *viſciditas*; ingratum quoque ac inuſitatum odorem in pleriſ-
„ que ſpirant, non qualem ſanguis e venis miſſus, aut ex hæ-
„ morrhagiis effluens. Rubent quidem menſtrua, quod & ſerum
„ & ſanguinis integri globuli rubri una cum iſto humore tranſ-
„ mittuntur, *ob ampliatas præter modum in iſtis ductibus com-*
„ *miſſuras*, unde materia excreta eſt *compoſitum quiddam* ex ſan-
„ guine & prædicto humore glutinoſo, craſſo, & viſcido.
„ Quantitas ſingulis vicibus ordinario excreta, in ſtatu ſano &
„ naturali, fit ab unciis quinque vel ſex ad octo vel decem ad
„ ſummum, non a viginti ad triginta, ſecundum laudatum au-
„ torem. Fœtus in utero chylo materno, in gremio ſanguinis
„ circulante, per vaſa umbilicalia delato omnino nutritur, non
„ ſanguine menſtruo; ſicut idem loqui amavit. Lac in mammis
„ a chylo, eoque non multum mutato, ſecernitur, non a mate-
„ ria per vias uterinas excerni ſolita; quemadmodum vir eru-
„ ditus ſomniavit, qui tractatum de emmenologia in juventute
„ ſcripſit. „

Ettmulleri ſententia.

(*Fœminis propria.*) Art. 1396. Fluxus menſtruus eſt fœminis proprius; („ memorantur tamen *quædam fœminæ* menſtruis pror-
„ ſus immunes „) nam inter animalia nullum præteri *ſimium* & *barbum piſcem* ſimilem pati fluxum dicitur: Nonnulli tamen, licet pauci, *viri* ſingulis menſibus talem fluxum per penem patiuntur. „ Hujuſce phæomeni præternaturalis & rariſſime acci-
„ dentis in toto vitæ curriculo duo tantum exempla mihi co-
„ gnoviſſe obtigit. Viris quoque (*inquit Liſter in diſſertatione*
„ *de humoribus*) menſtruum chyli ſuperpondus, æque ac fœmi-
„ nis, accreſcit; ſed in *urinam* convertitur, profluitque men-
„ ſtruatim perinde ut virginibus forte ante pubertatem, & ve-
„ tulis rurſus a ceſſatione menſtruorum. Hæc opinio in *Aphor.*
„ 65. & 66. *Lib.* I. *Sanctorii* fundatur viz. Corpora quoque vi-
„ rorum ſana & moderatiſſimo victu utentia ſingulis menſibus
„ fiunt ſolito ponderoſiora, unius ſcilicet duaramve librarum
„ pondere, & redeunt ad conſuetum pondus circa finem menſis,
„ ad inſtar mulierum; ſed facta criſi, per urinam paulo copio-
„ ſiorem, vel turbidiorem. Ante dictam, vel gravitas capitis,
„ vel corporis laſſitudo perſentitur, & deinde paulo copioſiore
„ urina evacuata omnia ſedantur. „

(*Tempus erumpendi, & deſinendi.*) Art. 1397. Fluxus menſium ordinario incipit quaſi motu naturæ critico ad finem *ſecundi ſeptenarii*, & deſinit ſimiliter circa finem *ſeptimi ſeptenarii*; non nunquam citius inchoat, & diutius fluit. „ Cuidam puellæ
„ *quinto ætatis anno* menſes eruperunt. Alias nonnullas novi
„ *octennes & novennes*, quibus earundem fluxus incepit; ſed in

„ hu-

„ hujuſmodi ætate præmatura, utcunque una vel altera vice „ fluxerunt, vix unquam (quantum ego obſervare potui) con- „ ſtanter menſtruatim evacuatæ fuerunt. Novi fœminam, adhuc „ viventem, nunc *ſeptuagenariam*, ſi non aliquot annis ſeniorem, „ quæ ab ineunte pubertate menſtruatim recte purgata fuit, & „ jam nunc in tam provecta ætate catameniis colore & conſi- „ ſtentia uſitatis, periodis ſolitis, haud deſtituitur, cui per „ totum vitæ curſum uno tenore minus interrupto cum optima „ valetudine jugiter fluxerunt. Haud ſcio, an univerſa medici- „ næ hiſtoria par exemplum ſuppeditet, necne. Ex quo hoc ſcri- pſi aliud exemplum inter legendum mihi occurrit, viz. in Tranſact. Philoſ. N. 337.

MENSIUM SUPPRESSIO.

Ettmulleri ſententia.

(*Menſium ſuppreſſionis curatio.*) Art. 1398. Quibus menſes nunquam fluxerunt, & tamen ſanæ ſunt, medicamentis non ſunt tentandæ; menſtruatio enim eſt opus naturæ. In ſuppreſſione menſium inter purgantia *colocinthis* (ideoque *pil. ex duobus*) & *helleborus niger* menſes ſtimulare & uterum ſolicitare ſolent, præſertim ſi *mercurius dulcis* adjungatur. *Radices angelicæ, fol. marrhub. alb.* &c. in vino infuſ. cum *aromat. quibuſdam & amaris* in frequenti uſu ſunt. *Sabinum* eſt fortiſſimum remedium, & ejus oleum eſt potentiæ ſtupendæ ad menſes ciendos & fœtum pellendum, ut etiam *borax Venera*; *ariſtolochia* eſt fere ſpecificum.

(*Indicationes curativæ.*) Art. 1399. Indicationes curativæ ſunt quæ ſequuntur. 1. Ventriculi chyloſis imprimis eſt rectificanda. 2. Sanguinis cruditas volatilibus, ſalinis, aromatibus, eſt corrigenda. 3. Humorum viſciditas vaſa uterina obſtruentium iiſdem incidenda. 4. His peractis, remediis appropriatis fermentatio menſtrua ſtimulanda eſt. Menſes ſtimulandi ſunt ſtato fluxionis tempore, ſi cognoſci poſſit, ſi non, interrogandæ ſunt, an non ſingularem interdum in corpore percipiant ſanguinis motionem, & agitationem, & inſolitos dolores lumborum, & pulſationes in locis vicinis, aut febriles effervescentias &c. tunc enim temporis propinanda ſunt *ſtimulantia*: Si vero nulla horum adſunt, monent practici, quod convenientiſſime dentur ſpecifica tempore novilunii & creſcente luna. „ Empiricum eſt (inquit „ *Forreſtus*) menſes in extenuata provocare niti. „ *Roſmarinus* aliquid ſingulare habet in morbis mulierum a menſibus obſtructis ortis. Urina nigra in menſibus ſuppreſſis eſt bonum ſignum.

Farrago ſententiarum.

(*Virtutes Mercurii & auri in hoc & aliis morbis domandis.*) Art. 1400. *Mercurius* (inquit *Pitcairnius*) melius cum vi ejuſdem generis & majori, fluxum menſtruum provocat quam *mars.* Idem affirmare licet de *auro*, ſi atteratur (& atteri poteſt) in partes adeo parvas, ut earum ſuperficies, habita ratione molis tantæ ſint, quæ reddant partes illas aquæ levitate pares. Morbi lepra, fluor albus, lues venerea, ſcorbutus, &c. *auro quam mercurio* tutius atque citius ſanabuntur.

(*Radix hellebori nigri.*) Art. 1401. „ Radix hellebori nigri „ veteribus in frequenti uſu *humoribus attenuandis*, & *privatim* „ *menſibus movendis* nuperis annis moderna praxi redintegratur, „ & non infimum locum inter *emmenagoga* obtinet, præcipue, „ ubi ob calorem hecticum *chalybeata* porrigere nefas eſſet. In „ menſium ſuppreſſionibus quandoque etiam locum habent ex- „ terna remedia, qualia ſunt *ſuffitus*, *balnea*, *fomenta* &c. pro „ certo his plurimum uſus eſt *Hippocrates.* „

(*Medicamenta alia.*) Præter dicta *emmenagoga cantharides cum camphora* (doſ. ana a gr. ij ad vj.) menſes movent; *marriata omnia*, *ens veneris*, *extractum ecphracticum*, *tinctura martis*, *enema hyſtericum*, *enema terebinthinatum*, *electuarium martis*, *infuſum chalybeatum amarum*, *miſtura ecphractica*, *vinum chalybeatum*, &c.

MENSIUM DIFFICULTAS.

Ettmulleri ſententia.

(*Menſium difficultas.*) Art. 1402. In quibuſdam mulieribus præcipue ſedentariis (& quæ nunquam pepererunt) menſes cum vehementi dolore & perturbatione fluunt; dolores patiuntur tanquam colici, & parturientium ſimiles, aut hyſterico affectu laborantium, &c. & ſi non mature ſuccurratur, metus eſt ne omnino ſupprimantur menſes.

(*Curatio.*) Art. 1403. „ Si medicus in ipſo paroxyſmo & „ præſenti dolorifica excretione conſulatur, præſcribere debet „ *carminativa* & *ſtomachica*. Extra paroxyſmum eadem exhibenda ſunt ac in catameniorum ſuppreſſione; in paroxyſmo conveniunt *clyſteres carminantes* & *terebinth.* qui difficiles menſes facilius promovent; laudatur *ſperma ceti*. Si dolores ſint maxime atroces & ſymptomata graviſſima, *laudanum* propinari debet, ſed non ſine *menſes moventibus conſociatis*. Pro uſu externo fotus ſequens, ℞. *Fol. laur. artemiſ. ana* Mij. *puleg.* Mj. *ſtor. cham. ſambuc. ana* p. j. *rad. angel. leviſt. ana* ℥ij. *bacc. laur.*

laur. ℈j. *junip.* ℈ß. conciſ. & contuſ. coq. in q. ſ. vin. Hiſpan. vaſe clauſo.

Menſes per loca aliena egredientes.) Art. 1404. Cum menſes per loca aliena effluant (per oculos, aures, nares, gingivas, vias ſalivæ, œſophagum, alvum, veſicam, mammas, cutim, vulnera, ulcera, &c.) *ſaphœna* ſecari debet, aut *cucurbitulæ* inguinibus, femoribus internis vel ſuris applicari.

Hamiltoni ſententia.

(*Remedium ad dolores catameniorum.*) Art. 1403. Fœminæ nonnullæ ſub tempus catameniorum corripiuntur doloribus ita acerbis, ut illorum, qui parturientes excruciant, pæne ſint æmuli: ad quos leniendos nihil unquam novi præſtantius, quam *oleum amygdalarum dulcium* vel *lini* recenter expreſſum ad ℈ß. vel ℥vj. vel per ſe vel cum *ſyr. violar.* ſing. noct. per menſes aliquot, (hoc remedium expertus laudo, ſed in majori quantitate exhiberi debet.)

MENSIUM FLUXUS NIMIUS.

Ettmulleri ſententia.

(*Fluxus menſium nimius.*) Art. 1406. In omnibus nimio menſium fluxu laborantibus ventriculi robur enervatum eſt, & ut plurimum adeſt dolor in dorſo, & circa lumbos, fœminæ ſunt ſcorbuticæ, tactu molles, & habitu quaſi aquoſo præditæ. In mulieribus ſeneſcentibus nimia menſtruatio plerumque incurabilis eſt.

(*Curatio.*) Art. 1407. In curatione fluxus non eſt ſubito nimis ſiſtendus, ne graviora mala inducantur. *Rhabarbarum* præ reliquis purgativis laudatur, quoniam pollet vi aſtringente; *venæſectio* culpatur, fluxum enim vehementiorem reddit. „ Quotidiana tamen experientia docemur venæſectionem Revulſionis „ gratia celebratam plurimum prodeſſe; ſecanda eſt vena in Bra„ chio, & ſanguis partitis vicibus mittendus *digito per vices fo„ ramini impoſito*: ita enim multas vidimus, quæ detracto ſanguine multo convaluerunt, cum nullis aliis remediis poſſet re„ primi fluxus. Conveniunt ſimul ſpeciatim *ſemen hyoſcyami* (unde valet *electuarium B...anum*); item *ſuccus plantaginis, urticæ, menthæ, decoctum cort. granatorum viſc. quercin. tinctura & ſyr. e coral. ſaccharum ſaturni*, &c. cum fructu uſurpantur. *Ex marte præparata*, licet menſes ſtimulant, tamen fluxum nimium conſtringunt; chalybeata enim proprie ſunt *aſtringentia*. „ *Mercurius & Mars* (inquit *Pircairnius*) fluxum nimium ven„ tris & menſtruum immodicum tollunt, æqualiter tollendo

„ impedimenta aliarum ſecretionum, & ſic eas augendo, cum „ per circularem motum ad omne corpus æqualiter ferantur. „ „ Sicut alias hæmorrhagias, ita in ſpecie uterinas ſiſtunt *ſtercora animalium*, imprimis *caninum*, *aſininum*, *& ſuillum* (hoc ultimo utuntur ruſtici *in mictu ſanguineo jumentorum*.) Pulvis ſequens vel huic ſimilis in frequenti uſu eſt cum vino rubro. ℞. *Coral. rub. prep. lapid. hæmatit. bol. Armen. ana* ʒj. *borac calcinat. alum. crud. ana* ʒß. *laudan. opiat. gr.* iv. f. pulv. pro chart.vj. ſumatur una bis in die. Spongia cum *vino rubro & aceto* imprægnata vulvæ applicari poteſt, vel *ſperma ipſum ranarum* cum pauco *aceto & alumine* linteis multiplicatis eodem loco uſurpatum a quibuſdam laudatur. Si mulier ſit *bibacula* omnia erunt fruſtra. „ Malum hoc frequenter diuturnum eſt (inquit *Vvaldſchmidius*) & viam ſternit ad hydropem vel atrophiam; & quæ ſemel morbo hoc graviter laborarunt, plerumque manent *valetudinaria*. Conveniunt *blandiora evacuantia* non fortiora; *ſudorifera* ſunt proficua, privatim *rob. ſambuci, juniperi*, &c. *Viſcus quercinus* eſt expertum remedium *Paracelſi* ad nimium catameniorum fluxum. „

Hamiltoni ſententia.

(*Remedium ſingulare.*) Art. 1408. In nimio menſium profluvio eminet apozema ſequens, ℞. *Cort. aurant.* N. vij. coq. in aq. font. ℔iij. ad ℔ij colatura edulcetur cum ſacchar. alb. doſis ſit coch. x. ter quaterve in die. Hoc medicamentum magno cum ſucceſſu præſcripſi, præcipue ſi nulla pars placentæ poſt partum vel abortum remanet: (*expertus laudo*) In nimio etiam menſium fluxu *pil. cathartic. cum opio* exhibere ſoleo, unde fluxus menſtruus & ventriculi morbi diminuti ſunt. *p.* 41.

Alia remedia. Art. 1409. „ *Uſnea cranii humani* ad fluxum ſiſtendum a quibuſdam multum laudatur; ſed præ omnibus quotcunque miſtura acida (16. 191.) cum vino Florentino copioſe ſumpta utramque adimplet paginam, ut frequentiſſime expertus ſum. Sunt & alia quamplurima remedia, quæ ſunt uſus eximii in hoc affectu, uti *hauſtus japonicus*, *pulvis hæmoptoicus*, *tinctura roſarum*, *fotus ad hæmorrhoidum fluxum immodicum*, &c.

FLUOR ALBUS.

Sydenhami ſententia.

(*Fluoris albi deſcriptio.*) Art. 1410. Quod effluit modo album modo pallidum, modo flavum, viride, aut ſubnigrum, modo acre & erodens, tetrum quandoque & graveolens; decoloratur fa-

facies, dolet ſpina dorſi, proſternitur appetentia, oculi pedeſque intumeſcunt. „ Animi mœror gravis & diu protractus fluo„ rem album frequenter producit teſte *Sylvio Deleboe*. „

(*Methodus medendi*.) Art. 1411. Ut cura recte incipiatur, inſtituenda eſt *venæſectio*, & poſtea *catharſis* ad tres vices, & deinde curativæ indicationes ad ſanguinem invigorandum corroborandumque omnino dirigendæ ſunt; itaque ægra aggrediatur uſum ſequentium remediorum; ℞. *Theriac. Androm.* ℈ij. *conſerv. flaved. aurant.* ℥j. *diaſcord.* ℈ß. *zinzib. condit. nuc. moſchat. condit. ana* ʒiij. *pulv. e chel. cancr. comp.* ʒiß. *cort. exter. granat. rad. angelic. hiſpan. coral. rub. prep. trochiſ. de ter. lemn. ana* ʒj. *bol. Armen.* ℈ij. *gum. Arab.* ʒß. cum q. ſ. *ſyr. e roſ. ſicc.* f. elect. de quo ſumat ad magnitudinem nuc. moſch. major. ter in die hor. medicis per menſem integrum, ſuperbibatque infuſ. ſequent. coch. vi. ℞. *Rad. enul. campan. imperator. angelic. calam. arom. ana* ℈ß. *fol. abſynth. roman. marrhub. alb. centuar. min. calaminth. vulg. ſalv. ſicc. ana* Mj. *bacc. junip.* ℥j. incidantur minutim, & infund. frigide in vin. Canarin. ℔iv. coletur uſu *olerum & fructuum qualiumcunque*, & ſingulis paſtibus bibat *vinum Hiſpanicum*. Eadem fere methodo, atque iiſdem remediis *diabetes* ſanatur, omiſſis ſolummodo *venæſectione & catharſi*.

Fulleri ſententia.

(*Differentia*.) Art. 1412. Fluorem album ab ulcere uteri & gonorrhœa ſcite diſtinguere operæ pretium eſt. In *fluore ab ulcere uteri* dantur plerumque laſſitudo ſpontanea & lumbago gravativa. Humor effluens ut plurimum albidus, ſubinde flaveſcens, ſeroſus plus minus pituitoſus, & mucoſus, in mali initio inodorus & mitis; pedetentim vero acreſcit, & excoriat.

(*Ab ulcere uteri*.) In *ulcere* dolor ſentitur, & mordicatio in utero, vel ejus cervice, idque a principio, materia extillans eſt ſanioſa, cruenta, vel purulenta, alba, levis, æquabilis, & ſæpe fœtida. In *gonorrhœa* acerrimus torquet urinæ ardor, & ſtranguria, quæ inter meiendum exacerbantur.

(*A Gonorrhœa*.) Colluvies depluens eſt plerumque parcior, quam in fluore albo, craſſior tamen, multo alba primum, poſtea flava, vireſcens, acris, exedens, ſed raro fœtida. Pudendum mucoſa quadam materia conſpurcatur; *Gonorrhœa* (quod habet *Charleton de Catameniis*, p. 151.) certo poteſt ab uterino fluore internoſci, quod prorumpentibus catameniis non deſinat, ſed cum his, & mox ab iis ſanatis perſiſtat: *uterinus* vero *fluor* ceſſet in menſium eruptione & aliquanto poſt tempore.

Ettmulleri sententia.

(*Qualis est morbus & quibus contingit.*) Art. 1413. Fluor albus in initio plerumque est mitis, progressu vero temporis est acris ac mordax, & a colore albo flavescit, vel viride scit, & graveolet; omnibus ætatibus contingit, puellis trium vel septem annorum natis, vetulis, &c. menstruatis & non menstruatis, ante & post mensium periodum, gravidis etiam, typum aut periodum certam nullam observat, sed nunc copiosius nunc parcius fluit, nunc menses comitatur, nunc iisdem cessantibus aliquamdiu perstat; *circa menstruationis tempus tamen uberius ante & post scaturit.* Nihil aliud est procul dubio quam *gonorrhœa muliebris*, virili non virulentæ analoga ex glandulis prostratis effluens (de *sede & ætiologia* hujus morbi optime differit Author noster.) Quod in naribus coryza, in oculis nimia lacrymatio, in faucibus tussis & screatus, talis est fluor hicce in fœminis.

(*Curatio.*) Art. 1414. In curando hoc affectu exhibendum est *vomitorium* imprimis, & postea *stomachica* sunt propinanda, & cruditas cachectica corrigenda per *chalybeata & volatilia*, & postremo specificis morbus est profligandus; *purgantia* parcius administranda nisi *rhabarbarum* & *mercurius dulcis*; *sudorifera* & *diuretica* præcipue in scorbuticis sunt proficua, maxime decoctum *e lignis & terebinth.* Decoctum *e roremarino* diutius continuatum hunc morbum sanat; decoctum *nucis pineæ cum ligno visci quercini* sæpius haustum, item *lamii flore albo* pæne specifica audiunt; ut & *osteocolla*, (*camphora* tecte *Greenfield*). „ Ele-
„ ctuarium ex visco arboreo (parum enim discriminis est in
„ qualemcunque arborem crescat) cum q. s. albumine ovi &
„ tantil. Syr. de Alth. larga dosi exhibitum diuque continuatum
„ ex multiplici experientia fluorem album certo certius sanare
„ compertum habeo. Vires *mucilaginis baccarum* nondum exper-
„ tus sum. „

Farrago sententiarum.

(*Differentia inter fluorem.*) Art. 1415. Differentia inter fluorem muliebrem Gallicum & non Gallicum (inquit *Pitcairnius* in MSS.) est quod in *Gallico* humor sit tenuis & serosus plane; in *fluore albo & non Gallico* viscidus.

(*Gallicum & non Gallicum.*) Art. 1416. Fluor albus etiamsi non sit virulentus (secus ac in viris) tolli non potest nisi remediis *lui venereæ* propriis.

(*Tanquam gonorrhœa curatur.*) De curanda gonorrhæa vide (980.) ex MSS. *Pitcairnii*.

(*Alia remedia.* (Art. 1417. Remedia quoque sequentia quan-

doque in uſu ſunt, *electuarium de colophonia, elect. ſtyptic. emulſio ſtyptic. hauſtus contra fluorem, hauſt. japon. hauſt. ſaturn. pil. ad colluvien, pil. ſaturn.*

FUROR UTERINUS.

Sennerti ſententia.

(*Furor uterinus eſt ſpecies maniæ.*) Art. 1418. Furor uterinus pertinet ad maniam, & peculiaris ejus ſpecies eſt. Feminæ in inſania illa venerem potiſſimum appetunt; vel ea non ſatiari poſſunt. Cauſa eſt ſemen nimis copioſum & præfervidum.

(*Curatio.*) Art. 1419. Hic inſanus amor curatur, ſi nimius ſeminis proventus prohibeatur, aut legitima venere evacuetur, vel medicamentis abſumatur.

CONCEPTUS & GRAVIDITAS.

Sennerti ſententia.

(*Conceptionis ſigna.*) Art. 1420. Conceptionis ſigna præcipua ſunt, retentio ſeminis in utero, ſuppreſſio menſium, ciborum faſtidium, ventris tumor verſus ventriculum acuminatus; motus in utero perceptio, non fluctuantis aquæ, nec flatus vagantis ſpeciem referentis, ſed motus lenis, blandus ordinatuſque, tandemque mammarum intumeſcentia papillarumque color in lividum mutatus, & lac in mammis collectum: hæc ſigna ſi omnia adfuerint, non amplius fæmina dubiret ſe eſſe gravidam. Urina eſt mendax. Vide plura ſub titulo Mola (1426. 1429.) „ Gra„ vidam mulierem cognoſces (inquit *Hippocrates de ſuperf.*) ſi „ oculi cavi videantur, & album oculorum nativam non habeat „ albedinem, ſed lividum ſit; necnon ſi cibum averſetur, oris „ ventriculi morſu torqueatur, & ſaliva abundet. Recenſita ſi„ gna (ut recte *Sponius* in locum) ſunt æquivoca, tam in gra„ vida quam in non gravida reperiri poſſunt: ex his itaque ſolis „ non licet medico graviditatem aſſerere, ſed tantum ſi cum „ aliis multis concurrant; cumque intricatiſſima res ſit gravidi„ tatis cognitio, caveat medicus, ne uno aut altero tantum „ male fretus ſigno, temere nimis ſuam de illa proferat ſenten„ tiam: debet itaque tota ſignorum ſyndrome perpendi.„

Ettmulleri ſententia.

(*Alia ſigna.*) Art. 1421. Nonnullæ mulieres extra gravidationem libidine pruriunt, ſed facta conceptione ardor videtur extinctus. Clauſura uteri eſt ſignum conceptionis; exploranda

eſt obſtetricis digito. Signum conceptionis pathognomonicum non datur. Cito poſt conceptionem mulieres frequenter ſentiunt frigus quoddam vel horrorem vel horripilationem quandam circa corporis peripheriam, ſaltem mulieres dicunt ſe ſentire neſcio quid: hinc ſuccedunt ſymptomata varia circa ſtomachum ac digeſtionem, vomitiones, pica, &c. venter ſenſim attollitur, maxime circa regionem umbilicalem & ſurſum, imprimis circa lineam albam prominet, regiones laterales quodammodo æquales, & quaſi preſſæ, quod probe obſervandum eſt.

(*Nota bene.*) Art. 1422. „ Fœminæ nonnullæ, pauciſſimæ „ licet, *fluxum regularem menſtruorum* per totum gravidationis „ curſum patiuntur, aliis eiſque frequentioribus *ad quatuor vel* „ *quinque primos a conceptione menſes* minore licet ſingulis vicibus „ quantitate ſolent fluere; donec omnino ſupprimantur. Or„ dinario, ſi catameniorum fluxus ultra *quartum menſem* diu„ tius protrahatur, fœtum imbecillem ac valetudinarium reddit, „ ſi *ultra ſextum*, mulier abortione periclitatur.

(*Quomodo diſtinguitur ab hydrope.*) Art. 1423. Gravidatio a tumore hydropico ex ſignis ſequentibus diſcernitur; color faciei vividus, vivacitas & vigor oculorum ſignificant geſtationem; in hydrope vero perit oculorum nitor, &c. In gravidis tumor abdominis ſurſum vergit, eſtque inæqualis; contra in hydrope. Quo ſe vertunt hydropicæ, eo labitur aqua; ſitis in hydrope eſt major; ſentitur fluctuatio in hydrope; ephelides (1150. *in* facie apparentes eſt ſignum ingravidationis. Gravidis facies (inquit *Barbette*) aut nativa eſt, aut valde collapſa; morbidis tumida plerumque & decolor.

(*Sterilitas.*) Art. 1424. Quoad ſterilitatem. Adhuc in tene„ bris (inquit *Liſter*) ſunt generatio & utriuſque ſexus vir„ tutes: uteri, qui ſani & ſecundum naturam ſe habent, pro„ lis quidem concipiendæ potes ſunt; at in quo conſiſtit iſta „ ſanitas, quæſtio eſt. Quando mas (inquit *Ettmullerus*) emit„ tit genituram (debitæ conſiſtentiæ) largiter; & quando nul„ lum adeſt vitium conformationis, mas abſolvitur, & vitium „ ſterilitatis eſt in fœmina, quæ mille modis poteſt impediri.

MOLA.

Sennerti ſententia.

(*Mola quid.*) Art. 1425. Mola eſt maſſa informis ſine oſſibus & viſceribus ex imperfecta conceptione loco fœtus genita; aliquando una, nunc plures molæ excluduntur; nonnunquam ſolæ, ſine fœtu, nunc ante, nunc cum, nunc poſt fœtum; nonnnnquam pluribus annis in utero geſtantur. (Mola nulli fœminæ accidere poteſt ſine viri conſuetudine.)

(*Quo-*

(*Quomodo distinguitur a vero conceptu.*) Art. 1426. Mola distinguitur a conceptione vera per motum: motus enim molæ est saltem tremulus & palpitans, non vero in omnem situs differentiam, ut in vero fœtu accidit; præterea si fœmina de laiere in latus convertitur, mola in latus, in quod decumbit, instar lapidis volvitur cum insigni ponderis sensu. Quinetiam fœtus verus a mola discernitur a figura ventris, qui cum fœtu præcipue versus umbilicum attollitur & acuminatur,& versus latera utrinque molliter coarctatur; in mola vero in omnem dimensionem æqualiter intumescit. Mammæ quidem in mola intumescunt, sed lac verum in iis non generatur, sed cruda tantum materia a mensium suppressione. Molæ sunt periculosæ, si solæ sint; pluribus annis utero hærent, quibusdam etiam consenescunt; interdum vero nullum incommodum præter molestiam & pondus afferunt.

(*Molæ expulsio.*) Art. 1427. Ad deturbandam molam ex utero, primo conducit *venæsectio*, deinde fortis *purgatio*, eaque repetenda, & ultimo *menses moventia* sunt exhibenda, & etiam quæ fœtum mortuum vim habent expellendi, & secundinas retentas movendi; *pessus* quoque interdum usurpatur; his incassum tentatis ad *chirurgiam* deveniendum est.

(*Monstra.*) Interdum etiam accidit, ut fœminæ *varia monstra viventia* præter & contra naturam generent, ut passim videre est apud authores practicos.

Ettmulleri sententia.

(*Mola aquosa vesicularis.*) Art. 1428. Ex liquorum & membranularum confusione sub primis gestationis mensibus oritur mola aquosa vesicularis ex pluribus membranaceis particularibus capsulis conflata; „ nempe ex *hydatidibus* infinitis inter se con-
„ nexis varia magnitudine, & vasculis sanguiferis quampluri-
„ mis in immensam molem, tactu mollem, & undique defluen-
„ tem constare solet; hujusmodi *molam vesicularem* ipse vidi ex
„ utero fœminæ excluſam cum ingenti fluxu sanguinis; illa ve-
„ ro convaluit, & alios liberos peperit.

UTERUS INFLATUS.

Ettmulleri sententia

(*Uterus inflatus.*) Art. 1429. Uterus inflatus intumescit non secus ac in gravidis, & sensim augetur, menses simul suppriuntur, aut parcius fluunt, quin & lac in mammis generatur, unde tales se gravidas esse credunt; in hoc statu manent ultra gestationis tempus ad annum integrum vel diutius, & postmodum vel medicamentis, vel supervenientibus doloribus par-

parturientium, vel interdum ſine his excludunt ex utero ſolummodo aliquos *bombos & flatulentias*, & venter ſubſidet; unde hic affectus *mola ventoſa* appellatur a quibuſdam: interdum vero ſine manifeſta talium flatuum eruptione inſenſibiliter flatus exhalant, & venter ſubſidet. Videtur fieri occaſione genituræ maris ſine conceptione in utero contentæ. Tumor non prominet præciſe in medio abdominis, ſed in omnes dimenſiones ſe expandit, nunc augetur nunc diminuitur; inſignis tenſio dolorque ſentitur, pondus eſt minus, quam in conceptione legitima.

(*Quomodo flatus diſcutiendi ſunt.*) Art. 1430. Flatus uterum diſtendentes ejiciendi ſunt aperto uteri orificio interno, item remediis internis fortiter *purgantibus* & *alterantibus* diſcutiendi ſunt.

Sydenhami ſententia.

(*Excreſcentia carnoſa in abdomine.*) Art. 1431. Sunt duæ ſpecies tumorum abdominis hydropem mentientes fœminis familiares. Prima eſt *carnium* in partibus intra abdomen excreſcentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conſpicuam attollit, quam ſolet incluſa aqua.

(*Flatus.*) Altera ſpecies *flatibus* ortum debet, qui non tumorem tantum, ſed & alia ingravidationis ſigna pariunt, & veram conceptionem æmulantur, tandem vero venter, pari quo increverat, gradu, ſenſim detumeſcens ſpem vanam eludit. (1429.)

UTERI HYDROPS.

Boerhaavii ſententia.

(*Hydrops uteri.*) Art. 1432. In cavo uterino, clauſo accurate ejus ore interno, ſæpe colligitur tanta aquæ copia, ut integrum abdomen mentiatur *aſcitem*; morbus eſt difficulter cognoſcendus ob ſigna fallacia *graviditatis*. (1423.)

(*Curatio.*) Art. 1433. Curatur laxatione oris uterini per *fomenta*, *vapores*, *uterina* adhibita, &c.

Ettmulleri ſententia.

(*Uteri hydrops.*) Art. 1434. Uteri hydrops eſt tumor ejus aquoſus, qui fœminas decipit, ut ſe gravidas æſtiment; conſtat ex copioſa limpida aqua, rarius crocea; interdum conjunctus eſt hic hydrops cum gravidatione vera (quod ipſe novi.) Signa ſunt fluctuatio, & delapſus a latere ad latus, indolentia tumoris preſſi, inſignis gravitas in vulvam incumbens „ & frequenter labiorum intumeſcentia œdematoſa. „ Hydrops uteri diſcer-

ſcernitur ab aſcite, ſi color faciei ſit bona, ſitis nulla, tumor incipiat a parte inferiore, &c.

(*Quomodo diſtinguitur ab aſcite.*) Hydrope uteri poſt conceptionem correptis fœtus intra aliquot menſes abortu ejicitur. Obſervandum quoque eſt, quod poſt fluxum aquæ intereant mulieres.

(*Curatio.*) Art. 1435. „ Verus uteri hydrops eſt morbus raſſimus; ſi cum fœtu conjungatur, parum aut nihil timendum „ eſt; nam partu incipiente *aqua hydropica* ultro effluere ſolet. „ In genere eadem remedia, quæ alias in *aſcite* uſurpari ſolent, hic locum habent, ſpeciatim *elaterium cum mercurio dulci*, ut & *vomitoria* & *clyſteres acres*, item *uterum ſtimulantia* ut *borax*, *crocus*, *extractum ſabinæ*, *caſtoreum*, *myrrha*, &c. Injectiones uterinæ *ex decoct. mezer. thermæ ſulphuræ*, &c.

HYDROPS OVARII.

Sydenhami ſententia.

(*Hydrops ovarii unde oritur.*) Art. 1436. Hydrops ovarii oritur ab obſtructione in teſticulorum alterutro, quæ ſenſim ejuſdem craſin ſubvertit, ubi repoſita morbi minera, tunica ejuſdem mirum in modum diſtenditur, qua jam tantum non crepante, natura humori excipiendo veſiculas quaſdam ſuggerit, quibus tandem diſruptis, & in abdominis cavitatem ſe exonerantibus, eadem occurrunt ſymptomata ac in *aſcite*.

Boerhaavii ſententia.

(*Quibus accidit.*) Art. 1437. Notabilis hydrops ſpecie ovaria mulierum ſæpe occupat, qui morbus ut plurimum ſteriles annoſaſque mulieres obſidet, difficulter cognoſcitur, & vix ſine inciſo cadavere; curatur vero nunquam, ſed tranſit ſæpe in *aſcitem*.

(*Hiſtoria.*) Art. 1438. „ Fœmina innupta viginti quinque „ circiter annos nata ventrem ſenſim intumeſcentem habuit an„ ni ſpatio ad parturientis magnitudinem. Medicis, quos con„ ſuluerunt, graviditatis ſuſpicio incidebat; obſtetrices rem „ ita ſe habere audacter affirmabant; mulier ipſa inſontem ac„ cuſari conſtanter inſtabat. Ego accerſitus, certiorque de re„ rum ſtatu, examine prius inſtituto, factus, illam *hydrope „ ovarii* laboraſſe, & morbum incurabilem eſſe pronunciavi. „ Poſt ſeptimanas aliquot mortua eſt; ſectoque cadavere in ab„ dominis cavo invenimus aquæ coloris citrini ſeſquicongi„ um; in infimo ventre tumorem caput humanum æquantem „ ad hypogaſtrium dextrum aliquanto vergentem; *ſiniſtrum*

„ *ra-*

„ *tamen esse ovarium* in adeo ingentem massam turgescens, al-
„ tero sano, statim agnovimus, in superficie conspiciuntur non-
„ nullæ *hydatides*, una ovum anserinum æquans, reliquæ mi-
„ nores. Tota moles septem pondo pendebat. Tumorem facta in-
„ cisione plane *strumosum esse*, & de specie *steatomatis* liquido
„ deprehendimus. Uterus erat sanus, & in statu virgineo; glan-
„ dulæ mesentericæ tumefactæ, tres reliquis insigniores ovum
„ columbinum æquantes, strumosæque erant de genere *Melicerides*. Jecur & lien parum discolorata, non vero scirrhosa. In
„ thorace aquæ, illi in abdomine analogæ, libræ duæ repertæ
„ sunt, alter pulmonum lobus pauliſper absumptus; cor sa-
„ num; totum corpus valde emaciatum. In nosocomio D. *Thomæ*
„ plusquam triginta abhinc annis cadaver fœminæ eodem mor-
„ bo defunctæ sectione patefactum vidi, unde justam ac legiti-
„ mam *diagnosin atque prognosin* præcedentis casus proferre mihi
„ contigit. „

Art. 1439. „ In transactionibus *Regiæ Societatis Londini* N. 381.
„ insigne & singulare exemplum habemus hujus morbi larga se-
„ ctione curati per D. *R. Houstoun* in fœmina quinquagesimum
„ octavum annum agente. Medici & chirurgi locum videant. „

(*Hydrops in cista inclusus.*) Art. 1440. „ Hujusmodi quoque
„ sunt *hydropsies enkistées gallis* appellati, sive *hydropes in cistis*
„ *inclusi*. Integrum abdomen quandoque adimplent visceribus
„ coarctatis, & in angustias detrusis, sacco ab ovario, vel par-
„ tibus circa ovarium originem ducente. Admodum curiosa est
„ historia hujus affectus apud *Du Verney Memoir. de l' Acad.* p.
„ 187. lectu dignissima. „

ABORTUS.

Riverii sententia.

(*Abortus signa.*) Art. 1441. Abortus est immaturi fœtus exclusio. Signa antecedentia sunt lumborum coxarumque gravitas insolita, & ad motum segnities, appetentia dejecta, rigor aut horror per vices recurrens, capitis dolor, præsertim circa oculorum radices, laterum ventrisque superioris constrictio, mammarum detumescentia & extenuatio.

(*Signa imminentis & instantis abortus.*) Si vero dolores frequentes & fere continui renes & lumbos excrucient, qui versus pubem & os sacrum exporrigantur, cum quodam ex utero egerendi conatu, certum imminentis abortus indicium est; si autem dolores illos & conatus sanguis purus vel serosus vel aqua ex utero profluens subsequatur, abortum instare, & disrupta vasa & membranas, atque os uteri apertum esse significat. „ In ge-
„ nere quicquid fœtui in utero mortem affert, id abortus quo-

que

„ que causa est; quippe fœtus emortuus citra corruptionem in „ utero diutius retineri nequit, & quanquam insolita quædam „ dentur exempla fœtuum emortuorum in utero diu detento- „ rum, ibique fere consumptorum, hæc admodum rara sunt. „ *Deventer*.

(*Prognosis*.) „ *Aretæus* testatur se nullas vidisse servatas ex „ iis, quibus in abortu vel post abortum *convulsiones* superve- „ nerunt. Abortus in primipara periculosior est. „

(*Præcautio*.) Art. 1442. Ad abortum præcavendum maximo in usu sunt *radices tormentil. mastiches, & grana kermes*, circa *emplastra* hoc animadvertendum est, ea non diu esse gestanda, sed per intervalla removenda; alioqui diutius lumbis affixa renes adeo calefaciunt, ut miseræ mulieres aliquando urinæ ardore afficiantur, vel arenulas aut sanguinem mingant.

(*Venæsectio aliquoties repetita*.) Art. 1443. Mulier quædam, quæ tres abortus consequentes passa erat, a duobus mensibus gravida patiebatur dolores circa umbilicum & lumbos, qui abortum minabantur, *venæsectionem* imperavi, statim liberata est; sed eadem symptomata accesserunt eo prorsus tempore, quo menstruas purgationes pati consueverat extra graviditatem, ideoque iterata fuit *venæsectio* mense 3. 4. 5. 6. 7. & 8. recurrentibus doloribus; & tandem mense 9. peperit filium, &c.

Ettmulleri sententia.

(*Effluxus aquarum immaturus*.) Art. 1444. Interdum per aliquot septimanas aut per mensem fit aquarum ex utero effluxus immaturus, quod periculosum est; metus enim est, ne fœtus moriatur; hoc vero aliquando evenit citra ullam noxam.

(*Ad præcavendum abortum*.) Art. 1445. Ad abortum præcavendum commendatur *decoctum verben.* item *grana kermes*; ex regno animali *cancri fluviatiles*, *tinctura coral. succus cydon. citri*, *pulvis pelliculi ex ventriculo gallinarum exsiccat*. Externe *panis tostus vino generoso madefactus*, & aromatibus consperstus abdomini & lumbis applicatus. Abortus a serosa *cachexia* metuendus decocto *lign. guaiaci* optime præcavetur.

(*Vomitus in gravidis*.) Art. 1446. Vomitus in gravidis, si diutius continuatur circa medium gestationis tempus, potius *phlebotomia*, quam aliis remediis compescendus est: ultimis mensibus est admodum periculosus, tunc blande *laxantia* sunt exhibenda, & appropriata *stomachica*: externe *emplastr. stomachicum magistral.* „ Vomitio in gravidis, (inquit *Hamilton*) quæ sitim excitat, „ & linguam aridam reddit; *leni cathartici* (viz. cum *pil. tar-* „ *tar. Quercetan.* ℥ß. vel ℈ij.) fœliciſſime sanatur; propinari etiam debet *oleum amygdalarum dulcium*. p. 13. & 48.

Far-

Farrago ſententiarum.

(*Prognoſis.*) Art. 1447 „ Quæ abortum conſequuntur ſympto-
„ mata enixarum communia ſunt; periculoſior tamen eſt abor-
„ tus quam partus maturus; periculoſior quoque eſt 6. 7. & 8.
„ menſe.

(*Remedium ſingulare.*) Art. 1448. Sequens eſt medicamentum *Solenandri*, ℞. *Maſtich. thur. alb. ana* ʒß. *mytil. bol. Armen. orient. lacrym. ſang. dracon. ana* ϑß. m. f. pulvis ℞. *Hujus pulv.* ʒj. infarciatur dactylus, ejecto nucleo ligneo, involvatur charta, madefiat deinde vino clareto, & calefiat ſub cineribus, deinde edatur. Hoc remedium in fluxu nimio menſium, & etiam in fœtu retinendo efficax eſſe experientia didici (inquit author) primum *Bononiæ* a præceptoribus edoctus.

(*Alia remedia.*) Art. 1449. *Oleum ſem. lini* contra abortum eſt ſingulare experimentum authore D. *Hamilton.* p. 42. In uſu quandoque ſunt *emplaſt. ſmectic. tabulæ embryonum* (inſtar omnium) *fotus aſtringens, fotus ſtomachic. electuarium contra abortum, miſtura conſolans, miſtura acida, tinctura roſarum*, &c.

PARTUS DIFFICILIS.

(*Tormina partus.*) Art. 1450. Experientia conſtat (*inquit La Motte*) mulieres alias aliis diutius fœtum in utero geſtare. Uſitatiſſimus partus terminus ad finem noni menſis accidere ſolet; nonnullæ vero menſe 7. 8. 10. 11. immo, addit author, non ante integrum annum pariunt. „ Ex obſervatione liquet infantes
„ 8. menſe natos frequentius mori, quam qui 7. naſcuntur,
„ quod valde obſcurum eſt.

Ettmulleri ſententia.

(*Dolores parturientium legitimi.*) Art. 1451. Dolores parturientium legitimi & optimi ſunt, qui continuo ex lumbis incipientes ſecundum abdomen dorſum protenduntur ad regionem pubis uſque; hinc clunes & coxas occupant, & ita tremorem genuum inferunt, qui *ſpaſmorum* eſt effectus. „ Si quando dolores ad pe-
„ des & brachia tendunt, male ominantur. Ex obſervatione con-
„ ſtat quod fœminæ, quæ partum primum facile abſolvunt, de
„ partu in partum difficilius habent, & ſæpe vel in partu vel
„ in puerperio moriuntur, quo vero laborioſius pariunt primipa-
„ ræ, eo melius habent de partu in partum. „

(*Dolores nothi.*) Art. 1452. Dolores nothi, qui fœminis aliquando accidunt ſunt plerumque *colici*, *iliaci*, aut *hyſterici*; at a veris parturientium diſtingui poſſunt; quandoque vero cum *veris* conjuncti ſunt.

(*De diſruptione membranarum.*) Art. 1453. Non ſemper conſultum

tum eſt membranas diſcindere, & non faciendum, niſi indicia imminentis partus ſufficientia adſint, & fœtus legitimum habeat ſitum.

(*Partus difficilis cauſæ.*) Art. 1454. Tres ſunt circumſtantiæ præ reliquis, quæ partum difficilem & periculoſum reddunt; fœtus mortuus, hæmorrhagia partum præcedens, aut convulſiones. Funiculus umbilicalis fœtus frontem communiter cingit; quando vero aliquot gyris circa collum aliamve partem circumvolvatur, caſus eſt periculoſus.

(*Situs vitioſus.*) Art, 1455. Situs fœtus vitioſus eſt maxime periculoſus, quando pedibus primo prodit infans, ita ut etiam manus deorſum inclinent: Nam ſic fit, ut egreſſo corpore orificium uteri internum circa collum ſe ſtringat, ita ut caput adhuc in utero hæreat (tales fœtus dicuntur *Agrippæ*;) ubi non poteſt emendari talis poſitura, obſtetrix ſaltem alterutrum brachium eo dirigat, ut ſurſum verſus ad caput vergat, *&c.*

(*Enema quandoque injiciendum.*) Art. 1456. Alvo exiſtente clauſa, vel inteſtinis flatu *turgidis enema carminativo emolliens* ad facilitandum partum optime conducit, imo in ipſo partu.

De agendis inſtante partu, & de officio *obſtetricis* ex ſequen-
" tibus colligere licet.
"

Strictura quædam breves perfectam obſtetricandi artis ideam complectentes, maxime ex Deventerio *deprompta, qui ultra omnes hanc* chirurgiæ partem *luculentiſſime tractavit, partus difficilis* cauſas *clariſſime demonſtravit, & modum* partus incommoda *arte removendi ſignificanter indicavit.*

(*Pelvis cognitio neceſſaria.*) Art. 1457. Cognitio oſſium pelvem conſtituentium, ejuſdemque pelvis figuræ obſtetricibus imprimis utilis eſt, immo neceſſaria; aliter enim cæcutientes, temere, & inconſulto auxiliatrices acturæ ſunt; atque ut *diſtinctam pelvis ideam* concipiant, *Sceleton* iterum iterumque conſpicere debent; ubi obſervare licet in ſceleto muliebri partes infimas oſſium ſedentariorum magis plerumque diſtare, neque adeo deorſum verſus oſſis coccygis acumen inflecti, quam in muſculo ſceleto, id quod ſapientiſſimus atque benigniſſimus Creator ita conſtituit, ratumque habuit ad evitationem plurium adhuc partuum difficilium, qui tamen ſatis frequentes ſunt.

(*Figura & capacitas varia.*) Art. 1458. Capacitas & figura pelvis in mulieribus varia eſt. Magni intereſt qualis ſit pelvis forma ſive conformatio in gravidis æque ac in parturientibus; linea recta eſt norma ſui & obliquæ; ita pelvem bene formatam qui cognoverit, pravam diſpoſitionem facile deprehendet. Pelvis in quibuſdam eſt *nimis angusta*, in aliis *nimis ampla*, & patentior quam par eſt, in quibuſdam denique non ſatis diſtantiæ intercedit inter oſſa pubis & os ſacrum ejuſdemque appendicem os coccygis,

hujuſmodi *pelvis plana* dicitur. Omnes hæ pelvis pravæ formæ diverſa incommoda afferunt in praxi occurrentia.

(*Situs oris uteri.*) Art. 1459. Obſtetrices inexpertæ tangentes feminam digitos in vaginam recta protendunt ſecundum longitudinem fœminæ, & hoc pacto offendunt oſſis ſacri curvamen, unde digitis reſilientibus ore uteri non invento confunduntur; ſed ex conſtructione pelvis luculenter patet (quod probe animadvertendum eſt) *cavitatem ejus longitudine ſua non ſecundum longitudinem ſpinæ dorſi tendere, ſed ab imo oblique anticam verſus aſcendendo progredi, quaſi per eam umbilicum ventris attingere velis.* quare quærentes os uteri non recte verſus curvatum os ſacrum digitos intendere debent, ſed ab imo ſurſum tendere, quaſi per muliebria *umbilicum* attingere velint.

(*Quomodo ſe habet ante & in partu.*) Art. 1460. Uterus & vagina ſibi invicem coadunata ſunt, uteruſque qua in acutum terminat parte, prope ipſius os, in vaginam intruſus eſt, vel acuminatus prominet; ita ut in fœminis non imprægnatis, immo & prioribus graviditatis menſibus, *tactu percipiatur acuminatus*: at in partu os pariter cum utero laxatum adeo & extenſum eſt, ut vagina cum utero videatur *unicum quaſi utrem* conſtituere, oriſque uteri & vaginæ differentia ſentiatur nulla, niſi quod vagina tenuior molliorque. Os uteri calloſius ſit, nec tum *acuminatum quid* tactu percipiatur. Ex hac rerum mutatione, ſi opus fuerit, optime conjecturare licet *propinquitatem & longinquitatem temporis pariendi*; certum autem tempus inde infallibiliter præfiniri non poteſt.

(*Uteri poſitura & variæ.*) Art. 1461. Certiſſimum eſt veras difficillimorum partuum cauſas non adeo dependere a *pravis poſituris* infantum in utero quam a *perverſo ipſius uteri ſitu*. Quo majorem gravidæ fœtum geſtant, eo altius uterus in ventrem aſſurgit, cum enim cavitas pelvis non ſufficiat ad capiendum prægrandem uterum, uno vel pluribus infantibus ex omni parte abſolutis una cum ſecundinis & humoribus repletum, exinde neceſſario ſequitur, ultra oram pelvis in cavitatem ventris, uterum aſcendere; atque tum poſituram naturalem aut retinet, aut non; ſi retineat, vocatur *uterus rectus & bene ſitus*, atque tunc acuminata ejus pars recta tendit *in cavitatem pelvis*, fundus vero circa *umbilicum* verſatur. Poſitura autem mutata, huc vel illuc aliquantulum inclinatus *uterus obliquus vel prave ſitus* appellatur, quorum inſigniores ſunt quatuor; *Primus*, quando os uteri nimis ſuſpenſum ab antica parte ad oſſa pubis adigitur, & infans capite in oſſa pubis facile impingens hæret immobilis, aut quod deterius eſt, capite ſuper iſta oſſa transfertur. *Secundus* pravus uteri ſitus eſt, quando in ventroſis mulieribus uterus pronus propendet, ore ad os ſacrum converſo. *Tertius*, quando fundus uteri in latere ſiniſtro paulo altius vel demiſſius ponitur,

ore

ore ad ſpinam dextri oſſis ilij vel pubis converſo; huic contrarius eſt *quartus & ultimus*. Ex his & hujuſmodi obliquis uteri poſituris oriuntur partus difficiles, unde matris vel infantuli vel utriuſque interitus ſequitur, niſi ſolertis obſtetricantis opera ſerventur.

(*Uteri deſcenſus ante puerperium.*) Art. 1462. Aliquot diebus ante puerperium prægnantis venter aliquantulum extenuatur, quod tunc temporis bene ſitus infans in cavitatem pelvis *prono capite delabitur*, quod felicis partus eſt præſagium: Infans enim prave ſitus vel uterus obliquatus in cavitatem pelvis haud ita prompte illabitur. Sed iſthęc deſcenſio plerumque gravidis *aliquid incommodi* affert ſive eundo, ſive mingendo, ſive dejiciendo, ſive hæmorrhoides producendo, &c. ſcilicet a preſſione capitis infantis, immo interdum muliebria intumeſcere facit. Hæc incommoda non facile niſi poſt partum evaneſcunt.

(*Signa inſtantis partus.*) Art. 1463. Tandem tempore partus jam jam imminente dolores lumborum ac inguinum cum *vi deprimente* per vices ingruentes ſentiuntur, & humor aliqualis glutinoſus profluit; qui, cum rubeſcere incipiat, certiſſimum partus indicium eſt. Callida obſtetrix genuinos dolores a ſpuriis *tactu facile dignoſcet*; hi enim os uteri arctius coſtringunt, genuini vero illud dilatant. Adeſt inſuper ſanguinis vehemens commotio, faciei rubor, concuſſio & tremor totius corporis, maxime genuum, aliis concitatur vomitus, &c.

(*Partus naturalis.*) Art. 1464. Partus naturalis (ubi ſcilicet recta datur uteri ac infantis poſitura) eſt, qui *ſola naturæ vi* ſine arte vel alieno auxilio perficitur, obſtetrice haud indigens, niſi ut infantulum excipiat, & funem umbilicalem abſcindat &c.

(*In difficili partu quomodo parturiens adjuvanda eſt.*) In quibuſdam vero maxime in mulieribus annoſis res non adeo facile expeditur. Ideoque inſtante partu, obſtetrix, ut laboranti opem quam maximam ferat, altera manu in vaginam immiſſa & dorſo converſa, digitorum apices quouſque poteſt, ſubter caput infantis inſinuet, caute tamen, manum ibi tenens immotam, donec dolor irruat: alteram manum extrinſecus abdomini imponat, ſuper fundum uteri; deinde doloribus irruentibus ipſa ſimul incipiat utraque manu cooperari; manu ſcilicet intra corpus deprimat contra oſſis ſacri acumen, quod retrorſum premendum eſt; altera manu extrinſecus uterum deorſum leniter premat. *N. B.* Maxima apertio & amplificatio pelvis, qua pateat fętui via, *a retroceſſu oſſis ſacri vel totali vel quoad acumen ejus ſive oſſis coccygis expectanda eſt*. In ipſo parturiendi articulo, præcipue *pelvi plana exiſtente*, optimum ad partum facilitandum adjumentum datur *oſſe coccygis* fortiſſime detrudendo, idemque ſingulis dolorum paroxyſmis irruentibus repetendo.

(*Dolores naturales & genuini.*) Art. 1465. Ad partum felicem facilemque

que requiruntur dolores naturales, ſuo tempore & modo, *inſtar nimbi irruentes*, quibus ventris & inteſtinorum muſculi adſtricti tantam depreſſionem impetumque in uterum faciuut, quaſi a corpore expellendus eſſet; atque horum dolorum impulſu aperitur uterus, fœtuſque in oſtium expellitur & mulier partum edit:

(*Dolores tergiverſantes.*) hi vero dolores quandoque *pravi vel irriti* ſunt, quos vocant aut vocare poſſunt *feroces aut tergiverſantes dolores*, quodammodo irruentes quidem ſed non penetrantes, neque veram depreſſionem facientes, ſed tandem re infecta ceſſant, ac in cruciatum aut ſpaſmum laborandique impotentiam mutantur. In hujuſmodi tergiverſantibus doloribus medicamentis propellentibus non eſt utendum, quia exinde cruciatus ingraveſcunt; ſed contra lenientibus & anodynis.

(*Parturiens tactu exploranda.*) Art. 1466. Obſtetrix parturienti advocata, habito brevi examine, illam ſine mora *tactu explorare* debet; tactus autem fit duobus prioribus digitis ut eo melius ſingula ſenſu diſtinguantur. Ex quo cognitionem *ſitus uteri* aſſequetur: certior facta erit, an os uteri ſitum ſit *ſuper mediam pelvim*, *an in antica ad oſſa pubis*, an *in poſtica ad os ſacrum*, *aut in dextro*, *an in ſiniſtro latere*, *an os uteri apertum ſit*, *& quam late pateat*, *& quid in eo prævium exhibeatur*, *caputne an aliud membrum*, *ſeu aquæ protuberantes*. Si os uteri ſit in media pelvi & vertix infantis in oſtio oris uteri, tunc nullo negotio opus eſt, & ſolum expectandum, dum natura parturientem dolorum impetu ad laborandum concitet.

(*Indicia partus difficilis.*) Art. 1467. Sin vero, ore uteri in pelvim directo, obſtetrix tactu nec caput, nec nates poſſit ſentire, nihil in oſtio ſe exhibente præter aquas quæ cęperunt exuberare, iſthæc *partus difficilis* indicia ſunt, & obſtetrici incumbit non otioſam eſſe, & niſi habilis ſit *ad peritum chirurgum obſtetricantem* confugiendum eſt; infans enim tranſverſus prodit, quare mox poſt *aquarum effluvium* caput in oſtium producendum eſt, aut infans pedibus oxtrahendus.

(*Prava infantis verſio.*) Art. 1468. Si loco capitis altera ſolum manus, pes, genu, cubitus, vena umbilicalis, aut manus una cum pedibus prodeant, idem periculum imminet. Si podex prævius exhibeatur, tunc minus periculi, ſiquidem infans cum valentioribus doloribus complicatus excludi poteit, at vero ſi obſtetrix egregie callet artem, *ſub aquarum effluvium* infantis ſitum facile mutare poteſt, pedeſque in oſtium producere, unde facilior adhuc enixus. Si pes unus prodeat, alter adjungendus eſt, aliter metus eſt, ne *coxa luxetur*.

(*Poſitura uteri tactu exploranda.*) Art. 1469. Si obſtetricis tactu deprehendatur, quod os uteri ſuper mediam pelvim non ſitum ſit, ſed in antica in oſſa pubis, aut in poſtica ad os ſacrum,

aut

aut in latere ad offa coxendicis nimis converſum ſit; grave periculum imminet, præcipue *quanto magis uterus a recta poſitura declinat*: nunc a natura enixus non ſperandus eſt; cunctatio nihil commodi ſed multum mali inferre poteſt; ideoque maturato opus eſt; iſtiuſmodi enim uteri poſituræ mortem afferre ſolent infanti, & parturienti etiam, *ſi ſoli naturæ id negotii committatur, aut non niſi vulgares ſuppetiæ ferantur*. Partus experto chirurgo excludendus eſt, periculum ſubinde ingraveſcit, opera fit difficilior, cruciatus parturientis aggravantur, vireſque ad ferendos dolores deficiunt; cunctando remiſque veliſque pleniſſimis in diſcrimen fertur parturiens, ſed maturata partus excluſione periculum ſubterfugit.

(*Difficultas ex mala uteri poſitura, & pravo infantis ſitu.*) Art. 1470. Licet uteri poſitura ſit percommoda, *ſi fœtus in illo prave ſeſe verſat*, difficilem partum ſequi neceſſe eſt: & vice verſa ut ut infans recte ad excluſionem ſitus ſit, uteri tamen perverſa poſitura partum dabit difficilem, major difficultas pariendi e prava hac uteri poſitura reſultat, quam a pravo infantis ſitu, ſed maxima omnium adhuc & fere inſuperabilis difficultas *ex ambobus ſimul conjunctis exoritur*.

(*Nota bene.*) Art. 1471. Utero denique ſeu recte ſeu plus minus oblique poſito, ſi aquis effuſis, membrum aliquod (ſive manus ſive pes, &c.) excluſum ſit, id indicat partum confeſtim ac ſine mora excludendum eſſe.

(*Vis Uteri contractiva.*) Art. 1472. Mirabilis eſt vis uteri contractiva; inſtante partu, cum aquæ effluxerunt, illico uterus decreſcit, & ſtricte adeo coanguſtatur, ut infantem compreſſe concludat; quare mox poſt defluvium aquarum infantem excludi neceſſum eſt, *vel partus difficilis expectandus eſt*. Si fœtum excluſum non ſtatim ſecundina ſequitur, fundo adhuc adhærens, uterus mox contrahitur; & niſi quid ſanguinis concreti remanſerit, poſt aliquot horulas non niſi multo labore poteſt recludi ad ſecundinam extrahendum. Partu jam edito, & ſecundina excluſa, ſi manus aliquandiu in utero retineatur (quod obſtetricantium eſt officium) ſentiet uterum circa manum *contrahi & occludi*, quod ſemper evenit niſi corpus quoddam heterogeneum contractioni obſtet.

(*Quid faciendum ſit partu excluſo.*) Art. 1473. Quocirca protinus ab excluſione infantis *manus utero immittenda eſt* extrahendæ ſecundinæ cauſa; quoniam, ſi hoc fit ſine mora, ſine ullo puerperæ dolore vel incommodo fieri poteſt ore uteri adhuc patente; hoc modo puerperium tutiſſime ac certiſſime penitus abſolvitur; ex hoc enim optimo ſcrutinio obſtetrix certior facta eſt, non ſolum an ſecundina libera ſit vel cohæreat, & nam unus adhuc vel plures infantes adhuc vivi vel mortui reſtent, vel ſi quid alienum excludendum ſit, ſed etiam num fruſtula quædam ſe

cundinæ, aut membranarum reſidua ſunt in utero aut ſanguinis grumi, &c.

(*Procidentia uteri præcavenda eſt.*) Art. 1474. In pelvi *ampliore* periculum eſt, ne inter parturiendum uterus ipſe vel vagina ligamentis nimium laxatis *una cum fœtu prolabatur*: ad hoc grave malum præcavendum obſtetricis eſt diligenter operam navare manibus ſuis os uteri fortiter ſuſtinendo.

(*Effluxis aquis urgendus eſt partus.*) Art. 1475. Si funiculus umbilicalis ſolus, vel cum manu, cubito, humero vel genu prodeat obſtetrici accurate obſervandum eſt *momentum effluvii humorum* ut immediate manu immiſſa in ſitum infantis inquirat, ſecum dijudicans, an conſultius ſit caput in oſtium dirigere, aut infantem pedibus extrahere; & quod tutius cenſet & commodius, efficiendum: præſtat enim infantem ſine mora *pedibus extrahere*, quam capiti in oſtium dirigendo diutius immorari, & nihilominus vel tandem ad pedes quærendos neceſſitate adigi.

(*In omni fere difficultate tutior methodus eſt infantem pedibus extrahere.*) Art. 1476. In genere in qualicunque uteri obliqua poſitura, vel infantis prava verſione methodus tutiſſima, promptiſſima, minuſque dolorifica partum accelerandi, eſt *infantem pedibus extrahere*, idque in principio laborum, mox poſt effluvium aquarum, quamprimum conſtat parturientem genuinis parientium doloribus laborare; hoc pacto plures mulieres ac infantes aliter perituri ſervarentur.

(*Clyſterum uſus.*) Art. 1477. Parturientibus ſolemne eſt vel *clyſterem emollientem* adhibere ad inteſtina craſſioribus excrementis exoneranda, & meatus laxiores reddendos, vel nonnunquam *ſtimulantem*, ut pigri dolores excitentur. Inſuper nonnulli chirurgi obſtetricantes maxime commendant *ſyphonem*, quo inter labores oleum in internos corporis meatus quaquaverſum injiciatur, ſed hoc tanquam neceſſarium non eſt judicandum.

(*Inſtrumenta.*) Art. 1478. Inſtrumenta ad partum educendum quod attinet, rariſſime dicam, immo ne unquam quidem uſui eſſe poſſunt, præterquam infantibus incuria neglectis, vel monſtris excludendis.

(*Infans in utero mortuus.*) Art. 1479. Pro certo cognoſci vix poteſt vivine an emortui ſint infantes in utero: ex tactu maxime ſignum omnium certiſſimum obtinetur, viz. *cuticulæ capitis ſupremæ diſſolutio*, quæ non niſi poſt obitum infantis contingit.

(*Inſtantibus magnis hæmorrhagiis fœtus excluſio arte præſtanda eſt.*) Art. 1480. Prægnantes quandoque ex vehementi animi affectu, caſu, colliſione vel nimia extenſione hæmorrhagia facile corripiuntur, quæ *profluvia immodica & continua* ex avulſione ſecundinæ oriuntur, nec ſiſti poſſunt, adeo ut ſanguis conglobatim diſtillans deliquia tandem inferat, & niſi fœtus excludatur, convulſiones ſequuntur, & mors; quocirca in hoc caſu

ſu extrema non expectanda, ſed in tempore *fœtus extrahendus eſt.*

(*Fœtus mortuus.*) Art. 1481. „ Inter ſigna fœtus mortui in utero ab auctoribus recenſita certiſſimum (inquit *Baglivius*) & „ fere infallibile eſt *Teneſmus*, ſive crebra voluntas fæces dejiciendi mulieri ſuperveniens.

(*Aneuriſma internum.*) „ Puerperæ ſæpius inopinato moriuntur, „ (inquit *Vvaldſchmidius*) quatenus ob nimium parturiendi conatum aneuriſma internum rumpitur, & ſanguis in cavitatem nobiliorem effunditur cujus cauſam ſæpe non cognoſcunt „ adſtantes & medici, niſi poſt mortem aperto cadavere.

(*Remedia pellentia.*) Art. 1482. Non conveniunt remedia *pellentia* niſi in partu naturali, in præternaturali ab iiſdem abſtinendum. Præter remedia uſitata ad partum facilitandum, & fœtum pellendum commendatur decoctum *ſtercoris equini*, item *aurum fulminans*, tanquam ſingulare & ultimum remedium; *pulvis teſticulorum equin.* a practicis laudatur. *Sternutatoria* aliquando fœtus excluſionem adjuvant. In caſu deſperato, fœtu mortuo, *vomitoria fortiora* ſunt exhibenda, privatim *mercurius vitæ* ad expellendum fœtum. Quidam exhibent *ol. ſuccin. a gt.* xii. ad xxx. uſurpantur etiam quandoque *balnea emollientia & laxantia*, *miſtura hyſterica ſpirituoſa*, *trochiſci hyſterici*, *trochiſci de myrrha*, &c.

SECUNDINA RETENTA.

Vvaldſchmidii ſententia.

(*Secundinæ retentæ.*) Art. 1483. Obſtetrices & adſtantes ſæpius nimis indulgent parturientibus, eaſque poſt enixum partum e ſella dimittunt, utut *ſecundinæ* nondum extractæ ſint; verum in eo errant graviſſime, quandoquidem parturiens nunquam dimitti vel in lectum deduci debet, niſi prius ſecundinas reddiderit. Hæ autem tutius ac commodius manu perita ab utero divelluntur, & extrahuntur, ubi funiculus umbilicalis, qui indicis loco eſt, recens adhuc eſt: Quod ſi orificium uteri jam clauſum ſit, debet apice unius digiti iterum aperiri, & digitis prudenter circumduci, donec & alter inſeri poteſt: Jam ſi digitos ad fundum uteri uſque exporrigere poſſis, quærendus eſt locus, ubi ſecundinæ utero adhærent, & digito inter uterum & placentam inſerto caute hæc divellenda: cavendum vero ne forte ipſum apprehendas uterum, quem facile dignoſces, cum placenta ob vaſorum congeriem admodum inæqualis & durioris ſit ſuperficiei. „

(*Symptomata ſecundinæ retentæ.*) „ Secundina retenta brevi poſt „ putreſcit, hinc febris & dolor ventris inſignis & tormina lin-

„ fra umbilicum circa uteri regionem ſuperveniunt; ſin fruſtu-
„ latim prodeat, aliquando crudelem hæmorrhagiam excitat,
„ adeſt difficultas anhelitus, halitus fœtens intolerabilis, li-
„ pothymiæ, & tandem convulſiones. Quæ per genitalia excer-
„ nuntur, poſt aliquot dies ſunt ſanioſa, & horrende fœti-
„ da, unde etiam lochia fœtorem cadaveroſum referentia partem
„ ſecundinarum in utero relictam indicant, quæ ſucceſſive ſub
„ putrilaginis forma ex utero effluit.

(*Remedia pellentia.*) Art. 1484. „ Remedia ſecundinas pellentia
„ eadem fere ſunt ac, quæ in partu difficili & fœtu mortuo uſur-
„ pari ſolent, ſpeciatim *pulvis ſecundin. human. præp.* item *pulvis*
„ *ſabin.* ℥ß. *cum croc.* ℈ß. ut & *oleum ſuccin. borax, caſtoreum,*
„ &c. &c. Euporiſton vulgare pro uſu externo eſt cataplaſma
„ *ex ſem. lini in oleo lini coct.* De injectionibus & peſſis vide
„ locum *p.* 1128.

LOCHIA.

Ettmulleri ſententia.

(*Lochiorum fluxus ratio.*) Art. 1485. Poſt partum uterus denuo fi-
brarum ſuarum beneficio ſe contrahit, ſicque ſpongiæ inſtar com-
preſſæ liquores contentos exprimit, unde purgamenta ſeu lochia
ſuccedunt. Effluit primo ſanguis fere purus, hinc dilutior, &
poſtremo materia mucoſa alba: quantitas & tempus durationis
hujus purgationis varium eſt; nonnullæ ad dies quindecim pur-
gantur, aliæ ad octo ſolummodo.

(*Sudor.*) Art. 1486. Sudor puerperis eſt proficuus uſque ad
diem ſeptimum vel nonum; & ſi hoc eveniat, incolumes fiunt,
aliter vix ſine febre aut aliis gravioribus ſymptomatibus puerpe-
rium tranſigunt; ſed cavendum eſt, ne *nimius ſudor* lochiorum
fluxum ſiſtat.

(*Cautela.*) Art. 1487. Cautus ſit medicus, ne turbet motum
naturæ, cum lochia per aliena loca excernantur; ſit enim ali-
quando cum euphoria. „

(*De lochiorum ſuppreſſione.*) „ Si quando cum lochiorum ſuppreſ-
„ ſione ſanguinis perturbatio inſignis cum vomitu ſiti & vigiliis
„ adfuerit, ſæpe *laudanum croco* admiſtum cum fœlici ſucceſſu
„ exhibitum novi (inquit *Villiſius.*) Dolentibus mammis poſt
„ partu lactis cauſa, lochia ſupprimuntur frequentiſſime: remit-
„ tente mammarum dolore lochia libertati reſtituntur, ut recte
„ obſervavit *Baglivius.*

(*Remedia ad fluxum promovendum.*) Art. 1488. Ad lochiorum flu-
xum promovendum conducunt ſequentia, ex *myrrha præparata, crocus, borax, caſtoreum, radix nedoariæ, antimonium diaphoreti-
cum, ſperma ceti* ad ſanguinem fluidum reddendum in ſympto-
mati.

maribus gravioribus *laudanum*, *emmenagoga omnia*, *aristolochia* fere præ cæteris fœtum mortuum secundinas, & lochia, potenter movet.

(*In fluxu nimio.*) Art. 1489. Ad fluxum lochiorum nimium conducunt *cydoniata*, *tinctura & syrupus e coralliis*; *lapis hæmatitis*, *crocus martis astringens*, *blanda acida*, *trochisci de carrabe*, *Alumen ad* ℈j. *in serv. ros. rub.*

DOLORES POST PARTUM.

Ettmulleri sententia

(*Remedia ad dolores post partum.*) Art. 1490. Dolores post partum sunt quasi *tenesmus uterinus*, & cum vehementiores sint, fluxum lochiorum impedire solent. *Herb. charefol.* & *sperma ceti* a practicis valde laudantur, & præcipue *oleum amygdalarum dulc.* item *decoctum flor. chamæm. antihysterica* & *nervina* (*anodyna* cum cautela adjunctis *antihysterica & croco*) „ *Tinctura succini* cum aq. „ cinnamon. extracta & cum *exigua cinnamon. quantitate* tem„ perata est specificum (inquit *Baglivius*) egregius etiam est „ *bolus ad casum*. Cepæ cum vino coctæ, & postea cum oleo „ in sartagine frixæ, contusæ, & supra ventrem calide more „ cataplasmatis applicatæ statim dolorem sedant (inquit *Bay„ rius.*)

DE ACCIDENTIBUS QUIBUSDAM ALIIS, QUIBUS ALIQUANDO OBNOXIÆ SUNT GRAVIDÆ & PARTURIENTES.

Ettmulleri sententia.

(*Tumores ædematosis.*) Art. 1491. Gravidæ aliquando circa labia pudendorum ædematose intumescunt; in tali casu fotus discutiens ex *calce viva* est egregius, teste *Lysero*. Item convenit fotus ex decoct. *fol. cham.* & *sambuc.* in vino & aq. (vel potius in *vino & lixivio ten. coct.*) item *flor. melilot.* & *sem. fœnugr.*

(*Alia accidentia.*) Art. 1492. In pudendorum excoriatione vel ruptione prodest *oleum hyperici* & *rosar. cum ovis contus.* In fissuris *decoctum raparum* aut linimentum sequens, ℞. *cer. alb.* ℥ß. *ol. amygd. dulc.* ℥j. *balsam. Peruv.* ℥iv. M. De ruptura *Perinæi* & curatione per futuram vide locum *p.* 1140. „

(*Ruptura Perinæi.*) „ *Ruptura Perinæi* est malum miserabile & „ valde molestum, & si non tempestive curatur, admodum inde„ corum futurum: ideoque obstetricis est officium (quandocun„ que istud infortunium acciderit) rem non celare, (uti pes„ simus mos obtinuit) sed statim auxilium *periti chirurgi* advo„ care, ut partes disruptæ futura, ut artis est, conjungantur.

(*De lacte fugando & mammarum affectibus.*) Art. 1493. Ad lac fugandum applicetur mammis *emplastrum de cicuta*, lac imminuet, & indurationem prohibet, item *diachyl. simpl.* & emulsio lactis in *ferrum candens*. „ Solemne est etiam mulierculis „ *linteа duplicata spiritu vini intincta* axillis supponere in eun„ dem usum. „ In genere in omnibus mammarum affectibus mammilla affesta raro ad sanitatem perducitur, nisi altera sana lacte exsiccetur. Inflammationes mammarum rarissime discutiuntur; aqua *calcis vivæ* si quæ alia (forsan cum *sale armoniaco*) inflammationem resolvit, & discutit; prodest etiam *cataplasma ex farinis*, *emplast. c. spermate ceti*, *de cicuta*, &c. De tumore duro indolente scirrhoso periculum est, ne in cancrum degeneret, *discutientibus* & *penetrantibus* tractandus est, ut *empl. de ranis cum mercurio*, de *cicuta cum ammoniaco*, &c.

FEBRIS LACTEA.

Etmulleri sententia.

(*Febris lactea facillime curatur.*) Art. 1494. Circa tertium vel quartum a partu diem supervenire solet febris, quam vocant *lacteam*, biduum vel triduum durans, dum lac perfectum in mammis generetur, circa septimum aut nonum a partu diem sudore blando terminatur, & raro sub praxin medicam cadit. *Pulveres testacei*, & *blanda diaphoretica* indicationi satisfaciunt; promovendus est quoque *lochiorum fluxus*, eodem tempore, si non sufficienter fluant.

(*Febres malignæ puerperarum.*) Art. 1495. In omnibus febribus acutis & malignis puerperarum respiciendum est ad *lochiorum fluxum*, & ad symptomata in primis viis. Admodum periculosæ sunt hæ febres, nisi statim in principio diarrhęa, lochiorum fluxu, aut simili evacuatione solvantur. In specie tinnitus aurium & gravitas capitis tertio aut quarto die supervenientes generis nervosi symptomata graviora innuunt; quibus si accedant summa præcordiorum anxietas, respiratio difficilis cum pulsu debili & inæquali, res desperata est.

(*Curatio.*) Art. 1496. In his febribus summa habenda est ratio lochiorum; nam si suppressa fuerint, fluxus eorum est provocandus; si vero non amplius fluant, & antea rite fluxerint, febres hæ, *ut aliæ*, curandæ sunt. Puerperarum febres sunt plerumque *malignæ*; in quibus *sal. volat. C. C. succini*, *cinnabaris antimonii*, *antihecticum Poterii*, *tinctura coral.* &c. sunt valde proficua.

FEBRIS MILIARIS.

Hamiltoni ſententia.

(*Ratio nominis, & accurata morbi deſcriptio.*) Art. 1497. Febris *miliaris* a puſtulis ſive veſiculis ſeminis milii ſpeciem referentibus nomen accepit; febris *veſicularis* etiam appellari licet. Veſiculæ primo ſunt plenæ ſero limpido deinceps ſubflavo, perlarum colore non abſimili. Hæc febris eſt ſpecie duplex, viz. *ſimplex*, quoties hæ puſtulæ erumpunt ſolæ; *compoſita*, cum puſtulæ papillares rubræ miliaribus ſunt interſperſæ, quæ ubi ſolitariæ ſunt, vulgo appellantur *a Raſh*.

(*Hiſtoria.*) Hanc febrem ſæpe comitantur dolores colici, nephritici, pleuritici, rheumatiſmatici, vel parturientis æmuli; nec non oppreſſio pectoris cum depreſſione ſpirituum, vigiliæ, & ſpirituum commotio *a Hurry in the Head* vulgo dicta, quoties ægræ ad ſomnum ſe componunt, pulſus frequens & debilis, &c. Hæ puſtulæ plerumque in pectore, collo & digitorum interſtitiis, interdum etiam in toto corpore ſunt conſpicuæ. Difficillimum eſt eruptionis diem aſſignare; quantum autem aſſequi poſſum, eas opinor decimo aut undecimo die a principio plerumque pullulare; ſi modo febris habet progreſſum regularem; & circa decimum octavum, vel, ubi materia morbifica abundat, circa vigeſimum primum vel ſecundum diem deſiccari.

(*Puerperis frequenter accidit.*) Art. 1498. Eſt morbus uſitatiſſimus in puerperis (vocatur ab *Ettmullero febris purpurata* p. 401. a primo calore interno vel dolore ante partum, ad eruptionem a partu, frequenter dies n. undecim. In puerperis hac febre correptis diarrhœa eſt ſymptoma periculoſum eruptionem & lochiorum fluxum impediens. Reſpiratio difficilis, vox faucibus hærens, & linguæ tremor, præcipue dyſphnœa nervoſa periculoſa ſunt.

(*Curatio.*) Art. 1499. Ad curationem quod attinet, *teſtacea* ſunt exhibenda, quæ calorem fovent mediocrem, ſimul & edulcorant, & *diaphoreſin* promovent; *veſicatoria* ſunt applicanda alia poſt alia per totum fere morbi decurſum. ℞. *Sperm. cet. pulv. e chel. cancror. comp. ana* ℈j. *croc. gr.* v. *ſyr. paralyſ.* q. ſ. m. f. bolus ſexta quaque hora ſumendus. Spirituum defectus & pectoris oppreſſio cum ſuſpiriis ſunt hujus febris ſigna pathognomonica. *Antimonium diaphoreticum* eſt medicamentum ad puſtulas miliares emittendas, nec non ad levandum delirium a me ſæpiſſime comprobatum doſ. ℈j. ſexta quaque hora.

DELIRIUM IN PUERPERIO.

(*Delirium in puerperis.*) Art. 1500. „ Delirium in puerperis eſt

„ ſymptoma graviſſimum in morte ſæpiſſime deſinens, vel in ma-
„ niam diuturnam aliquando perpetuam tranſiens.
(*Curatio.*) Art. 1501. „ Remediis internis fluxus lochiorum,
„ ſi opus ſit, eſt ſedulo promovendus; tibiis applicanda ſunt *em-*
„ *plaſtra epiſpaſtica*, & plantis pedum cataplaſma ſequens. ℞.
„ *Capit. papav. cum ſeminibus contuſ.* ℥iv. *ſal. armoniac.* ℈ß. *ſter.*
„ *coris bovis recent.* ℔j. *ſp. vini* q. ſ. m. f. cataplaſma.

UTERI PROCIDENTIA.

Ettmulleri ſententia.

(*Uteri procidentia.*) Art. 1503. Uteri procidentia vel magis proprie *prolapſus ſinus pudoris, ſeu vaginæ* in initio eſt tantum exiguus tumor foras propendens inter pudendi labia, in majorem molem concreſcere ſolet ad magnitudinem ovi anſerini, aliquando capitis infantis, & ad genua uſque propendens; interdum ulceratur, immo gangræneſcit. Ortum plerumque ducit a fluore albo vel a partu difficili, vel ab impetu obſtetricis; hæc poſtrema eſt fere incurabilis.

(*Curatio.*) Art. 1503. Pars prolapſa convenienter in ſitum naturalem reponenda eſt; *fotus aſtringentes* ſunt uſurpandi in *vino rubro & aqua ferrariorum* decoct. quemadmodum in ano prolapſo (1323.) item *fotus metropoctoticus* Sydenhami frequenter; ℞. *Cort. quer.* ℥iv. *coq. in aq. font.* ℔iv. *ad dimid. ſub finem addendo cort. granat. contuſ.* ℥j. *Roſ. rub. flor. granat. ana* Mij. *deinde add. vin. rub.* ℔ß *colatura ſit pro fotu.* „ *Peſſi ſuberei* ſyndone involuti
„ interdum adhibentur. Interna ſint *Rhabarbarum*, *calomel. chaly-*
„ *beata & amara*, & ut verbo dicam remedia *ad cachexiam & fluorem album*. Decubitus in lecto ad aliquot ſeptimanas non-
„ nullas hoc malo liberavit. „ Abſcindi poteſt imminente *Gangræna*, de qua operatione conſulantur ſcriptores chirurgi. „ Ut-
„ cunque recordandum eſt *peritiſſimi Barbetti* effatum. Uterum
„ (inquit ille) ſine vitæ periculo poſſe exſcindi, quemadmo-
„ dum multi medici ſcribere auſi fuerunt, perito anatomico in-
„ tolerabile cenſetur. „

CAP. XV.

Sive Faſciculus Morborum decimus quintus:

MORBI INFANTUM IN GENERE.

Harriſii ſententia.

(*Infantum morbi ab una cauſa nempe acido plerumque oriuntur.*) Art. 1504. TEmperies infantum humidiſſima eſt, & morbi eorum univerſi ejuſdem generis ſunt, & ab una eademque cauſa ut plurimum producuntur: quemcumque enim affectum pati deprehenduntur infantes, hoc vel illo nomine inſignitum, raro aut nunquam iis deeſſe *faces acidum redolentes*, & maxime ab initio ructuum acidorum copiam obſervare potui; ergo ſymptomata infantum ſingula, *acido*, ut parenti, ortum ſuum debent. „ Ἆρα ὀξὺς χυμὸς ἀνεπιτήδειος τῶν λοιπῶν μάλιϛα ἔϛι (inquit *Hippocrates de vet. med.*)

(*Diagnoſis morborum quibus criteriis inveſtiganda eſt.*) Art. 1505. Facillime in morbos dilabuntur infantes, & niſi imperitius tractentur, facillime in ſanitatem reſtituuntur. Percunctandum eſt, an nauſea & vomitu, & quandiu laborarint, an lac vel cibum coagulatum ejecerint; an importuni vagitus, vigiliæ & inquietudo torminibus ventris eos excruciari indicarint; an ructus acidi vel ſingultus emittantur; an tuſſis adſit; an fæces vel pauciores quam par eſt, vel frequentiores fuerint; quo colore demum inficiantur, an albidæ, virideſcentes, vel bile ſint admodum ſaturatæ; an ſitiant & febricitent; an ſint ulcuſcula in ore (*Aphthæ dictæ;*) an iis ſolemnis ſit icor depluens pone aures; an epileptici ſint; an tempus ſit dentitionis; an tumeſcat abdomen: an color ſit icthericus, vel phlegmonoides, &c.

(*Nulla pulſus aut urinæ habenda eſt ratio.*) Art. 1506. Totidem ſunt, quæ infantum pulſum accelerant, vel alias immutant, ut ſententia exinde lata ut plurimum fallax futura ſit. Urinæ infantum ſanitate recta gaudentium ſunt craſſiſſimæ, adeo ut fere nulla exinde exſurgat indicatio.

(*Cauſæ procatarcticæ morborum infantilium.*) Art. 1507. Cauſæ procatarcticæ morborum infantilium ſunt variæ, nimirum interdum præexiſtunt diatheſes morboſæ hæreditariæ a principiorum generationis conditione ac ſtatu deductæ, aut a matre gravida plurimum pendentes; poſt has, cauſæ eorum affectus propius reſpicientes ad quatuor capita referri poſſunt. 1. Ad *frigus ſuſceptum* quod affectibus febrilibus infantes diſponet, &c. 2. *Nutrices lac magis craſſum*, quod debetur vel circa liquores ſpi-

rituo

rituoſos, vel circa amplexus venereos (unde moventur menſes,) vel paſſioni hyſtericæ, ſi nutrix ſit hyſterica. 3. Ad *præmaturam carnium deglutitionem*, quæ cruditates parit, exinde lumbrici & plurima incommoda. 4. Ad *potum liquorum ſpiritibus abundantium* conceſſum. Ventriculus infantum, a quacunque cauſa id primario pendeat, in acidam intemperiem nunquam non faceſſit, unde fit, quod alimentum ſuum nequaquam in homogeneam chyli ſubſtantiam rite conteratur, verum in quoddam coagulatum tranſeat, ex quo morbi fere omnes iis contingunt; quodque iſtiuſmodi coagulatio aut cuipiam aciditatis gradui jugiter innitatur, aut ſaltem exinde proficiſcatur multo ſæpius, quam ab alia quavis cauſa, luculentiſſime conſtabit, ſi quæ ſenſibus ipſis, aut demum curationi (quæ acidum obtundentibus, & coagulationes ſolventibus optime inſtituitur) fides certo adhiberi poſſit.

(*Hypotheſis de acido confirmatur ex curationis methodo per abſorbentia.*) Art. 1508. Saltem ſi omnimodo vera non ſit noſtra hypoteſis de acido in omnibus puerorum affectibus prædominium habente, votis noſtris abunde ſufficiet, ſi per *teſtacea & remedia abſorbentia* dicta curationis methodus efficacior ac certior, quam ea, quæ hactenus paſſim obtinuit evadat (quod experturo facile patebit.)

(*Prognoſis ex conformatione, & corporis habitu, &c.*) Art. 1509. *Corpulenti & obeſi infantes*, pituita diffluentes, verticis regionem mollem (pulpæ adinſtar tremulæ) & apertam, quam dicunt, Anglice *an open Mould*, ab anteriore ad poſteriorem cranii ſuturam perſæpe excurrentem diutius retinentes, Rachitidi, tuſſi convulſivæ, aphthis difficulter cedentibus, ac tandem ſcrophulis maxime ſunt obnoxii. *Macilenti & ſtrigoſi* ſunt omnium tenerrimi, acerrimo calore aduruntur, & in febres peſſimi moris, hoc eſt, ſumme inflammatorias (pro ratione ætatulæ) & nervoſo genari adverſas, ſunt ut plurimum proclives. —— Pueri ex matribus hyſtericis, teneris, morboſis, &c. orti a graviori aliquo morbo difficilius convaleſcunt.

(*Curatio.*) Art. 1510. Quod ad infantilium affectuum curationem attinet, in genere ſemper eorum imbecillitatem naturalem præ oculis habere imprimis oportet; & eligenda ſunt medicamenta, quæ tenerrimis maxime conveniunt: etenim quo mitiora ac tutiora ſunt remedia, quæ adhibemus, eo certius ex animi ſententia ſuccedet eventus.

(*Phlebotomia raro neceſſaria.*) Art. 1511. Quod ad *venæſectionem* puerorum attinet, quamvis materiæ febrilis in pulmones metatheſis inſignior, & tuſſes convulſivæ eam in minimis infantibus quandoque exigant, tamen aperte conſtat eam non eſſe medicinam iis natura conſentaneam neque magis huic tenerrimæ, quam decrepitæ ætati accommodam. Et proinde minime neceſſarium duco ejus auxilium implo-

plorare in quibuſcunque infantum affectibus., niſi in *tuſſibus iſtis convulſivis*, vel ubi *febrim* ſubito exortam *tuſſis importuna* concomitari ſolet: vel in *contuſionibus* gravioribus, quæ nonnunquam contingunt.

Ettmulleri ſententia.

(*Vires mercurii dulcis & auri fulminantis.*) Art. 1512. In infantum cura latet quid ſingulare in *mercurio dulci*, ſed adhuc melius eſt *aurum fulminans*, doſis lactantibus eſt gr. j. vel gr. iſß. pro doſ. ij. horrendas dejectiones efficit, interdum etiam vomitus movet. In epilepſia, aſthmate convulſivo, torminibus, convulſionibus, &c. *aurum fulminans* eſt ſacra anchora. *pag.* 1177. & 1179.

(*De meconii purgatione.*) Art. 1513. Infans recens natus purgetur cum *ol. amygd. dulc.* & *ſyr. violar.* vel *de rhabarbaro*, vel *e ſpin. cervin.* quod eſt optimum, idque toties, & tam diu repetatur, donec liberetur a ſero mucilaginoſo ventriculum occupante, & a *meconio* nigricante & ſpiſſo excremento in inteſtinis ſtabulante. *Coloſtrum* ſeu lac primum eſt alimentum medicamentoſum, quod natura eum in finem generavit, ut modice nutriendo leviter pro infantis imbecillitate purget per aliquot dies.

Art. 1514. „ *Syrupus flor. malorum perſicor.* eſt optimum, leniſſimum, ac tutiſſimum emeticum pro infantulis; alvum „ quoque blande laxat. Infantibus recens natis apprime propi„ natur loco *ol. amygd. dulc.* & *ſyr. violar. doſ.* ℥ Zij. ed ℈j. *Eſt* „ medicamentum praxi moderna comprobatum. „

EFFLORESCENTIA PURPUREA.

Ettmulleri ſententia.

(*In febribus curandis duæ indicationes humorum præparatio & expurgatio.*) Art. 1516. Prima indicatio in curandis febribus eſt *acidum* rite præparare, quo melius id eliminetur; hoc autem neceſſarium videtur antequam humores acidi poterint cum διαφορία expurgari: nam ſecundum *Hippocratem* cocta, non cruda, ſunt medicanda; hæc præparatio, non aggredienda eſt ſudoriferis proprie dictis, ſed potius *abſorbentibus*, ſcilicet, pulveribus *teſtaceis*; *ſalia volatilia*, aut *ſpiritus volatiles*, in tenellis non ſunt uſurpanda, utpote ipſorum ætatulæ tenerrimæ minus congruentia.

(*Methodus medendi.*) Art. 1517. Infanti anniculo febricitanti, aut torminibus (ut plerumque fit) excruciato in hunc fere modum ſuccurrere ſoleo, quarta quaque hora exhibeo chartam *pulv. teſtac.* ex ſequentium nonnullis, *ocul.* & *chel. cancrorum*, *teſt.*

test. ovorum, *ostrearum*, *cancharum*, *os. sepiæ*, *cret. coral. corallin. margar. matr. perlarum*, *lap. bezoar. pulv. Gascon. spec. de hyacinth.* &c. dosis circiter ℈j. cum julap. sequent. exhibere solito, ℥. *Aq. lact.* ℥iv. *cerasor. nigr.* ℥ij. *paon. comp. epidem. ana* ℥ij. *sacchar. parlat.* q. s. m. f. julap. facillime variari potest formula, servata semper eadem intentione. Convenit interdum emulsio *ex amygd. dulc.* &c. ad sitim extinguendam, & humores contemperandos.

(*Catharsis instituenda.*) Art. 1518. Tertio die a quo sum advocatus, nisi cariolæ, morbilli, aut febris scarlatina, caput attollant, *purgandum esse* præcipio, infantem unius anni in hunc fere modum: ℥. *Syr. de cichor. cum reo* ℥ij. *rhabarb. elect. pulv.* gr. xx. vel ℈j. *aq. lact. alexiter. cinnam. ten. ana* q. s. ad diluendum, misce. Vel ℥. *Syr. de rhamn. cathartic.* ℥ij. *pulv. diasen* gr. viij. m. vel ℥. *Pulv. cornachin.* gr. vj. sumat in coch. *aq. cerasor. nigror.* nullum vero medicamentum magis accommodatum est ætati puerili ac *rhabarbarum*. Ad vim purgationis accelerandam *crystal. tart. genuin.* ℈j. aut ℈ij. in haustul. juscul. avenac. exhiberi potest, & catharsis repeti debet alia atque alia vice pro re nata. „ Sed oportet medicum cavere: Febres etenim „ infantum *tumoribus criticis* terminari non raro aptæ natæ sunt, „ quales sunt *phyma vel phygethlon* sub mento, *parotis* pone aures, „ &c. Ideoque in isto rerum statu catharsis omnino differenda „ est, & suppuratio promovenda. „

(*Quid faciendum in symptomatis dissonis.*) Art. 1519. In symptomatis ἀτόποις, ex summa humorum putredine oriundis sæpe ex usu est *Æthiopis mineralis gr.* vj. (imo ad ℈j. vel ℥ß.) vel *mercurii dulcis gr.* iv. *cum flor. sulph.* tantundem admixta in syr. alicujus grati cochleari parvo, nocte catharsin præcedente exhibere. His rite peractis plerumque cessant graviora symptomata, vel saltem multum leniuntur, ut proinde in vado jam res sit, quæ in extremo discrimine paulo ante fuerat.

ICTERUS.

Sylvii sententia.

(*Icterus.*) Art. 1520. Icterus plerisque infantibus mox a partu solet supervenire, immo nonnunquam illo infecti nascuntur, adeoque ipsius causam quandoque ante nativitatem in se continent; probabile est, quod ab humore glutinoso, pituita scilicet viscosa, ortum ducat. Existimo in his infantibus icterum sæpe fieri posse absque ductus biliarii obstructione, a bilis scilicet spirituositate, & ideo ad effervescendum ineptitudine.

(*Curatio.*) Art. 1521. Omnia remedia icterum curantia infantibus non ita tuto exhibentur, quam adultioribus; pulvis sequens ex lacte materno exhibitus semel aut bis in die intra paucos dies icterum infantium curare solet, ℥. *Pulv. croc. angl.* be-

bezoar. min. ana gr. j. m. quoties alvus eſt adſtrictior commode ſollicitatur ac laxatur *rhabarbaro*, ac imprimis *ſyrupo de cichor. cum rheo*; prodeſt etiam *pulvis viperarum* (item *millepedes*, *ſal ſuccin.* &c.)

(*Plures hoc morbo pereunt* .) Art. 1522. „ Rara eſt mentio „ hujus affectus in practicorum libris, nihilominus tamen plu- „ res ſane infantuli recens nati hoc morbo intereunt, ex mulier- „ cularum plerumque negligentia; ajunt enim, flaveſcunt, & „ morientur, neque ullas ſuppetias aut quærunt aut explorant. „

TORMINA VENTRIS.

Ettmulleri ſententia.

(*Tormina ventris.*) Art. 1523. Tormina ventris frequenter mirum in modum affligunt recens natos, continuo plorant, pedibus calcitrant, crepitus copioſi emittuntur, excrementa ſunt viridia; ſunt plane motus convulſivi inteſtinorum; aliquando Hernia producitur.

(*Curatio.*) Art. 1524. Præmiſſis *enemate* & *aliis laxantibus & pulveribus abſorbentibus*, *ſperma ceti* cum *ol. aniſi* eſt egregium; externe *ol. cham. & rut.* cum gutt. aliquot *ol. aniſi*, *junip. unc. moſchat.* cui addi poteſt *fel. bubul.* q. ſ. pro linimento. *Enema ad tormina* Fulleri.

(*N. B.*) Art. 1525. „ Hoc duntaxat ſerio admoneo (inquit „ *Harris*) tormina omnia, inquietudines, & vigilias infantum „ *teſtaceis* apte exhibitis æque certo demulceri, ac dolores ac „ vigilias adultorum ipſis *narcoticis* ad tempus tolli. „

VOMITUS.

Ettmulleri ſententia.

(*Vomitus.*) Art. 1526. Vomitus eſt utilis in infantibus, ex quacunque cauſa oriatur, niſi ſit nimius; in culpa eſt lac frequentiſſime.

(*Curatio.*) 1527. Si ſit nimius & diſcolorata rejiciantur, *elyſma* injiciendum eſt, & per os *carminativa*, *nux moſchat.* &c. ſunt exhibenda; externe ſtomacho fruſtulum *panis toſto in vino generoſo madefacti* & cum *aromatibus conſperſi* applicandum, &c.

ALVI ADSTRICTIO, & DIARRHOEA.

Ettmulleri ſententia.

(*Alvi adſtrictio.*) Art. 1528. Alvus infantum ordinario eſt laxa, ſaltem bis in die exonerari debet; adſtrictio plerumque oritur ex vitio lactis vel pultis.

(*Curatio.*) Præter uſitata *laxantia* in hoc affectu præſtantiſſimum remedium eſt *muſcerda* a N. ij. ad vj. pro ratione ætatis in pulticula exhibitæ; uſurpari etiam poſſunt *linimenta laxativa ex colocynth. ſcammon.* &c. „ In tenellis ſufficit *inunctio ventris* „ *cum butyro* ante focum; item ablutio quotidiana clunium & „ femorum, cum *aqua frigida*.

(*Diarrhœa.*) Art. 1529. „ Diarrhœa infantum (inquit *Har-* „ *ris*) non *aſtringentibus* aut *narcoticis* cohibenda eſt, ſed potius „ humores ferocientes cum pulveribus *teſtaceis* compeſcendi ſunt, „ & contemperandi, ut demum *rhabarbaro* expurgentur.

(*Dyſenteria.*) „ Dyſenteria infantibus (inquit *Barbette*) ſæ- „ pius perbenigna reperitur; illa enim ad menſes aliquot quan- „ doque afficiuntur ſine quovis incommodo, modo res naturæ „ permittatur.

ATROPHIA INFANTUM.

Ettmulleri ſententia.

(*Macies & atrophia quomodo fit.*) Art. 1530. Macies & atrophia infantum ex denegato nutrimenti tranſitu ab obſtructione lacteorum & glandularum meſenterii accidit. Membra macilenta evadunt, venter tumet, & indureſcit, ut plurimum feceſſus liquidi & copioſi obſervantur; cauſa ut plurimum eſt viſcoſitas ingeſtorum; periculoſum eſt malum. „ Quotquot hoc affectu extin- „ ctos aperui (inquit *Dolæus*) in iis glandulas meſenterii tumi- „ das & obſtructas reperi; denegato enim ſic nutrimenti tranſi- „ tu, neceſſario partes nectare ſuo rorido privantur.

(*Curatio.*) Art. 1531. Alimeneum debet eſſe tenuiſſimum & ſubtiliſſimum; conveniunt *volatilia* & *martiata mitiora*; externe linimentum *ex gum. ammoniac.* &c. „ Maraſmus ſeu extenuatio „ infantum (inquit *Sydenhamus in ſched. mon.* pag. 55.) quaſi „ phthiſica curatur exhibitione *infuſ. rhabarbari* in cereviſia ten. „ quod ipſum ego quoque aliquoties expertus ſum. *Reuſnerus* „ affirmat *Hillerum* infantes atrophia laborantes cum *tuſſilagine* ad „ inſtar hormini frixa frequenter reſtituiſſe (Succus quoque „ ejuſdem plantæ eſt maxime efficax.)

Art. 1532. (*Aridura partium.*) Pro aridura partium valde

de commendatur *arcanum aluiminis Fœlicis Vuurzli* pag. 473.
Valet etiam *unguentum ad atrophiam* ut & remedia *ad Rachitidem*.

TUSSIS CONVULSIVA.

Ettmulleri sententia.

(*Tussis convulsiva.*) Art. 1533. Frequens est tussis infantum ferina, in qua multum ac diu tussiunt, donec per vomitum reficiant mucosum quid ex ventriculo, postea ad tempus cessat per dimidium præter propter diem, tum revertit simili modo. Ex ventriculo oritur, ut etiam *asthma infantum*, quod est anhelosa & sibilosa respiratio.

(*Asthma.*) Tussis infantum (ut recte observavit *Vvaldschmidius*) est fere semper *stomachalis*.

(*Causæ.*) „ Materia acida, mucilaginosa & tenax (inquit „ *Dolæus*) in ventriculo hospitans sæpissime est causa hujus af„ fectus; interdum vero causa ferox advenire videtur, & nihil „ aliud esse, quam sal quoddam mediante aere corporibus tenel„ lulis communicatum lymphamque coagulans, a qua acriori & „ stagnante vel præterfluente larynx afficitur, unde *tussis illa* o„ ritur *convulsiva*.

(*Catarrhus.*) Frequentissime infantibus accidunt *catarrhi* cum „ stertore in pectore, a quo malo plures intereunt; febricitant „ enim, & suffocantur: quare muniendi sunt infantes ab aere „ frigido; si enim ventis frigidis exponantur ex incuria nutri„ cum vel matrum, facile in hunc morbum incidunt, & dein „ difficulter curantur.

(*Curatio.*) Art. 1534. Quoad curam hujus tussis furibundæ semper ad stomachum erit respiciendum; absque *vomitu* vix curari potest, cum eo tamen facile depellitur, ut & *asthma* dictum; provocari potest cum penna *oleo* tincta, &c. Jusculum *raparum* est mulierum euporiston, *sperma ceti* in jusculo est egregium.

(*Venæ sectio.*) „ Ingens solatium (inquit *Sydenhamus*) ad„ fert *venæ sectio* infantibus tussi convulsiva laborantibus, & re„ media quælibet pectori dicata longo post se linquit intervallo „ *method.* p. 207.

(*Catharsis.*) *Phlebotomia* & repetita *catarsi*, eaque sola ex„ pugnatur hæc tussis, sed leniora cathartica hic conveniunt, „ eaque sunt cochleatim ingerenda pro ratione ætatis *Ep. p.* 29. „ Potus & alimenta liquida (inquit *Vvillisius*) in quantitate „ solito minori sumantur, istius vice *lochetum ex sarsa, chin.* „ *santal. ras. chor. C. C. cum ingredientibus diureticis & antispas„ modicis* usurpetur;

(*Decoctum e lignis.*) „ *Decoctum vel syr. ex castor. & croco*

„ item

„ item *decoct. rad. pæon. mar. visc. quercin. hyssop.* multos ju-
„ varunt.

Farrago sententiarum.

(*Remedia nonnulla alia.*) Art. 1535. Caro *murium frixorum* comesta vulgo specificum audit; sed super omnia *muscus pyxidatus*, quocunque modo sumptus, est remedium probatissimum, & raro fallax. Decoctio ex *musco arboris* (inquit *Baglivius*) præsertim *a quercu pendente* omnium præstantissima est, ut nos experti sumus, valet quoque in aliis morbis *convulsivis Aurum Mosaicum* (in aliis morbis *convulsivis* maxime efficax) in paulo ætate provectioribus tentari meretur, ut & *ol. sulph. per campan. serum lactis* recens a caseo pro potu ordinario bibatur. *Expressio millepedum ad pertussim, julap. moschat. syrupus ad tussim convulsivam*, &c. quandoque cum fructu usurpantur. ℞. *Milleped. in vin. alb. demers. q. v. exprime succum, & add. sacchar. alb. q. s. & f. s. a. syrupus*; hic syrupus cochleatim sumptus (*inquit D. Cheyne in tractatu de Arthritide* pag. 116.) tussim convulsivam *infallibiliter* tollit.

EPILEPSIA.

Villisii sententia.

(*Epilepsia quando potissimum accidit & a qua causa.*) Art. 1436. Epilepsia puerorum circa duo potissimum tempora in pueris convulsionibus maxime obnoxiis reperiri solet, viz. intra primum a partu mensem, & circa dentium eruptiones; quanquam hujus morbi insultus etiam aliis temporibus, & quibusdam aliis de causis, non raro eveniant; cujusmodi sunt nutrix invaletudinaria, aut prægnans, lac in ventriculo coagulatum, aut in putrilaginem acidam aut amaram degenerans, intemperies febrilis, capitis aliarumque partium ulcera, aut exanthemata, subito evanescentia, aeris mutationes, lunationis periodi, &c.

(*Signa præsagientia.*) „ Quando in infantibus (inquit *Dolæus*) frequentes oscitationes, pandiculationes, oculorum & pal-
„ pebrarum leves motus, manuum commotiones, brachiorum
„ extensiones, pavores & tremores, vigilias nimias observamus;
„ epilepsia timenda est, quia sunt ejusdem prodromi.

(*Curatio.*) Art. 1537. *Antispasmodica medicamenta* nutrici exhibeantur; sumat mane & vesperi *rad. & sem. pæon. mar. & sem. fœnic. dulc.* in haust. *ser. lact.* coct. Linimentum sequens circa nares, tempora & cervicem infantis epileptici usurpari potest, ℞. *ol. capivii, castor. ana* ʒij. *succin.* ʒß. m. nuper mihi retulit medicus eruditus se novisse plures hoc remedio curatos, viz.

℞.

℥. *Fol. cham. minutim incis.* Mij. includantur in duobus ſacculis e lino tenui aut ſerico confectis, qui lacti calido intincti & expreſſi abdomini ſucceſſive applicentur. *Untzerus* valde commendat *fel catelli* lactantis nempe ut totus ſuccus ciſti fellea exemptus puerulo cum pauca *aq. flor. tiliæ* propinetur.

Harriſii ſententia.

Ad convulſiones teſtaceæ optima remedia.) Art. 1538. Ad convulſiones ſeu inſultus epilepticos tollendos apprime etiam valent *pulveres teſtacei*, maxime ſi *caſtoreum* iis adjiciatur. In convulſionibus quamplurima pro ſpecificis vulgo habita tam abauctoribus graviſſimis quam a practicis celeberrimis decantari ſolent: veruntamen virtutes eorum (quantum obſervare licuit) noſtram de ſe expectationem videntur vix ac ne vix quidem expleviſſe. In paroxyſmis infantum convulſivis, utpote a torminum prægredientium materia acri nervos omnes vellicanti jugiter obortis; ea, quæ *acidum* obtundunt, contemperant, aut infringunt, idque ſine corporis novo æſtu aut calefactione, quæque aciditatem ſic infractam atque aculeis orbatam *per inferiora* deducunt, poſt alia infinita incaſſum tentata, veras vires huic ſymptomati horrendo debellando pares tandem agnoſcentur.

(*Cauſæ.*) Art. 1539. Epilepſia infantum plerumque ex his ſex cauſis originem ducit. 1. A meconio retento 2. A lactis vitio. 3. A dentitione difficili. 4. Ab immoderato animi affectu nutricis. 5. Ab excrementis cohibitis. 6. A lumbricis.

(*Aurum fulminans.*) Art. 1540. Mirabilis eſt vis *ſulphuris antimonii & auri fulminantis* in epilepſia doſ. *gr. j.* vel in imbecillibus gr. iß. pro doſ. ij. cum aliis appropriati. (1512.)

(*Alia remedia.*) „ *Ol. ſuccin. gt.* ij. vel iij. cum pari quan-
„ titate *ſpiritus vitrioli* in *aq. ceraſ. nigr.* exhibiti puerulos a
„ paroxyſmo ſtatim plerumque liberant; ſed præ omnibus quot-
„ cunque mihi hactenus innoteſcunt *oleum ſulph. per campan.*
„ hunc morbum in infantibus præcipue primo menſe feliciter
„ expugnat: ſumi poteſt in julapiis cephalicis ad ſufficientem
„ aciditatem. *Pulvis de gutet.* utilis eſt ad præcavendam recidivam.

DENTITIO.

Hippocratis ſententia.

(*Dentitio.*) Art. 1541. Ad dentitionem accedentibus, gingivarum pruritus, febres, convulſiones, alvi profluvia, & maxime ubi caninos dentes producunt, & iis qui inter pueros ſunt craſſiſſimi, & cui alvos duras habent. „ De plumis exeundis &
„ novis naſcentibus (inquit *Liſter* in locum) idem gravis do-

„ lor atque febricula avibus contingit; unde mutæ sunt, &
„ canere desinunt. Idem quoque erucis in veteribus cuticulis
„ deponendis accidit.

(*Modus eruptionis.*) „ Germen dentis (inquit *Dolæus*) in
„ maxillis est instar albuminis ovi, mucosi & tenuis, in cel-
„ lulis eorum contenti, quod de die in diem durius redditur,
„ usque dum illa materia indurata gingivam perrumpat: in
„ hac perruptione miseri tenelli plurimis affliguntur sympto-
„ matibus: adsunt enim comites gingivarum pruritus, super-
„ flua caro, vesiculæ, fungi; maxillarum inflammationes, ter-
„ rores, insomnia, vigiliæ, salivatio, vomitus, epilepsia, pa-
„ vores; diarrhœæ, febres, convulsiones gingivarum, tubercu-
„ la, dein abscessus, & non raro mors ipsa.

(*Tempus eruptionis.*) Art. 1542. „ Licet nihil certi (inquit
„ *Bonetus*) de termino eruptionis dentium statui queat, quip-
„ pe in quibusdam citius, in alii tardius prodeunt; tamen
„ communiter observatum est dentes successive biennii spatio exi-
„ re; ita ut primo septimo mense *incisores*, deinde *maxillares*,
„ tum 15. aut 17. mense *canini* vel *oculares* prorumpant. (Vi-
„ de Art. 1544.)

Harisii sententia.

(*Symptomata varia inter dentiendum.*) Art. 1553. Nullus af-
fectus infantibus tot gravia symptomata progenerare solet, quot
dentitio difficilis & laboriosa; inter dentiendum enim ex inflam-
matione gingivarum non raro oriuntur tormina ventris, vigiliæ,
inquietudines, profluvium alvi aut ejusdem constipatio, deje-
ctiones & vomitus virides, aphthæ, febres, convulsiones, &c.
„ Atque hæc accidentia (ut recte observat *Baglivius*) vitio
„ solidi tantummodo succedunt, solidi nempe gingivarum irri-
„ tati, puncti, crispatique a quibus ad intestina oscillatione
„ producta graves oriuntur diarrhœæ, quæ si non venerint,
„ pejora veniunt mala (antedicta.)

(*Duo dentitionis sunt tempora.*) Art. 1544. Dentitionis tempus est
duplex; *unum*, quo dens osse maxillari primum emergere nititur, &
quo gingivæ pars extera & superior absque aliquo ejusdem tu-
more, albido quodam circulo circumscribi ut plurimum solet;
alterum est, quo dens mole jam auctior gingivam tumidam red-
dit, atque eam perrumpere omni vi conatur, atque hoc solum-
modo postremo casu quandoque licet gingivas incidere. „ Qua-
„ tuor, quinque vel sex mensibus a nativitate elapsis dentes or-
„ dinario incipiunt erumpere, primo *incisores*, deinde *canini*,
„ & postremo *molares*; circa septimum ætatis annum *novæ series*
„ producitur, & circa vigesimum primum *dentes sapientiæ* dicti,
„ nimirum duo postremi molares egrediuntur. (Vid. Art. 1542.)

„ Non-

„ Nonnulli, licet pauciſſimi, cum dentibus aliquot eruptis na-
„ ſcuntur. Ego novi fœminam *ſine dentibus*, non modo in in-
„ fantia, ſed per totum vitæ ſtadium *edentulam* manſiſſe.

(*Curatio.*) Art. 1545. Symptomata dentientium univerſa eidem fere methodo, remediis nempe *acidum abſorbentibus & contemperantibus*, ac deinde leniter *expurgantibus* plerumque cedunt.

(*Nota bene.* Art. 1546. „ Ordinario copioſe ſalivant infantes
„ dentibus erumpentibus, & adeſt plerumque diarrhœa; hæc ſi
„ eveniant, bene præſagiunt: quocirca commode fricandus eſt
„ dens erumpens cum *folio tabaci* circa nutricis digitum obvolu-
„ to & cereviſia parum madefacto, quod *ſalivam* & *alvum leni-*
„ *ter movet*. *Alvus lubrica* perpetuo ſervanda eſt; & ſi adſint
„ convulſiones pulvis ſequens *Vvilliſii* locum habet, ℞. *Ocul.*
„ *cancr. margar. præparat. coral. rub. ana* ʒij. *ol. ſulph.* quantum
„ pulvis imbibendo excipiet f. pulvis *Spiritus C. C.* (inquit
„ *Sydenhamus in ſched. mon.* p. 54.) ut ut tritum & plane con-
„ temptum remedium (doſ. gt. iij. vel iv. *in aq. ceraſ. nigr.*)
„ præ ceteris, quæ mihi innoteſcunt, medicamentis votis reſ-
„ pondet in dentitiones laborantibus. Convulſiones hinc oriun-
„ das minuta *ſpiritus C. C. doſis* fœliciter tollit (inquit *Boer-*
„ *haave*.) In ventris torminibus apprime convenit *enema ad tormina* Seq. ℞. *Cret. pulv.* ßß. *herb. rut. flor. cham. ana* Mß. *coq. in q. f. aq. font. ad* ℥iv. *colatur. add. tinct. caſtor. diaſcord. ana* ʒij. *ſyr. de mecon.* ʒiß. *ol. aniſ. gut. x. m.*

LUMBRICI.

Ettmulleri ſententia.

(*Lumbrici.*) Art. 1547. Lumbrici ſponte prodeuntes vel per alvum vel per os raro ſunt ſine periculo; nam *malignitatem* in morbis denotant, unde fuga ſibi volunt conſulere. Authores practici ſtudioſe monent in omnibus affectibus ſemper ad *lumbricos* eſſe attendendum.

(*Signa lumbricorum.*) Art. 1548. Primaria ſigna lumbricorum ſunt in ore copioſa ſaliva jejuno ſtomacho, ſcalptura narium, pavor in ſomno, ſtridor dentium, ventris tumor, tuſſis ſicca; ſitis, alvus lubrica, tormina ventris jejunis, rubor & pallor faciei alternatim.

(*Remedia ad lumbricos.*) Art. 1549. ℞. *Argenti vivi* ℈j. coq. *in aq. ſimpl.* (vel quod melius eſt *in decoct. alb.*) ℔ßß. vel probe agitentur invicem in lagena vitrea poſt ſubſidentiam *Mercurii* decantetur liquor, & detur infantibus pro potu ordinario. Eſt experimentum certiſſimum ad enecandos lumbricos. „ Ejuſmodi
„ quoque eſt medicamentum iſtud per univerſam *Italiam* cele-
„ bratum. ℞. *Argent. viv.* ʒj. infund. per noctem *in aq. galegæ*

ij. decantetur liquor & propinetur mane. *Boyle*. „ Externe utile est linimentum sequens, ℞. *Aloe* ʒij. *myrrh.* ʒß. (*ol. absynth. gl.* vj.) *fel. taurin.* q. s. m. f. linimentum, cui addi possunt ad acuandum *ol. colocynthidos* guttæ aliquot: de aliis vermifugis alibi (684.) „ *Cinnabaris nativa* est remedium valde „ efficax, ac tutissimum, vermibus necandis. *Pulvis stanni*, nem„ pe stannum calcinatum est adhuc efficacius medicamentum, & „ fere inter specifica censetur; hinc *pulv. vermifugus sequens* „ *Quincii*. ℞. *Stanni calcinat musc. corallin. sem. sancton. ana* „ ℈i *sabin. croc. ana* ʒj. *m. f. pulv. dos. a* ϑß. *ad* ϑj. alvum non „ movet. Author in ejusdem laudibus copiosior est; vid. lo„ cum. *Emplast. vermifug. Batean. & syrupus vermifugus ejusdem* „ interdum usui esse possunt. In extremis utor aliquando *Hy„ drargiro* (*inquit Chesnea*) quod in vermibus necandis non „ habet simile. Ad pisi magnitudinem ex cochleari cum lacte „ parvulis sine noxa propinare soleo.

(*Crinones seu comedones.*) Art. 1550. Crinones seu comedones sunt vermiculi subcutanei infantes ad *atrophiam* disponentes; occupant plerumque loca musculosa, imprimis dorsi, scapularum humeri, crurum ac surarum; pruritum molestum excitant, indeque inquietos & vigiles reddunt infantes, tandemque in tabem adducunt. Cum *lotione mercuriali* sunt enecandi. Hi „ forte vermes, quos *Ærius* describit, & dracunculos vocat; Æ„ thiopes & Indos quandoque infestare solent; rarissime apud „ nos inveniuntur.

RACHITIS.

Boerhaavii sententia.

(*Rachitis est morbus novus.*) Art. 1551. Medio fere labente seculo decimo sexto in *Mediterraneis-Britanniæ* primo, deinde per totam *Germaniam*, denique & per omnia *Europæ borealis* loca, ortus est morbus novus, hodie frequentissimus, qui *Rachitis* appellatur; infantibus nunquam connatus est, raro ante nonum ætatis mensem, vix unquam post biennium vitæ, sed spatio hoc medio frequens accidit.

(*Methodus medendi.*) Art. 1552. Curatio optima fit *cibo levi, euppto, sicciori, minus pingui, aromatibus mitioribus condito, sapo dato & copia moderata*; *Potu pauco, merace ex cerevisia*, imprimis non veteri quidem, at diu cocta ac spissa; *aere sicco*, & *calidiusculo*; *vestitu* accurate *sicco, ex lana confecto*; *gestatione, concussione, oscillatione, vectione in rheda, frictione multa, calida, sicca panis fumo aromatum perfusis instituta maxime ad abdomen & spinam*; *cantharidum* iterata quandoque applicatione; *vomitoriis lenibus* aliquoties cum prudentia repetitis; *purgantibus* de-

inde

inde *roborantibus* per aliquot dies ſucceſſivos adhibitis; denique uſu diu continuato medicamentorum *roborantium*, *exſiccantium*, *antiſcorbuticorum*, & *ſpiritus excitantium*.

(*Pſychroluſia.*) An *immerſio in aquam frigidam* prodeſt? „ Im„ mo *pſychroluſia* in hoc affectu eſt valde efficax, ut ex quoti„ diana experientia docemur, de qua videatur *Floyer*, pag. 112. 145. 222.

Gliſſoni ſententia.

(*Signa diagnoſt.*) Art. 1555. Signa diagnoſtica rachitidis ſunt laxitas & mollities partium, debilitas & languor, ignavia & torpor; eſt in hoc affectu inæqualis partium nutritio: caput juſto majus, facies plenior & floridior, partes carnoſæ infra caput in progreſſu morbi magis magiſque indies extenuantur; adſunt protuberantiæ quædam, & nodi circa nonnullos articulos, maximeque in carpis conſpicuæ, paulo minus in talis obſervantur; ſimiles quoque tumores in coſtarum extremitatibus, quibus cum ſterni cartilaginibus committuntur; oſſa nonnulla incurvantur, præcipue tibiæ & fibulæ, hinc oſſa ulni & radii, ſed paulo minus & infrequentius, aliquando etiam oſſa femoris & humeri, aliquando decurtatio quædam oſſium, & deficiens eorum accretio ſecundum longitudinem, demum irregularis quædam capitis protuberantia, maxime oſſis frontis antrorſum huc quoque referri poteſt; dentes tum tardius tum moleſtius erumpunt, levi occaſione vacillant, aliquando nigreſcunt, aut etiam fruſtulatim excidunt; pectus in ulteriori morbi greſſu a lateribus anguſtius redditur, anterius acuminatur; adeſt quoque ſubtumida quædam abdominis repletio & hypochondriorum tenſio; frequenter etiam tuſſis, reſpiratio difficilis multaque alia pulmonum vitia inducuntur. Hoc morbo afflicti ſæpe lateralem decubitum modo ſiniſtrum averſantur ob coaleſcentiam pulmonum cum pleura vel tumorem in adverſo latere.

(*Partes internæ affectæ.*) Art 1554. „ Interius hepar juſto „ majus eſt, ventriculus & inteſtina in majorem molem aſſur„ gunt; meſenterium glandulis juſto majoribus, ſi non ſtrumis „ afficiatur; pulmones infarcti & tumidi cernuntur, nonnun„ quam purulenti ſtrumoſi & pleuræ adhærentes. Venæ jugula„ res & arteriæ carotides ſolito ampliores; denique partium „ fere omnium enervatio, item torpor quidam & ad motum ſegnities.

(*Prognoſis.*) „ Hic affectus plerumque ex ſe non eſt morta„ lis: nonnunquam tamen ingraveſcentibus ſymptomatis *in ta„ bem, hydropem pulmonum, aut aſcitem* degenerat; quo citius „ a partu ægrum invadit, eo periculoſior eſt, quo major morbus eo deterior. Qui ante annum quintum non curan-

„ tur, poſtea per totum vitæ ſpatium valetudinarii ſunt. Scabies „ aut pruritus huic morbo ſupervenientes ad curationem mul- „ tum conferunt. Mayovv.

(*Remedia ſimplicia.*) Art. 1555. Materia medica in hoc affe-œu ſunt *herbe omnes capillares*; imprimis *tricomanes radix oſmund. regal. gemmæ* dum vix erumpent *filicis maris*, *lingua cervina*, *veronica mas*, *tuſſilago*, *radix rubiæ tinctorum*, *crocum*, *ſarſaparillæ*, *chin. lignum guaiaci & ejuſdem gummi*, *chalybs*, *ſperma ceti*, *vermes terreſtres*, *millepedes*.

(*Laus rhabarbari.*) *Rhabarbarum* præ aliis ſimplicibus commendamus; eſt enim medicamentum moderate calidum & ſiccum, ſpiritibus inſitis omnium partium ſatis familiare & amicum, torporem ſpirituum benigne excutit, mollitiem laxitatemque partium firmat, internam lubricitatem nonnihil corrigit, pulſum ad artus evocat, calorem externarum partium auget, internarum & imprimis earum, quæ nutritioni inſerviunt, vigorem & activitatem fovet, eſt medicamentum profecto omni ætati & complexioni ſatis tutum.

(*Curatio.*) Art. 1556. *Cathartica appropriata* præcipue ex *rhabarbaro* debitis intervallis repetita in hoc morbo proſunt; *fonticuli & veſicatoria* ſunt utilia; enema ſequens eſt valde proficuum, ℞. *Fim. equi non caſtrati* ℥iſſ. *ſem. aniſ. fœniculi malv. conſuſ. ana* ℥ß. *flor. cham.* p. j. conq. in q. ſ. *ſer. lact.* incolatur. ℥iv. ſolv. *ſyr. violar.* ℥x. *ſacchar. rub. ol. roſ. ana* ℥ſſ. m. f. enema.

(*De frictione.*) De *Frictione* hoc obſervandum eſt, abſtinendum eſſe a frictione, qua parte oſſa prominent, & liberalius fricandum eſſe partibus eorum cavis; non continuandam eſſe hanc actionem ultra levem ruborem in partibus excitatum. „ Quantum valet *frictio* in hoc morbo, ut etiam de viribus *tuſ.* „ *ſilaginis* ſpeciatim in hoc affectu & atrophia curandis: vide *Fulleri medicinam gymnaſtic.* p. 96.

Mayovvii ſententia.

(*Methodus medendi.*) Art. 1557. Quandoquidem Rachitidis cauſa in obſtructione ſpinalis medullæ nervorumque inde oriundorum imbecillitate conſiſtit, præcipuæ indicationes curatoriæ ſunt, ut *nervi roborentur*, & *obſtructiones tollantur*; in hunc finem venæſectionem, medicamenta cathartica, item digeſtiva, diuretica, diaphoretica & ſpecifica in uſum vocentur. Enemata laxantia injici poſſunt, nonnumquam corroborantia *ex decoct. fimi equini flor. roriſmarin.* &c. *Enem. terebinth. cum expreſſione milleped. viv.* &c. Catharſis inſtitui poteſt cum *rhabarbaro* item cum *calomel.* Fonticuli inſuper opem egregiam præſtant, præcipue, ſi inter primam & ſecundam colli vertebram excitentur.

Præ-

Præter ſpecifica vegetabilia laudatur *ens veneris*, inventum nobilis *Boylei*, *ut & ſalia volatilia*, *elixir proprietatis*, *balſamum ſulphuris*, nonnunquam etiam *chalybis* uſus convenit, utpote qui virtute inſigniter aperiente donatur, idemque non tantum concoctionem juvat, ſed etiam viſcerum tonum firmat roboratque: verum illius uſus non ſine cautione inſtituendus eſt: etenim in tuſſi, pleuritide, infarctu pulmonum, febre hectica, morbiſque id genus aliis a chalybis uſu omnino abſtinendum eſt. Ad abdominis intumeſcentiam ſequens fomentatio multum confert, nempe ægro in vaſe ſatis amplo collato *hordeum fermentatum*, quod in aqua cocta aliquandiu infuſum eſt (ut in cereviſia conficienda fieri aſſolet) eidem circumcirca tepide apponatur, maneatque æger eodem pene opertus ad ſudoris provocationem.

(*Alia remedia.*) Art. 1558. „ Succus e limacibus cum te-
„ ſtis parum contuſis exſtillans, vulgo, ſed perperam, *oleum li-*
„ *macum* vocatus, in hoc affectu pro uſu interno & externo
„ valde celebratur, præcipue *in infantibus hecticis & phthiſicis*.
„ Virtutes & uſus remediorum ſequentium lector ipſe expendat;
„ *Flores ſalis armoniac. martiati Batean. Cereviſia ad Rachitidem,*
„ *aq. limacum pectoralis*, *emplaſt. ſpinale*, *linimentum ſpinale*,
„ *omnium Fulleri*. Conſulatur etiam *Sydenhamus de Rachitide*
„ *Epiſt.* p. 148.

APHTHÆ.

Sylvii ſententia.

(*Aphtha.*) Art. 1559. Aphthæ ſunt ulcuſcula (ſatis nota) totam oris ſuperficiem occupantia, neque parcunt œſophago, ipſive ventriculo, quantum conjectura aſſequi poſſumus; ut plurimum albicantes ſunt, ſubinde flaveſcentes, quandoque nigricantes, quæ poſtremæ ſunt periculoſiores. „ Aphthæ (inquit
„ *Dolæus*) quæ vulgo, ſed perperam, *ulcuſcula* judicantur,
„ ſunt revera *eſcharæ* quædam ſed leviuſculæ, quæ in ſummi-
„ tate puſtularum quarundam in ore, &c. oriuntur.

(*Cauſa & Curatio.*) Art. 1560. Aphthæ nobis videntur ortum habere ab acidis humoribus halitibuſque ad os delatis; quocirca curatio conſiſtit in acidorum humorum halituumque *correctione* ac *emendatione*, & in partium affectarum ab aphthis *liberatione*, *mundatione*, ac *conſolidatione*; *teſtacea* & *pulveres abſorbentes* primario indicantur, & poſtea leniter expurgandi ſunt humores *ſyrupo de cichor. cum rhabarb.*

(*Remedia varia.*) „ *Mucilago ſem. cydon.* (inquit *Etmulle-*
„ *rus*) cum ſucco *ſempervivi majoris* ſubactus linimentum præ-
„ bet non inconveniens pro illinendis aphthis; præ ceteris vero
„ *ſuccus raparum* ſuper ignem vaſe tecto ſine aqua aſſatarum

„ expreſſus ſine ſaccharo eſt optimus; egregium eſt *album gra-*
„ *cum* & *ſpiritus ſulphuris* cum *melle roſaceo*. In pueris aph-
„ this laborantibus (inquit *Bonetus*) nihil eſt quod tam præ-
„ ſentaneam afferat opem, quam *oleum raparum* cum pauco
„ ſaccharo. Sequens valde commendatur a D. *Boyle*, & profe-
„ cto votis interdum reſpondet; ℞. *Succi ſemperviv. maj. mellis*
„ *opt. ana* p. æ. coq. ſ. ad clarificand. deinde add. *alum. rup.*
„ q. ſ. ad ſaporem mediocriter auſterum M. cum pluma illinen-
„ tur os & guttur ſingulis horis vel ſæpius. Anthor hoc re-
„ medium tanquam ſpecificum venditat. *Decoctum corticis inte-*
„ *rioris ulmi cum paulo mellis roſacei* eſt revera optimum aphthis
„ curandis gargariſma. Non debemus in hoc affectu (inquit
„ *Dolæus*) proclives eſſe ad purgandum; quia facile diarrhœa
„ ſequeretur, quæ peſſima eſt. Sed de aphthis plura alb. (1136.)

MORBI CUTANEI.

(*Scabies &c.*) Art. 1651. „ Cruſta lactea, ſcabies (1178.)
„ Tinea (995.) &c. ſunt affectus, quibus infantes ſæpius ten-
„ tantur. Eruptionibus ſcabioſis frequenter infeſtari ſolent in
„ variis corporis partibus, præſertim facies eorum ſicca ac fœ-
„ diſſima ſcabie incruſtari ſolet. *Hildanus* monet hos affectus
„ non temere curandos eſſe, ſed potius naturæ aliquandiu re-
„ linquendos, niſi periclitantur partes muſculoſæ & nervoſæ
„ ſubjacentes. Uſurpare licet *leniter purgantia* & *alterantia*,
„ *antimonium diaphoreticum*, *æthiops minerale*, &c. ſunt proficua.

Ettmulleri ſententia.

(*Curatio.*) Art. 1562. Pro his affectibus interne conveniunt medicamenta *ex fumaria*, *tinctura coral. Rob. ſambuci*, *diaphoretica*, *viperina*, *cinnabaris antimonii*, *mercurius dulcis.* Cruſta eſt *humida & manans*, vel *craſſa & ſicca; in priori caſu* inſpergendum eſt cum *lapide calaminari præparato*, *tutia*, *ceruſs. ſtor. ſulph. camphora*, &c. In *poſteriori* uti licet *oleo amygd. dulc.* cum guttis aliquot *ol. tart. per deliquium*, vel *balſ. ſulph. lixiv. vulgar.* &c. eſt in uſurpandis remediis ex *nicotiana*; *mercurius dulcis* eſt tutior quam reliqua mercurialia; ſequens eſt unguentum non inelegans contra tineam, ℞. *Litharg. ceruſs. ana* ʒij. *flor. ſulph. mercur. viv. ana* ʒj. *ol. roſ.* q. ſ. Inſtituatur cura tineæ decreſcente luna. De his affectibus alibi (1178.) plura.

Head. mould-ſchot aud Horſe ſhoe-head.

Art. 1563. „ In catalogo noſtro Londinenſi ſeptimanatim „ morientium duo inſignia morborum nomina ſive titulos in- „ venimus, viz. *Head-mould. ſchot. & Horſe ſhoe-bead*, quos „ medici ſcriptores neutiquam, quod ſcio, tractarunt; plures „ tamen infantes his affectibus obeunt, ut ex prædicto calculo „ conſtat.

Art. 1564. „ *Head mould ſchot* eſt affectus infantuli jugi- „ ter contiuatus, in quo oſſium cranii margines ad ſuturas, ma- „ xime coronalem, alii ſuper alios obvolvuntur, unde menin- „ gium fibræ tenduntur & diſtrahuntur, nec non cerebrum „ ipſum comprimitur, & infantes convulſionibus non raro cor- „ ripiuntur.

Art. 1565. „ *Horſe ſhoe haud* eſt affectus in quo cranii ſu- turæ ſunt nimis patentes, & ſpatia dehiſcentia inter oſſium mar- „ gines intercedunt, quæ hiulca quandoque non niſi annis „ aliquot ſupplentur. Signum eſt frequenter *imbecillitatis ac* „ *brevis vitæ*. Nutrices loca affecta *ſpiritu vini* vel *ſpiritu ſac-* „ *chari* perfricare ſolent, cui nonnullæ addunt *albumen ovi* „ *& ol. palmæ*.

LUES VENEREA.

Harriſii ſententia.

(*Infantes quomodo curantur.*) Art. 1566. Infantes a nutricibus lactantibus infecti, quanquam maculis puſtulis ulceribuſque ſca- tent, quanquam & nocturnis illis doloribus erunt excruciati, fa- cillime omnium reſtituuntur. *Farinæ ſarſaparillæ* fere inſipida, ſaltem nullo guſtu ingrato, panatellis aut pulticulis ſuis, ut par eſt commiſta, addito etiam ventriculi gratia *ſantali citrini* polline, *catharticis* debitis intercalatis, tenerrimæ ætati, ut læ- te nonnunquam obſervavi, ſalutem perfectam reddidit.

PHTHIRIASIS.

Ettmulleri ſententia.

(*Morbi pediculariſ curatio.*) Art. 1567. Phthiriaſis eſt morbus pe- dicularis, cui plerumque obnoxii ſunt pueri: Abluatur caput cum *lixivio*, in quo coctum fuit *ſem. ſtaphiſagr.* & inungatur cum li- nimento ſequente, ℞. *ol. ſpic.* ʒij. *amygd. dulc.* ℈ß. *unguent. nico- rian.* ʒvj. miſce; pediculi omnes interibunt ſpatio unius no- ctis.

(*Cocen.*

(*Coccelus Indicus*.) Art. 1568. „ Pulvis baccharum *Cocculi Indici* „ capiti inſperſus certius pediculos interimit. *Condrochius* (qui „ peculiarem de iis tractatum ſcripſit) millies expertum in pue- „ ris tradit hunc pulverem etiam in exigua quantitate cum adi- „ pe ſuilla vel pomo cocto & ſimilibus permiſtum, & capiti „ appoſitum egregie pediculos interficere, & felicius, quam *ſta- „ phidem agriam* tutiuſque quam *hydrargyrum*. „

(*Pediculi inguinales*.) Art. 1569. „ In adultis, pro *pediculis can- „ croſis* inguina incolentibus necandis *ſapo nigra* inuncta eſt reme- „ dium infallibile, neque opus eſt ut aliud quodcunque exqui- „ ramus. D. *Turner lac. ſublimat.* proponit; ſed eſt medicamen- „ tum non adeo tutum genitalibus uſurpandum. „

(*The Buggs*.) Art. 1570. „ Eſt animalculum quoddam fœdiſſi- „ mum ac maxime inviſum, cujus nemo *Græcorum* vel *Romano- „ rum* authorum, quod ſcio, meminit, nomine vernaculo a „ *Bugg*, civibus Londinenſibus doloroſo & venenoſo morſu ſa- „ tis ſuperque notum, *Ricino*, inſecto livido cruoris pleno, „ qui carnibus, ovibus, & bobus valde infeſtus eſt, non mul- „ tum diſſimile eſt. Neſcio an ſupradictus *Pulvis cocculi Indici* „ (*Art.* 1568.) circa ſpondas & ſtragulas conſperſus hoc ani- „ malculum maxime deteſtandum interimeret, necne. D. *Sbavv* „ aſſeruit, quod, ſi locus demorſus ſtatim cum alumine rupeo „ ſaliva ſoluto fricetur, virus illico ſuſpendetur, & dolor eva- „ neſcet.

CAP. XVI.

Sive Fasciculus Morborum decimus sextus.

TRACTATUS DE VENENIS

Ex pluribus, iisque optimis scriptoribus, more nostro collatitio, non sine propriis aliquot symbolis, quibusdam in locis interjectis, concinnatus.

(*Proœmium.*) Art. 1571. Vitam hominum, quibus venenum aliquod illatum sit, in ancipiti esse & in angustiis versari experientia nimis frequenti satis compertum est, venenatorumque symptomata nullam pati *cunctationem*, sed medelam citam ac promptissimam exposcere. Ideoque ne opusculum hocce manuale in tanta rerum præcipitatione ac difficultate *subsidio tam necessario* plane destituatur, schedulam hanc de venenis, tanquam quid desideratum, adjeci.

(*Venenum quid.*) Art. 1572. Utrum quidpiam in se & absolute venenum sit, multum ambigitur: e contra omnia venena esse nec sine veneno quicquam existere asserere non dubitavit *Paracelsus*; dosis sola (inquit ille) facit, ut venenum sit, vel non: cibus enim vel potus quilibet quantitate majori æqua assumptus, attestante eventu, sæpius venenum fit, vel, quod ad idem redit, mortem violentam affert. Sed quum *de venenis* loquamur, intelligenda sunt illa, quæ in minutissima ut plurimum sui quantitate corporibus nostris insigniter nocent, eo nomine vocari.

(*Veneni definitio.*) Art. 1573. Venenum in genere definiri potest, id, quod intus assumptum vel extrinsecus admissum qualitate quadam vel agendi ratione corporibus nostris vehementer *nocere* aptum est: non enim est de veneni essentia, ut hominem semper interimat; sed satis est, si illum arcana quædam facultate vehementer lædat; posterioris generis sunt omnia illa, quæ in *insaniam*, *stoliditatem* vel *fatuitatem* inducunt homines non penitus interficientia.

(*Venena quomodo perimunt.*) Art. 1574. Non est hujus instituti inani speculationi tempus impendere de variis venenorum modis agendi, aut litem movere, utrum venena perimant *nimio calore vel frigore*, *vasorum erosione*, vel *humorum putrefactione*, *lancinante nervorum irritatione*, vel *vehementi spirituum animalium in furorem agitatione*, &c. est enim maxima varietas. Interim tamen operæ pretium erit id adnotare, quod scribit *Sylvius*; quamvis (inquit ille) acrimonia omnis sensum caloris producere videa-

videatur in partibus ſenſibilibus, reperiuntur tamen in noſtris corporibus duo acria efferveſcentiam diverſam producentia, tum calidam tum calore deſtitutam, non tantum ſenſui manifeſtam, & ideo ab invicem diſtinctam, ſed diverſis remediis cedentem. Si quis venenorum effecta & ſymptomata, quæ in homine ſolent excitare attenta mente conſideraverit, agnoſcet illa omnia ortum ſuum ac efficaciam debere alterutri vel utrique acri, cujus acrimonia vel patet vel latet; quoties patet veneni acrimonia, prompta eſt ipſius actio humorumque corruptio ſentiturque confeſtim ejus noxa; quoties latet, lenta & tarda eſt ejuſdem actio, humorumque corruptio, nec niſi paulatim obſervatur ejus noxa.

(*Venenorum duo genera.*) Art. 1575. Quandoquidem duobus modis corpora noſtra venenis afficiuntur, nimirum *ore ſumptis* vel *extra in corpus immiſſis*, de utriſque ſeorſim agendum eſt, & primo de venenis ore ſumptis.

(*Signa veneni ſumpti.*) Art. 1576. Signa veneno intus aſſumpto ſupervenientia ſunt quæ ſequuntur: ructus fœtidi & mali ſaporis, mox pulſus & cordis motus inſignis mutatio, virium lapſus, cordis anguſtia, palpitatio, lipothymia, ſyncope, interdum vertigo, viſus obfuſcatio, tremores, convulſiones, ſingultus, ſtupor, mordicatio & dolores, & quandoque eroſiones ventriculi & inteſtinorum, ſitis, urinæ ſuppreſſio, vomitus materiæ pravæ, interdum & alvi profluvium, extremarum refrigeratio, ſudores frigidi, linguæ intumeſcentia, labia tumefacta & nigricantia, ventriculi & hypocondriorum intumefactio atque extenſio, interdum totum corpus intumeſcit & inflatur maculis paſſim in corpore erumpentibus, & poſtremo mors ipſa. Verum non omnia hæc ſymptomata in omnibus accidunt.

(*Prognoſis.*) Art. 1577. Magna eſt venenorum differentia; alia aliis ſunt magis pernicioſa, alia citius alia tardius pro ratione quantitatis, qualitatis & reliquis eorum circumſtantiis hominem enecant. Prognoſis potiſſimum a copia & vehementia ſymptomatum petenda eſt, & idonea medicamenta ſtatim adhibita fuerint, & ex eorum uſu melius æger habeat, de vita non eſt deſperandum. In convaleſcentibus vero ſæpius accidit, quod a veneno maligna diatheſis corpori imprimatur, quæ pertinaciter hæret, & longo poſt tempore ſeſe exerit, & diuturnos ac periculoſos morbos parit. Opinio iſta vulgaris ficta eſt ac falſa, quæ *Indos ab uſque Italos ita artem veneficam ſtatuit calluiſſe, ut in ſtatum diem aut tempus prædeterminatum, ſive fuerit ſeſtimana, ſive menſis, ſive annus, venenatos omnes certo conficere poſſint:* natura enim quislibet venenis huic aut altero æque *totis viribus* ſe opponit, & lethale virus reprimit aut fruſtratur.

(*Curatio.*) Art. 1578. Quoad curationem venenorum in genere indicationes communes ſunt tantum duæ, nempe ut venenum

per

per viam per quam in corpus ingressum est, (si possibile) revocetur & expellatur, & deinde ut idoneis alexipharmacis expugnetur. Ex natura & ratione alexipharmacorum & bezoardicorum, quæ magna ex parte cardiaca audiunt, proclives sumus conjecturam facere illa non proprie in venenum ipsum agere, sed saltem corpus roborare; ut ad venenum expellendum sufficiat, atque ita saltem per accidens in venenatis prodesse. Ex prædictis luculenter patet, quod danda sit opera, ut venena ore sumpta quamprimum e corpore evacuentur: atque ut id commodissime fiat per vomitum, vomitoria autem non debent esse fortiora acria aut corrodentia; sed leniora, & parata ex iis, quæ lentorem obtinent, & naturam mucilaginosam vel oleosam habent, quæ veneni acrimoniam aliquo modo obtundere possunt. In his casibus festinandum est nullaque interposita mora quæ ad manum sunt exhibenda. In hoc negotio, quod cunctationem non patitur, aqua tepida cum multo oleo permista reliquis omnibus quotcunque viribus fere æquipollet; deficiente oleo butyrum ejus vices supplere potest; valent etiam juscula mucilaginosa & pinguia, &c. Non autem satis est semel vomitum provocare, sed tamdiu is continuandus est, donec nulla amplius veneni in ventriculo indicia ex sapore, odore, nausea, dolore, & morsu deprehendantur. Si venenum a ventriculo ad intestina descenderit, quod sæpius accidit, iterata clysterum injectione illuenda est alvus, & e veneno emundanda; purgantia quoque lenia propinanda sunt, ut intestina superiora liberentur, conveniunt *cassia*, *manna*, *rhabarbarum* & similia; utiles sunt *emulsiones ex amygd. dulc. sem. melon. cydon. gum. Arab.* &c. *cum syr. de althæa*. Tandem si quæ reliquiæ veneni in corpore supersint, a corde & visceribus avertendæ sunt & ad ambitum corporis pellendæ, & per sudorem evacuandæ, quod alexipharmaca itidem præstant, & omnino utile & necessarium est ab alexipharmacorum usu non statim desistere, sed ea aliquamdiu continuare, donec maligna dispositio corpori impressa expugnata sit. *Theriaca Andromachi* contra omnia venena cujuscunque generis præ reliquis quotcunque remediis optimam esse *antidotum* jure merito communi suffragio censetur; sed majori solita dosi ad drachmas duas vel tres exhibenda est (inquit D. *Harris in Pharmacolog. Antiempir.* p. 285.) ab hac vero regula interdum declinandum est; *nam de opio cauto opus est*, quando cum venenis narcoticis rem habeamus. Interim instituendus est conveniens victus; *lac in cibo & potu* a quamplurimis authoribus valde commendatur; reliqui cibi sint *pingues & unctuosi*; utilia sunt *jusculæ glutinosa e pedibus vitulinis*, *rasuris eboris*, *C. C.* &c.

Art. 1579. Venenorum in specie divisio maxime naturalis a differentia corporum, quibus insunt, petenda est; existunt enim

enim venena *vegetabilia*, *mineralia*, & *animalia*: ex his sufficiet eminentiora quædam tractare, unde ex istis exemplaribus ante oculos positis praxis de reliquis facili negotio derivari potest.

VENENA VEGETABILIA.

(*Cicuta & Aconitum.*) Art. 1580. Ex plantarum classe *cicuta & aconitum* primas obtinent, utpote apud antiquos scriptores frequentissime memoratæ. Cicutam plantam esse venenatam foliis, radicibus, & succo expresso, pluribus exemplis passim apud authores probari potest. Folia interdum errore pernicioso loco chærefolii & petroselini colliguntur, & inter acetaria devorantur, radices pro pastinacis incautæ comesæ quosdam interemerunt; succum esse exitialem ex *Atheniensium* consuetudine satis constat, qui mortis sententia damnatis propinabant; ex hoc lethali pharmaco occubuisse dicitur *Socrates ille philosophorum sapientissimus*; verum enim vero quodnam fuisset istud *venenum Atticum*, an merus cicutæ succus, vel ex hoc & aliis pharmacis compositum, haud satis constat, quin in dubium vocari possit; sed hic non est disputandi locus.

(*Cicuta calida & acris.*) Art. 1581. Rationibus & experimentis deprehenditur cicutam esse calidam & acrem) quod contra universæ antiquitatis suffragium *doctissimus Vvepherus* indubitate comprobavit) suisque aculeis membranam nerveam potissimum ventriculi ferire ac fibras ejus ad violentam constrictionem irritare, unde tum ob vellicationis vehementiam, tum ob constrictionis atrocitatem maxime circa orificia ventriculi, ubi nervi insigniores disseminantur, præsidem systematis nervosi in furorem agit, unde convulsiones, &c. & cerebrum & cor in consensum rapiuntur.

(*Effectus cicutæ intus sumptæ.*) Art. 1582. Affectus cicutæ intus sumptæ sunt præcordiorum & ventriculi dolor cum sensu punctionis & ardoris ibidem, quasi temulentia aliqualis, vertigo, epilepsia cum sensuum abolitione, & mira capitis artuum & totius corporis succussione & torsione, spasmi universales, afflu-xus sanguinis ex auribus, tumor pugni virilis magnitudine circa scrobiculum cordis, singultus, inanes vomendi conatus, faciei & abdominis intumescentia, fluxus spumæ viridis ex ore post mortem.

(*Curatio.*) Art. 1583. Indicationes itaque curativæ erunt cicutam quantocius ex ventriculo educendam esse, ejusque acrimoniam infringendam, spiritus vitales consumptos a vehementia symptomatum instaurandos, aut ob motum sanguinis varium vel interceptum oppressos excitandos, labem ventriculo vel intestinis impressam, sive inflammatio sive denudatio membranæ nerveæ, sive exulceratio sit, emendandam, & vires laudabili victus ratione restituendas & conservandas. Cicuta breviore,

tutiore

tutiore & certiore via exturbabitur e ventriculo vomitu tempestive concitato, neque necessum est, ut vomitoriis fortioribus utamur, ut ventriculum vehementer irritent & stimulent, cum jam alias ad constrictionem a *cicuta* pellectus sit; sufficiunt *aquæ & olei tepidi* largi & iterati haustus. Ad vomitum quoque in hoc casu ciendum valent *jusculæ pinguia*, *decoctum hordei cum oleo simplici*, *aqua tepida cum butyro*, *lac cum oleo & butyro*, *sincerum*; *aut aqua dilutum*, *cerevisia cum oleo & butyro*; *oleum lini vel nucis per se* nauseabunda sunt, ideoque commodiora ad vomitum facilitandum *aquæ tepidæ*, *lacti*, *decocto hordei*, *cerevisiæ*, *aut jusculis cujuscumque generis permistæ*, quæ una opera cicutæ acrimoniam demulcent & obtundunt. Pergendum est in hoc opere, donec *omnis cicuta* e ventriculo pulsa sit. Si vero ventriculus his in expellendo adjutus voto non respondeat, & vomitus tardetur, ad fortiora vomitoria recurrendum est, ad *oxymel scilliticum*, *sal vitrioli*, *decoctum cort. virid. jugland.* *decoctum fol. nicotianæ*, &c. Dum hæc tentantur pinguia enemata injiciantur & ano suppositoria intrudantur *ex mele & sale coctis hier. picr. sapone sal. gem. vel alumine*, &c. Clysteres enim & suppositoria motum peristalticum intestinorum sursum vergentem deorsum proliciunt. Vix licitum est catharticum propinare nisi lenissimum Educta ita e ventriculo & intestinis *cicuta* omni vel maxima parte, tum demum ad *vinum generosum* & *alexipharmaca* deveniendum est. Antidoti magnæ, *Theriaca*, *Mithridatium*, *& electuarium*, *Orvietanum*, &c. prosunt quatenus dissolvunt sanguinem & lympham alicubi stagnantes. Huc pertinent etiam *aquæ cordiales dictæ*, *confectiones de hyacinth. alkermes*, *lapis bezoardicus*, *item tinctura bezoardica*, *salia volatilia*, *mixtura simplex Paracelsi*. Cum suspicio sit tunicas ventriculi aut intestinorum erosas esse, aut ulceratas, haud consultum est cibos *aromatibus* condire, multo minus *aceto*, neque vino nimium indulgere; magis prodest *decoctum hordei cum passulis*, *sem. anisi aut decoctum rad. chin. sassafr.* &c.

(*Cicuta œnanthe & cicutaria.*) Art. 1584. Probabile est (*inquit clarissimus D. Mead.*) *cicutam* antiquorum, de qua *Vvepherus* tractatum edidit fuisse nostram *œnanthem cicutæ facie succo viroso*, quæ cicuta vulgari multo exitiosior est. *Raius* vero noster, rei herbariæ peritissimus, *cicutam majorem vulgarem venenum fuisse Atheniensis* asserit, & *cicutam aquaticam*, de qua *Vvepherus* integrum librum conscripsit, fuisse *cicutariam palustrem vid. Hist. Plant.* Vol. I. p. 451. 452. *Oenanthem autem cicutæ facie esse plantam ab ambobus diversam*, vid. *eandem p.* 441. Doctissimus vero laudatus author forsan conjecturam suam sustinere potest, &, per me licet, sustineat; non est mihi litigandi otium, nec animus. Interim agnoscendum est has plantas *cognatas esse*, *nec viribus aut facie valde dissimiles*.

(*Oenan-*

(*Oenanthes aquat. descriptio.*) Art. 1585. Oenanthem aquaticam cicutę facie apud *Raium* loco citato ad hunc modum descriptam invenimus; „ *Paludapio* foliis non absimilis est rutæ pratensi similior „ (nostra sententia *apio* aut *petroselino* similior quam *Thalictro*) multo pullulatu virore tetro colore & facie *cicutæ*. Caules bicubitales spargit e radice in pares *asphodeli* albi bulbos multipartita & quasi brachiata nullius fibræ vinculo aut interventu continuos teneros gustu acres & ingratos, succo lacteo primum deinde flavescente viroso & exulcerante prægnantes. In rivulis non in septentrionalibus duntaxat, sed & „ meridionalibus *Angliæ* provinciis copiose provenit. „ An radices hujus plantæ sit venenatæ & malignæ vel salubres *Raius* dubitat, & rem in medio relinquit ulteriori examini subjiciendam. Sed de earundem malignitate sequens historia omnem tollit dubitandi ansam.

(*Historia œnanthes comesæ.*) Art. 1586. Ad tertium lapidem ab oppido ubi jam pluribus annis commoratus sum medicinam, faciem, septem circiter abhinc annos, a quatuor pueris comesæ fuerunt *radices œnanthes*, quod in hunc modum eveniebat; hi pueri hora undecima ante meridianam e *schola alphabetica* egressi, per prata palantes, ad ripam rivuli has radices reperiebant, & cum candelabri fragmento, quod ad manum fuit, effodiebant; opere egregie delectabantur, & plures jam nacti ajebant alii aliis, hæ sunt *radices dauci tenera*, *ypung Carrots*, statim mutuis incitamentis, non famis, sed petulantis luxuriæ causa, illas avide devorabant. Quid fit? domum abeunt, ægrotare incipiunt, quod factum fuit, celabant. Hi liberi fuerunt tres filii & una filia ex iisdem parentibus orti, patre vero tunc temporis solo superstite; eorum natu minimus quartum annum nondum compleverat, & maximus nonum non attigerat; filius medius quintum, & puella sextum aut septimum agebat annum. Vagiebant, ejulabant; pater natorum aspectu conterritus, quid mali sit, nesciebat. Porro obtumescebant, vertigine corripiebantur, proni in terram cadebant, superveniebant spasmi horrendi cum tota sensuum abolitione, vomebant omnes, puella supra ac infra violenter purgata est, subinde vero in lucidis interca pedinibus edebant & bibebant. Pater lacrymans miserabili & subitanea narorum omnium *metamorphosi* vehementer perculsus varia in animo volvebat; secundum vulgi opinionem *incantamentis vel malis artibus* admiranda hæc symptomata inducta fuisse credebat. In lucidis intervallis rogabat, nunquid comedissent? rem nondum agnoscunt; deinde in loculis facto scrutinio inventa sunt frustula quædam *cujusdam radicis*, hoc detecto, qui loqui potuerunt, veritatem fatentur omnes de *ista radice* esitasse, unde statim de veneno suscepto orta est suspicio: & extemplo nuncius cum radice ad me defertur; forte

fortu-

fortuna *radicem facie agnovi*; ipſe autem tunc temporis alias occupatus *pharmacopolam* conſilio & ſubſidiis idoneis inſtructum mox demiſi, qui miſellos invenit veneno fere confectos; nunc omnes, nunc hunc, nunc alium paroxyſmis epilepticis cum graviſſimis ſpaſmis & ſpuma oris laborantes. Juſſu meo multum oleum cum aquæ tepidæ crebris hauſtibus larga manu propinavit. Exantlato ita ventriculo, medicamentum, quod mihi maxime arridebat, fuit *tinctura bezoartica*, qua fretus alia aſciſci fore ſupervacuum credidi, niſi quod iis modico vino in languoribus indulſi. Doſis tincturæ maximo natu fuit coch. iſſ. & parvulis diminuta quantitate pro ratione ætatum 6ta vel 8va quaque hora cum hauſtulo cereviſiæ; interim brodiis & lacticineis nutriebantur. Poſt 24. horas duo ex iis priſtinæ ſanitati reſtituti ſunt multo tamen debilitati; reliqui duo tardius convaleſcebant, nec ante quintam vel ſextam diem excuſſa eſt veneni labes; iis *clyſteres* ſæpius injici curavi, & fortaſſe alia nonnulla remedia exhibui, quorum jam mihi excidit memoria; evaſere omnes, ſed non ſine maxima difficultate; & jam, dum hæc ſcribo, vivi ſunt.

(*Porcus ex eſu œnathes interfectus.*) Art. 1587. Idem paterfamilias, vir fidei integerrimæ, mihi narravit ſe biennio poſt habuiſſe *porcum*, qui e propugnaculis prorepens vagus per agros aberravit, & in idem pratum incidit, ubi more iſtorum animalium ruſpantem credibile eſt has radices guſtaſſe & devoraſſe: nam poſt paucas horas vehementer ægrotabat; accerſebatur *vererinarius* quidam e vicinio, qui manus auxiliares porrexit, ſed fruſtra; nam animal moriebatur convulſum ſpumoſa ex ore ſaliva effluente.

(*Corona imperialis, eſula euphorbium, helleborus.*) Art. 1588. Radix bulboſa *coronæ imperialis* intus ſumpta affectus fere eoſdem habet ac cicuta atteſtante *Johanne Rhodio apud Vuepherum*; ideoque eandem exigit medendi methodum. *Eſula ſive tithymali quoque fere omnes* ſunt acres & maligni, intro aſſumpti violenter admodum purgant, ventriculum & inteſtina excoriant, adurendi vim obtinent, & cicutæ viribus perniciosis propemodum æquipollent. De *Euphorbio & Helleboro* idem dicendum eſt, ſi in nimia quantitate exhibeantur, & etiam quibuſdam aliis pharmacis emeticis & catharticis uſu vulgari nimis frequenter adhibitis.

(*Aconitum ſive napellus.*) Art. 1589. Quod *aconitum ſive napellus* a tota ſubſtantia ſua ſummum ſit venenum & pernicioſum in necandis hominibus & quadrupedibus ut vix etiam approbatiſſimis *antidotis* ſuccurri poſſit, niſi confeſtim applicentur præſidia, ex ſententia medicorum fere omnium notum eſt. *Napellus* in jugis montium *Alpinorum* nutritus vires admodum noxias obtinet, adeo ut inter venena vegetabilia jure merito princeps cenſeatur, delatus vero in hortos in locis humidioribus malignitatem magna ex parte deponit.

(*Effectus intus sumpti.*) Art. 1590. Symptomata abassumpto *Napello* sunt quæ sequuntur, intumescentia labiorum, linguæ & totius faciei, oculorum prominentia, pectoris gravitas, compressiones cordis, tremor partium, vertigines, syncopes, horror, mania, & lethargus, quæ omnia accidunt, & si intoxicatus evaserit, febre hectica tamen miser corripitur.

(*Curatio.*) Art. 1591. De remediis adversus pernicioſum hoc venenum (veneno ipso prius vomitione reddito & reliquis de curando veneno in genere (1578.) recte obsservatis) commendatur *radix contrayerv. a* ℈j. *ad* ʒj. *cum Theriaca vel Mithridatio* exhibita. Sunt qui succum *Raphani* intus sumptum tanquam certissimum remedium decantant; plurimum prodesse aliqui volunt *lapidem bezoar. oriental. ex Matthioli experimento in duobus reis comprobato*, lib. iv. cap. 73. in *Dioscorid.*

(*Coccula officinarum.*) Art. 1592. Cocculæ officinarum sive *baccæ cocci Indici* inter venena merito numerantur: in bestiis etenim (ex experimentis *Vvepheri* constat) symptomata invasionis ordine & sævitia non disparia iis quæ *cicuta aquatica* in hominibus efficit; certum est iis inesse vim deleteriam impense irritantem *helleboro albo* similem. Quamobrem qualis sit medendi methodus ab hoc veneno assumpto supra in sectione de cicuta (1583.) percipienda sit.

(*Taxus.*) Art. 1593. Taxus arbor foliis, succo, & baccis, hominibus & jumentis lethalis est. Hoc veneno infecti frigus in toto corpore percipiunt, strangulationis metum incurrunt, & alvi profluvium dysentericum patiuntur, & plerumque repentina morte moriuntur. Facta per vomitum necessaria evacuatione propinandum est vinum generosum in quo infusa sunt *folia absynthii, flores rorismarini rad. zedoariæ, serpent. virgin. sem. cardamom. cum aliis aromatibus.* Ad febrem & alvi profluvium conducunt *terra sigillata, bolus Armenus, lapis bezoar. coral. rub. rad. tormentill. &c.*

(*Opium.*) Art. 1594. Opium, quod vi sua polychresta, nunquam satis laudata, qua & somni nobis dulcedinem conciliat, & doloris suave lenimen præstat, & quævis in republica nostra microcosmica turbata pacatiora reddit, in dosi plus justo exhibitum venenum evadere nemini non notum est, in quantum verissimum est, quod etiamsi illius faciei una sit *Angelica*, altera tamen sit *Diabolica*; quamobrem prudentia summa & maxima cautela in opiatis exhibendis omnino requiruntur; eorum usus promiscuus & profusus *cane pejus & angue* vitandus est. *Narcotica* enim, quæ stuporem sensui inferunt, non temere in usum ducenda sunt, nec nisi in vehementissimis doloribus, ubi vires dolorum acerbitate concidunt, ut cessantibus doloribus vires recolligant. Adulatoris est medici. aut auram popularem captantis ea ob leviſſimam aliquam causam nimis frequenter

quenter & manu ſupra modum liberali propinare. Sed hoc obiter dictum ſit; de opio veneno dicturus ſum.

(*Effectus opii in nimia quantitate.*) Art. 1595. Effectus opii in nimia quantitate ſumpti ſunt, qui ſequuntur: ardor ventriculi, ponderis ſenſus ibidem, alacritas aliqualis in initio cum riſu *Sardonico*, partium omnium relaxatio ac debilitas, mentis alienatio, memoriæ lapſus, oculorum obfuſcatio ex tunicarum relaxatione variis coloribus coram oculis apparentibus, ipſa cæcitas, linguæ balbuties, ſopor, pulſus rarus, efflorescens faciei rubor, maxillæ inferioris laxitas, labiorum intumeſcentia, ſpirandi difficultas, furor & mania, ſalacitas, cutis pruritus vehemens, nauſea, vertigo, affectiones comatoſæ, apoplecticæ, vomitus, ſingultus, pulſus turbatus, ſpaſmi, ſudores frigidi, ſyncopes, & lipothimiæ, expiratio frigida, mors. Omnia hæc ſymptomata in omnibus vix occurrunt, ſed quædam in his, quædam in aliis pro diverſitate conſtitutionum, pharmaci quantitatis, &c.

(*Curatio.*) Art. 1596. Curatio in hoc primario conſiſtit, ut (quod in omnibus venenis faciendum) vomitus provocetur, at, ſi ad inteſtina jam penetraverit venenum, clyſteres acriores injiciantur, ac denuum doſis cremoris tartari propinetur. Et poſtea *opii antidoti* exhibeantur, inter quas *ſalia lixiavialia* aliis ſupereminent, ut & *ſapo albus vel potius tartareus*, ſi comparari poſſit. Commendatur hauſtus *vini veteris vel ſpiritus vini* cum *vitello ovi* ad noxiam reſinam, opii partem perniciosiſſimam, ventriculo adhærentem ſubigendam. Poſtremo ad medicamenta acida deveniendum eſt; excitandus eſt æger omni arte, & ſe labore aliquo exerceat; aeri frigido ſe nudum exponat; immo in graviori caſu commendatur *immerſio in aqua frigida*.

(*Hyoſcyamus.*) Art. 1597. Hyoſcyamus niger vulgaris eſt planta ſoporifera & venenoſa odore fœtido facile ſe prodens. Ex eſu *radicis*, *foliorum*, *vel ſeminum* oriuntur ſymptomata ſequentia, ariditas faucium & linguæ, artuum ſtupefactio, ſpirituum languor, pruritus univerſalis, mentis alienatio, vociferatio, delirium, vertigo, viſus depravatio aut abolitio, dyſpnœa, ſuffocatio. Quoad curam vid. opium, *Art.* præcedenti.

(*Solanum.*) Art. 1598. Solanum lethale, *Bella Donna*, eſt planta maligna & ſtupefaciens; illius baccæ quandoque a pueris incaute comeduntur, quas vocant *ceraſa ſylveſtria*: ſymptomata ex his comeſis ſunt ſitis intenſa, raucitas, cardialgia, ſopor gravis, cæcitas, mentis alienatio, delirium, hypocondriorum tenſio, convulſiones, affectus apoplectici, mors.

(*Mandragora & coriandrum.*) Art. 1599. Ejuſdem commatis *narcotici eſt Mandragora*, ut etiam *coriandrum*, ſicut a quibuſdam affirmatur; ſed de hoc haud ſatis convenit inter *Botanicos & Medicos*.

(*Nux vomica* .) *Art.* 1600. Nux vomica *narcotica est & virulenta*, exautuntur ad canes & feles interimendos: hæc animalia *nuce vomica* devorata intra paucas horas convulsi moriuntur. Neque dubitandum est quin eosdem in homine habeat effectus, *Avibus* certe non minus perniciosam esse ex frequenti nostratium experientiam constat qui ejus pulvere carnibus insperso corvos, cornices, aliasque aves noxias inescare & perdere solent. Vide opium quoad curam. (1596.)

(*Plantæ narcoticæ*) *Art.* 1601. Hæ plantæ *narcoticæ ultimo recitatæ* naturæ fere ejusdem cum opio sunt quoad malignitatis speciem & operandi modum: ideoque non opus est hisce diutius immorari, sed brevitatis causa remittendus est lector ad sectionem de opio. (*Art.* 1595.)

(*Fungi* .) *Art.* 1602. Fungi sunt infimum & ignobilissimum vegetabilium genus, quorum etsi aliqui simpliciter venenati sunt, & in cibum non veniunt, alii tamen a nimis delicatulis edules sunt: omnes facile nocere possunt, ut non sine causa *Seneca* fungos voluptuarium venenum nominaverit, & *Plinius* cibum *ancipitem* illos dixerit. *Athanasius Kircherus in lib. de peste* hæc habet; *Fungus, qualiscumque sit semper malignus est, semper exitialium qualitatum apparatu instructus: & si non statim sentiatur, frequenter tamen comesus nescio quid successu temporis occultæ machinationis interiore viscerum administrazione molitur*. Apagete ergo pernicioſa isthæc gulæ blandimenta. Quæ tanta voluptas ancipitis cibi? An usque adeo vitæ tædet, ut eam tam vili offa permutemus, mortemque semper in procinctu stantem *ultro solicitemus*? ita vitam nostram, quam non accepimus, facimus brevem, nec inopes ejus sed prodigi simus.

(*Effectus fungorum*) *Art.* 1603. Fungi (præcipue species venenatæ) comesi sensum suffocationis & strangulationis in faucibus inducunt, ventriculum inflant, singultum excitant, choleram morbum pruducunt, interdum epilepsiam. syncopen, sudorem frigidum, somnum profundum, &c. immo mortem ipsam, sicut ex plurimis historiis in authoribus fide dignis videre licet.

(*Historia* .) Ego ipse ex improvise imprudenti esu fungorum aliquando in *diarrhœam mali moris* incidi cum gravissimo *Tenesmo*, & perpetuo mejendi desiderio, quod *Tenesmus vesicæ urinariæ* appellari potest. Diarrhœam naturæ prius reliquendam esse causam ejusdem tunc temporis ignorans judicavi (nulla enim aderat nausea vel ventriculi gravamen) quam die 3. malo persistente & crescente de esu fungorum animo revolventi cogitabam. Quorcica dosin rhababari masticavi, ex qua tamen nullum juvamen accepi. Die 4. ingravescente morbo cum insigni virium jactura, nec non aliquali affectu virtiginoso, & ani excoriatione dolorifica vesperi emeticum ex infuso *radicis ippecacuan*.

cuan. propinavi, ex quo ter vel quater evomui, & deinde hora decubitus dosin *Confectionis Fracastorii* deglutivi, unde feliciter omnino liberatus sum.

(*Curatio.*) *Art.* 1604. Quoad curationem, fungi (si fieri possit) statim vomitu rejiciendi sunt, & reliqua de veneno in genere curando jam dicta probe observanda. *Salia lixivialia* ægros mirabiliter juvant, speciatim *lixivium ex cineribus sarmentorum vitis*. Contra nocumenta fungorum nil præstantius invenitur quam *Theriaca Andromachi cum oxymelite simpl. vel scilitic. gallinarum fimum duntaxat candidum decoctum mulso venena fungorum boletorumque astringit ex Plinio, Liste de Humoribus* p. 392.

VENENA MINERALIA.

(*Venena mineralia.*) *Art.* 1605. Postquam de venenis e plantis, lectionibus præcedentibus actum est, proximo loco eminentiora quædam venena in classe *mineralium tum naturalium tum arte factorum* percurrendum est; ac primo de arsenico.

(*Arsenicum.*) *Art.* 1606. Arsenicum primi subselii esse venenum lippis & tonsoribus notum est: duplex est, nativum, & factitium: nativum iterum est duplex, nempe, *auripigmentum* seu *arsenicum aureum*, *citrinum* & *sandaracha*, *seu arsenicum rubrum*: factitium itidem duplex ex his per sublimationem conficitur, alterum ex auripigmento, & appellatur *arsenicum album crystallinum*, alterum ex sandaracha, & vocatur simpliciter *arsenicum*. Intra corpus assumpta alterutra arsenici species eadem fere gravissima symptomata infert: sandaracha tamen mitior est auripigmento, auripigmentum arsenico albo crystallino: quod omnium est pernicioſissimum.

(*Effectus intus sumpti.*) *Art.* 1607. Arsenicum intra corpus admissum virulentiam suam primum exerit pungendo, vellicando, irritando, urendo: unde ventriculi ardor & dolor atrocissimus, intestinorum cruciatus vehementissimus, vomitus, sitis inextinguibilis, linguæ, faucium, & gulæ ariditas & asperitas, singultus: sequuntur anxietates gravissimæ, cordis palpitatio, lypothymiæ, extremorum frigus, superveniunt interdum vomitus & dejectiones nigræ, fœtidæ, cadaverosæ, ventriculi & intestinorum gangræna aut sphacelus, postremo mors violenta.

(*Curatio.*) *Art.* 1608. Quoad curationem, præmissis universalibus ἄνω & κάτω evacuantibus, quemadmodum in curatione venenorum in genere jam dictum est (1578.) hic valde conferunt diluentia, oleosa, mucilaginosa, &c. Insuper ex observatione *Vvepheria* constat *bezoarticum minerale cum butyro permixtum* acrimoniam hujus veneni infringere.

(*Inunctio.*) *Art.* 1609. Inunctio ejus externa est etiam valde periculosa & pernicioſa: extant etenim historiæ in scriptoribus medicis nonnullorum, qui unguento, cui arsenicum

commiſtum eſt, ſeſe illeverunt, extinctorum, aliorum inſanientium, aliorum perpetuo claudicantium, &c.

(*Argentum vivum*.) Art. 1610. Argentum vivum in venenorum numerum vix referendum eſt; notum eſt enim, quod in quibuſdam caſibus innoxie hauriatur ad aliquot uncias: pejoris vero perniciei multoties exiſtit ejus uſus externus, ut videre eſt in iis, qui in Lue Venerea vel ſcabie *unguentis mercurialibus* utuntur; quamplurimis exitio inopinato fuit; tremorem, ſtuporem, paralyſin, claudicationem perpetuam, &c. intulit; aliis pravam corporis diatheſin vix unquam ſanabilem produxit.

(*Hiſtoria*.) Novi quendam, qui ſcabie laborans curandi gratia *cingulam mercurialem* circa lumbos adhibuit; partes omnes infra cingulam ſtupebant, & paralyticæ evaſere: pro illo reſtituendo variæ methodi incaſſum tentatæ fuerunt; tandem ad *Thermas Bathonienſes* miſſus eſt, ſed reducem parum in melius mutatum, irritis omnibus aliis, *ſalivatione mercurio excitata* & decocto e lignis a morbo penitus liberavi.

(*Mercurius præcipitatus & ſublimatus*.) Art. 1611. Tametſi argentum vivum virulentum non ſit, nonnulla tamen ex illo præparata ſunt maxime venenoſa, ut *mercurius præcipitatus varius*; aſt omnium graviſſima ſymptomata & damna infert *mercurius ſublimatus corroſivus* intus ſumptus; ſuo contactu inſtar ignis aduretis omnia corrumpit; hinc ſi ſumptus ſit, ſtatim lingua & fauces vehementer exaſperantur; oriuntur dolores ventriculi tormentoſi cum abdominis diſtentione, vomitus vehementiſſimi cum maximo nixu, ejicitur materia mucoſa, ſpumea, interdum cruenta, iſtiuſmodi quoque ſunt dejectiones alvinæ, quæ frequentes ſunt cum doloribus acerbiſſimis, adeſt ſitis ardentiſſima, inſatiabilis, accidit graviſſima inflammatio ac intumeſcentia linguæ ac faucium, ſuperveniunt deliquia, ſudores frigidi, tremores, convulſiones; brevi ventriculo & inteſtinis grangrænam patientibus æger dicto citius obitu miſerabili cadit.

(*Curatio*.) Art. 1612. Proh dolor! tam ingenti malo haud datur *par remedium*. Baſis curæ in ſumma feſtinatione maxime fundatur; quod facto opus eſt omni procraſtinatione ſublata ſuſcipiendum eſt; quantum præſtare poſſumus, adnitendum eſt, ut ventriculus a veneno vomitione provocata liberetur. Non eſt vir fortis, cui animus non creſcit in ipſa rerum difficultate. Armamenta, quæ præ manibus præſto ſunt uſurpanda. Quid vulgarius oleo, butyro, & aqua tepida, quibus raro pauperum caſæ carent; attamen & hæc præſtantiſſima ſunt ad muniendas partes internas contra veneni aculeos; hæc ſi quæ alia hoſtis exturbationem citiſſimam promovent, hæc demulcent, hæc denique magnis *Antidotis* viam ſternunt, illarum uſum tutiorem efficiunt, ut venenoſa labes impreſſa e-

men-

mendetur. Extra corpus noſtrum vidimus in præcipitatione magiſteriorum per oleum tartari a corporibus ſolutis omnem vim corroſivam tolli, unde ſperare licet *oleum tartari per deliquium*, vel *ſal tartari*, *vel abſynthii*, *& ſimilia ſalia fixa alcalia & lixivialia* ad virulentiam hujus veneni domandam aliquid præſtare poſſe, & revera opem præſtant ultra omnia alia *antidota*; quæ hactenus novimus, quod enim ſcribunt de viribus *chryſtalli*, *& ſimilibus*, ego illis vix fidem habeo.

Art. 1613. Sublimatum corroſivum vel aliud quodvis venenum intra ventriculum admiſſum ſtatim emetico aliquo propinato ejiciendum eſt (inquit D. *Shavv*) ideoque *æruginem æris ad gr.* i. *vel* ij. exhiberi ſuadeo; quoniam promptiſſime ac ſine mora operabitur: hoc vero eſſet venenum ingerere ad aliud expellendum; quod tamen quibuſdam fortaſſe minus incongruum videatur; clavus enim clavo pellitur, & ignis igne expellitur; ſed ego malim *tutioribus remediis* malum aggredi. De Ærugine æris proximo articulo.

(*Æs viride & ex antimonio male præparatum.*) Art. 1614. Æs viride intra corpus ſumptum perniciosiſſimum eſt venenum, & etiam nonnulla ex *antimonio male præparata* ſunt æque virulenta. Hęc ſunt ejuſdem fere naturæ cum *arſenico*, licet gradu paulo inferiori, ſimiliaque ſymptomata excitare ſolent; eandemque itaque curationis methodum requirunt; ideoque non opus eſt ut de his ſingulatim differam.

(*Spiritus acidi aq. fortis &c.*) Art. 1615. Spiritus acidi, ut *aqua fortis*, *ſpiritus nitri*, *ſpiritus & oleum vitrioli & ſimilia* vulgo venena audiunt; verum quicquid præſtant potius corroſione quam venenoſitate facere videntur. Per imprudentiam vel errorem quandocunque in ventriculum dimittantur, ſtatim inſtar ignis faucium & linguæ, ventriculi ac inteſtinorum tunicas cum diris cruciatibus erodunt, & ſuffocationem inſtantaneam minantur, & hominem in exremum vitæ periculum conjiciunt.

(*Curatio.*) Art. 1616. Cito ac mature idonea auxilia adhiberi debent, lenientia & viſcida opem ferunt, item pinguia, oleoſa, & mucilaginoſa plurimum valent, privatim *mucilago ſeminum cydoniorum*, *gum. tragacanth.* &c. magnam utilitatem præſtant. Sumptis venenis erodentibus (inquit *Montanus*) non eſt præſtantius remedium *lacte bovino*, ſi bibatur in magna quantitate ad exigentiam ſitis, quia ſemper ſequitur ſitis ingens tali ſumpto veneno; hic quoque *ſalia fixa* corroſionem minuunt, ut & *pulveres teſtacei* &c.

(*Lithargyrum*, *ceruſſa & minium.*) Art. 1617. Sunt etiam *recrementa quædam metallica ex plumbo*, *& alia ex illo factitia*, quæ inter venena numerantur, *viz. Lithargyrum utrumque*, *ceruſſa & minium*: hæc vires *Arſenici* quodammodo æmulantur, ſed non adeo exitioſas poſſident. Qui hæc venena ſumpſerunt, eodem

modo curandi ſunt, ac ii qui ipſum *Arſenicum* hauſerunt. (1608.)

VENENA ANIMALIA.

(*Venena animalia.*) Art. 1618. Reſtant jam venena, quæ venenoſa animalia homini communicant, tractanda: atque hæc *ex morſu, ictu, vel ipſorum eſu* corporibus noſtris nocumento ſunt.

(*Serpentes & angues.*) Art. 1619. E venenoſorum animalium numero *ſerpentes* imprimis ſunt. In omnibus cujuſcunque generis ſerpentum ſive anguium, ſive viperarum morſibus virus morſus tempore in vulnus infunditur, unde funeſta omnia ſymptomata conſequentia excitantur. Authores venenum *viperæ* inter ea, quæ ſtatim enecant, & ea quæ tardius interimunt, medium eſſe conſtituunt, Ideoque pro exemplo reliquorum iſtius generis ſit *viperæ*.

(*Vipera.*) Art. 1620. Vipera eſt animal *viviparum*, reliqui ſerpentes ſunt *ovipari*. Demorſi nonnunquam ſeptem horarum ſpatio, interdum non ante tertium diem intereunt. Viperæ plurimum iratæ, & tempore æſtivo ſunt magis lethales, item in regionibus calidioribus ſunt magis nocivæ, quam in frigidioribus, quod omnino verum eſt *de omnibus ſerpentum & anguum generibus*. Culter anatomicus detexit liquorem quendam ſubflavum a viperarum ſanguine ſecerni glandulis duabus conglomeratis, parte anteriore ſincipitis locatis, ex diverſis aliis minoribus conflatis, quæ communi membrana teguntur quorum ſingulæ vas excretorium exhibent, quæ vaſa ſe uniendo ductum formant ad radices dentium inciſorum perforatorum decurrentem; ibique in veſicula liquidum hoc deponunt, vix guttulam quantitate ſuperans, conſtat *ex microſcopica obſervatione CC. D. Mead* particulis ſalinis egregie minutis, quaſi ſpiculorum inſtar hoc liquidum ſcaturire.

(*Symptomata morſum viperæ conſequentia.*) Art. 1621. Symptomata morſum *viperæ* conſequentia ſunt dolor acutus & punctorius in loco vulnerato, tumorque primo ruber & poſtea liveſcens, ſenſim in partes vicinas latius ſerpens; cutis æſtuat erumpentibus veſiculis; progreſſu temporis ſupervenit inſignis languor, pulſus celer, debilis, & quandoque intermittens, cordis palpitatio, ſenſuum ſtupefactio, præcordiorum anxietas, ventriculi ægritudo ſumma cum vomitu bilioſo, oculorum hebetudo, interdum dolores circa umbilicum, vel circa hepatis regionem, reſpiratio difficilis, ſingultus, tremores, convulſiones, ſudores gelidi, extremerum frigus, mors ipſa tragœdiam claudens, niſi malo remediis ſuccurratur, vel peculiaris vulnerati vigor, & innatum robur venenum vincant. Si demorſus ſuperſtes ſit, tumor cum inflammatione aliquandiu manet; interdum ſanies

e vul-

e vulnuſculo manat, & puſtulæ quædam circa idem herpetis exedentis ad inſtar erumpunt; cutis univerſa flaveſcit, tanquam in ictericis.

(*Curatio Generalis & particularis.*) Art. 1622. Venenorum extra in corpus admiſſorum curandi ratio a tribus potiſſimum indicationibus pendet; primo ut venenum ſtatim extrahatur; ſecundo ut inhibeatur, ne ad interiora ſerpat; & tertio ut ſi quid veneni jam in arterias & venas penetraverit, alexipharmacis expugnetur, eodem plane modo ac in venenis ore ſumptis. Id quod habet *Celſus* de ſerpentum morſu, quicquid fuit in praxi antiquorum, complectitur; imprimis (*inquit ille*) membrum ſupra vulnus deligandum eſt, non tamen nimium vehementer, ne torpeat; dein venenum extrahendum eſt *cucurbitula* applicata facta prius ſcarificatione profunda, vel alterius hominis in ore ulcus non habentis exſuctione; venena enim ſerpentum non guſtu ſed in vulnere nocent (*ſed ab hoc experimento ſanos cavere ſuadeo*) neque alienum eſt circa vulnus ſcalpello incidere. „Plaga poſtea „*ſpiritu vini in quo Theriaca vel Mithridatium diſſolutum ſit*, abluenda eſt. Vivum etiam gallinaceum pullum per medium diviſum vulneri imponere proficit; huc etiam facit hædi agnive caro calida loco vulnerato applicata. Neceſſarium eſt quoque demorſum exſorbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quod calori movendo par eſt, nec humorem intus coire patitur: nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia ſunt. Quoad praxin recentiorum animadvertendum eſt, quod teſtatur *Boylæus*, ſcilicet, quod ſi ſtatim a morſu, paulo eminus a parte *ferrum bene ignitum* teneatur, venenum adeo enervat, ut demorſum ſoſpitem & incolumem conſervet, ne quid mali niſi dolorem in parte cito evaneſcentem patiatur: longe vero melius & tutius videtur quod alii docent, locum profunde exurere *cauterio actuali*. Sed præ omnibus quotcunque *axungiam viperinam* vulneri affrictam (modo extemplo fiat) eſſe præſentaneum remedium ſine ulla internorum ope quam plurimis experimentis conſtat; ſed quoniam hæc axungia non ſemper in promptu ſit, & virus celeriter tranſiens maſſam ſanguineam contaminare poſſit, topicis aliis appropriatis, quæ præ manibus ſunt non neglectis remedia interna quam ociſſime exhibenda ſunt, inter quæ inſtar omnium eminet *ſal viperarum*, quod ægro in lecto decumbenti ſufficienti quantitate datum, & aliquoties repetitum ad levem ſudorem ſuſcitandum ſine alio auxilio curam abſolvit. Quæ veneno in genere adverſantur, hic conferunt ut *Cardiaca*, *bezoartica*, *Theriacalia*, *alexiteria*, &c. Generale *Antitoxicon prophylacticum* nullum omnino hactenus cognoſcitur, quin & repugnat tale eſſe.

(*Af-*

(*Aſpis*.) Art. 1623. Aſpis omnium ſerpentum eſt longe vehementiſſimus; tam exiguum infligit vulnus, ut omnem fere oculorum aciem effugiat, vix puncturam acus æquans, per illud tamen tantæ perniciei venenum infundit, quod intra paucas horas totum corpus pervadit, hominemque citiſſime e medio tollit, nec tamen dolorem multum infert, ſed ſupervenit capitis gravitas, oculorum caligo, ſenſuum hebetudo, ſtupor, ſegnities, ſomnolentia, faciei pallor, corporis refrigeratio, crebræ oſcitationes, ſpaſmi, & tandem, niſi cito ſuccuratur, *trium horarum ſpatio* ipſa mors. *Ab Aſpide* demorſi eodem modo curantur, ac a vipera, vel aliis ſerpentibus læſi.

(*Aranei*.) Art. 1624. Araneorum licet plures ſpecies reperiantur alii aliis venenoſiores, omnes tamen uno eodemque modo nocent, viz. *ictu* per vulnuſculum venenum in corpus infundunt, vel *in eſculenta vel potulenta* illapſi & ingeſti hominem lædunt, in parte demorſa ſtupor cum frigoris ſenſu & horrore, ventris intumeſcentia, flatus in inteſtinis, faciei pallor, lacrymæ involuntariæ, partium extremarum tremor, & affectiones ſpaſmodicæ, ſudor frigidus, perpetua & vana mingendi cupiditas, membri virilis tenſio.

(*Curatio*. Art. 1625. Ad ictum araneorum eadem obſervanda eſt methodus ac in morſibus aliorum animalium venenatorum; privatim autem plane admirandæ ſunt vires *foliorum ficus* ad hoc venenum domandum; ſi icti ſtatim lac ex foliis manans bis aut ter in vulnus inſtillent, venenum omnino extinguit, & dolores tollit, & reliquorum ſymptomatum ingruentium occaſionem præſcindit. Ad *araneos deglutitos* propinandum eſt vomitorium ſicut in aliis venenis intra corpus ſumptis, neque omittenda ſunt alexipharmaca ordinaria, ſpeciatim vero *reſina abietis ſicca* multum præſtare dicitur; commendatur etiam *allium frequenter comeſum*, *vinumque aromatiſatum* &c.

(*Scorpionis ictus*.) Art. 1626. Ab ictu ſcorpionis acerbiſſimus dolor non ſolum in parte affecta, ſed & in toto corpore ſentitur; locus vulneratus inflammatur & tumet, circa plagam emergunt puſtulæ; adeſt tremor, pallor, frigus, ſingultus, vomitiones &c.

(*Curatio*.) Art. 1627. Ad ſcorpionis ictum *ſcorpio ipſe* eſt pulcherrimum medicamentum (inquit *Celſus*;) quidam contritum cum vino bibunt, quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponunt; quidam ſuper prunas eo impoſito vulnus ſuffumigant, & carbonem ejus ſuper vulnus deligant; quidam *allium cum ruta miſtum oleoque contritum* adhibent. „ Sed præ reliquis externis, quemadmodum axungia viperina morſum viperæ ſanat, ita *oleum ſcorpionum* eorundem ictui medetur „ Interna eadem ſunt ac in aliis venenatorum animalium morſibus. „

(*Bu-*

(*Bufo.*) Art. 1628. Bufo sive rubeta est animal veneno plenum, ut non immerito *terrestris toxici & contagiosæ virulentiæ bursa* appelletur. Maximo in hominem odio est *bufo*, & vicissim in *bufonem homo*. Et si bufones dentibus careant, gingivis tamen, quas perduras & scabras habent, partem cui adhæserint, sic recte constringunt, ut venenum suum in partem indeque totum corpus per constrictæ partis poros adigant. Venenositas *bufonum* non videtur in alio consistere, quam vel in eorum furore, vel in eorum excrementis, speciatim urina acri causticо volatili sale imprægnata; quam acrimoniam obtinere videtur ex alimentis, nempe minutulis istis *scarabæis*, qui in eorum ventriculo & collo reperiuntur: bufones enim mortui omni veneno carere dicuntur. Venenum suum mictu, saliva & vomitu in herbas eructant, præsertim vero in *fraga*, quæ vehementer appetere dicuntur. Bufonum venenum non modo intus ingestum perniciale est, sed etiam *cuti aspersum*, nisi locus statim urina vel aqua salsa abluatur.

(*Bufonis venenati effectus & curatio.*) Art. 1629. Admisso bufonis veneno ægri flavescunt, toto corpore intumescunt, labris linguaque nigricantibus balbutiunt, dyspnœa asthmatica corripiuntur, vomitu, sudore frigido, vertigine, convulsione, syncope, & tandem morte prehenduntur. Ideoque procurare *vomitum* quamprimum medicum oportebit, præsertim si venenum ore sumptum fuerit, *clysterem* injiciere, veneni vim omnibus *alexiteriis calidis & attenuantibus* infringere, ut *Theriaca & Mithridatio in vino generoso dissolutis*; tandem vero *balneis æstuariis*, & valido multoque exercitio ipsum digerere.

(*Cantharides.*) Art. 1630. Cantharides extra corpori applicatæ interdum vesicæ nocent, stranguriam faciunt, immo sanguinis mictionem excitant. Intus sumptæ omnes fere ab ore ad anum usque humani corpori partes internas arrodunt, inflammant, atque exulcerant, unde febris ardens; in ore resinæ cedri vel pini sapor percipitur; imprimis vero partibus urinæ dicatis sua natura infensæ sunt, unde in illis ardorem inflammatorium, excoriationem, penis continuam erectionem, cruentam & dolorificam stranguriam, vel omnimodam ischuriam excitant, quæ tandem vasorum urinariorum gangræna & ipsa mors consequuntur.

(*Curatio.*) Art. 1631. Ad curam primo loco opera danda est, ut *Cantharides* e corpore quamprimum ejiciantur, idque per *vomitorium* cum aqua tepida vel jure pingui; *clystere* quoque ex diluentibus & oleosis injiciendi sunt; ad acrimoniam etiam obtundendam æger copiose bibat *lacticinea*, *emulsiones*, & *mucilaginosa*; commendatur etiam *terra Lemnia*, & præ omnibus aliis (attestante D. *Gronvelt*) *camphora*.

(*Venena mechanica.*) Art. 1632. Pulvis *adamantis*, *crystalli*, *vitri*,

vitri, *metallorum variorum limaturæ*; & similia dici possunt *venena mechanica*, quæ intra corpus admissa, quasi tot *cultelli*, viscera lancinant & incidunt; atque ita mortem vel subitaneam vel lentiorem inducunt, artemque nostram illudunt.

(*Venena distillatoria*.) Art. 1633. Supereſt adhuc alia venenorum familia, nimirum *spiritus vinosi & potus inebriantes stillatitii*, horum enim nimis frequens & profusa ingurgitatio (uti pessima consuetudo obtinet) tot hominum *Myriades*, quot sunt in cœlo *stellæ*, trucidavit; immo plures *decies centenis millibus* ex hoc quam ab omnibus reliquis quotcunque venenis occubuere, minime dubitandum est; unde hoc malum pernicioſissimum vocare soleo Κατ'ἐξοχὴν *The Harm*, jocone an serio ne dicam. Quamplurimis non tantum morbos graviſſimos parit, se aliquando etiam quibusdam ipsam mortem subito affert, quo alio nomine, si non *veneni* appellationem mereatur, quo id possit, ego saltem assequi vel conjicere nequeo. (vid. Art. 1572. 1573.) Spiritus vini intus sumptum omnibus fere animantibus vitam adimit; immo vegetabilibus quibuscunque more pabuli exhibitus, *ne parente vitæ exempta*, mortem infert.

(*Malum vix curabile*.) Art. 1634 Ingratum onus medicis generoſis incumbit. Istiusmodi spirituum ardentium *helluones* noctes atque dies juxta suum cacoethes deteſtabile *ignem liquidum* perpetuo pitiſſantes, quum coctiones omnes delerunt, solida universa enervarunt, & liquida corruperunt; cum fabrica jamjam diu vacillans collapsura est, nostram opem petunt. Quid fit? *Scabinorum* munere fungendum est; & forte fortuna exantlatione peracta & lasanis ac scaphiis in sentinam decapulatis, & labe quodammodo resarcita rursus actum agere statim satagunt, & ut canis immundus vel amica luto sus, ad sordem & illuviem se protinus recipiunt; atque ita vitæ suæ non inopes sed prodigi, quam non acceperunt illam faciunt brevem. Quid faciamus *Medici*, vel quid faciant *Theologi*? medicamenta nihil valere possunt, & consiliis auscultare nolunt. Omnia incassum erunt, in impii veneni amplexus ruunt, stupidi & obcæcati evadunt, rationibus & consiliis *Marpessæ cautibus* surdiores; in æternum sitiunt, & sitientes bibunt quasi *dipsade morsi*, & quo plus potæ plus sitiuntur aquæ, *aquæ istæ stillatitiæ Mortiferæ*, quibuscum, qua festinatione possunt, scenam claudunt in ipso mortis articulo *lagenæm exposcentes*. Proh Dolor!

(*Encomium temperantiæ*.) *Art.* 1635. O beatam temperantiam! nunquam satis laudandam, nunquam satis admirandam! primævæ ætatis, quam feciſti auream, *decus & tutamen*! tui ipsius suadelam utique & pretium! lætis aliquando *Saturni* temporibus visam! puris piisque animis in omni ævo cultam usque & colendam. Tu es, si quod uspiam in terris, *verum Archæi sedativum*, & conservatrix mentis sanæ in corpore sano. Tu recta de-

du-

ducis tui cultores ad longam & jucundam senectutem vultu placido & juvenili, grato & amabili. Tu denique tui ipsius inimicorum laudibus ornaris, & amabilis etiam ab ipsis diceris, quibus, te imprudentissime repudiata, manet *Satyrici maledictio*, ut, *virtutem hanc videant intabescantque relicta.*

JUDICIUM DE DEFUNCTO VENENATO.

(*Judicium de defuncto Venenato.*) Art. 1636. Adumbratis sic pro instituti ratione venenorum (præcipuorum saltem) natura, agendi modo, & medendi methodo; operæ pretium erit paucis attingere, *quomodo Medicus suum judicium ferat*, si quando vocatus fuerit ad defuncti cadaver inspiciendum, ubi ex repentina morte & aliis circumstantiis de veneno clanculum dato incident sit suspicio. Hoc autem ex supradictis magna ex parte ediscendum est, si ad singula venenorum genera pnobe attendatur. Testimonia eminentiora hominis veneno corrosivo metallico vel vegetabili enecati, sunt quæ sequuntur, *externus superficiei tumor, maculæque nigræ, fuscæ vel lividæ, linguæ tumor nigricans, ungues nigri, vel lutei, facile labentes, capillorum spontaneus manipularisque casus.* In aperto cadavere *viscerum livor, colorque citrinus, vel nigredo*, ventriculi ac intestinorum *gangrænæ & sphaceli*; hæc sunt manifesta veneni indicia, si adfuerint signa antegressa, nimirum *vomitus, alvi dejectiones cruentæ, urinæ ardores, oscitationes, convulsiones, syncope, sudores frigidi, palpitatio cordis, obmutescentia*, & alia id genus dira symptomata in superioribus passim enumerata. Narcotica & opiata (quantum ego scio) nullum omnino externum sui signum relinquunt, præter *horridum oculorum obtutum*; signa antegressa in Art. 1595. recensentur. Sed in judicio ferendo ex signis supradictis summam inter prudentiam & edicendi parsimoniam medicus versari necessum habeat: namque ea omnia indicia, quæ ex erosis forte per venenum visceribus colligi poterint, ex humore acri intra ipsum hominem generato fieri queunt. Consultius proinde erit, reum, nullo certo ipsum convincente argumento, accusati criminis absolvere, quam insontem morti adjudicare, quod jura divina & humana voluisse patet: dantur tamen interdum casus tam extra dubium positi, ut alia ratione judicandum esse necesse sit.

EPILOGUS.

ATque jam tandem ventum eſt ad umbilicum. Æquum eſt igitur, ut lector benevolus ſerio admoneatur hæc commentariola negligenter, confuſe, ruditer, ac memoriæ tantum cauſa, uſui privato primario, conſcripta fuiſſe: & nullus dubito, quin omnes fere, qui in praxi medica aliquandiu verſati fuerunt, præſtantioribus adminiculis ex propriis adverſariis ſuppeditentur; ſed quoniam rerum facies obſcura multo major eſt quam illuminata; & de rebus non omnes eodem modo cogitamus; haud incongruum mihi videtur alios fructum aliquem ex hiſce meis laboribus percepturos eſſe, ſicut invicem ego me ex aliorum lucubrationibus uberrimum emolumentum conſecutum eſſe libenter agnoſco.

De unico tantum me hoc loco hortari ſufficiat, ſcilicet, ne quis brevibus hiſce ſtricturis nimiam fidem adhibeat, ſed potius authores ipſos ubicunque conſulat: nam in transferendis eorum ſententiis veriſimile eſt me frequenter erraſſe, aut ſaltem ſenſum obſcure aut imperfecte tradidiſſe. *Dulcius ex ipſo fonte bibuntur aquæ.*

Deus optimus maximus, a quo tanquam fonte æternum inexhauſto omnia bona ac fauſta continuo deſcendunt, a cujus gratia felix medicæ artis ſucceſſus, præ aliis quibuſcunque, jugiter pendet, his quæ ſincero animo ex aliorum operibus fideliter collegi, & quæ ex obſervatione propria & experientia ſcripſi, pro ſua bonitate favere dignetur, quo in publici commodum, privato ſemper anteferendum, cedant.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

Typographus ad Lectorem.

BREVITATIS cauſa, ne Liber in molem nimis ingentem creſceret, remediorum formulas, in impreſſione priori editas, *Pharmacopœja Londinenſis*, *Bateana*, & *Fulleri*, nemini fere, ut credidit, ignotas, earundem nuda ſolummodo recitatione facta, authorumque deſignatione, in tertia hujus Operis editione omittendas duxit Author. Cum autem omiſſo iſta non parum incommodi Lectoribus afferat, qui uſum remediorum hic diſcunt, formulas vero aliunde quærere coguntur, & ſæpe deficientibus citatis libris habere non poſſunt; formulas ipſas deſcribendas curavi, relicta tamen Authorum deſignatione, ut ſi forte aliquis typographicus error irrepat, facile corrigatur, utque cum libris, a quibus deſumuntur, ſi cui libeat, conferri queant. Aliquas Author ipſe Operi ſuo inſeruit, haſque, indicatis articulis ubi leguntur, non repetendas judicavi.

Sciat itaque Lector, quod per literam capitalem B Pharmacopœja Bateana deſignetur, & per reliquas literas initiales, ut infra, indicantur Authorum nomina, *viz.*

B. Pharmacopœja Bat.
Bar. Barbette
Bo. Boerhaave
D. Diemerbroek
E. Ettmuller
F. Fuller
G. Greenfield
H. Harris
L. Liſter
M. Morton
Mu. Muſgrave
P. Pitcairnius
Pu. Purcell
P. L. Pharm. Lond.
R. Radcliff
S. Sydenham
Syl. Sylvius
T. Turner
VV. Vvilis.

Acetum

Acetum Peſtilentiale. B.

℞. Rad. angel. zedoar. ana onc.j. bacc. junip. onc.ij. rut. M. iij. acet. opt. lib.iij. macera, ac cola. *Pro ſuffitu, & oris collutione graſſante peſte.*

Æthiops mineralis. B.

℞. Fl. ſulphur. p. ij. mercurii crud. p. j. exactiſs. mixta incende, ut f. Pulvis nigerrimus ſ. a. *Uſus in Lue Venerea, Hydrope, &c. Pryaliſmum non movet.*

Aluminatum. B.

℞. Succ. limon. lib.j. alumin. onc. ſem. coque & deſpuma. *Valet in rubore faciei, puſtulis*, &c.

Antihecticum Poterii. B.

℞. Fit ex regul. antimonii martiati & ſtan. angl. ana colliquatis cum triplo nitr. detonatis, & aqua edulcatis ſ. a.

Apozema Diureticum. G. *Vide* Art. 735.

Aqua Balſamica. F.

℞. Heder. terreſt. marrhub. alb. hyſſop. puleg. ana M. iij. rad. enul. irid. Florent. ana onc.ij. terebinth. Venet. (cum ol. tart. diſſolut.) onc.iv. lact. lib.vj. ſp. vin. lib.ſem. deſtillentur in arena. *Apprime convenit in tuſſi pulmonali & phthiſi incipiente.*

Aqua Benedicta. B.

℞. Calcis viv. elect. lib.j. ſuperaffund. aq. fluvial. bullient. Avii. poſt debitam ebullitionem & reſidentiam filtra ad uſum.

Aqua Coſmetica. P. Art. 1147.

Aqua Divina Fernelii. Art. 1147.

Aqua Limacum ſcorbutica. F.

℞. Limac.cum teſtis contuſ. lib. iij. cort. aurant. recent. onc. iij. herb. becabung. naſturt. aquat. aparin. ana M. iij. ſer. lact. lib.vj. Rat diſtillatio, &c.

Aqua Limacum pectoralis. F.

℞. Limac. contuſ. lib.iij. mic. panis alb. onc.xij. nuc. moſch. dram.vj. herb. heder. terreſt. M. vj. ſer. lact. lib.vj. diſtil.

Aqua

Aqua omnium florum. B.

℞. Fit ex ſtercore vaccino Majo collect. cum vin. alb. ʒia parte diſtillato, vel ex ſtercore vaccin. & limac. cum teſtis contuſ. diſtillatis.

Aqua Ophthalmica Sapphirina. B.

℞. Fit ex aqua calcis viv. lib. j. *ſalis armoniac.* dram. iij. in pelvi ænea maceratis, donec colorem ſapphirinum acquirat. *In quamplurimis oculorum affectibus valet.*

Aqua Prophylactica. Art. 192.

Aqua Scelotyrbica. F.

℞. Rad. raphan. ſylv. ari, cort. aurant. recent. ana unc. iij. herb. cochlear. hortenſ. perſicar. ana M. iv. naſturt. aquat. becabung. ſalv. men. th. ana M. iij. nuc. Moſch. dram. iij. cereviſ. annoſ. lib. xij. diſtill.

Aqua Theriacalis. D. Art. 192.

Arcanum Coſmeticum. B.

℞. Talchi ven. ſubtiliſſime pulv. p. j. ol. camphor. p. j. digere in B. M. ad ſummam albedinem.

Aurum Fulminans. B.

Fit ex auro in aqua reg. ſolut. & cum oleo tart. præcipitat. edulcando, ſiccandoque, ſ. a.

Aurum Moſaicum. B.

Fit ex ſtanno, mercurio, ſale armoniaco, & ſulphure mixtis & ſublimatis ſ. a.

Balneum Pſoricum. Bar.

℞. Rad. lapath. acut. brion. ana unc. vj. fol. fumar. M. vj. flor. cham. M. iij. furfur. lib. j. ſulphur. crud. unc. ij. nitri unc. alum. unc. i. & ſem. ſal. commun. unc. ij. ac font. q. ſ. ad balneum.

Balſamum Rhamelii.

℞. Sapon. Venet. unc. ij. camphor. dram. ij. ad unc. ſem ſp. vin. q. ſ. f. a balſamum.

Balſamum Saturninum. B.

Fit ex ſacchar. ſaturn. unc. iv. ſpir. terebinth. unc. xij. ſ. a. digeſtis.

Balſamum ſulph. Aniſatum. B.

℞. Flor. ſulphur. p. j. ol. Aniſ. p. iv. digere (leniſſimo calore) donec ſulphur ſolvatur, ut fiat balſamum rubicundum.

Bezoarticum mineral. B.

Fit ex butyro antimonii lib. j. & ſp. ſalis lib. iij. vel q. ſ. mixtis & ternis cohobiis diſtillatis.

Bolus ad Caſum. F.

℞. Sperm. cet. Scrup. j. ſal. volat. CC. gr. v. balſam. Peruv. gr. v. theriac. Ven. dram. ſem. ſyr. de mecon. q. ſ. m.

Cataplaſma Anginoſum. F.

℞. Ficuum unc. iv. alb. canis unc. ſem. flor. ſulph. piper. long. ana dram. j. ſp. vin. commun. unc. ij. ol. abſynth. chym. gr. xvj. diacod. q. ſ. m.

Cataplaſma de Cymino. F.

℞. Cepar. ſub ciner. aſſat. unc. j & ſem. croc. gr. xv. ol. ſuccin. gr. xij. pulv. ſem. cymin. ungt. dialth. ana dram. iij. m.

Cataplaſma de Halecibus. F.

℞. Rad. brion. alb. unc. ij. ſapon. nigr. unc. iij. carn. halec. vel encraſicularum) ex muria unc. iv. ſal. com. unc. j. & ſem. m.

Cataplaſma Hydropicum. F.

℞. Sterc. bovin. recent. lib. ij. bacc. laur. pulv. lib. ſem. rad. brion. alb. rec. lib. j. ſem. cymin. pulv. flor. ſulph. ana une. iv. cum aq. calcis (vel lixiv. fort.) f. cataplaſma addendo axung. porcin. unc. iv.

Cataplaſma ex nido Hirundinis. Art. 207.

Cataplaſma de Ovis. F.

℞. Vitel. ov. ad duritiem coct. N. iv. ol. ſuccin. ſcrup. ij. & ſem. lin. q. ſ. m.

Cataplaſma Peſtilentiale. B.

℞. Stercor. colum. unc. iv. croc unc. ſem. mithridat. theriac. Lond. ſem. ſinap. ana unc. j. tereb. q. ſ. m. *Pro bubonibus rumpendis.*

Ca-

Cataplasma de Pomis. F.

℞. Pulp. pom. (non auster.) assat. unc. j. panis alb. (in lact. coct. & express.) unc. sem. alb. ov. i. troch. alb. rhas. pulv. dram. ij. m.

Cataplasma de Rapis. F.

℞. Rad. rapar. in furno coct. unc. viij. herb. rut. contus. M. iv. sem. sinap. contus. unc. ij. ol. junip. dram. ij. unguent. nervin. q. s. m. f. cataplasma pulv. euphorb. aspergend.

Cataplasma soleare. B.

℞. Fol. rut. virid. unc. ij. rad. brion. rec. unc. iv. ferment. acerrim. sal. sapon. nigr. ana unc. j. sem. mustard. unc. iij. contus. add. acet. q. s.

Cataplasma stomachicum. F.

℞. Theriac. Ven. dram. vj. cinnam. garyoph. pulv. ana dram. j. ol. cinnam. menth. gr. vj. absynth. gr. ij. acet. q. s. m.

Cataplasma Suppedale. Mu. Art. 934.

Ceratum de Lapide calaminari. T.

℞. Butyr. recent. mense Maii collect. insals. cet. citrin. ana lib. iij. & sem. ol. oliv. puriss. lib. iv. lapid. calamin. select. subtilissime trit. & cribat. lib. ij. unc. x. liquescant cera & butyrum super ignem lentum una cum oleo, & colatis statim insperge pulverem gradatim continuo agitando mixturam e fundo vasis, donec frigescere incipiat, & pulvis non amplius subsidere possit.

Cerevisiam ad Cancrum. F.

℞. Lign. guaiac. unc. iv. sassafr. rad. sarsap. oxylap. filipend. cynoglos. cort. jugland. ana unc. ij. herb. Robert. Lamii, ana M. iv. milleped. pint. j. præp. pro cong. iv. cervis.

Cerevisia de Dauco. F.

℞. Sem. dauc. sylv. unc. vj passul. maj. unc. xij. f. faccul. pro cong. iv. cervis.

Cerevisia Hydropica. F.

℞. Ciner. genist. cribrat. lib. sem. rad. raphan. sylv. unc. iv irid. Florent. calam. arom. enul. ana unc. j. lign. guaiac. sassafr. bacc. junip. sem. dauc. sylv. ana unc. j. sem. sinap. unc. ij. præp. pro cervis. cong. iv.

Cerevisia Hysterica. F.

℞. Rasur. lign. buxi lib. sem. fol. visc. querc. concis. M. iv. coq. in cerevis. nov. cong. vj. ad iv. & in doliolo suspend. saccul. seq.

℞. Rad. pæon. mar. recent. lib. sem. brion. alb. unc. iv. herb. artemis. melis. ana M. vj. puleg. rut. ana M. ij. sem. dauc. sylv. angel. (vel pastin. sylv. ana unc. ij. rasur. stanni (in nod. ligat.) lib. sem. præp. s. a.

Cerevisia Icterica. F.

℞. Ras. ebor. unc. j marrhub. alb. M. iv. coq. in cerevis. nov. cong. vj. ad iv. colatur. suspend. saccul. seq.

℞. Rad. oxylap. lib. sem. curcum. rub. tinct. ana unc. ij. urtic. cort. berber. ana M. iv. sterc. ovil. (in nodul.) unc. iv. milleped. viv. pint. j. limatur. chalyb. lib. j. præp. ut artis est.

Cerevisia melanagoga. Art. 443.

Cerevisia ad Melancholiam. Art. 443.

Cerevisia Purgans Hydropica. F.

℞. Rad. irid. nostrat. unc. iv. raphan. sylv. unc. ij. enul. seil. ana unc. j. sem. sinap. bacc. junip. lign. sassafr. ana unc. ij. cort. vvinter unc. sem. cort. interior. sambuc. ebul. ana unc. ij. sen. unc. iv. rad. hellebor. nigr. jalap. agar. ana unc. sem. præp. pro cong. iv.

Cerevisia ad Rachitidem. F.

℞. Rad. osmund. reg. (vel ejus defectu filic. mar.) glycyrrhiz. lign. sassafr. ana unc. j. cort. fraxin. heder. arbor. ana unc. sem. summit. tamarisci. herb. ling. cervin. ana M. iv. milleped. viv. N. 250. passul. sol. unc. iv. præp. saccul. pro cong. j.

Cerevisia Scorbutica. F.

℞. Summit. Pini (vel Abietis) M. iv. coq. in Cerevis. nov. generosissimæ cong. v. ad iii. sem. in doliol. reposit. affunde Succi Becab. Nasturt. aq. Tarax. Aparines ana lib. j. Fermentescant simul cum succulo seq. immisso. ℞. Rad. Oxylap. unc. iv. Sarsæ, Chinæ, Bac. junip. ana unc. ij. Ras. Sant. citr. & rub. CC. Eboris, Glycyrrh. Sem. Fœnic. dulc. ana unc. j. Herb. Ling. Cerv. Hepat. Agrimon. Hed. terr. ana M. ij. Antimon. crudi lib. j. Præp. s. a.

Ce-

Cerevisia ad Scrophalas. F.

℞. Rasur. guaiac sassafr. cort. jugland. arbor. rad. oxylap. filipend. cynoglos. ana unc. ij. herb. geran. Robert. Lamii, ana M. iv., passul. sol. lib. j. milleped. viv. pint. j. præp. pro cong. iv.

Chalybs sine acido. B.

Paratur humectando limaturam martis decies sale absynth. in aq. cichor. solut. & siccando in aere frcco ac tepido, postea f. pulv. subtilissimus.

Chalybs Tartarisatus. B.

℞. Limatur. mart. mund. tart. alb. pulverisat. ana unc. vi. aq. fumar. q. s. f. massa, coq. in vase fictili in clibano (calore lento) ad siccitatem f. pulv. ad usum reservand.

Cinnabaris Antimonii. B.

Fit sublimando caput mortuum post distillationem butyri antimonii relictum, & rectificando s. a.

Collyrium Boyleanum.

℞. Aqua roriſmarin. lib. ii. aloe subtilissime pulv. unc. sem. vitriol. alb. vitr. antimon. croc. metallor. ana dram. vi. digere leni calore per mensem; decantetur liquor purus. *In omnibus fere oculorum affectibus vix datur par remedium.*

Collyrium certum. R.

℞. Aq. plantag. euphras. ros. ana unc. j. trochisc. alb. rhas. unc. ii. lapid. tut scrup. ii. vitriol. Roman. gr. ii. m. pro collirio.

Decoctum amarum febrifugum. M. Art. 36.

Decoctum catechu compositum. F.

℞. Rasur. guaiac. sassaf. ana dram. iii. santal. citr. & rub. ana dram. ii. terræ Japon. pulv: dram. sem. glycyrrhiz. dram. j. salv. sicc. M. j. coq. in aq. hord. lib. iii. ad lib. ii. colatur add. diacod. onc. ii. ol. anis. gr. j. m.

Decoctum Coccineum. F.

℞. Nitri unc. j. sacchar. alb. unc. iv. coccinel. gr. xvi. f. pulv. qui conjiciatur in aq. font. (vel potius decoct. alb) bullientis lib. ii. coq. & despuma, & per residentiam depuretur.

Decoctum Ictericum, F.

℞. Rad. curcum. rub. tinct. ana unc. j. herb. chelidon. maj. cum toto M. ij. lumbric. mundat. N. xx. coq. in aq. & vin. Rhenan. ana lib. j. & ſem. ad lib. ij. colatur. add. tinct. croc. (aq. theriac. parat.) unc. j. ſyr. e 5. rad. unc. ij. m.

Decoctum Incraſſans. F.

℞. Gam. Arab. craſſe pulv. unc. iij. coq. in aq. hord. q. ſ. ad lib. ij. collatur. add. ſyr. de alth. unc. iij. m.

Decoctum ad morſum canis rabidi. B.

℞ Fol. rut. unc. vj. rad. allii. theriac. Lond. ana unc. iv. limatur. ſtanni unc. iv. cereviſ. illupulat. veter. lib. iv. coq. ad conſumption. dimid. & macera, & cola. *Demorſus capiat coch.* vj. *bis in die per dies* ix. *& applicetur magma loco affecto*.

Decoctum Nephriticum. F.

℞. Rad. alth. unc. j. & ſem. liquirit. unc. ſem. herb. virg. aur. M. ij. alth. parietar. ana N. j. ſic N. iv. bacc. junip. ſem. petroſel. macedon. bardan. milii ſol. (ſub med. coction. addit.) ana dram. j. coq. in liquor. poſſet. vin. alb. alterat. lib. iij. ad tertiæ partis conſumption. colatur. add. ſyr. de alth. unc. iij. vel iv. m.

Decoctum Nigrum. Art. 48.

Decoctum Phthiſicum. F.

℞. Flor. bellid. maj. M. j. limac. mundat. N. iij. rad. eryng. condit. unc. ſem. hord. perlat. dram. iij. coq. in aq. font. lib. j. ſem. ad lib. j. cola.

Decoctum Siſtens. F.

℞. Pulv. bol. Armen. unc. j. cret. puriſſ. unc. iij. coq. in aq. font. lib. iij. ad lib. ij. colaturæ per reſident. depurat. add. diaſcord. unc. ſem. aq. cinnam. fort. ſyr. cydon. e roſ. ſicc. ana unc. ij. ol. nuc. moſch. gr. ij. m.

Decoctum ad Sitim. B.

℞. Fol. acetoſ. M. ij. coq. in aq. font. q. ſ. ad lib. j. colatur. add. ſucc. ℥ii. limon. vin. Rhenan. lib. ij. ſacchar. alb. q. ſ. ad gratiam.

Decoctum Stypticum. F.

℞. Rad. urtic. conſol. maj. ana unc. j. & ſem. herb. mille. plant. ana M. j. cort. granat. gum Arab. ana dram. ij. & ſem. papav. alb. hyoſciam. ana dram. iij. coq. in aq. font. lib. iij. ad lib. ij. colatur. add. ſyr. e roſ. ſicc. unc. iv. ſacchar. ſaturn. ſcrup. j. croc. mart. aſtring. ſcrup. iv. m. doſ. unc. bis in die.

De-

Decoctum Varioloſum. F.

℞. Rad. ſcorzoner. unc. j. & ſem. glycyrrhiz. unc. ſem fic. N. viij. paſſul. ſol. exacinat. unc. j. raſ. CC. dram ij. coccinel. integ. ſub finem add.) ſcrup. iv. coq. in aq. hord. lib. iij. ad lib. ij. colatur. add. ſyr. garyoph. limon. ana unc. j. m.

Decoctum Ulmi. B.

℞. Cort. interior. ulmi rec. unc. iv. coq. in aq. font. lib. iij. ad dimid. colaturæ rubicundæ (inſtar. vin. rubelli) add. ſyr. de rub. Idæ & de mor. ana unc. j. & ſem. m. f. gargariſm. elegantiſſ.

Electuarium contra Abortum. F.

℞. Conſerv. roſ. rub. cydon. nuc. moſch. cond. ſucch. chermes, ſyr. cydon. ſyr. e coral. ana unc. ſem. ſpec. de hyacinth. dram. ii. ſacch. ſaturn. dram. i. ol. cond. nuc. moſch. gut. iv. m.

Electuarium Boyleanum. F.

℞. Sem. papav. alb. pulveriſat. hyoſciam. alb. ana unc. ſem. ſyr. papav. errat. conſerv. roſ. rub. ana unc. i. & ſem. m. f. elect. doſ. quant. jugland. bis in die.

Electuarium Cephalicum. F.

℞. Rad. pæon. mar. pulv. unc. ſem. cran. human. cinnab. antimon. ana dram. ij. nuc. moſchat. condit. unc. ſem. ſyr. pæon. comp. unc. ij. ol roriſmarin. ſalv. ana gr. iv. m. f. electuarium.

Electuarium Chalybeatum. Pu. Art. 405.

Electuarium de Colophonia. F.

℞. Conſerv. flor. Lamii. alb. unc. j. & ſem. diaſcord. zinzib. condit. pulv. colophon. ana unc. ſem. o'. cinnam. gut. iv. ſyr. e roſ. ſicc. q. ſ. m.

Electuarium Epilepticum. B.

℞. Sterc. albiſſim. pavon. ſiccat. rad. pæon. mar. ana unc. ij. rad. valerian. unc. j. & ſem. pæon. excort. unc. iij. carvi unc. ſem. pulveriſatis add. mel anthoſat. q ſ. m. f. electuarium.

Electuarium Hydragogum. Syl. Art. 825.

Electuarium Hyſtericum. F.

℞. Conſerv. atriplic. olid. unc. iv. ol. ſuccin. gut. 48. m.

Electuarium Martis. F.

℞. Conserv. absynth. Roman. cochlear. hortens. ana unc. iii. zinzib. cond. unc. j. & sem. rubig. chalyb. (in subtilem pollinem redact.) dram. vi. ol. caryoph. ol. sassafr. ana gut. vi. syr. e 5. rad. unc. j. m.

Electuarium Peruvianum astring. F.

℞. Cort. Peruv. pulv. unc. j. bals. de tolu, terr. Japon. pulv. ana dram. j. syr. Boyleanum q. s. m. f. elect. pro dos. x.

Electuarium Peruv. epilepticum. F.

℞. Cort. Peruv. pulv. dram. vi. rad. serpent. virgin. pulv. unc. ii. cum q. s. syr. pæon. comp. f. elect.

Electuarium Stypticum. F.

℞. Conserv. ros. rub. unc. ii. croc. mart. astring. unc. iii. sacchar. saturn. dram. j. syr. cydon. vel e ros. sicc. unc. sem. m. f. elect.

Electuarium e zinzibere. F.

℞. Conserv. ros. rub. unc. iii. zinzib. cond. unc. j. ol. cingut. iv. ol. garyoph. gut. ii. m.

Emplastrum Cephalicum. F.

℞. Empl. de beton. unc. sem. gum. caran. tacmach. ana unc. iii. bals. totulan. scrup. ii. balsam. Peruv. vel capiv. scrup. j. f. empl.

Emplastrum Ischiaticum. F.

℞. Pic. Burgung. unc. ii. galban. unc. j. salph. viv. dram. ii. succin. dram. j. hermodact. rad. ireos florent. sem. cymin. flor. cham. ana dram. sem. petrol. q. s. m. f. empl.

Emplastrum Mamillare. B.

℞. Sperm. cet. unc. j. cer. alb. unc. ii. galban. aceto præp. sem. ol. sambuc. q. s. f. empl.

Emplastrum Pleuriticum. F.

℞ Empl. Paracel. de sapon. ana unc. j. unguent. populn. unc. i. sem. camphor. dram. iii. m. liquescant lento igne perpetuo agitando cum spatula, quando frigescere incipiant, eddatur camphora & f. empl. molle.

Emplaſtrum de Pyrethro. F.

℞. Galban. colat. ſagapen. ammoniac. (vin. alb. ſolut. & colat.) ana unc. i. pulv. rad. pyreth. ſem. ſinap. ana unc. ſem. tereb. Ven. q. ſ. m.

Emplaſtrum Roborans. F.

℞. Empl. ſtomach. magiſtral. dram. iii. oxycroc. (rite præp.) dram. ii. gum. curan. tacamach. ana dram. i. balſam. tolutan. ſcrup. ii. balſ. Peruv. ſcrup. i. ol. cinnam. garyoph. nuc. moſch. ana gut. ii. menth. abſynth. ana gut. i. f. empl.

Emplaſtrum Smecticum. B.

℞. Minii lib. i. & ſem. ol. oliv. lib. ii. ſapon. alb. unc. iv. ceræ dram. ii. coq. ſ. a. & f. empl.

Emplaſtrum ad Strumas. 1. B.

℞. Empl. de cicuta cum ammoniac. unc. iv. gum. elem. unc. ſem. mercur. ſublimat. corroſiv. dram. x. m. f. empl.

Emplaſtrum ad Strumas. 2. Bar.

℞. Empl. de ranis cum mercur. unc. ſem. galban. dram. ij. ſacchar. ſaturn. ſal. volat. ammoniac. ana dram. ſem. ol. rub. q. ſ. f. empl.

Emulſio Aſthmatica. F.

℞. Milleped. viv. N. 120. contuſ. ſenſim affund. aq. puleg. unc. vj. in liquore fortiter expreſſo diſſolv. gum. ammoniac. dram. iii. colatur. add. tinct. benzo. dram. iii. m. *doſ. coch. j. ex hauſt. decoct. pectoral. ſæpe in die*.

Emulſio Bruneri. F.

℞. Gum. ammoniac. dram. i. & ſem. diſſolv. (in mortar.) in aq. hyſſop. frigid. unc. iv. & vin. Rhenan. unc. ij. *colatura fit pro hauſt.* ij. *urgente ſuffocationis periculo in aſthmate capiend.*

Emulſio Pæoniata. B.

℞ Sem. pæon. decort. unc. j. contuſ. affund. aq. rut. ceraſ. nigr. pæon. comp. ana unc. vj. f. emulſio, add. ſacchar. perlat. q. ſ.

Emulſio Stryptica. F.

℞. Rad. conſolid. maj. unc. iv. coq. in aq. font. lib. iij. ad lib. ij. cum colatura & ſem. papau. alb. hyoſcyam. amygd. dulc. excort. ana unc. ſem. ſal. prunel. dram. ſem. ſacchar. ſaturn. ſcrup. j. & ſaccchar. alb. unc. j. f. emulſio.

Enema acre. Bo.

℞. Pulv. colocynth. dram. ſem. fol. tabac. dram. i ſem. coq. in aq. font. q. ſ. ad unc. x. admiſce ſal. gem. dram. ij. f. enema.

Enema amarum. F.

℞. Rad. ſerpent. virg. contuſ. dram. j. pulp. colocynth. (in nodulo ligat.) ſcrup. j. herb. tanacet. ſummit. ſabin. ana M. ſem. coq. in aq. font. q. ſ. ad unc. vj. colatur. add. ol. hyperic. unc. ſem. ol. abſynth. chym. dram. ſem. ſpec. hier. picr. ſcrup. ſem.. m.

Enema Apoplecticum. F.

℞. Rad. pyreth. unc. ſem. herb. rut. Mij. pulp. colocynth. (in nodul. ligat.) dram. ſem. coq. in aq. font. q. ſ. ad. unc. xij. colatur. add. infuſ. croc. metallor. unc. iij. tinct. caſtor. unc. ſem. ol. ſuccin. ſal. gem. ana dram. ij. f. enema.

Enema Balſamicum. F.

℞. Rad. alth. unc. j. herb. malv. parietar. mercurial. ana M. j ſem. lin. unc. ſem. coq. in q. ſ. aq. font. ad unc. xij. colatur. add. tereb. vitel. ov. ſolut. unc. ſem. ol. lin. unc. ii. elect. linitiv. unc. j. m. f. enema.

Enema Emolliens. G. *Art.* 735.

Enema Febrifugum.

℞. Cort. Peruv. ſubtiliſſime pulv. unc. ij. coq. multiplici coctione in aq. font. donec redeat ad lib. ſem. colaturæ turbidæ add. diaſcord. unc. ſem. ol. aniſ. gut. j. m.

Enema Hyſtericum. F.

℞. Rad. ariſtol. rotund. bryon. alb. ana unc. ſem. herb. rut. matricar. puleg. flor. cham. ana M. ſem. coq. in q. ſ. aq. font. ad. unc. xii. in colatur. diſſolv. aſæ fœtid. dram. j. ol. ſuccin. dram. ii. ſacchari rub. unc. j. m.

Enema e quatuor Oleis. F.

℞. Ol. lin. cham. ana unc. vj. ol. ſcorp. unc. ii. tereb. dram. ii. m.

Enema Terebinthinatum. F.

℞. Urin. ſani lib. i. terebinth. Venet. vitel. ov. ſolut. unc. i. ol. aniſ. dſam. i. theriac. januenſ. unc. i. m.

Enema ad tormina. F.

℞. Cret. pulv. unc. ſem. herb. rut. flor. cham. ana M. ſem. coq. in q. ſ. aq. font. ad unc. iv. colatur. add. tinct. caſtor. diaſcord. ana unc. ii. ſyr. de mecon. unc. ſem. ol. aniſ. gut. x. m.

Ene-

Enema de Verbasco. F.

℞. Herb. cicut. hyoscyam. ana M. j. verbasc. flor. sambuc. ana M. sem. coq. in aq. ferrat. q. s. ad unc.xii in colatura dissolv. vitel. ov. N.j.ol. lin. unc.ii. ol. succin. dr. sem. balsf. sulph. dr.ii. m.

Ens Veneris. B.

℞. Vitriol. mart. opt. reverberat. & lot. p. j. sal. armoniac. p. ii. sublimentur s. a. cum tribus cohobiis.

Epithema de Calce. F.

℞. Calc. viv. unc.ii. mellis liquid. q. s. f. mistura aliquando sapo vulgaris addatur.

Epithema de saccharo Saturni. F.

℞. Acet.lib. sem. sacchar.saturn. unc:i. m. *Huic immergatur petia lintea dupla, & frigide cordis regioni applicetur, & quoties repescet renovetur; ad narium hæmorrhagiam expertus laudo.*

Epithema Saponaceum. F.

℞. Spirit. lumbricor. magistr. unc.vj. sp.cochlear. dram.ij. sp. sal. armoniac. dram.vj. sapon Venet. unc.i sem. camphor. dram. vj. opii dram.j. croc. dram.sem digere aliquot dies & cola.

Epithema Stomachicum. F.

℞. Sp. vin. camphorat. unc.iv. theriac. Androm. dram.ij. ol. garyoph. gut. xvj. ol. nuc. mosch. gut. viij. ol. menth. gut. iv. anis. absynth. ana gut. ij.

Expressio Asthmatica. F.

℞. Milleped. viv. N.128. contus. affund. aq. hysop. unc.iv. puleg. unc.ij. pæon. comp. unc.j. in liquore expresso dissolv. gum. ammoniac. gr. xxxij. colatur. add. tinct. benzo. dram.ij. syr. balsam. unc.j. ol. anis. gt. j. sp. sal. armoniac. q. s. ad justum acorem conciliandum. Detur cochleatim in paroxysmo.

Expressio Diuretica. VV.

℞. Milleped. viv. tinct. sal. tart. ana unc.ij. contunde & fortiter exprime. *Dos.* gt. xl. *vel* l.

Expressio Millepedum Simplex. F.

℞. Milleped. viv. unc. iij. sacchar. alb. unc.ij. simul contus. affund. vin. alb. lib. j. probe misceantur, & coletur liquor.

Expres-

Expreſſio Millepedum Icterica. F.

℞. Milleped. viv. N. 100. croc. ſcrup. ſem. nuc. moſch. dram. ſacchar. alb. unc. ſem. contuſ. affund. aq. chelidon. unc. iv. lumbricor. magiſtral. unc. j. f. expreſſio.

Expreſſio Millepedum ad Pertuſſim. F.

℞. Milleped. viv. mund. unc. ij. pulv. ſem. aniſ. dram. nuc. moſch. dram. ſem. ſacchar. alb. unc. contuſ. affund. aq. puleg. unc. vj. bryon. comp. pæon. comp. ana unc. j. f. expreſſio.

Expreſſio ſcorbutica calida. F.

℞. Herb. cochlear. hortenſ. naſturt. aquat. beccabung. chelidon. maj. ana M. iv. contuſ. add. vin. alb. lib. ſem. aq. raphan. comp. lumbricor. magiſtr. ana unc. iv. f. expreſſio, cui add. ſp. cochlear. dram. ij. ſacchar. alb. unc. ij. m.

Expreſſio ſcorbutica temperata. F.

℞. Herb. beccabung. naſturt. aquat. tarax. aparin. ana M. iv. mal. aurant. (cum corticibus) N. iv. contuſ. affund. vin. alb. aq. flor. ſambuc. ana lib. j. per ſubſidentiam clarificetur & cum ſacchar. ad libitum edulcetur.

Extractum Pectorale. F.

℞. Maltæ opt. cong. i. ſem. aq. cong. ij. f. alæ ſ. a. cong. j. huic claræ & non fermentatæ add. paſſul. ſolis exacinat. & conciſ. lib. ſem. glycyrrhiz. unc. j. ter. japon. unc. j. coq. donec lib. iv. ſint evaporatæ: poſtmodum exprimendo coletur; denique (additis coccinel. ſcrup. iv.) percoq. ad mellaginem. *Eſt egregium incraſſans.*

Flores ſalis Armoniaci martiati. B.

Fit ex limaturis martis & ſale armoniaco ana ſublimatis, aeri exponendo caput mortuum, miſcendo cum dimid. quant. ſal. armoniac. ſiccando, & ſublimando ſ. a.

Fotus Aſtringens. F.

℞. Cort. querc. unc. ij. granat. unc. ſem. flor. balauſt. roſ. rub. ana M. j. coq. in aq. lib. iv. ad lib. ij. colatur. add. vin. rub. Lisbon. lib. ſem. m. addi poſſunt alum. dram. ij.

Fotus ad Calculum. G. Art. 735.

Fotus ad Hæmorrhoidum dolorem. F.

℞. Rad. cæpar. unc. ij. ſem. lin. unc. j. herb. hyoſcyam. verbaſc. linar. millefol. ana M. ij. coq. in aq. font. lib. vj. ad lib. iv. in colatura diſſolv. opii dram. ij. m.

Fotus

Fotus ad Hæmorrhoidum fluxum immodicum. F.

℞. Herb. verbaſc. millefol. plantag. fol. ſambuc. ana M. iv. cort. granat. unc. j. coq. in aq. & vin. rub. aſtring. ana lib. iij. ad tertiæ partis conſumption. in colatura diſſolv. alum. unc. ſem. ſacchar. ſaturn. dram. ij.

Fotus laterales. F.

℞. Rad. alth. capit. papav. alb. (ſciſ. & cum ſem. contuſ.) ana unc. ij. ſem. lin. fœnugr. cymin. bacc. lauri ana unc. j. herb. malv. matricar. ana M. iij. coq. in aq. lib. viij. ad dimid. cola.

Fotus Podagricus. F.

℞. Herb. chamæpit. abrot. ana M. iv. coq. in aq. font. lib. vj. ad lib. in colatura diſſol. ſal. tartar. ſal. armoniac. ana unc. iv. m.

Fotus Spirituoſus. F.

℞. Aq. regin. Hungar. unc. vj. ſp. lavend. comp. cochlear. ana unc. iv. ſp. ſal. armoniac. unc. ſem. camphor. ſcrup. v. ol. terebinth. gut. 80. m. digerantur.

Fotus Stomachicus. F.

℞. Vin. rub. lib. j. ſp. vin. commun. acet. vin. ana lib. ſem. abſynth. menth. ana M. ſem. rad. biſtort. unc. ſem. cort. granat. dram. ij. garyoph. mac. nuc. moſch. cinnam. ana dram. j. theriac. Ven. unc. ſem. macerentur clauſe in baln. mar. duas horas; colatura ſit pro fotu.

Fotus ad Tympanitidem. F.

℞. Nitri unc. ij. ſal. armoniac. unc. j. ſp. vin. tenuioris multo phlegmate imbuti lib. ij. m. & diſſolve in vitro.

Galbanetum Sennerti. B.

℞. Gum. galban. p. j. ſp. terebinth. p. ij. ol. lavend. p. ſem. digere & diſtilla ex retorta ſ. a.

Gargariſma Anginoſum. F.

℞. Herb. aquileg. M. ij. cort. inter. ulmi dram. j. fung. ſambuc. glycyrrhiz. alb canis ana unc. ſem. coq. in q. ſ. aq. font. ad lib. ij. in colatura diſſolv. ſal. armoniac. dram. ij. ſyr. de rub. idæ. mel. roſ. ana unc. ij. m.

Gargariſma Commune. F.

℞. Aq. plantag. unc. x. roſ. rub. unc. iij. ſyr. e mor. unc. ij. mel. roſ. unc. j. ol. vitriol. q. ſ. ad aptam aciditatem m.

Gargariſma contra Fœtorem. F.

℞. Myrrh. dram. ij. rad. irid. Florent. cyperi calam. aromat. angel. Hiſpan. ana dram. i. garyoph. dram. ſem. flor. roriſmarin. M. j. infund. clauſe & calide duas horas in aq. font. lib. ſem. vin. albs unc. iv. colatur. add. aq. regin. Hungar. dram. vj. tinct. benzo. dram. ii. m.

Gargariſma Myrrhiſatum 1. F.

℞. Vin. rub. aſtring. lib. j. myrrh. pulv. dram. ij. m.

Gargariſma Myrrhiſatum 2. F.

℞. Myrrh. pulv. dram. j. diſſolv. in mortar. cum vitel. ov. dram. ij. add. mel. roſ. unc. ii. vin. alb. lib. ſem. m.

Gargariſma ad Pituitam. F.

℞. Aq. Hyſſop. unc. x. ſp. vin. rectificat. unc. j. ſp. cochlear. unc. ſem. ſp. caſtor. dram. ii. ſp. ſal. armonian. ſcrup. iv. pulv. rad. pyrethr. dram. j. mel. unc. iv. m.

Gargariſma Prunellorum. F.

℞. Cort. prunellor. ſylveſtr. unc. ij. coq. in q. ſ. aq. font. ad lib. ij. in colatura diſſolve alumin. ſcrup. iv. acet. unc. ij. mel. roſ. unc. iv. m.

Gargariſma in Variolis. S. *Art.* 134.

Gargariſma in Varioloſum. 1. M. *Art.* 139.

Gargariſma Varioloſum. 2. F.

℞. Hord. pertat. glycyrrhiz. ana unc. ſem. rad. alth. viciar. ana unc. j. ficuum N. xij. fung. ſambuc. M. j. coq. in q. ſ. aq. font. ad lib. ij. colatur. add. oxymel. ſcillit. mel. roſ. ana unc. ij. m.

Gargariſma pro Uvula. F.

℞. Herb. aquileg. M. iv. flor. roſ. rub. balauſt. ana M. ſem. piper. long. ſcrup. iv. myrrh. dram. ij. coq. in aq. font. lib. ij. & vin. alb. lib. ſem. ad tertiæ partis conſumption. colatur. add. ſp. vin. ſyr. e mor. de rub. de idæ. ana unc. ij. m.

Hauſtus Diaphoreticus. F.

℞. Aq. card. ben. unc. ii. & ſem. epidem. theriacal. ſyr. de meçon. ana unc. ſem. antimon. diaphor. ſcrup. j. theriac. Androm. ſcrup. ij. ſp. ſal. armoniac. gut. xij. m.

Hauſtus Diureticus Acidus. F.

℞. Aq. raphan. comp. unc. i. & ſem. ſp. vin. gallic. ſucc. limon. ana unc. ſem. ſyr. violar. unc. j. m. f. hauſt.

Hau.

Hauſtus contra Fluorem. F.

℞. Alb. ov. N. j. conquaſſato add. aq. cinnam. fort. unc. i. ſem. m.

Hauſtus Hydragogus. F.

℞. Gum. gamand., crem. tart. pulv. ana gr. xiv. ol. junip. gut. iij. diſſolv. diligenter in mortar. in vin. alb. unc. iij. adden. do ſacchar. alb. dram. i. & ſem. m.

Hauſtus Japonicus. F.

℞. Aq. ſpermat. ranar. unc. ij. ſyr. e roſ. ſicc. dram. ij. ter. Japon. pulv. ſcrup. j. ſacchar. ſaturn. gr. iv. ol. cinnam. chym. gut. j. laudan. liquid. gut. xx. m.

Hauſtus Pleuriticus.

℞. Ol. ſem. lini frigide extract. unc. ii. & ſem. ſperm. cet. ſcrup. ij. ol. nuc. moſch. gut. ij. aq. cinnam. hord. ſyr. papav. errat. ana dram. vj. m. f. hauſt. quam calidiſſime ſumend.

Hauſtus Saponaceus. F.

℞. Sapon. Venet. raſ. a ſcrup. ij. ad ſcrup. iv. coq. in lact. unc. vj. ad unc. iv. colaturæ add. ſacchar. alb. tantillum.

Hauſtus Saturninus. F.

℞. Aq. ſpermat. ranar. unc. i. ſem. acet. unc. ſem. ſucc. urticæ dram. ij. ſyr. de mecon. dram. vj. ſacchar. ſaturn. gut. vj. alum. gr. iij. ſang. dracon. dram. ſem. m.

Infuſum Cephalicum. F.

℞. Sterc. pavonis alb. unc. iv. milleped. contuſ. unc. j. aq. ceraſ. nigr. vin. alb. ana lib. i. & ſem. infund. 24. horas frigide, colaturæ per manicam clarificatæ add. aq. Langii unc. iij. ſp. lavend. comp. dram. i. & ſem. ol. nuc. moſch. gut. iij. ſyr. pæon. comp. unc. vj. m.

Infuſum Chalybeatum Amarum. Art. 48.
Infuſum Fracaſtorii.

℞. Theriac. Androm. dram. ij. diaſcord. unc. ſem. coccinel. ſcrup. ſem. infund. clauſe & calide per horæ quadrant. in aq. lact. alex. unc. vj. colatur. add. aq. cinnam. fort. ſyr. cydon. ana unc. j. m. *doſis cocb. iv. quarta vel ſexta quaque hora pro re nata.*

Infuſum Traumaticum. F.

℞. Caulium virid. ſolani lignoſi conciſ. unc. iv. cocinel. ſcrup. j. vin. alb. lib. ii. infund. calide & clauſe per noctem, colatur. add. ſyr. heder. terreſt. unc. iv. theriac. Ven. unc. ſem. m.

Inje-

Injectio ad Gonorrhœam. F.

℞. Aq. calc. viv. unc. iv. merc. dulc. dram ſem. ſacchar. ſaturn. ſcrup. j. m. pro injectione. *Uſurpetur liquor per reſidentiam depuratus.*

Julapium Moſchatum. F.

℞. Aq. roſar. damaſcen. unc. vi. naptæ unc. i. cinnam. hord. unc. ii. pæon. comp. unc. i. ſem. moſch. ambræ griſ. (cum ſal. C. C. trit.) ana gr. ii. croci (ſciſſis & in nodul. ligat.) ſcrup ol. garyoph. gut. i. confect. alkerm. dram. ii. ſyr. caryoph. unc. i. ſem. m.

Julapium Stomachicum. F.

℞. Vin. Xeroenſis, aq. cinnamom. hord. unc. iv. aq. menth. gent. comp. ſyr cydon. ana unc. ii. ol. garyoph. nuc. moſch. ana gut. ii. m. addi poſſint theriac. Ven. dram. ii.

Lac Sublimatum.

2ℓ. Alumin. rupei unc. iv. coq. in aq. font. lib. ii. ad tertias; tum 2ℓ. Litharg. auri lib. ſem. vin. alb. lib. i. ſem. decoquantur ad lib. i. colentur, ambæque aquæ commiſceantur, & agitentur donec albeſcant.

Linimentum Anodynum. R. Art. 256.

Linimentum Paralyticum. F.

2ℓ. Unguent. martiat. unc. ii. petrol. ol. ſpicæ, ana dram. iii. pulv. euphorb. ſcrup. j. ol. ſuccin. dram. i. ſem. ol. roriſmarin. dram. ſem. m.

Linimentum Pſoricum. Bar.

2ℓ. Sulph. crud. dram. ii. ſapon. Venet. dram. i. ſem. nitri præp. dram. ſem. litharg. aur. dram. ii. mercur. dulc. dram. i. ſem. unguent. alb. camphorat. unc. j. ol. lign. Rhod. gut. iv. m. f. linimentum.

Lohoch Myrrhiſatum. F.

℞. Myrrh. pulv. dram. ii. croc. ſcrup. ſem. nuc. moſch. dram. ſem. mellis unc. ii. M.

Lohoch ad Raucedinem. F.

2ℓ. Sperm. ceti unc. ſem ſacchar. alb. unc. i. optime ſimul contuſ. in mortario ſenſim add. ſyr. balſam. q. ſ. m.

Loho-

Lohoch Rubrum. F.

℞. Conſerv. fruct. cynosbat. unc. ſem. ſyr. bac. ſambuc. ol. amygd. dulc. ana unc. j. m.

Lohoch Viride. F.

℞. Sapon. Venet. raſ. ſcrup. ii. ol. amygd. dulc. ſyr. violar. ana unc. j. m.

Lohoch Vitellinum. F.

℞. Sperm. cet. dram. ii. ſem. ſubigatur in mortario cum vitel. ov. N. i. & add. ol. amygd. dulc. ſyr. de alth. ana unc. j. m.

Lotio Lanfranci. Art. 984.

Miſtura Acida.

℞. Aq. plantag. ſyr. papav. erratic. ana unc. i. ſem. ol. vitriol. dram. ii. miſce.

Miſtura Baſamica Nephritica. F.

℞. Balſam. capiv. unc. ſem. ol. junip. chym. dram. ſem. vitel. ol. N. ij. ſyr. de alth. unc. ii. ſem. aq. perſicar. unc. x. m.

Miſtura Conſolans. F.

℞. Vin. Xeroenſ. lib. ſem. aq. cinnam. fort. unc. iv. aq. roſ. ſacchar. cand. alb. ana unc. ij. ſucc. chermes colat. unc. j. ſpec. lætif. Galeni dram. ii. fol. auri N. iv. ol. nuc. moſchat. gut. iv. m.

Miſtura Corallata. F.

℞. Coral. rub. ſubtiliſſime lævigat. dram. ii. ſal. abſynth. ſcrup. iv. ſucc. limon. unc. iv. aq. cinnam. fort. unc. ii. M. ſtent in vitro capaci.

Miſtura Ecphractica. F.

℞. Summit. pini conciſ. M. vj. coq. in aq. font. lib. iv. ad lib. ij. colaturæ fortiter expreſſæ add. ſucc. depurat. cochlear. hortenſ. lib. i. beccabung. naſturt. aquat. tarax. ana lib. ſem. aq raphan. comp. lib. i. ſem. huic miſturæ diſſolve vitriol. Mart. ſcrup. viij. per noctem reponatur, ut ſubſideat fæx lutea; dein liquori claro effuſo adde ſal. abſynth. ſcrup. iv. ſacchar. alb. unc. xij. m.

Miſtura Expectorans. F.

℞. Tinctur. benzo. unc. ſem. tinct. croc. tinct. myrrh. tinctur. gum. ammoniac. ſp. ſal. armoniac. ana dram. j. aq. hyſſop. unc. vj. lumbricor. magiſtral. unc. iii. ſyr. de praſſio unc. ij. m.

Miſtura ſimplex Paracelſi. Art. 78.
Miſtura Stomachica. F.

℞. Aq. cinnam. fort. unc. j. ol. vitriol. dram. j ol. garyoph. gut. xxiv. m.

Nitrum Saturniſatum. B.

℞. Sacchar. ſaturn. nitri ana p. æ. Solve in aceto diſtillato & cryſtalliſa ſ. a.

Nodulus Hyſtericus. B.

℞. Caſtor. pulv. dram. ſem. aſæ fœtid. ſcrup. j. ol. ſuccin. ſcrup. ſem. miſce, & in ſerico involve, ut fiat nodulus, &c.

Ol. Ranarum. B.

Coque ranas vivas N. 12. in ol. olivar. lib. i. ſem. per horam & deinde exprime. *In cancro ſpecificum perhibetur.*

Oximel Aſthmaticum. F.

℞. Rad. zedoar. unc. j. coq. in aq. font. lib. ii. ad lib. i. ſem. colaturæ add. gum. ammoniac. (in acet. unc. iv. diſſolut.) unc. j. colaturæ add. mellis unc. iv. coq. deſpuma & cola. *Dentur coch.* iij. *mane & veſperi per menſes aliquot.*

Phœnigmus. Mu. Art. 934.
Pilulæ Balſamicæ. M.

℞. Milleped. præp. dram. iii. gum. ammoniac. puriſſim. dram. i. ſem. flor. benzoin. ſcrup. ij. vel. dram. j. extract. croc. balſam. Peruv. ana ſcrup. j. balſam. ſulph. terebinth. vel aniſat. q. ſ. f. maſſa.

Pilulæ Cathartica in Scorbuto.

℞. Gum. ammoniac. dram. j. calomel. ſcrup. ij. extract. hellebor. nigr. dram. ij. balſam. Peruv. parum m. f. maſſa pil. doſ. ſcrup. ij.

Pilulæ ad Colluviem. F.

℞. Calomel. dram. ij. ſacchar. ſaturn. dram. j. camphor. amyl. ana dram. ſem. balſam. capiv. q. ſ. m. f. pil. pro doſ. xij.

Pilulæ de Creta Palmarii. B.

℞. Aloes opt. unc. j. cret. albiſ. ſuccin. alb. gentian. myrrh. rad. fraxinel. ana dram. j. mithridat. ſcrup. iv. tereb. lor. dram. ii. ſyr. de alth. q. ſ. f. maſſa pil. *Sunt qui addunt calomel.* unc. ſem. *vel.* dram. vj. *Doſ.* ſcrup. ij. *vel* dram. j. *omni nocte ad dies* xv.

Pilu-

Pilulæ Diureticæ. F.

℞. Teſt. ovor. calcinat. dram. ſem. camphor. ſcrup. j. cantharid. ſcrup. ſem. tereb. Ven. q. ſ. f. pil. pro doſ. iij.

Pilulæ Hydragogæ. F.

℞. Gambog. pulv. a gr. xii. ad gr. xvi. ol. junip. gut. ij. mithridat. q. ſ. f. pil. pro una doſi.

Pilulæ Hydropicæ Bontii. Art. 825.

Pilulæ Hyſtericæ. F.

℞. Galban. colat. aſæ fœtid. myrr. ana dram. j. caſtor. camphor. ſal. ſuccin. ana ſcrup. ſem. ol. ſuccin. gut. iv. balſam. Peruv. q. ſ. f. maſſa, cui (quoties res poſtulaverit) adjici poſſunt ſal. chalyb. ſcrup. ij. exindeque dicantur pil. hyſter. chalyb.

Pilulæ Volatiles.

℞. Sal. volat. C. C. vel ſal. volat. ammoniac. dram. ij. gum. ammon. dram. j. extract. croc. pulv. carn. viper. ana ſcrup. j. balſ. Peruv. q. ſ. m. f. maſſa pil.

Pulvis Diureticus. G. Art. 735.

Pulvis Epilepticus de gutteta dictus. B.

℞. Rad. fraxinel. viſc. quercin. contrayerv. ſerpent. virgin. pæon. mar. (debito tempore collect.) ſem. pæon. mar. magiſt. C. C. magiſt. ungul. alcis ana dram. ij. rad. valerian. ſylv. unc. j. coral. rub. cran. human. ana dram. iij. lapid. hyacinth. dram. j. bezoar. occident. dram. i. ſem. orient. ſcrup. j. m. f. pulvis ſubtilis; adde mo. ſch. gr. v. fol. auri N. 30. m.

Pulvis Hæmoptoicus. F.

℞. Sem. hyoſcyam. papav. alb. ana dram. ij. ter. ſigil. lapid. hæmatit. ana dram. i. ſacchar. roſ. dram. vj. m. f. pulv.

Pulvis Pleuriticus. B.

℞. Flor. ſulph. unc. ij. dent. apri, mandib. lucii piſcis ana unc. j. flor. papav. rhœad. unc. ſem. m. f. pulvis Doſ. dram. i.

Pulvis Uvularis. 1. F.

℞. Ter. Japon. flor. balauſt. ana ſcrup. j. alum. piper. long. ana ſcrup. ſem. m. f. pulvis. *Modus uſurpandi eſt; ut lingua ſpeculo oris depreſſa, pulvis (ope fiſtulæ) inſuffletur uvulæ, & operatio pro re nata reperenda.*

Pulvis Uvularis. 2. B.

℞. Flor. balauſt. rad. biſtor. tormentil. ana dram. ij. alum. dram. j. m. f. pulv.

Semicupium Hildani. Art. 988.

℞. Rad. & fol. alth. rad. fœnicul. apii, petroſelin. eryng. marin. ana unc. ij. (rad. raparum lib. ij.) herb. parietar. violar. veronic. flor. cham. melilot. geniſt. ſambuc. ana M. j. ſem: lin. fœnugr. ana unc. j petroſelin. aniſ. fœnic. geniſt. ana unc. ii. coq. in q. ſ. aq. font. pro ſemicupio.

Stypticum Regis. B.

Vitriolo ſoluto, filtrato, cum aceto diſtillato præcipitato, edulcato, & ſiccato affunde oleum vitrioli, & diſtilla ex retorta ad ſiccitatem; caput mortuum digere cum ſpiritu vini, filtra calide ac abſtrahe. Solve ſalem in fundo remanentem cum quadruplo aquæ per digeſtionem, & f. ſtypticum.

Succi Antiſcorbutici.

℞. Fol. cochlear. hortenſ. beccabung. naſturt. aquat. ana p. æ. contundantur & exprimatur ſuccus ad lib. ij. deinde add. vin. alb. vel Rhenan. lib. j. aq. raphan. comp. ſucc. aurant. acid. ana lib. ſem. miſce *doſ.* unc. iii. *bis in die ſine vel cum pauco ſaccharo*.

Suffitus ad Catarrhum. F.

℞. Oliban. ſuccin. benzo. ſtyrac calam. gum. guaiac. balſam. tolutan. ana ſcrup. ii. f. pulvis craſſus *pro ſuffumigio capitis*.

Syrupus de Poro. F.

℞. Succ. peti Anglic. lib. iv. oxymel. ſimpl. unc. iv. hydromel. lib. i. miſce & digere quatuor dies, ut optime defæcetur: tunc decanta iterumque digere ut ſupra, donec materia ab omni fæculentia depurata fuerit. adde poſtea ſacchar. lib. ii. & coq. in ſyrup. ſ. a.

Syrupus Vermifugus. B.

℞. Fol. helleboraſtr. rec. unc. ii. Hagioſpermi unc. i. ſem. rad. bryon. rec. unc. ſem. abſynth. Roman. M. ij. coq. in aq. font. vj. ſ. ad lib. j. colatur. add. ſacchar. alb. lib. j. & coq. ad ſyp. ſ. a.

Tabellæ Domeſticæ. S. Art. 488.

Tabellæ Embryonum. B.

℞. Pulv. rad. biſtort. ebor. coral. rub. coriandr. præp. ana unc. ſem. ſuccin. alb. cryſtal. bacc. cherm. ana dram. ij. ſacchar. alb. unc. xvj. aq. cydon. q.ſ.a. addendo ol. cinnam. gut. vi. affund. & f. tab. ſ. a.

Tinctura Antiphthiſica. F.

℞. Sacchar. ſaturn. vitriol. mart. ana unc. j. ſp. vin. rectific. unc. viii. repone in frigido donec rubeſcat ſpiritus.

Tinctura Bezoartica. B.

R. Rad. enul. angel. zedoar. ſerpent. virg. ana unc. i. ſem. croc. opt. unc. i. myrrh. cinnam. cort. citr. ſicc. ana dram. vj. fol. ſcord. rut. ana M. ſem. theriac. Androm. unc. iii. opii Thebaic. dram. ſp. tart. rectific. unc. xv. ſp. vitriol. unc. iii. ſp. bacc. ſambuc. & ſp. bacc. junip. rectific. ana unc. xviij. digere ſ. a. ac filtra, tum add. ſal. ſuccin. unc. j. camphor. dram. ij. digere iterum ad uſum. Doſ. a dram. iij. ad unc. j.

Tinctura Cantharidum. G.

℞. Pulv. cantharid. unc. j. ſp. nitri fortiſſim. unc. ii. digere ſimul horas 24. Sic cantharides plane diſſolventur, & liquor rubicundus erit; huic ſuperaffund. ſp. vin. unc. vi. digere ſimul, quo diutius eo melius: poſtea filtretur tinctura, & ad uſum reſervetur. *Doſ. a gut.* xij. *ad* xl. *bis in die in hauſtul. vin. alb. vel Rhenan.*

Tinctura Epileptica. B.

℞. Caſtor. opt. unc. ſem. ſuccin. flav. in tenuiſſim. pulverem redact. croc. Angl. ana dram. ij. flor. recent. lil. conval. unc. j. his affund. ſp vin. camphorat. ſp lavend. comp. ſp ſal. armoniac. ana unc. iv. digerantur abſque calore dies vj. in vitro clauſo; poſtea filtretur tinctura, vel decantetur a fæcibus per colum. Doſ. a ſcrup. ad dram. j. in aq. ceraſ. nigr.

Tinctura Gum. Lacca. F.

℞. Pulv. gum. lacc. unc. ſem. alum. uſt. dram. j. ſp. cochlear. ultimo extillantis unc. vii. phiala arcte incluſa digerantur, donec tinctura ſatis rubicunda appareat, quæ leniter effundatur.

Vapor ad Anginam. F.

℞. Piper. pulv. unc. j. lact. lib. ij. coq. ad lib. i. ſem. *dein ponatur in lagena ſtricti orificii, & vapor calidiſſimus ore hianti excipiatur.*

Vinum Chalybeatum. P. L.

℞. Chalyb. præpar. unc j. Croci pulveriſati & in nodulo incluſi gr. viij. Vini albi odori lib. ij. infunde frigide per triduum. aut quatriduum, ſæpe interea agitando, inverſo vaſe. Tum F. colatura per manicam Hipp. ſerveturque uſui.

Vinum chalybeatum. 2. F.

℞. Limatur. chalyb. unc. ii. ſucc. aurant. acid. N. viii. (vel potius unc. iv.) ſtent ſimul horas 24. Dein add. vin. alb. lib. lv. cinnam. unc. ſem. garyoph. dram. ij. mac. ſcrup. iv. ſtent tepide dies iv. doſ. unc. iii. bis in die.

Vinum Hydropicum. F.

℞. Rad. irid. florent. unc. ij. enul. ſcill. ana unc. ſem. cort. ſambuc. ebul. ana unc. j. cort. vvinteran. unc. ſennæ unc. ii. hellebor. nigr. agur. jalap. ana dram. ii. vin. alb. lib. iv. Infunde frigide. *Doſ.* unc. iv.

Vinum Viperinum. B.

℞. Viperas fœmellas vivas tempore verno collect. N. vj. vin. Hiſpan. opt. lib. vj. macera (vaſe optime clauſo) ſine calore per menſes 6. dein cola ad uſum. Sunt qui macerant viperas excoriatas (rejectis interaneis, cauda, ac capite) in vin. Hiſpan. per aliquot dies. *Doſ.* unc. iij. *vel* iv. *bis in die ad longum tempus.*

Vitriolum Martis. B.

℞. Alcoh. vin. unc. iv. ol. vitriol. unc. ij. ſerva ſimul in vaſe ferreo ad dies xv. vel ad ſiccitatem. Doſ. a gr. ij. ad vj.

Unguentum Digitale. B.

℞. Butyr. majal. lib. iij. flor. digitalis rec. contuſ. quot infarciri poſſunt, inſolentur dies 30. deinde coq. ſ. a. & f. expreſſio.

Unguentum Hæmorrhoidale. F.

℞. Unguent. populn. unc. j. ol. ſuccin. dram. ij. m. f. unguent.

Unguentum Pleuriticum. F.

℞. Unguent. dialth. unc. j. ol. lin. unc. ſem. ol. cymin. dram. ſem. camphor. ſcrup. ſem. ſp. ſal. armoniac. dram. i. ſem. m.

Unguentum ad ulcera Venerea. P.

℞. Mercur. præcipit. rub. dram. ij. mercur. præcipit. alb. unc. j. ol. tart. per deliq. ſcrup. ij. unguent. pomat. unc. ij. m.

SYLLABUS

Symptomatum Morborum,

SIVE

Ægrotorum paſſiones variæ enumeratæ, & ad calculum redactæ, in hunc finem, ut Morbos eorumque Cauſas Medicus facilius, promptius & certius inveniat, introſpiciat & cognoſcat, unice conſtructus.

Uſus hujus Indicis neminem latere poteſt.

MEDICUS juvenis & in Praxi minus exercitatus, ægrum ſuum de omnibus apte interroget, atque ex ipſius, vel cohabitantium miniſtrantiumve ore Symptomata & Querimonias omnes ſedulo expiſcetur: hoc facto, ſingula Symptomata in Indice inveſtiget; & librum ipſum (quoties opus ſit) variis in locis conſulat; indeque de natura Morbi, utcunque obſcuri, complicative, judicium juſtum & raro fallax formare valeat.

Syllabus Symptomatum.

A

Symptoma.	Morbus.	Art.
Abdominisdolores Vid. ventris dolores & tormina	*Alvi Retentio*	611
Abdominis intumescentia Vid. ventris intumescentia Tumor Vid. Ventris Tumor	*Hydrocascites* *Vesicalis* *Empyema*	801 815 240
Absumptio corporis	*Phthisis nervosa*	513
Ægritudo gravissima	*Arthritis* *Ventriculi morbus*	911 581
Alvus adstricta	*Arthritis* *Colica* *Iliaca passio*	925 643 666
Alvi excrementa albicantia	*Cæliaca*	629
Grisea vel pallida Cineritii coloris	*Icterus*	843
Levia & ventosa Instar stercoris bovini	*Colica*	646
Viridia	*Tormina ventris*	1523
Alvi fluxus	*Diarrhœa*	617
Chylosus Vide Dejectiones, diarrhœa.	*Cœliaca*	629
Alvus lubrica vel soluta Vid. Diarrhœa.	*Lumbrici* *Ventriculi morbus*	1548 585
Alvi retentio	*Ventriculi morbus*	581
Alvus segnior	*Arthritis*	925
Amor	*Phthisis nervosa*	518
Anhelatio Vid. Dyspnœa respiratio anhelosa	*Peripneumonia noth.*	214
Animi deliquium.	*Affect. hyster.* *Syncope*	402 571
Ani pruritus	*Ascarides*	681
Procidentia vid. procidentia ani		
Anthrax vid. carbunculus	*Pestis*	170

Symptoma.	Morbus.	Art.
Anxietas vid. præcordiorum anxietas	*Febris ardens*	65
	Hydrophobia	445
	Peſtis	170
Aphonia	*Colica*	649
Vid. raucedo	*Lumbrici*	683
Aphthæ	*Dyſenteria*	636
	Febris continua	61
Apoplexia leviuſcula	*Affectio hyſterica*	396
	Febris intermit. ſpur.	37
Appetitus diminutio	*Phthiſis*	522
	Ventriculi morbus	602
Appetitus inſuetorum	*Gravidatio*	1421
	Ventriculi morbus	603
	Lumbricus latus	678
Nimius	*Arthritis*	908
	Ventriculi morbus	603
Aquarum ex utero fluxus immaturus	*Abortus*	1441
	Diabetes	695
Ardor lumborum	*Arthritis*	908
Artuum dolores	*Scorbutus*	884
	Rheumatiſmus	854
Laſſitudo	*Catharrus*	469
	Febris lenta	69
Atrophia	*Scorbutus*	879
Auris internæ ſuppuratio	*Pleuritis*	228
	Lues Venerea	961
Aurium tinnitus	*Febris ardens*	66
	Febris petechialis	83
	Febris puerperarum.	1495

B

Borborygmi & murmura intestinorum Vid. ructus, flatus	*Affectio hyſter.*	490
Bulimus	*Affectio hyſter.*	408
	Ventricuyi morbus	604
Bubo in inguine	*Lues Venerea*	961
	Febris maligna	77
Bubones	*Peſtis*	171.189

Ca-

C

Symptoma.	Morbus.	Art.
Cachexia.	*Scorbutus*	869
Calor & frigus se mutuo excipientia	*Morbilli*	
Calor hecticus	*Phthisis*	394
	Post variolas	145
Calor urens	*Febres ardens*	62. 65. 103
	Phthisis	493
Capillorum defluvium	*Venenum*	1636
	Hydrocephalus	832
Caput justo majus	*Rachitis*	1553
	Febris fere omnes	34.58.&c.
	Affectio hysterica	396
Capitis dolor	*Alvi retentio*	611
	Lumbrici	683
Capitis dolor cum insigni ardore	*Sudor Anglicus*	194
Cum aliquali frigoris sensu	*Cephalalgia*	280. 281
Capitis dolor gravativus Periodicus	*Cephalalgia*	280
	Febris intermittens	37
Capitis dolor punctorius & gravativus	*Scorbutus*	869
Capitis & dorsi dolor	*Variola*	131
Capitis gravitas	*Catarrhus*	469
Capitis tumor aquosus	*Hydrocephalus*	832
Carbunculus	*Pestis*	171.181
Cardialgia	*Lumbrici*	683
Caries ossium	*Post variolas*	145
Curunculæ in Urethra	*Lues venerea*	990
Catarrhus	*Febris lenta*	69
	Phthisis	491
Cervicis dolor	*Febris ardens*	66
Cholera morbus	*Febris intermittens*	37
Chyli per alvum fluxus per Urinam	*Caliaca*	629
	Diabetes	697
Circumrotatio objectorum visibilium	*Vertigo*	300
Crudicatio fatuorum more	*Chorea Sancti Viti*	391

Co-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Colici dolores	*In variolarum apparatu*	137
	Febris intermittens	137
	Febris remittens	50
	In parturientibus	1452
	Calculus renum	739
	Affectio hysterica	396
Color purpureus sub concavo oculorum	*Chlorosis*	1392
	Scorbutus	889
Colliquatio humorum	*Febris colliquativa*	73
Coma	*Febris ardens*	65. 114
	Febris eruptiva	118
	Hæmorrhoides	1259
	Lues venerea	961
	Catalepsis	350. 351
Condylomata circa anum	*Convulsio tonica*	365
Congelatio	*Febris ardens*	65. 116
Contractura partium	*Febris eruptiva*	118
Convulsio	*Dentitio*	1543
	Lumbrici	1548
Convulsiones infantium	*Epilepsia*	375. 379
	Venenum	1576
Convulsivi motus	*Chlorosis*	1393
	Affectio hysterica	396
Cordis palpitatio	*Scorbutus*	869
	Sudor Anglicus	194
	Venenum	1576
Corona subcærulea vel subrubescens sub oculis	*Chlorosis*	1392
Coriza	*Febris lenta*	69
Crises febrium	*Febris continua*	58. 59. 91
Cruris stupor	*Nephritis*	708
Crurum tumor frigidus	*Hydrops*	809
Crusta alba in sanguine	*Pleuritis*	218
	Rheumatismus	854
Cutis densitas ac scabrities tumida cum rugis & fissuris &c.	*Elephantiasis*	1199
Flavedo vid. flavedo cutis	*Cutis siccitas vide siccitas cutis*	

De-

Symptoma.	Morbus.	Art.
	D	D
Decubitus in unum tantum latus)	*Empyema*	240
in latus morbosum		
In latus oppositum	*Pleuritis*	224
Deglutitio difficilis	*Angina*	200
	Febris ardens	66
Penitus impedita	*Variolæ*	
	Paralisis gulæ	144
Dejectiones albæ vel cineritiæ	*Icterus*	343
	Calculus in vesica fellea	840
		843
Dejectiones albicantes griseæ vel pallidæ	*Cœliaca*	
Aquosæ	*Dysenteria*	
Membranaceæ	*Dysenteria*	633
Mucosæ	*Dysenteria*	635
		631
Purulentæ cum carunculis	*Dysenteria*	
Sanguinolentæ		636
Vid. fluxus cruentus	*Dysenteria*	631
Ventosæ & leves instar Ster-		
coris bovini	*Colica*	
Viridis vel insoliti coloris	*Colica biliosa*	643
	Tormina ventris	1523
	Calentura	64
Delirium	*Febris*	32.58.65.115
	Lumbrici	683
Delirium furiosum sine febre	*Mania*	427
Melancholicum sine febre. Ra-	*Melancholia*	
biosum	*Hydrophobia*	
Perpetuum & immane	*Phrenitis*	245.247
	Paraphrenitis	254
Dentium caries & vacillatio	*Scorbutus*	869
Hæmorrhagia	*Epilepsia*	379
Stridor	*Lumbrici*	3548
Ad diaphragma gravitas	*Empyema*	240

Symptoma.	Morbus.	Art.
Diarrhœa	*Affectio hysterica*	306
	Arthritis	918
	Phthisis	497
	Scorbutus	870
	Variola	132
Diarrhœa infantum	*Febris*	109
Diarrhœa colliquativa	*Dentitio*	1543
	Lumbrici	1548
Cum dejectionibus subviridibus, vide Dejectiones vari coloris	*Morbilli*	123
Oleosa	*Diarrhœa*	619
Tormentosa	*Cholera morbus*	
	Dysenteria	631
	Febris intermittens	37
	Febris remittens	50
Distortio oris	*Spasmus Cynicus*	362
Dolor abdominis vid. abdominis dolor		
Artuum vid. Artuum dolores		
Capitis vid. capitis dolor		
Dolor circa cordis regionem	*Pestis*	183
Circa scrobiculum cordis	*Ventriculi morbus*	599
Dorsi & capitis	*Variola*	131
Ad claviculum & mammas	*Peripneumonia vera*	216
Insignis sub costis notho	*Inflammatio ventriculi*	158
Dolor Bervicis vid. cervicis dolor.		
In artubus ardens, pungens, lacerans, pulsans, &c.	*Arthritis*	918
Obscurus in hipocondrio dextro	*Hepatitis*	268
In hypocondrion sinistro	*Inflammatio lienis*	271

Symptoma.	Morbus.	Art.
Inteſtinorum vid. inteſtinorum dolor		
In oculorum bulbis	*Phrenitis*	255
Lenis in alterutro pectoris loco	*Vomica Pulmonis*	443
Punctorius verſus omoplatas	*Pleuritis*	212. 216
In qualibet thoracis parte	*Pleuritis*	218
Medium ventrem affligens cinguli inſtar	*Colica bilioſa*	644
Circa umbilicum intenſiſſimus	*Iliaca paſſio*	666
Subter ſternum	*Scorbutus*	880
Univerſalis contundens & lancinans	*Feb. Petech.*	79. 112
Erratici externum corporis habitum occupantes	*Rheumatiſmus*	854. 857
Nocturni	*Lues venerea*	961
Parturientium æmuli	*Febris intermittens*	37
	Colica	1452
Vagi præcipue crurum	*Scorbutus*	869
Dorſi & capitis dolor	*Variolæ*	121
Dorſi ſpinæ inflexibilitas	*Calculus renum*	728
Dyſpnœa		
Vid. Reſpirandi difficultas	*Hydrops*	801
	Phrenetis	255
Dyſenteria	*Febris remittens*	50
Dyſuria	*Ulcus renum vel veſicæ*	720
	E	
Efflorescentiæ maculoſæ	*Eryſipelatis quædam ſpecies a* Rash	1168
	Febris maligna	75
	Morbilis	123
	Variolæ	125
	Febris ſcarlatina	112
Confluentes		
Miliaris purpurea in infantibus recens natis	Red-Gum.	1515
Empyematis ſigna	*Hidrops pectoris*	836
Epileptici paroxyſmi	*Variolæ*	131
Eryſipelatoſus tumor	*Variolæ*	142
Exanthemata	*Peſtis*	170
	Variolæ	138

Symptoma.	Morbus.	Art.
Excrementa alvina albicantia, grisea vel pallida, chyloſa	*Cœliaca*	629
Levia & ventoſa inſtar ſtercoris bovini	*Colica*	646
Viridia		
Vid. dejectiones coloris varii, &c.	*Tormina ventris*	1523
Extenuatio partium carnoſarum	*Atrophia infantum*	1530
	Phthiſis	494
	Phthiſis nervoſa	513

F

Facies plenior & floridior in infantibus	*Rachitis*	1553
Scabioſa infantum	*Cruſta lactea*	1561
Turgida & ſubtumida	*Febris*	96
Feciei pallor	*Chloroſis*	1392
Rubor	*Febris ardens*	68
Rubor & pallor alternatim	*Lumbrici*	1548
Rubor puſtuloſus	*Gutta roſacea*	1143
Rubor poſt paſtum	*Cruditas ventriculi nidoroſa*	584
Faucium dolor & inflammatio	*Angina*	200
Febris ardens	*Inflammatio alicujus viſceris*	62
	Inflammatio ventriculi	258
Febris lenta	*Catarrhus*	469
	Diabetes	695
	Empyema	240
	Cachexia	793
Febricula	*Chloroſis*	1392
	Rheumatiſmus	854. 857
Flatus in ventriculo & in inteſtinis	*Affectio hyſterica*	402
	Scorbutus	869
	Ventriculi morbus	588
Flavedo cutis	*Cachexia*	794
	Icterus	840
Fluctuationis aquæ ſenſus in Abdomine	*Aſcites*	809
in Pectore	*Hydrops pectoris*	801
in Utero	*Hydrops uteri*	1434
Fluxus cruentus	*Dyſenteria*	636
	Hæmorrhoides	1263
	Inflammatio pancreatis	267

Symptoma.	Morbus.	Art.
Fovea a digitorum impreſſione	*Scorbutus*	1263
	Hydrops	801
	Oedema Febris intermittens	1272
	Febris intermittens	34
	& in initiis fere omnium	102
Frigus & calor ſuperveniens	*Affect. hyſterica*	396
	Colica	646
Frigoris ſenſus in capitis vertice	*Affect. hyſterica*	302
Frigoris ſenſus in abdomine per dorſum	*Scorbutus*	869
Furunculi	*Variola*	145

G

Gangræna & caries	*Poſt variolas*	145
Genarum rubor	*Phthiſis*	494
Genitalium tumores œdematoſi	*Lues venerea*	985
Geſticulationes variæ	*Chorea Sancti Viti*	391
Gingivarum cruentatio		
Eroſiones	*Scorbutus*	869. 889. 892
Laxitas		
Inflammatio	*Dentitio in infantib.*	1543
	Parulis	1235
Globi ſenſus in abdomine	*Colica hyſterica*	661
Gonorrhœa virulenta	*Lues venerea*	964
Non virulenta	*Gonorrhœa Catarrh.*	966
Gravitas corporis	*Hydrophobia*	451
Ad diaphragma	*Empyema*	240
Ad tempora	*Febr. ardens*	66
Gravitas circa ventriculi regionem	*Feb. petech.*	82
Gravitatis ſenſus in perinæo	*Calculus Veſicæ*	730
Gutturis dolor ulceroſus	*Feb. Eruptivæ*	118
	Variolæ	132
Gutturis ac pectoris ſtridor	*Angina*	200

H

Hæmorrhagia narium	*Feb. ardens*	65
	Feb. continuæ	58
	Feb. ſui generis	1096
	Variolæ	132

Hæ-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Hæmoptoe	*Feb. ſui generis*	1096
	Phthiſis	533. 536
Hæmorrhoidum fluxus	*Vomitus cruentus*	596
Halitus fœtens intolerabilis	*Secundina retenta*	1483
Halitus gravis	*Scorbutus*	869
Hebetudo viſus	*Cataracta incipiens*	1085
	Feb. ardens	66
Hemicrania	*Cephalalgia*	282
	Feb. intermittentes	37
	Abortus	1441
Horripilatio	*In initiis fere omnium febrium*	
Humorum colliquatio	*Feb. colliquativa*	73
Hypochondriorum diſtentio	*Affectio Hyſterica*	399
	Colica	646
Oppreſſio & anguſtia	*Feb. eruptiva*	118
	Phthiſis	522

I

Icterus	*Colica*	646. 841
	In pregnantibus	846
Ignavia & torpor in pueris	*Rachitis*	553
Inappetentia	*Phthiſis nervoſa*	513
	Ventriculi morbus	602
Indigeſtio	*Melancholia*	426
	Ventriculi morbus	579. &c.
Indigeſtorum per alvum excretio	*Lienteria*	627
Inflatio circa ſcrobiculum cordis	*Aſthma*	547
	Affectio Hyſterica	401
Inflatio ventriculi	*Cholera morbus*	607
	Febr. ardens	65
Inquietudo univerſalis	*Febr. maligna*	74
Inteſtinorum dolor atrociſſimus	*Colica*	643
	Iliaca paſſio	666
Vehemens pulſatorius, &c.	*Inflammatio inteſtinorum*	261
Ad punctum determinatus	*Colica*	643
Circa umbilicum intenſiſſimus	*Iliaca paſſio*	66
Inteſtinorum prolapſus	*Hernia*	1310
Intumeſcentia abdominis vid. abdominis & ventris intumeſcentia		
Intumeſcentia faciei, abdominis, totius corporis	*Venenum*	1579. 1590. &c.
	Diarrhœa.	621
Iracundia	*Hydrophobia.*	445

Symptoma.	Morbus.	Art.
Ischuria	*Calculus renum vel vesic.*	572
	Sanguinis dyscrasia	756
Jugularium venarum intumescentia	*Apoplexia*	325
	L	
Labiorum intumescentia & nigrities	*Venenum*	1576
Lac in mammis collectum	*Gravidatio*	1420
Lactis species sed non verum	*Mola*	1487
Lacrymæ invitæ	*Feb. ardens*	66
	Feb. eruptiva	118
	Affectio Hypocondr.	400
	Arthritis in ventricul.	916
Languores gravissimi	*Sudor Anglicus*	194
	Syncope	571
Lassitudo artuum	*Feb. lenta*	69
	Icterus	840
Lassitudo spontanea	*Chlorosis*	1393
	Fluor albus	1412
	Scorbutus	869
Totius corporis	*Feb. ardens*	65
Lateris dolor punctorius	*Feb. continua*	58
	Pleuritis	212
	Feb. intermittens	37
Laxitas & mollities partium in pueris	*Rachitis*	1553
Lingua alba	*In febrium initiis morbilli*	123
	Feb. ardens	65
Sicca, flava, nigra exusta	*Perechialis*	83
	Pestis	170
Linguæ intumescentia	*Venenum*	1576
Linguæ scabrities	*Feb. ardens*	65
	Feb. continua	58. 107
Lipothymia vid. Syncope		
Lipyria	*Febris*	104
Livor vultus	*Angina*	200
Lochia per aliena loca excreta	*Lochia*	1487
Fœtorem cadaverosum referentia	*Secundina retenta*	1483
Lumbago	*Feb. continua*	58. 112
	Feb. intermittens	34
	Rheumatismus	854

Symptoma.	Morbus.	Art.
Gravativa	*Fluor albus*	1413
Lumborum ardor	*Diabetes*	695
Dolor ardens & pungens	*Nephritis*	708
	Calculus renum	728
Dolor fixus gravativus	*Rheumatismus*	854
Superiorum dolor obtusus	*Pancreatis Morbus*	596
	Feb. petechialis	83
Lumbrici	*Horrenda Sympromat.*	686
	Variolæ. Male ominantur.	

M

Macula albescens in oculo	*Albugo*	1049
Maculæ cutaneæ fuscæ	*Ephelides*	1150
Maculæ lividæ in sanguinis superficie	*Lues venerea*	961
	Feb. petechialis	80
Maculæ rubræ pulicum morsibus similes	*Morbilli*	123
	Variolæ	129
Rubescentes latiores	*Feb. scarlatina*	120
Mac. Rubræ, majusculæ, rotundæ, distinctæ	*Feb. petechialis*	86
Flavescentes, nigrescentes	*Feb. petechialis*	83. 86
	Pestis	172
Lividæ pallescentes	*Feb. petechialis*	80. 86
	Variolæ	143
Nigræ, fuscæ, vel lividæ	*Venenum*	1636
	Pestis	172
Maculæ purpureæ	*Scorbutus*	869
	Variolæ	132
Nigræ violaceæ	*Pestis*	172
	Variolæ	144
Macularum rubrarum, vel purpurearum eruptiones	*Phthisis scorbutica*	527
	Scorbutus	869
Maculæ exiguæ more lentiginis rubræ aut flavæ in fronte, temporibus, &c. erumpentes	*Lues venerea.*	961. 962
Mammarum intumescentia	*Gravidatio*	1420
	Mola	1426
	Uterus inflatus	1429
Derumescentia	*Abortus*	137

Symptoma.	Morbus.	Art.
Meiendi perpetuum desiderium	*Variola*	137
	Calculus vesicæ	720
	Stranguria	761
Memoriæ debilitas	*Apoplexia*	314
	Paralysis	336
Mensium sudpressio	*Conceptus*	1420
	Uterus inflatus	1429
Mentis alienatio	*Chorea sancti Viti*	394
Mictio dolorosa	*Ulcus vesicæ*	718
	Empyema	244
	Gonorrhœa	787
Mictio purulenta	*Fluor albus*	ibid.
	Ulcus renum vel vesicæ	720
	Calculus	787
	Febris ardens	66
	Mictus cruentus	767
Mictus sanguinis	*Pestis*	170
	Variolæ	132
	Scorbutus	787
	Variolæ	137
Micturitio	*Stranguria*	761
	Diarrhœa	621
Mœror	*Mœror*	843
	Phthisis nervosa	518
Motus manuum & pedum depravatio	*Colica pictonum*	655
Motus tremulus & undulatorius objectorum visibilium	*Vertigo*	303
Motus in imo ventre	*Affect. Hyst.*	283
Motus in utero lenis blandus ordinatusque	*Conceptus*	1420
Tremulus & palpitans	*Mola*	1426
Muscarum pilorum, &c. simulacra ante oculos volitantia	*Gutta serena*	1059 1090
Narium excrescentia alba rubra vel livida	*Polypus narium*	1108
Pruritus	*In feb. ardente*	66
Scalptura	*Lumbrici*	1548

Symptoma.	Morbus.	Art.
Nauſea & vomitus	*Alvi retentio*	639
	Calculus renum	711
	Conceptus	1421
	Feb. intermittens	34
	Nephritis	713
Nephritici dolores	*Affect. Hyſt.*	396
	Arthritis	920
	Feb. intermittens	37
Nophi & tophi	*Arthritis*	910
	Lues venerea	961
Nodi in carpis & coſtarum extremitatibus	*Rachitis*	1593

O

Objectorum viſibilium circumrotatio, motus tremulus & undulatorius	*Vertigo*	303
Obtumeſcentia ſubitanea	*Lumbrici*	689
	Fiſſura cranii	1337
	Venenum	1636
Oculi cavi	*Empyema*	240
	Phthiſis	493
Oculorum horridus obtutus	*Venenum ex opio*	1636
Oculorum diſtillatio	*Morbilli*	123
Defluxio ſeroſa	*Epiphora*	1064
Gravedo	*Morbilli*	123
Inflammatio cum tumore ardore & dolore	*Ophthalmia*	1021
Inſolita mutatio	*Febris maligna*	77
Punctura	*Febris eruptiva*	118
Rubedo	*Febris eruptiva*	117
Splendor	*Peripneumonia vera*	216
Odor cadavericus	*Febris*	28
	Gangrana	1385
	Mortis ſignum	28
OEdematoſus corporis habitus	*Anaſarca*	799
	Leucophlegmatia	797
	Phthiſis nervoſa	513
OEdematoſi tumores	*Scorbutus*	858
	Poſt variolas	145
Ophthalmia	*Febris intermittens*	137

Symptoma.	Morbus.	Art.
Oppreſſio pectoris	*Febris eruptiva*	117
Oris diſtortio	*Spaſmus Cynicus*	362
Fœtor	*Scorbutus*	889
Pruritus	*Scorbutus*	869
Offium crepitus	*Scorbutus*	885
Incurvatio	*Rachitis*	1553
Tumor vel protuberantia	*Rachitis*	1553
vid. nodi & tophi	*Spina ventoſa*	1286
Ozæna	*Lues venerea*	961

P

Palati ulcus	*Lues venerea*	961
Palpebræ inverſæ	*Ectropium*	1018
Palpebra œdematoſa	*Hydatis*	1001
Palpebrarum gravitas	*Febris eruptiva*	118
Intumeſcentia	*Chloroſis*	1393
	Morbili	123
Pruritus & rubor	*Tracoma*	1009
Pupillarum color in lividum mutatus	*Conceptus*	1410
Palpitatio cordis vid. codis palpitatio		
Paralyſis	*Colica Pictonum*	655
	Scorbutus	880
Parotides	*Poſt variolas*	145
Pectoris gravitas	*Empyema*	242
Mala conformatio	*Aſthma*	545
	Phthiſis	494
	Febris eruptiva	117
Ingens oppreſſio	*Febris miliaris*	1497
	Peripneumonia notha	221
Stridor	*Peripneumonia vera*	216
Pedum tumor	*Hydrops pectoris*	836
In pelis ſummitate dolor exquiſitus	*Calculus veſicæ*	730. 739. 743
Pruritus & frequens erectio		
Periodicus ſymptomatum recurſus	*Febris intermittens*	34
	Febris remittens	49
Peripneumonia	*Arthritis*	919
Pervigilium vid. vigiliæ nimiæ	*Febris ardens*	65
	Febris petechialis,	79. 80
Petechiæ	*Variolæ*	140. 142

Phre-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Phrenitis	*Febris ardens*	65
	Febris continua	58
Pica	*Conceptus*	1421
	Ventriculi morbus	603
Pleuritici dolores	*Febris intermittens*	37
	Febris remittens	50
	Lumbrici	683
	Asthma	554
	Chlorosis	1392
Præcordiorum anxietas	*Febris eruptiva*	117
	Febris maligna	74
	Febris petechialis	82
	Febris puerperarum	1495
Dolor	*Febris ardens*	66
	Febris maligna	74
Præcord. Inflatio	*Melancholia*	426
Perturbatio	*Colica hysterica*	663
Præputii inflammatio & tumor	*Lues venerea*	961
Tumor sine coloris mutatione	*Tumor flatulentus*	1298
Procidentia ani	*Calculus vesicæ*	730
Pruritus ani	*Ascharides*	681
Totius corporis	*Icterus*	840
	Psora	1181
Pruritus manuum vel pedum cum ardore, rubore &c.	*Pernio*	1250
Molestus in infantibus	*Crinones*	1550
Circa juncturas	*Psora*	1181
Prunella	*Febris*	107
Ptyalismus vid. salivatio		
Pubis ardor & dolor &c.	*Inflammatio vesicæ*	717
Pulmonum coarctatio	*Asthma*	545
	Peripneumonia notha	214
Pulsatio in abdomine	*Colica*	646
Subtus ventriculum	*Affectio hysterica*	400
Pulsus velox	*Febris in genere*	20
Fortis uno tenore pergens	*Idem*	32
Celer, debilis, vacillans	*Idem*	32
Celer, inæqualis	*Sudor Anglicus*	194
Debilis ac languidus	*Febris maligna*	74
Durus	*Pleuritis*	227
Fortis	*Apoplexia*	326
Tardus	*Scorbutus*	886

Symptoma:	Morbus.	Art.
Pupilla angusta	*Cataracta*	1060
Nigror & amplior	*Gutta serena*	1088
Pus albo.flavescens ab oculis ex-tillans	*Fistula lacrymalis*	1083
Puris viscidi screatio	*Phthisis*	527
Pustulæ albidæ relinquentes cru-stulas semina millii referen-tes	*Herpes miliaris*	1162
Pustulæ accumulatim exurgentes)	*Serpigo*	1160
Densæ, dolorosæ, rubræ cum inflammatione latius serpen-tes	*Erysipelas*	1168
Pustulæ Flavæ, siccæ cum arida crusta sparsim per corpus, spe-ciatim in fronte & mento, &c.	*Lues venerea*	962
Inflammatoriæ partem exulce-rantes	*Herpes exedens*	1165
Plures congestæ, squamo-sæ, &c.	*Impetigo*	1188
Parvæ rubescentes cum cutis duritie & pruritu insigni	*Psora*	1180
Subrubræ	*Variola*	131
Variæ in pene & alibi	*Lues venerea*	961
Urticationes referentes	*Erysipelas species*	1168
Pustula (vel potius tuberculum) sublivida, vel subnigra vel alba.	*Epinyctis*	1237
Raucedo	*Catarrh. suffocativus*	479
	Colica	649
	Febris lenta	69
	Lues venerea	961
	Lumbrici	683
Clangosa	*Catarrh. suffocativus*	482
	Febris eruptivæ	118
	Variola	155
Recursus poti liquoris per na-res	*Angina*	200
Resolutio partium nervosarum	*Paralysis*	332. 335
Respiratio anhelosa, laboriosa, & sibilosa	*Asthma*	545. 554

Symptoma.	Morbus.		Art.
Respiratio ejusmodi in infantibus)	*Asthma infantum*		1533
Cita & anhelosa	*Febris eruptiva*		118
	Peripneumonia notha		214
	Secundina retenta		1483
	Variola		155
Densa	*Febris ardens*		65
	Peripneumonia vera		216
	Angina		206
	Catarrh. suffocativus	479	482
	Colica hysterica		663
	Hydrops		801
	Hydrops pectoris		837
Difficilis	*Icterus*		840
	Peripneumonia notha	216	242
	Phrenitis		255
	Rachitis		1553
	Scorbutus		869
	Vomica pulmonis	541.	543
	Febris remittens		50
Rheumatici dolores	*Lues venerea*		961
	Scorbutus		869
	Dysenteria		631
	Febris intermittens		34
	Febris omnis		20
Rigor horror	*Pestis*		185
	Pleuritis		212
	Rheumatismus		854
	Abortus		1441
Per vices recurrens	*Melancholia*		434
Risus Sardonicus	*Phthisis*		494
Rubor genarum	*Affectio hysterica*		399
Ructus	*Scorbutus*		869
Acidi	*Ventriculi morbus*		581
Assidui	*Nephritis*		708
Insipidi	*Asthma*		547
Nidorosi	*Ventriculi morbus*		583
Saporis varii	*Idem*		584
Tetri odoris	*Melancholia*		426
	Venenum		1576

Symptoma.	Morbus.	Art.
	S	
Saliva copiosa	*Lumbrici*	1548
Spumosa	*Diabetes*	703
	Febris continua	61
Salivatio	*Phthisis*	495
	Scorbutus	869
	Variolæ	132
Saltationes admirandæ	*Chorea Sancti Viti*	394
Sanguis sincerus per alvum	*Dysenteria*	631
Sapor oris ingratus, vel amarus	*Hæmorrhoides*	1260
Tetrus vel putridus	*Febris continua*	58
Sabies ferina & inveterata cum tuberculis mollibus vel indolentibus	*Empyema*	243
	Lepra	1191
Scotomia		
Screatus crudus & glutinosus filamentis nigris distinctus	*Apoplexia*	314
Scrobiculi cordis dolor	*Asthma*	548
Inflatio	*Colica hysterica*	653
	Asthma	547
Segnities	*Chlorosis*	1393
Segnities & torpor in infantibus	*Icterus*	840
	Rachitis	1553
Siccitas cutis	*Febris ardens*	65
	Icterus	840
	Fungorum esus	1603
	Hepatites	268
Singultus	*Lumbrici*	683
	Scorbutus	869
	Venenum	1576
	Febris ardens	65. 105
Sitis intensa	*Febris continua*	58
	Diabetes	695
	Hydrops	801
	Venenum	1576
Somnolentia	*Morbilli*	123
	Variola	131
	Apoplexia	315
	Coma, lethargus, cārus	295
		296. 297
Sopor gravis	*Lumbrici*	683

Symptoma.	Morbus.	Art.
Spaſmi	*Peſtis*	176
	Sudor Anglicus	197
	Affectio hyſterica	396
	Epilepſia	375
	Febris	116
Spirandi difficultas, vid. reſpiratio difficilis		
Spirituum depreſſio	*Febris maligna*	74
	Febris miliaris	1497
	Angina	200. 206
Spuma circa os	*Apoplexia*	315
	Epilepſia	479
	Febris ardens	66
Sputum ſanguinis vid. hæmoptoe	*Peripneumonia*	26
	Pleuritis	212
Stercoris per os ejectio	*Iliaca paſſio*	666
Sternutatio	*Morbilli*	123
Stertos inſignis	*Apoplexia*	315
Stridor dentium, vid. dentium ſtridor.		
Stridor pectoris, vid. pectoris ſtridor.		
Stomachi gravedo		
	Hydrophobia	445
Stranguria	*Veſicantium applicatio*	110
	Nephritis	713
	Arenæ vel ſabulum	746
	Scorbutus	869
Stupor in genere	*Venenum*	1576
Stupor brachii aut pedis	*Apoplexia*	314
Cruris	*Nephritis*	708
Sudores	*Feb. continua*	58. 111
	Feb. intermittens	34
	Scorbutus	869
Colliquativi	*Phthiſis*	499
Copioſi	*Colica bilioſa*	649
Critici	*Febris*	91
Glutinoſi	*Febris*	97
Morbifici	*Morbi ſoporoſi*	294
Perpetui & copioſiſſimi	*Sudor Anglicus*	194
	Scorbutus	869
	Angina	200
Suffocationis periculum	*Aſthma*	554
	Catarrh. ſuffocativus	479
	Uvulæ procidentia	1133

Symptoma.	Morbus.	Art.
Superciliorum gravitas	*Gutta ſerena*	1088
Suppuratio auris interni	*Pleuritis*	229
Surditas	*Febris maligna*	77. 99
	Aſcarides	681
Syncope vid. languores graviſſimi	*Lumbrici*	683
	Venenum	576
Tendinum ſubſultus	*Febris continua*	32
	Febris eruptiva	118
	Aſcarides	681
Teneſmus	*Calculus veſicæ*	70. 731
	Fœtus mortuus	1481
	Ulcus veſicæ	718
Teſtium inflammatio	*Lues venerea*	961
Teſticuli retractio	*Calculus renum*	728
Thoracis totius dolor	*Nephritis*	708
Gravedo	*Peripneumonia notha*	214
Tibiarum dolores	*Peripneumonia vera*	216
Tinnitus aurium. vid. aurium tinnitus	*Scorbutus*	880
Tonſillarum tumor		
Tophi & nodi. vid. nodi	*Angina*	200. 206
Tormina ventris. vid. ventris tormina	*Lumbrici*	683
	Scorbutus	869
Tremores	*Febris*	32
	Iracundia	358
	In ſenio confectis	358
	Secundina retenta	359
	Venenum	1576
Triſtia	*Icterus*	843
Duberculum acutum inflammatorium	*Carbunculus*	171
	Furunculus	1233
Durum, lividum vel nigricans	*Cancer*	1289
	Aſcites	801
Tumor abdominis	*Empyema*	240
Acuminatus glandularum	*Phyma*	1239
Tumor albicans, frigidus, indolens	*Oedema*	1272
Aquoſus capitis	*Hydrocephalus*	832
Pone aures	*Parotis*	1243

Symptoma.	Morbus.	Art.
Carnosus magnus in dorso	*Natta*	1308
Corporis totius		
In digitorum extremis manuum vel pedum	*Paronychia*	1247. 1248
Durus, indolens, mobilis, sine coloris mutatione	*Scrophula*	1277
Durus, livescens, indolens	*Scirrhus*	1275
Durus, lividus vel nigricans, punctorius	*Cancer*	1289
In ano varicosus	*Hæmorrhoides*	1259
Cum inflammatione & dolore pulsatorio	*Phlegmone*	1226
Inflammatorius in inguine vel sub axilla	*Bubo*	1241
Levis digito degens & digito pressus foveam non relinquens	*Tumor flatulentus*	1298
Tumor mollis sine coloris mutatione plerumque pulsans	*Aneurisma*	1255
Mollis & latus inter cranium & cutim	*Talpa*	1305
Mollis in juncturis	*Lupia*	1302
Ossis vel ejusdem protuberantia	*Spina ventosa*	1286
In præcordiis	*Inflammatio ventris*	258
In tendine doloris expers	*Ganglium*	1301
Varicosus venarum spermaticarum	*Hernia varicosa*	1270
Ex laxata venarum tunica	*Varix*	1257
Tussicula	*Febris ardens*	65
	Lumbrici	683
	Morbilli	123
	Affectio Hysterica	396.
	Febris lenta	69
Tussis	*Pleuritis*	212
	Scorbutus	869
	Tussis stomachalis	485
	Peripneumonia notha	214
Cum dolore capitis	*Asthma*	554
Humida diuturnior	*Phthisis*	491
	Asthma	554
Perpetuo molesta	*Febris eruptivæ*	118

Imma-

Symptoma.	Morbus.	Art.
Immanis	*Hydrops*	821
Importuna & ſicca	*Hydrops pectoris*	836. 837
Infantum ferina	*Tuſſis convulſiva*	1533
Sicca & moleſta	(*Empyema*	240
	(*Lumbrici*	1548
	(*Vomica pulmonis*	543
Stomachalis	*Tuſſis*	485

V

Ventriculi ægritudo ſumma	*Sudor Anglicus*	197
Ventriculi Æſtus	*Arthritis*	925
Cum dolore moleſto & intenſiſſimo	) *Cardialgia*	
Dolor gravativus	*Ventriculi morbus*	584
Inflatio	*Scorbutus*	859
Inflammatio	(*Aſthma*	547
	(*Scorbutus*	869
Ventriculi mordicatio & dolor vehemens	) *Venenum*	1576
Ventris dolor	*Scorbutus*	880
Ventris intumeſcentia	(*Graviditas*	1420
	(*Uterus inflatus*	1429
Æqualiter in omnem dimenſionem	) *Mola*	1426
Circa umbilicum minus prominens	) *Hydrops peritonæi*	817
Tormina vid. tormina ventris	(*Colica*	643
	(*Dyſenteria*	631
	(*Lumbrici*	683
	(*Scorbutus*	877. 880
In infantibus	(*Dentitio*	1543
	(*Lumbrici*	1548
Circa umbilicum	*Iliaca paſſio*	666
Infra umbilicum	*Secundina retenta*	1483
Ventris tenſio	*Scorbutus*	869
	(*Aſcites*	809
	(*Gravidatio*	1420
	(*Hydrops ovarii*	1436
Ventris tumor	(*Mola*	1426
	(*Tympanites*	827
	(*Uterus inflatus*	1429
In infantibus	*Rachitis*	1554

Symptoma.	Morbus.	Art.
Ventris tumor durus cum corporis extenuatione	*Atrophia infantum*	1530
Verrucæ circa anum	*Hæmorrhoides*	1248
	Lues venerea	961
Vertigo	*Apoplexia*	314
	Peripneumonia notha	214
	Venenum	1576
Vesiculæ ambustorum similes		135
Aqueæ	*Variola*	140
Miliares		143
Serosæ subflavæ	*Febris miliaris*	1497
Vibices	*Febris petechialis*	97
	Febris continua §8.	113
	Febris eruptiva	118
	Hydrophobia	445
Vigiliæ pertinaces	*Mania*	438
	Morbus solitarius	289
	Peripneumonia notha	216
	Pestis	179
Virium prostratio	*Icterus*	840
	Febris maligna	174
	Febris petechialis	82
	Pestis	79
Subitanea	*Sudor Anglicus*	194
	Venenum	1576
	Cataracta	1054
Visus abolitio	*Gutta serena*	1088
	Venenum	1576
Obfuscatio	*Opium*	1596
Visus habetudo. vid. hebetudo visus		
Ulcus palati. vid. palati ulcus		
Ulcus sinuosum in oculi cantho	*Fistula lacrymalis*	1083
Ulcera cancrosa & callosa	*Cancer*	1289
	Lues venerea	961
Corrosiva	*Herpes exedens*	1165
	Variolæ	146
Ungues recurvi	*Empyema*	240
	Hydrops pectoris	536
Ungues nigri vel lutei	*Phthisis*	493
	Venenum	1636

Symptoma.	Morbus.	Art.
Vomitus	*Affectio Hysterica*	396
	Colica	643
	Conceptus	1421
	Febris intermittens	37
	Lumbrici	683
	Phthisis	494
	Variolæ	131. 137
	Cholera morbus	607
	Pestis	183
	Iliaca passio	608
	Renum inflammatio	713
	Pancreatis morbus	596
	Ventriculi morbus	596
Enormes	*Melancholia*	426
Bilioſi & pituitoſi	*Venenum*	1576
Cruenti	*Iliaca passio*	666
Materiæ nigræ	*Catarrh. suffocativus*	379
Humorum diverſicolorum	*Febris ardens*	65
Stercoris	*Variolæ*	155
Vox clangoſa	*Catarrh. suffocativus*	482
	Colica	649
Vocis privatio	*Lumbrici*	683
Voraciras nimia	*Affectio Hipochondriaca*	408
Urina ſanorum ſimilis	*Ventriculi morbus*	608
	Febris maligna	74
Urina alba	*Infantum febris*	776
	Lumbrici	776
	Variolæ	776
	Affectio hyſterica	777
	Aſthma	549
Urina aquoſa, tenuis & palli-	*Cachexia*	777. 793
da	*Chloroſis*	777
	Colica nephritica vel hyſterica	663
	Febris maligna	777
	Nephritis	708
	Variolæ	137
Chyloſa	*Diabetes*	697
Copioſa	*Diabetes*	698
	Affectio hyſterica	777
	Aſthma	549
	Arthritis	909
Craſſa & rubra	*Colica*	644
	Scorbutus	663

Symptoma.	Morbus.	Art.
Crocea & flava	*Icterus*	840
	Hypochondr. affectio	779
	Scorbutus	779
Cruenta vid. mictus sanguinis	*Calculus*	787
	Scorbutus	787
Dulcis	*Diabetes*	663
Nigra & viridis	*Icterus*	843
	Febris quartana	781
	Morbus virulentus vel venenatus	781
Nigea & tenuis	*Febris ardens*	66
	Colica biliosa	646
Pauca	*Hydrops*	801
	Nephritis	708
	Diabetes	695
	Febris ardens	784
Urina pinguis	*Febris colliquativa*	784
	Febris hectica	784
	Ulcus renum	784
	Ulcus renum vel vesica	718. 720
	Empyema	787
Purulenta	*Fluor albus*	787
	Gonorrhœa	787
	Pleuritis & Peripneumonia	787
	Arthritis	780
	Febris continua	58. 97
	Nephritis	708
Rubicunda	*Peripneumonia notha*	214
	Scorbutus	780
	Variola	137
	Colica biliosa	646
	Dysuria	763
Urinæ ardor	*Lues venerea*	761
	Renum inflammatio	713
Urinæ subita mutatio a turbida & crassa in tenuem & pallidam	*Phrenitis*	246
	Stranguria	761
Urinæ stillicidium	*Colica biliosa*	646
	Ischuria	752. &c.
Suppressio	*Nephritis*	713
	Venenum	1576
In Urina caruncula & lamenta	*Ulcus ren. vel vesica*	718
Cremor innatans	*Affectio hysterica*	784
	Phthisis	784

In

Symptoma:	Morbus.	Art.
In Urina materia crassa vel mucilaginosa	*Dysuria*	763
Bullæ & spuma	*Mania*	784
Sedimentum crassius farinæ simile	*Morbus diuturnus*	786
Sedimentum lateritii coloris	*Febris intermittens*	37
Vultus livor	*Angina*	200
	Hydrops	809
Rubor insignis	*Febris ardens*	66
	Febris scarlatina	120
	Peripneumonia	216
In Utero ponderis sensus instar lapidis	*Molæ*	1427

IN-

INDEX MORBORUM.

A

	Art.
Abortus	1441
Acrochordones	1001 1321
Ægilops	1085
Affectus Catarrhales	468 473
Albugo seu Leucoma	1048
Alvi adstrictio in infantibus	1529
In adultis	618
Alvi Fluxus	611
Alvi Retentio	617
Amaurosis sive Gutta Serena	1088
Ambustio	1202
Anasarca	799
Anchyloblepharon	1013
Anchylops	1083
Aneurisma	1251
Angina	200
Arthritica	940
Notha	208
Sine Tumore	202
Ani procidentia	1322
Animi Morbi	421
Anorexia	602
Anthracosis	1039
Anxietas Præcordiorum	399
Apepsia	589
Aphthæ Adultorum	1136
Infantum	1559
Apoplexia	308
Appetentia Canina	604
Aridura Partium	1532
Arthritis	908
Anomala	933
Ascarides	681. 682
Ascites	807
Asphixia	571
Assodes	63
Asthma	545
Continuum	ibid.
Periodicum	546
Convulsivum	552
Humidum & Siccum	554
Infantuu	1533
Atheroma	1303
Atoniatonblepharon	1016
Atrophia Infantum	1530
Scorbutica	527. 872 979
Oculi	1070
Aurium Morbi	1120

B

Bronchocele	1326
Bubo Benignus	1241
Bubo Pestilentialis	171 180
Venereus	973. 991.
Buggs	1570
Bulimia	408. 604

C

Cachexia	792
Calculus Renum & vesicæ	727
Calentura	64
Callus in Ulceribus	1369
Cancer	1289
Canis Rabiosi Morsus	444
Capitis Contusio	1335
Dolor	276
Vulnera	1361
Carbunculus Pestilentialis	171. 181
Cardialgia	600
Caries Ossis	1370
Caruncule in Urethra	990
Carus	297
Catalepsis, Catoche, Congelatio	350
Cataphora	294
Cataracta sive Suffus.	1054
Catarrhus	469
Suffocativus	479
Cephalalgia	276
Chalazion	1001
Chemosis	1021
Chlorosis	1392
Cholera Morbus	607
Chorea Sancti Viti	391
Chylificatio Læsa	579
Cicatrix sive Macula in Oculo	1049
Clavi	1325
Cœliaca	617. 629
Urinalis	697
Colica Arthritica	936
Colica Biliosa	643. 659
Hysterica	653
Pictonum	655
Scorbutica	895
Coma	294
Coma Vigil	299
Combustio	1202

Cum pulvere pyrio 1213
A fulmine 1214
Comedones sive *Crinones* 1550
Concussio Capitis 1336
Congelatio 350
Contusio 1329
Capitis 1336
Convolvulus seu *Chordapson* 666
Convulsio 361
Infantum 1536
Scorbutica 872
Tonica 365
Cordis Palpitatio 563
Polypus 577
Tremor 567
Vermes 562
Corpulentia nimia 789
Coryza 475
Cranii Fissura 1335
Crapula 605
Crinones seu *Comedones* 1550
Crithe 1001
Cruditas acida & nidorosa 580. 583
Crusta lactea 1651
Cutis nigredo 1148
Cynanche 206

D

Dejectiones unguinosæ in Scorbuto 879
Delirium in Febribus 115
Melancholicum 427
In puerperio 1500
Delirium Rabiosum 444
Dentitio 1541
Dentium Morbi 1112
Dolor 1117
Nigredo 1113
Vermes 1119
Diabetes notha & vera 993. 995. &c.
Diarrhœa 618
Arthritica 918. 937
Infantum 1529
Scorbutica 876. 882
Digestio 591
Dolor Capitis 276
Dolores nocturni Ven. 979
Post Partum 1490
Vagi Scorbutici 872. 884. 894
Dysenteria 631
Incruenta 633
Dyspnœa Scorbutica 872. 875. 890
Dysuria 763

E

Ecchymosis 1329
Ectropium 1018
Efflorescentia Purpurea in Infantibus 1515
Elcos oculi 1074
Elephantiasis Græc. seu *Lepra Arabum* 1197
Elodes 63
Emphysema 999. 1298
Emprosthotonos 361
Empyema 240
Encanthis 1081
Ephelides 1150
Ephialtes sive *Incubus* 463
Epilepsia 375
Puerorum 1536
Epinyctis 1237
Epiphora 1064
Erysipelas 1167
Alia Species 1168
Scorbuticum 872
Symptomaticum 1177
Essere 1153
Exanthemata 172. 181
Excrescentiæ præternaturales 1308
Carnosæ in vesica calculum mentientes 731

F

Fascinatio 396
Febres in genere 1. 2. &c.
Ardens seu *Causus* 62
Febris Catarrhalis 69
Colliquativa 73
Continua 10
Ephemeræ 7
Eruptivæ 117
Hectica 500
Infantum 1516
Intermittens 34. 35. &c.
Lactea 1494
Lenta 68
Lipyria 104
Maligna 74
Miliaris 1497
Petechialis 79
Pituitosa 71
Cum Prunella 107
Remittens 49
Scarlatina 120
Scorbutica 902
Febrium Symptomata 102. 103
Fissura Cranii 1335
Ossis 1342
Fistula in Ano 1379
Lacrymalis 1083
In ulceribus 1369
Flatus 188
Fluor Albus 1410
Fluxus Hepaticus 641

Fractura Ossis 1341
Complicata 1344
Fungus 1377
Furor Uterinus 1418

G

Ganglium 1301
Gangræna 8134
Genitalium Tumores ædematosi in Lue Ven. 985
Gingivarum Affectus 1116
Laxitas 872
Glaucoma 1062
Gonorrhœa vera & notha non virulenta 965
Virulenta 964
Grando 1001
Gulæ Paralysis 343
Gustus læsiones 1110
Gutta Rosacea 1143
Gutta serena 1088

H

Heavy-mould-shot 1563
Horse shoe-head 1565
Hæmoptysis 533
Hæmorrhagia Nariam 1096
Hæmorrhoides 1259
Hectica Febris 494. 500. 504
Hemicrania 282
Hemiplegia 312. 316. 329
Hepatitis 268
Hernia, ejusq; species 1309
Hernia aquosa 1316
Carnosa 1318
Varicisa 1270
Herpes Exedens 1165
Miliaris 1162
Simplex 1159
Hippos 1017
Hordeolum 1001
Hydatis ibid.
Hydrocele seu *Hernia aquosa* 1316
Hydrocephalus 832
Hydrophobia 444
Hydrops 801. 809
Ovarii 1436
Pectoris 836
Peritonæi 817
Siccus 826
Vesicalis 815
Uteri 1432
Hypocondriaca & Hysterica affectio 396
Hypopyon 1036
Hyposphagma 1052

I

Icterus 840
Infantum 1520
Ignis Sacer 1167
Ileos sive *Iliaca Passio* 666
Impetigo 1188
Inappetentia 602
Incontinentia Urinæ 765
Incubus 463
Infantum Morbi in genere 1054. &c.
Inflammatio in genere 199
Aurium 1120
Cordis 560
Hepatis 268
Intestinorum 261
Lienis 271
Mammarum 1228
Mesenterii 263
Pancreatis 267
Renum 708. 713
Testium 1231
Ventriculi 258
Inoculatio variolarum 158
Insignia Bacchantium 1144
Ischias 931. 952
Ischuria Renalis & Vesicalis 732

L

Lactis fugatio 1493
Lagophtalmia 1014
Lectimingi 765
Lentigines 1149
Lepra 1191
Græcorum 1194
Lethargus 296
Leucoma seu *Albugo* 1049
Leucophlegmatica 797
Lichen 1157
Lienis Inflammatio 271
Lienteria 626. 627
Linguæ Paralysis 345
Vitia 1110
Lipothymia 571
Lippitudo sive *Ophthalmia* 1021
Lipyria 63. 104
Lithiasis 743. 738
Lithoneriptica 739
Lochia 1485
Loquela amissa 1111
Lues Venerea 961
Infantum 983
Lumbrici 675
Lati 677. 678
In Infantibus 1547
Lupia 1302

Lu-

Lupus 1289
Luxatio Ossium 1337
Lycanthropia 429

M

Macies Infantum 1530
Macula sive *Cicatrix in Oculo* 1049
Maculæ Hepaticæ 1151
Scorbuticæ 888
Madarosis 1012
Malacia 603
Mammarum Tumores 1228. 1493
Mania & Melanch. 425
Meconii purgatio in Infantulis 1513
Meiopis 1072
Melancholia 425
Meliceris 1303
Memoria læsa 414
Menstruatio 1395
Mensium difficultas 1402
Menses cum dolore fluentes 1405
Fluxus nimius 1406
Per loca aliena fluentes 1404
Suppressio 1398
Mesenterii Inflamm. 263
Mictus Cruentus 767
Miserere mei 668
Mola 1425
Aquosa Vesicul. 1428
Ventosa 1429
Morbi Nervini 274
Morbilli 123
Morsus Canis Rabidi 444
Mydriasis 1071
Myopia 1093

N

Narium Morbi 1105
Nata Natta seu *Napta* 1308
Nausea & Vomitus 594
Necrosis 1384
Nephritis 708. &c.
Arthritica 920
Notha Scorbutic. 895
Noli me tangere 1289
Nyctalopia 1095

O

Obesitas seu *Corpulentia nimia* 789
Obdormitio Membr. 356
Oculorum Morbi 997. &c.
Oculorum Ulcera 1073
Oedema 1272
Oedema Oculi 1033
Oedematosi Tumores Genital. in Lue Ven. 985
Olfactus amissus 1105
Opisthotonos 361
Ophthalmia 1021
Epidemica 1029
Humida & sicca 1203
Scrophulosa 1031
Ossium fractura 1341
Luxatio 1337
Otalgia 1122
Ovarii Hydrops 1436
Ovule 1049
Ozæna 1106

P

Palpebrarum Morbi 998
Palpitatio Cordis 563
Pannus, oculi vitium 1041
Paracynanche 206
Paralysi & Paresis 332
Gulæ 343
Linguæ 345
Oculi 1078
Scorbutica 878
Paraphimosis 986
Paraphrenitis 254
Paraplegia seu *paraplexia* 312. 329. 332
Paronychia 1246
Pedis digitorum 1248
Parotis 1243
Parasynanche 206
Partus difficilis 1450
Parulis 1235
Pediculi Inguinales 1569
Penis Amputatio 986
Peribrosis Oculi 1076
Pericranii læsio 1362
Perinæi ruptura 1492
Peripneumonia notha 214. 221
Vera 216. 220
Arthritica 919
Pernio 1250
Pervigilium 289
Pestis 163
Phimosis & Paraphimosis 986
Phlegmones 1226
Phlogosis 1021
Phlyctænæ, morbus cutaneus 1154
Phlyctænæ, oculi vitium 1037
Phrenitis 245
Phthiriasis 1020. 1567
Phthisis ab Apostematibus & ulceribus 521
Asthmatisia 529
A Chlorosi vel *Emensibus obstructis* 538
A Diarrhæa vel *Dysenteria* 523
A Gonorrhæa vel *fluore albo* 520

Ab Hæmorrhag. 519
Ab Hypochond. vel *Hyster. affect.* 531
Ab ictero 540
A Lactatu 522
Nervosa 513
A Pleuritide vel *peripneumonia* 539
Pulmonaris 491. 494
Scorbutica 527
Scrophularis 524
Varię ibid.
Pladorosis 1000
Phygethlon 1240
Phyma 1239
Pica 603
Plcge Oculi 1073
Pleuritis Arthritica 919
Notha 218. 224
Occulta 227
Plica Polonica 992
Pneumatocele seu *Hernia ventosa* 1313
Podragra 908
Polypus Cordis 577
Narium 1108
Polypi in Pleuritide 234. 235
Presbytia 1094
Procidentia Ani 1322
Proptosis 1045. 1069
Pruritus vid. Psora
Psora sive Scabies 1180
Psorophthalmia 1003
Pterygium 1041
Pudendorum Excoriatio 1493
Tumores Oedematosi 1491
Punctura Tendinis 1351
Purpurea Efflorescentia in Infantibus. 1515

R

Rachitis 1551
Ranula 472
Red Gum 1515
Renum Instammatio 508
Ulcus 715
Rheumatismus 854
Rheuma Oculi 1068
Rhexis 1047
Rubedo Maculosa 1144
Ruptura Perinæi 1492

S

Sahafati seu *Tinea* 995
Salivatio 702
Sarcocele seu *Hernia carnosa* 1318
Sarcoma Narium 1109
Scabies Humida & Sicca 1178
Scabies sive *Psora* 1180
Scirrhus 1275
Scleriasis 1008
Sclerophthalmia 1007
Scorbutus 869
Scotomia 303
Scrophula 1277
Secundina retenta 1483
Serpigo 1160
Singultus 369
Sirones 1155
Somnus 293
Soporosi Morbi 294
Spasmi 367
Spasmus Cynicus 362
Sphacelus 1384
Spina ventosa 1286
Steatoma 1303
Sterilitas 1424
Sternutatio 373
Stomachica Remedia 592
Strabismus 1079
Stranguria 761
Scorbutica 906
Struma 1277
Stupor 355
Scorbuticus 878
Sudamina 1152
Sudor Anglicus 194. 199
Suffusio sive *Catar.* 1054
Suggillatio Oculi 1052
Suppressio Urinæ 752. &c.
Surditas 1130
Surfeit 605
Syncosis 1009
Synanche 206
Synchysis 1040
Syncope 571. 574
Synovia 1365

T

Talpa seu *Testudo* 1305
Tarantismus 462
Tendinis Punctura 1351
Tendinum vulnera 1349
Tenesmus 640
Terminthus 1238
Tetanus 361
Tinea seu *sahafati* 995
Tinnitus aurium 1124
Tonsillarum Inflam. 206
Tophus 1001
Tophi Arthritici 915
Tormina Ventris Infantum 1523
Scorbutica 872
Torpor 355
Tortura Oris 362

Tra-

Index Morborum.

Tracoma 1009
Tremor 358
Cordis 567
Scorbuticus 878
Trichiasis 1011
Tumores in genere 1217
Albi 1283
Capsulares 1300
Flatulenti 1298
Tussis 484
Convulsiva 1533
Epidemica 487
Stomachalis 485
Tylosis 1009
Tympanitis 826

V

Vari 1156
Variolæ 130
Distinctæ 131
Confluentes 132
Malignæ 142
Variolarum Inoculatio 158
Varix 1257
Venena in genere 1571
Aconitum 1589
Æs viride 1614
Angues 1619
Antimonialia 1614
Aqua fortis 1615
Aranei 1624
Argentum vivum 1610
Arsenicum 1606
Aspis 1623
Bella donna Vid. Corona Imperialis
Bufo 1628
Cantharides 1630
Cerussa 1617
Cicuta 1580
Cicutaria 1584
Cingula Mercur. 1610
Cocculæ officinarum 1592
Coriandrum 1599
Corona Imperial. 1588
Esula ibid.
Euphorbium ibid.
Fungi 1602
Helleborus 1388
Hyoscyamus 1597
Lithargyrum 1617
Mandragoræ 1599
Mercurius præcip. & sublim. 1611
Napellus 1589
Nux vomica 1600
Oenanthe 1584
Opium 1594
Scorpio 1626
Serpentes 1619
Solanum 1598
Spiritus acidi 1615
Spiritus vini 1633
Sublimatus Mercurius 1611
Taxus 1593
Tithymalus 1588
Vipera 1620
Ventriculi Inflammatio 258
Vermes 675
In auribus 1123
In Corde 562
Verrucæ 1325
Vertigo 300
Vesicæ Ulcus 718
Vigiliæ 289
Visus Hebetudo 1085
Ulcera 1366
Ulcus Aurium 1120
Ulcuscula Glandis Præputii 968
Ulcus cordis 559. 560
Ulcera Oculorum 107
Oris & Palati 97
Ulcus Renum 71
Ulcuscula Vaginæ 569
Ulcera Venerea 984
Ulcus Vesicæ 71
Unguis Oculi 1041
Vomitus 594
Cruentus 596
Infantum 526
Urinæ Ardor in Lue Venerea 988
Incontinentia 765
Suppressio 732
Suppressio ex Sanguinis dyscrasia 756
Uroscopia sive *Urinarum Prognosis* 775
Uteri Hydrops 1432
Uteri Procidentia 1502
Uterus Inflatus 1429
Vulnera 1345
Arteriarum 1346
Capitis 1361
Lethalia 1352
Musculi Temporalis 1353
Nervorum 1348
Sclopetorum 1358 2355
Tendinarum ac *Membranarum* 1348
Uvulæ Relaxatio sive *Procidentia* 1131

X

Xerophthalmia 1005

1757

1790